THE LIBRARY – THE UNIVERSITY OF JORDAN

הצפה

ב"ה, יום שישי, ג' אדר תשל"ה (14.2.1975)
שנה ל"ז — גליון 11905 — המחיר 2.20 ל"י

עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל המזרחי
מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל

קיסינג'ר בירושלים לאחר ביקוריו בקהיר ובדמשק

סאדאת מסרב להתחייב בכתב על אי־לוחמה בלי הסכם גם עם סוריה

ישראל אינה מסכימה להסדר ביניים עם סוריה אלא בהסכם כולל

מקורות המדיניים בירושלים: נשיא סאדאת אינו יכול להתחייב בכתב לאי־לוחמה עם ישראל והוא מדגיש את הצורך כי בכביל עם סוריה — זאת אמש בירושלים עם בואו של קיסינג'ר מקאהיר ומדמשק. זהו אחה"צ בבית ראש הממשלה עם צוות השרים הישראלי.

קיסינג'ר הביא עמו רעיונות ם כמצרים והוא מדווח עליהם לצוות השרים.

חברי הפמליה הנלווים לקיסינג'ר אמרו בשובם לירושלים כי מצאו בקהיר אווירה נינוחה והרושם הוא כי ים שקיעה רבות בבעיותיה הכלכליות. קיסינג'ר התקבל יפה בקהיר כנראה מתוך תקוה שיש השגים ויהודים ישראליים.

נסיגה מגבלת מול תמורה מגבלת

אחד הרעיונות שכנראה גילגל קיסינג'ר במצרים הוא נסיגה מגבלת של ישראל ותמורה מגבלת של מצרים. הנסיגה תהיה ל־30 עד 50 ק"מ והתמורה הסכם למשך 18 חודש.

רעיון זה נתקבל בספקנות בירושלים מתוך הנחה שתקופת זמן כזו עד לפרוץ מעשי איבה — יש לישראל גם בלי הסכם נוסף. (באשר לדרישת הסורים לנסיגה מגבעות קונייטרה כתנאי להארכת המנדט של חיל האו"ם — אומרים החוגים המדיניים כי מבחינה אסטרטגית מי ששולט על גבעות אלה שולט על הגולן ולכן נסיגה מקו זה אינה נסיגה של מספר קילומטרים בלבד אלא מהגולן כולו. משום כך עמדת ישראל בעמדתה שביחס לסוריה יש צורך לא בהסכם ביניים אלא בהסכם כולל בהתאם לתנאים של השטח.

סיכויי קיסינג'ר — לא יותר מאשר 50:50

(צ"ר ויופ"יע) פקידים אמריקאנים בכירים המלווים את שר החוץ האמריקאני הנרי קיסינג'ר, העריכו אמש כי הסיכויים להסדר ביניים החדש בין ישראל ומצרים אינם עולים על 50:50.

הפקידים שהביעו את דעתם בשעה שד"ר קיסינג'ר פתח כאן בשיחות חדשות עם מנהיגי ישראל אמרו לעיתונאים, כי עדיין ארוכה הדרך לקרב את עמדות שני הצדדים.

הפקידים אמרו, כי אין לצפות להתקדמות ספציפית בשיחות החדשות של ד"ר קיסינג'ר בירושלים. הוא בא בעיקר להציג את תשובת מצרים על תנאי ישראל לנסיגה נוספת בסיני.

נודע, כי ד"ר קיסינג'ר תיאר באופן פרטי את המצב הנוכחי כקשה ביותר מבין עשרה סיורי־התיווך שערך במזרח התיכון.

הפקידים סירבו לגלות פרטים כלשהם על תגובת סאדאת על ההצעות הישראליות.

כמו כן נמסר, כי סאדאת כפי הנראה הסכים למסמך בכתב אשר ילווה כל הסכם שלום שהוא. הצעליד קרוב לוודאי יתחמו שני הצדדים.

מקורות אמריקאניים ידועי דבר אמרו, כי אין לצפות בשלב זה להצעה ישראליות חדשות.

(ראה גם ידיעה בעמ' 2)

יוצא היום לעקבה לשיחות עם חוסיין

היום יטוס מר קיסינג'ר לעקבה לשיחות עם המלך חוסיין. ומחר יט־

(סוף בעמוד 2)

ד"ר רפאל במועדון האקדמאים בת"א:

התמורה המדינית שמצרים תיתן היא שתקבע אם מותר לישראל לסגת מקווי ההגנה הנוכחיים

שר הדתות ד"ר יצחק רפאל אמר אמש כי התמורה המדינית המוליכה לשלום מצד מצרים היא שתקבע אם מותר לה לישראל להחליף קו הגנה טוב בקו פחות יעיל.

ד"ר רפאל, שהופיע במועדון האקדמאים ב,,בית חבורי" בתל אביב, הטעים כי את היהדות הדתית בכללותה יש לראות במחנה השלום. אין דבר שנוא יותר מבחינת התורה וההלכה מאשר מלחמות ושפיכות דמים, ולכן נכונה המפד"ל למו"מ על הסדר בשלבים עם מצרים על יסוד ויתור טריטוריאלי — תוך תמורה מדינית רצינית. ,,אין לנו שום פרנסות להתפשטות טריטוריאלית" — הכריז שר הדתות.

השר הקדיש את הרצאתו לבעיות הדת השונות בבחולקה, ובהקשר לכך מסר, כי ועדת השרים לעניני גיור שהוא עומד בראשה מתקדמת בעבודתה והוא בלא אופטימיות באשר לסיכויי פתרון בעיית הגרות.

סיכויים המסתמנים עתה יותר מבעבר ודוקא לאחר שחל כרסום באקטואליות הנפשית של הבעיה. ככל שנמשך הבירור בנושאים אלו שלא לעיני הציבור הרחב — רבים הסיכויים להגיע להבנה בין הציבור החילוני והדתי אמר ד"ר רפאל.

בין הבעיות הנהגות לדו־שיח פורה הזכיר השר גם את סוגיית הפטור של בני הישיבות מן הגיוס. לדבריו הוצגה השאלה בצורה מסולפת ומוגזמת, בעוד שניתן לקדם פתרון ע"י עידוד ,,ישיבות ההסדר" וכן יש באמתחתו הצעות נוספות לפתרון הבעיה.

ד"ר רפאל העלה על־נס את החינוך הדתי במדינה, החל מבית הספר היסודי, דרך העל־יסודי, הסמינרים, הישיבות ובמיוחד התיכוניות — תוכן שפירותיו מהווים ללא ספק בלם לגל האלימות והפשיעה בקרב הנוער.

יש לנו מה להציע לציבור הבלתי־דתי ולכן יש לקיים דו־שיח והידברות, שיביאו בעקבותיהם דו־קיום ברצון" — אמר שר הדתות.

הדלקת הנר

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.47	6.02
תל־אביב	5.05	6.04
חיפה	4.56	6.02
אילת	5.07	6.07
באר־שבע	5.04	6.03

המשטרה פיזרה בכוח הפגנה נגד קיסינג'ר

60 אנשי ,,גוש אמונים" וצעירי ,,חרות" ערכו אתמול הפגנה במבואות ירושלים, במחאה נגד ,,מדיניות הכניעה" שמביא עמו ד"ר הנרי קיסינג'ר.

המפגינים שבראשם עמדו הרב מ. לוינגר, ח"כ אהוד אולמרט, יואל בן־נון ויהודה עציון — חסמו את הכביש כדי למנוע מעבר שיירת המכוניות של שר החוץ האמריקאני לירושלים. המשטרה שהגיעה למקום פיזרה בכוח את המפגינים שהניפו כרזות נגד ,,תכתיבי קיסינג'ר". מכוניתו של קיסינג'ר עקפה את המחסום והגיעה בדרך אחרת לירושלים.

6 צעירים נעצרו ושוחררו לאחר חקירה.

המפגינים התכוונו למסור לקיסינג'ר מכתב שבו הם חושפים את כוונותיו האמיתיות של סאדאת לחסל את מדינת ישראל.

ארבעה אנשים נפצעו בהתרסק מטוס בשוודיה

שטוקהולם 13 (יופ"יע) — ארבעה אנשים נפצעו, כאשר התרסק מטוס פרטי ובו 9 נוסעים ליד גאבלה, במרחק כ־200 קילומטר צפונית משטוקהולם בגלל תקלה במנוע. הנוסעים היו חברי צוות הוקי מגוטבורג שעמדו להתמודד עם צוות מגאבלה.

פעילים יהודיים במוסקבה קוראים לאחיהם להגר רק לישראל

ניו יורק, 13 (עתמ"א) — שלושה פעילים יהודיים במוסקבה, הביוכימיקאים גריגורי רוזנשטיין ואליה פיאטצקי־שפירא וכן הפיזיקאי בנימין פיין יצאו בקריאה אל יהודי בריה"מ המתכוונים להגר שלא לישראל כי ישקלו שנית את החלטתם.

בקריאה ליהודי בריה"מ של השלושה נאמר: ,,חישבו על כך מחדש. יהודים אינם יכולים להשליך יהבם על עמים אחרים. האם אינכם זוכרים מה קרה כשהופשתם עבודה בבריתהם, וכיצד קיבלו את ילדיכם לאוניברסיטה? האם שוב אתם רוצים לשבת בין כסאות ולשבת כה? רמת החיים בישראל, לאחר הפיחות, גבוהה פי שניים מאשר זו של בריה"מ.

לאחר אלפיים שנות גלות תהיה לילדכם מולדת. האמנם יותר מוטלן להיות בישראל מאשר באמריקה? לא נכון הדבר. הניסיון הראה כי הסיכוי לקבל כדור של גנגסטר בארה"ב או ליהרג שם גדול יותר מאשר להיפצע בהגנה על ישראל. בהגנה על ישראל אתם מגינים על החלום הנעלה של אבותיכם ואבות אבותיכם.

זכרו רק משום שאחינו הקימו את ישראל ניתנת לכם עכשיו האפשרות לעזוב את בריה"מ. האם הדולרים שתקבלו באמריקה או בקנדה לא ישרפו את ידיכם? כסף זה יכול היה לעזור לישראל. הפסיקו להיות אנשים ממוצא יהודי — אתם יהודים. אתם בני העם שממנו יצאו הנביאים הגדולים, משה, דוד המלך ואלברט איינשטיין.

חישבו 100 פעם לפני שאתם קונים כרטיסים לרומא, נאמר בגילוי הדעת.

מהיצרן לצרכן
מעילים וחליפות
מארגים משובחים ותפורה מעולה לגברים — גם מידות גדולות לפי מידה — בלי חשש שעטנז.
במחירי סוף העונה!
שליפסקס, מהמפיצים 15 קומה א' תל־אביב.

סכנת פיטורים צפויה ליהודים בחברות אמריקאניות המקיימות עסקים עם הערבים

ניו יורק 13 (עתמ"א) — הולכים וגוברים הסימנים שכאשר מדינות ערב מקיימות עסקים עם חברות אמריקאניות התוצאה היא פיטוריהם של יהודים — אמר היום הרב אלכסנדר שינדלר נשיא איגוד הקהילות היהודיות בארה"ב.

הוא הזהיר כי נשק החרם הנמוסה שמפעילים הערבים נגד בנקים יהודים באירופה עלול להיות מופעל גם נגד יהודים בארצות הברית, ובמיוחד נגד אלה המועסקים על ידי חברות העושות עסקים עם הערבים.

הוא אמר בישיבת מועצת איחוד הקהילות, כי יש עדויות לכמה מקרים כאלה ברחבי ארה"ב.

הרב שינדלר קרא לכנס ועידה בדרג גבוה של מומחים יהודים בתחומי הכספים, התעשייה והכלכלה כדי לבחון את הבעייה ולהכין תוכנית פעולה של יהודי ארה"ב.

הערכתו של שר האוצר האמריקני ויליאם סיימון, היא כי 11 מיליארד דולאר של מדינות נפט מושקעים באורח ישיר בארצות הברית, אולם מומחים סבורים כי המספר הוא יותר גבוה — מוסר היום ,,ניו יורק טיימס".

העתון, המסתמך על כלכלנים, בנקאים ואנשי מסחר, הגיע למסקנה כי השקעות המדינות המיצאות נפט, הן הערביות והן האחרות, גבוהות ב־50 אחוז מן המספר העקוב ויתכן שהוא מגיע ל־20 מיליארד עד 30 מיליארד דולר.

תחזית מזג האוויר

נאה. תשקיף לשבת: מעונן חלקית עד בהיר. הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 3—12, נצרת 5—15, תל־אביב 5—16, עפולה 2—19, חיפה 8—18, השומרון 4—14, באר־שבע 3—16, לוד 3—20, רמת־הגולן 1—13, יריחו 4—21, נהריה 3—18, עזה 5—19, צפת 2—10, אילת 8—22, טבריה 6—21, מפרץ־שלמה 11—22 מעלות.

הטורקים בקפריסין הכריזו על מדינה עצמאית במסגרת פדרציה

ניקוסיה 13 (יופ"יע) — מנהיגי הטורקים בקפריסין הודיעו היום כי החלק שבצפון האי הנמצא תחת כיבוש טורקי יהיה מעתה ,,מדינה חילונית במסגרת פדרציה".

בהודעה שפרסמו ראשי העדה הטורקית־קפריסאית צויין כי ראוף דנקטאש יעמוד בראש המדינה החדשה.

ההחלטה נתקבלה בכנס משותף של ,,מועצת השרים והאסיפה המחוקקת של המינהל הטורקי־קפריסאי האוטונומי".

צעד זה ננקט על ידי הטורקים שעה שנשיא קפריסין הארכיבישוף מקריוס הודיע כי הוא מצפה לתגובה של העדה הטורקית להצעתו ליישוב בעיית האי על יסוד משטר קנטונאלי ופדראלי.

ראש ממשלת טורקיה סעדי אירמאק שהביע תמיכתו בהחלטה זו אמר, כי הצעד שננקט על ידי העדה הטורקית בקפריסין אינו נועד להביא לחלוקת האי.

,,זה צעד שננקט, כדי למנוע אנוסיס או חלוקת האי" — אמר המנהיג הטורקי.

בוואשינגטון נמנע היום דובר משרד החוץ האמריקאני מלהוקיע או לסמוך את ידיו על ההחלטה הפדרלית של ראשי הקהילה הטורקית בקפריסין, וזאת בהיעדרותו של שר החוץ קיסינג'ר. הדובר אמר לעתונאים, כי ארה"ב תוסיף לפעול למען פתרון בדרכי שלום של בעיית קפריסין.

בבריסל החליטו שרי החוץ של השוק האירופי המשותף לסייע באורח פעיל בחיפושים אחר הסדר בקפריסין.

קפריסין תפנה למועצת הביטחון

אתונה, 13 (צ"צ) — ממשלת קפריסין תפנה למועצת הביטחון כדי למחות על הקמת איזור אוטונומי טורקי באי — נמסר הערב ממקור יווני מוסמך.

החלטה זו נתקבלה בהסכמת ממשלות קפריסין ויוון, הוסף המקור.

הרב ש. קפלן, רבה של צרפת הוקיע במכתבו לוואתיקאן את תמיכת הכנסייה בכומר קאפוצ'י

מאת סופרנו

,,כשנתפרסמה תגובת הוותיקאן המגנה את ישראל על גזר הדין שהוטל על הארכיהגמון קאפוצ'י, בעוון סיוע למחבלים — פניתי במכתב חריף אל הוותיקאן והבעתי בו בין היתר: ,,במקום לבאות בעניני ישראל, היה עליכם להסתייג ממעשיו של כוהן הדת" — סיפר הרב יעקב קפלן, הרב הראשי של יהודי צרפת לסופר הצופה, בראיון מיוחד המתפרסם היום בעתוננו.

הרב הראשי מספר באותו ראיון, על הפגישה האחרונה שהיתה לו עם נשיא צרפת, ואלרי ז'יסקאר דיסטאן לרגל תחילת השנה האזרחית, הנשיא הנוכחי שהכניס שינויים רבים בנהגים שהיו קיימים ב,,אליזה" אצל הנשיאים הקודמים, שינה גם את נהוג קבלת הפנים של ראש השנה האזרחית. הפעם הוזמנו את שלושת ראשי הדתות, הארכיבישוף הקאתולי, הפרוטסטנטי ואת הרב הראשי. ,,כשנתקבלנו אצל הנשיא התפתחה שיחה בינינו כשהנשיא משתתף בה באופן פעיל. היו אלו הכבודים שהחלו לדבר על ישראל ועל הצורך שהשלום ישרור בה.

המפקד השנתי של 1974 מגלה:

מספר חברי הפועה"מ"ז — 118.4 אלף

מאת סופרנו לעניני מפלגות

מספר החברים בהפועל המזרחי מגיע עתה ל־118,350 איש. מספר זה מראה על גידול של 4429 חבר בשנת 1974, — מתברר בתוצאות המפקד השנתי שערכה מחלקת המיסים של הפועה"מ"ז.

בשנת 1974 נגבו מסי חבר בסך של 30 מיליון ל"י בקירוב והתכנית הגביה ב־1975 מגיעה לאומדן של למעלה מ־35 מיליון ל"י.

העליה בסכומי הגביה של שנת 1974 לעומת האומדן היתה בלמעלה מ־13 אחוז. כרטסת החברים שעברה לגניזה פחתה בשנת 1974 ב־30% לעומת 1973, דבר המצביע על הצלחה בפעולות הגבייה. מנהל מחלקת המסים, אליהו הרציון מסר, כי תוצאות המפקד האחרון מכוונות על פעולה ארגונית אינטנסיבית בקרב היהדות הדתית הנוער הדתי המתבגר. עובדה שיש לזקפה לזכות החינוך הדתי ומוסדותיו, ישיבות בנ"ע והאולפנות.

הרציון ציין בסיפוק את ההתקדמות הרבה שחלה בארגונם של מסיימי שירות חובה בצה"ל בשורות הפועה"מ. מספר הפעילים החדשים שהצטרפו השנה מתקרב לאלף. מספר החברים בהתייצבות הוא 15,711. להלן ציין הרציון, כי לעומת העליה בסקטורים שצויינו לעיל, חלה ירידה מצערת במספר חברי הנוער הדתי העובדים וזאת משום שאין הגנה מקצועית לנוער דתי עובד, במקומות עבודתו. בהסכם החדש של הפועה"מ עם ההסתדרות הכללית יוכנס סעיף מיוחד שנועד לפתור בעייה זו.

תגובות נגד השמצת מזכ"ל הפועה"מ"ז

מאת סופרנו

בציבור הדתי הלאומי שוררת התמרמרות רבה על נסיונות השמצה כאילו נוהגים נגד מזכ"ל הפועה"מ"ז מר רפאל בן נתן.

לסופרנו נודע שמר בן נתן פנה אתמול במכתב דחוף למר מאיר שמגר היועץ המשפטי של הממשלה בתלונה חריפה. כמו"כ הוגשה תלונה למשרד החינוך על פרסומים מגמתיים ומסולפים.

ברך את ידידיך וזכה בפרס!
(ראה עמוד 9)

רהיטי אלון
רח' שינקין 24
תל־אביב
טל. 285620
ריהוט כפרי
פנות אוכל
ריהוט סלוני
חפצי חן ומתנות
הספקה מיידית
מקבלים הזמנות

מכונות גילוח?
הגבר המבין
פונה לרובין
מרכז מכונות גילוח
ת"א, רח' יסוד המעלה 6
טל' 32161

ישיבת ההנהלה
של המפלגה הדתית לאומית וחברי הסיעה בכנסת

יתקיים אי"ה ביום חמישי ט' אדר (20.2.75) בשעה 3 אחה"צ בבית התנועה בת"א.

סדר היום:

א. המשך הדיון והסיכום בענין בלי ההקשרות הקואליציוניות.
ב. בחירות אזוריות לכנסת.
ג. שונות.

המוזמנים מתבקשים לדייק ולבוא בשעה הקבועה.

הסתדרות הפועל המזרחי — סניף תל אביב — קרן מיכאל | משפחת א. ברקן

ביום ראשון יתקיים אי"ה בבית הפועל המזרחי אחד העם 108

טקס חלוקת 21 מילגות

לתלמידי ישיבות בני עקיבא
ע"ש מיכאל ברקן ז"ל

בהשתתפות:
ד"ר ד. רונן צבי — חבר מועצת פ.ה.א.
מר ברוך דובדבני — חבר המרכז העולמי וראש מחלקת החנוך הדתי

בשעה 4 תתקיים בבית העלמין בקרית שאול אזכרה למיכאל ברקן ז"ל.
נפגשים בשעה 3.45 ע"י שער בית הקברות

א. פישלר — המזכיר

הנהלת משרד הדתות
המחלקה לבתי־דין
ועד העובדים

משתתפים באבלו הכבד של

הרב שלום הדאיה ומשפחתו

בפטירת אמו

הרבנית צלחה (שולמית) הדאיה ע"ה

בבנין ירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד.

למשפחת קרמזין

אנו משתתפים בצער עמוק בהלקח מכם ראש המשפחה

ר' זאב קרמזין ז"ל

מנהל מחלקה המסים של הפועה"מ לשעבר

בנחמת ציון ובונה ירושלים תנוחמו
ולא תוסיפו לדאבה עוד.

הנהלת מחלקת המסים
והעובדים

יקבי "תל־ארזה" בע"מ

רחוב בר־אילן 12 • טלפון 288853 • ירושלים

בשמחה אנו מודיעים, כי הבעיה שנתעוררה במספר יקבים בעניין כשרות היינות לחג הפסח, לא נתעוררה אצלנו כלל וכלל, כי כפי הנהוג אצלנו — ביקב, כל השנים אנו משתמשים לתעשיית היינות רק בכוהל עצמי הנוצר גם הוא ביקבנו.

לכן השתמשו ביינות ומיץ ענבים מיקבי — ,,תל־ארזה" — הכשרים לחג הפסח בלי שום חשש ופקפוק.

הרבנות הראשית לירושלים והמחוז
THE CHIEF RABBINATE OF JERUSALEM DISTRICT
המועצה הדתית ירושלים

ב"ה, כ"ט בשבט תשל"ה (10.2.75)
לה/ג/ב/428

אישור

הרינו מאשרים בזה כי היינות המיוצרים ביקבי ,,תל־ארזה" בע"מ בירושלים ת"ו, נעשו בהשגחת משגיח יר"ש ובפקוח הרבנות, והכל נעשה בהידור הכשר לכבוד חג הפסח תשל"ה, בכוהל כשר לפסח המיוצר ביקב הנ"ל.

כמו־כן הופרשו על ידינו תרומות ומעשרות מהיינות הנ"ל ואין עליהם שום חשש ערלה ושביעית.

ויכולים אפוא להשתמש ביינות ובמיץ ענבים מהיקב הנ"ל בלי כל חשש ופקפוק לחג הפסח שנה זו ולכל השנה.

תוקף הכשר זה עד חודש ניסן תשל"ו.

הרבנות הראשית לעיה"ק ירושלים והמחוז
הרבנות הראשית לירושלים

פורים שמח!

עם יינות – מטמון – אריסטוקרט – יהלום
אריאל – מיץ ענבים טבעי

מלכה פניגשטיין — ירושלים
שמואל פיש — ירושלים

מאורשים

ירושלים השלמה, ב' אדר תשל"ה

ב"ה

לידידנו הנכבד

ר' חיים ברנר נ"י

שא ברכה נאמנה
להיבחרך
ליו"ר המועצה הדתית ברמלה
אנו מאחלים לך הצלחה בתפקידך
להרמת קרן התורה בעירנו.

ח"כ אהרן אבוחצירא
ראש עירית רמלה

למכובדנו

ר' חיים ברנר הי"ו

ברכות מעומקא דליבא
להיבחרך ליו"ר המועצה הדתית ברמלה
כה לחי!

ועד עובדי המועצה הדתית
ולשכת הרבנות — רמלה

ב"ה

לידידנו

ציון גראמי

קבל נא את ברכותינו הנאמנות
לרגל קבלת תואר ב. א.
עלה והצלח

דוד גלס — מנהל משרד הדתות
הרב בנימין פרויבירס (פרי) — רבה של בוזא

בס"ד

מהפכה בבני־ברק

,,סלון המרכז" ירושלים 12 פנת רבי עקיבא

שמחים להודיע על פתיחת הסלון המרכזי בו ניתן להשיג כל מוצרי החשמל הביתיים בברוכו.
מחלקה מיוחדת לעולים ופטורי מס.
שירות אדיב ועול יעוץ מקצועי. • מחירים מפתיעים

מפיץ מוצרי תדיראן

לידידנו

יהודה־יואל דויטש ורעיתו

ניו־יורק

בהגיע בנם למצוות

ברכת
,,הצפה"

האגודה להתנדבות בעם
ההנהלה הארצית

הורים יקרים,
יציאה לבת דתית במסגרת שרות לאומי — עשית אך ורק באמצעות האגודה להתנדבות בעם

מטרות הן:
לעודד ולארגן התנדבות בנות דתיות לשרותים סוציאליים וקהילתיים בתחומי החינוך ✡ הטיפול בנוער ✡ במשפחה ✡ בקשיש ✡ בבריאות ובקליטה.

מרכזי התנדבות:
ירושלים והדרום ת.ד. 7370 ירושלים טל. 62754
תל־אביב והמרכז ת.ד. 22230 תל־אביב טל. 440249
חיפה והצפון ת.ד. 2108 חיפה טל. 224256

...ה התית פני לאחד מרכזי ההתנדבות שלנו — העני

כנס בנות שרות לאומי תשל"ה
יתקיים אי"ה השבת פר' תרומה בבית הבראה, כיר עציון.

הכינוס העולמי השלישי של בתי־כנסת וקהילות

ל' שבט — ד' אדר תשל"ה (11—15.2.75)

● יום שישי, ג' באדר תשל"ה (14.2.75)

08.00 לימוד תורה:
עברית: הרב א. פצנק, ישראל; צרפתית: הרב א. ולצר.

08.30—10.00 אסיפה מוקדשת ליהדות רוסיה והמזרח־התיכון
יו"ר: מר פ. חזן — נשיא הקהילה היהודית בפינלנד. נואמים: מר שלמה רוזן, שר הקליטה; מר שלמה הלל, שר המשטרה; הרב ש. קובלסקי, חבר הנהלת הסתדרות הרבנים באמריקה; פרופסור ברנובר, ישראל (עולה מרוסיה); תת־אלוף הרב גד נבון, סגן הרב הראשי לצה"ל.

10.00—10.30 דו"ח דיוני הנשים.

10.30—12.30 החלטות.
יו"ר: מר פנחס שינמן, סגן יו"ר הכנסת.

12.45—15.00 השתתפות בטקס קצר באתר הבניה של בית־הכנסת הגדול בירושלים.

● ליל שבת

17.30 תפילה חגיגית ב,,היכל שלמה"
בהשתתפות: החזן מ. באלאבן, חזן ראשי בביהכנ"ס ,,היכל שלמה"; החזן משה שפרן, ארה"ב, בליווי מקהלת ,,היכל שלמה". דרשה על פרשת השבוע: הרב ד. מ. רוזן, הרב הראשי לרומניה.

20.30 עונג שבת
בשיתוף עם ארגון רבני המערב. יו"ר: הרב צבי תורן, נשיא האירגון. נואמים: הרב ג. אלגנג, אנגליה; הרב י. קלינג, צרפת; הרב ד. טלזנר, ישראל.

● שבת

08.00 תפילה חגיגית בביהכנ"ס ,,היכל שלמה"
החזן: משה שפרן — בליווי מקהלת בית־הכנסת.
דרשה: הרב ד"ר ע. יעקובוביץ, הרב הראשי לחבר העמים הבריטי. קידוש — במלון פלזה, ירושלים. המארחים: מפעל מלוה העצמאות והפיתוח לישראל. ברכת: מר ל. קראוז, המנהל הכללי של המשרד הישראלי.

● מוצאי־שבת

תכנית מלוה־מלכה ונעילת הכינוס
יו"ר — ד"ר משה א. יפה.
הנואמים: ד"ר י. בורג, שר הפנים; הרב א. י. אנטרמן, זקן רבני ישראל; אלוף מ. פירון, הרב הראשי לצה"ל; מר א. דולצין, גזבר הסוכנות היהודית.
פרקי חזנות: מקהלת הרבנות הצבאית הראשית.

22.15 קבלת פנים לצירים — בבית ד"ר משה א. יפה ורעיתו.

صكذا من الاحمل

של המצפה

משא־ומתן וביוונו

שר־החוץ האמריקני, ד"ר קיסינג'ר, חזר ממסעו לקאהיר ודמשק ונפגש לשיחה עם הצוות הישראלי. בשהותו בבירת מצרים הצהיר, שיש התקדמות וניתן לגשר על הפער בין העמדות. עתה תביא לירושלים את הנתונים שעל פיהם קבע, ש„ניתן להיות דברים". על אף הסודיות בהליכי ההידברות, יש בשמועות עדות לכיווני המשא־ומתן. המגמה בשלב הקרוב היא, כנראה, הסדר מוגבל, בנסיגה ובתמורה, שבפרטיו ישנם הבדלים רבים בין ישראל למצרים.

בפגישה הראשונה בין קיסינג'ר לצוות הישראלי, נאמר לו בהתאם למה שהודיע ראש־הממשלה בכנסת, שהסדר משמעותי הוא דו־צדדי, הפסקת הלוחמה המצרית בפועל ממש תמורת נסיגה עמוקה, ללא התערבות מצרית במשא־ומתן בין ישראל לארצות־ערב אחרות. אם מצרים דורשת נסיגה גם מן המעברים ומאבו־רודס, הריהי חייבת תמורתה הסדר־שלום כתוב והתום על סעיפיו המוגדרים.

מאחר שמצרים דוחה הסדר־שלום, שפירושו גבולות פתוחים למגעים בין שתי הארצות, הרי במידה שענייננו לקדם את המשא־ומתן הוא יצטמצם בהסדרים חלקיים. אף במסגרת זו יש ודאי הצעה מצרית, שלפי פירסומים שונים, היא דורשת נסיגה גם בגולן. הסכם צבאי ללא מדיני והפסקת הלוחמה לזמן מצומצם ביותר.

לפי העקרון הבטחוני המדיני של ישראל, הן בנסיגה והן במשא־ומתן נפרד עם כל מדינה ערבית, הממשלה תצטרך לדחות כל קשר בין נסיגה בסיני לנסיגה בגולן, שבו כל השטח כרוך בבטחון, ולהציע נסיגה מוגבלת תמורת אי־לוחמה לזמן ממושך. לפי ידיעה אחת מציע מצרים הארכת תוקף היל־או"ם לחצי שנה, בעוד קיסינג'ר חוזר להארכת אי־לוחמה לשנה וחצי.

מדיניות השלבים משמעותה, לפי ישראל, לא רק לדחות מצב־לוחמה, אלא גם לבחון אם מצרים מעוניינת בהליכה צעד־אחר־צעד להסדר שלום. אם יש לה עניין בכך, מטעמים כלכליים וחברתיים, הרי תהיה מוכרחת לקבל עמדת ישראל, שתמורת נסיגה חלקית תבטיח הפסקת הלוחמה לזמן ניכר, תוך הינתקות למעשה מענייני סוריה והפלשתינים.

בפגישה שנערכה אמש בירושלים הביא קיסינג'ר הצעות מצרים וסוריה, כשמגמתו ודאי לפשר בין הצדדים בהצעותיו. אם יש התקדמות, כדברי המתווך בקאהיר, הרי סביר להניח, שהוא רואה סיכוי למה שהוא מציע. המבחן הוא בדחיית כל פשרה הנוטה לפייס את מצרים וסוריה לרעת ישראל. יש לציין, שגם ברית־המועצות כבר מסכימה למדיניות־השלבים, כשבסיכום הכל־לי משמעה, נסיגות ללא תמורה ממשית.

הסדר חלקי יש בו סיכון של נסיגה משטחים ללא ודאות סדירות אי־לוחמה היא שלב בדרך להסדר שלום. אם ישראל נענית למדיניות זו, כהודעתה, הרי מנחה אותה הקו, שתקופת־ציונן ארוכה בגבולות מצרים, בנפרד מארצות־ערב אחרות, מוכיחה אולי, שאין זו באה לצבירת כוח לתקיפה אלא להתקדם בדרך של הסדר שלום.

לכן מן ההכרח, שגם הסדר מצומצם יהיה ערוך בפרטיו, הן בתחום הנסיגה והן בקביעת זמן אי־הלוחמה, הן באופיו המדיני והן בהיותו נפרד, שיכוון כצעד נוסף לקראת הסדר כולל. ואם הצדדים יגיעו לידי הסכם, הרי ודאי שביצועו יהיה אחר ועידת־ז'נווה ולא לפניה.

פקידים אמריקאיים בפמליה של קיסינג'ר מוסרים:

ישראל ומצרים הסכימו שכל הסכם שיושג ילווה במסמך חתום ע"י שני הצדדים

דמשק, 13 (עתי יתפי"ע ועי"ץ) — שר החוץ האמריקאי הנרי קיסינג'ר שוהה היום בדמשק עם נשיא סוריה חאפז אל אסאד על כל הנתונים של שלום במזרח התיכון.

לפני עלותו למטוס בדרכו לישראל, אמר ד"ר קיסינג'ר לכתבים, כי דנו „בתפקיד החיוני של סוריה בפתרון הסופי, במזרח התיכון, השיחות, שנמשכו ארבע שעות ומחצה, היו „ידידותיות ויוצרניות מאד. הסכמנו להשאר במגע הדוק". קיסינג'ר אמר כי בשיחותיו עם מנהיגי דמשק סקרו את היחסים בין סוריה וארה"ב ומצאו אותם „טובים ומשתפרים". הוסיף „סקרנו בפרוט־

השתתפו בשיחות עם וילסון שגנ־חוע בקרמלין.

רוט את כל הנתונים של שלום צדק ובר־קיימא במזרח התיכון".

בהודעה סורית שפורסמה לאחר המראת קיסינג'ר נאמר כי „הצד הסורי הביע את השקפתו היסודית, המדגישה את הצורך בנסיגה מלאה מכל השטחים הערבים הכבושים ובהחזרת זכויותיו של העם הפלשתיני".

פקידים אמריקאים בפמליה של קיסינג'ר, אמרו כי ישראל ומצרים הסכימו שהיה כל הסכם שעשוי להיות מושג, ילווה במסמך בכתב עליו יחתמו שני הצדדים.

אולם משקיפים אמרו כי הסכם בכתב זה אינו מוציא מכלל אפשרות הסכמים אחרים אשר לא יועלו על הכתב.

מקור יודע דבר בדמשק אמר, כי סוריה איננה מתנגדת להסכם חדש בין מצרים וישראל בסיני. המקור אמר כי הדיאום המצרי־סורי הוא „סטאלי", בייחוד במה שנוגע ל־אסטרטגיה הכללית להחזרת השטחים הכבושים. המגעים בין קהיר ודמשק הם רצופים, המנהיגים ה־סוריים מקבלים בקביעות דיווח על ההתפתחויות האחרונות של המצב.

השיחות עם סאדאת „היו פרודוקטיביות מאד"

בסרס המריא מקהיר לביקורו ה־קצר בסוריה, אמר קיסינג'ר כי הוא סבור ששיחותיו עם סאדאת אתמול „היו פרודוקטיביות מאד". במטוס אמר לעתונאים „אנו עדיין ממשיכים ב־עסקים".

פקיד אמריקאי בכיר אמר כי קיסינג'ר לא פתח במגעים חדש כל־שהו עם נשיא סוריה.

בעוד מצרים וישראל רחוקות זו מזו בהצהרותיהן הפומביות לגבי התנאים לנסיגה ישראלית נוספת, אמר הפקיד כי קיימת עתה הבנה טובה יותר לגבי הפתרון.

הפקיד הוסיף, כי מבחינה „ריטו־ריתי נראות העמדות של שני ה־צדדים בלתי ניתנות לגישור. אולם, העובדה שקיסינג'ר ישוב בחודש הבא לאיזור, מצביעה על כך שה־מצב איננו חסר תקוה וכי שר ה־חוץ האמריקאי מקוה להגיע לכלל הסכם בביקורו הבא.

כתב העת הישראלי לתעופה וחלל:

ניתן לבצע רכבת אווירית מארה"ב לישראל ללא צורך בחניית ביניים באירופה

באות שוטרנו לענייני התעופה

ההצהרות הרשמיות על קשיים בביצוע רכבת אווירית לישראל אם תהיה זקוקים למבצע כזה בעתיד — מגבתן היא פוליטית כלבד שכן: מבחינה טכנית ניתן לבצע מבצע רכבת אווירית דומה לזה של מלחמת יום הכיפורים ללא צורך בנחיתות ביניים — קובע „ביעף" — כתב העת הישראלי לתעופה וחלל בגליונו האחרון.

„ביעף" אומר כי ניתן לחזור על מבצע „ניקל גראס" (שכה המבצעי של „הרכבת האווירית") מבלי צורך להשתמש בנחיתות ביניים באיים ה־אזוריים הנמצאים בשליטת פורטוגל עתה, עם חילופי השלטון במדינה זו, ייתכן שאי אפשר יהיה להשתמש בהם. כמו כן יש חשש שיוון לא

התיר נחיתה בתחומה.

מטוסי ה„גלאקסי" שבצבא השי־רות יכולים לטוס ללא תדלוק במבצע לישראל עם מטען של 50 טונה, שהוא רק כמחצית המטען המירבי האפשרי. אולם תוך תדלוק באוויר יכול המטוס לשאת גם את המטען המירבי של 100 טונה. נסיונות בנושא זה הצליחו ולחיל האוויר האמריקני יש מספיק צוותים מאומנים לכך.

וילסון נפגש עם ברז'נייב בקרמלין

מוסקבה, 13 (יתפי"ע — עי"ץ) ראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון נפגש היום עם מזכיר ה־מפלגה הקומוניסטית הסובייטית ליאוניד ברז'נייב.

היתה זו הפעם הראשונה במשך 49 ימים שברז'נייב הופיע בפומבי. כתבים שראו היום את ברז'נייב, אמרו כי הוא נראה בריא מלא מרץ ותוסס. הוא שוחח עם וילסון. השי־מיע בדיחות והיה במצב רוח טוב.

כתבים אמרו שהשאלה הראשונה שהציג לראש ממשלת בריטניה הי־תה „מה מצב בריאותך".

במהלך השיחה, הוציא ברז'נייב סיגריות והציע אותם לווילסון, אולם זה סירב לקבל את הסיגריות וה־ציא את המקטרת שלו.

סוכנות הידיעות „טאס" מסרה כי ברז'נייב, ראש הממשלה אלכסיי קוסיגין ושר החוץ אנדרה גרומיקו

שרי השוק הסכימו על נוסחה לשתף את אש"פ בדו־שיח

דאבלין 13 (עי"ר) — שרי החוץ של מדינות השוק האירופי המשותף הגיעו היום לידי הסכם על נוסחה, שתאפשר לאש"פ להשתתף בדו־שיח בין מדינות ערב לקהילה ה־אירופית — זאת אמרו מקו־רות יודעי דבר.

המקורות אמרו כי מקווים שה־נוסחה שעליה הוסכם היום תתקבל על דעת הערבים ותאפשר קיום מגעים בין הצדדים בקשר עם שי־תוף פעולה בנושאים הכלכליים, ה־תעשייתיים והטכניים.

עוד אמרו המקורות כי הנוסחה מתחמקת מבעיית ההכרה הרשמית באש"פ על ידי השוק המשותף. היא מתייחסת אך ורק להרכב המשלחות המשתתפות בקבוצות העבודה ולא למעמדו המלאה של הדו־שיח.

חברי המשלחות לא יזוהו כנציגי מדינה מיוחדת כלשהי, אלא כערבים מצד אחד ונציגי השוק המשותף מהצד האחר.

מכאן שאם יחליטו הערבים לצרף פלשתינאים למשלחת שלהם בקבו־צת עבודה כלשהי, הם יכולים לע־שות זאת מבלי שיהיה צורך בהכרה רשמית מצד הקהילה באש"פ.

סוכנות הידיעות הצרפתית לעומת זאת מוסרת מדבלין, כי שרי החוץ של השוק לא הצליחו להגיע לכלל הסכם בדבר אפשרות של השתתפות אש"פ בדו־שיח האירופי־ערבי.

שר החוץ האירלנדי גארט פיצ־גרלד אמר לעתונאים: „ביהלנו שי־חות על הסדרים העשויים להביא למגעים מוקדמים, אולם לא קיבלנו החלטה בשאלה זו בפגישתנו היומי".

הרמטכ"ל בטקס סיום קורס קצינים

יהיה זה מתפקידכם למצוא את האיזון הנכון שלא להיות רחמנים בימי שלום כדי שלא נשלם כולנו ביוקר בזמן מלחמה — אמר אתמול הרמטכ"ל רב־אלוף מרדכי גור ב־טקס סיום קורס קצינים איש־שם בארץ.

הרמטכ"ל העלה בפני בוגרי קורס הקצינים מספר בעיות מסובכות שצריכות לעמוד בראש מעייניו של קצין בצה"ל. על המפקד לצמן כך את אנשיו, שירגעו אחריו ויבצעו את המוטל עליהם. זהו תפקידו של קצין הנבחן היום לשרת בצה"ל, שרות צבא גדול, חזק ובעל אמצעים רבים והצריך לדעת לנצל את כולם. זהו צבא החי על תנופת ההסתערות של מפקדיו בכל הרמות.

רק בשילובם של שני יסודות אלה — אמר הרמטכ"ל — אפשר יהיה להשיג את המירב מכל מה שהעם נותן לנו, כמה שהצבא יעמיד לר־שותכם וכמה שתהיו חייבים לאנ־שיכם.

הרמטכ"ל ענד את סיכות הקי־ם וחשף דרגותיהם של 7 בוגרים מצ־טיינים, בקורס. בטקס הסיום נכחו הוריהם וקרוביהם של הבוגרים.

הוארך מעצרם של 2 חשודים נוספים בקשר לפיצוץ בנתניה

בבית המשפט בנתניה הוא־רך אתמול ב־10 ימים מעצרו של חיים טוויג, החשוד ב־קשר לפרשת זריקת הרימון, לדיסקוטק „בר אוריין" ב־נתניה.

רס"ר ברוך פרת, מסן בפני ה־שופט, כי חקר את החשוד, אברהם עזרא, שהודה בזריקת הרימון ומפיו נודע לו, כי טוויג הראה לעזרא צת פתח הגג, משם נזרק אחר כך הרימון. כמו כן מסר הרס"ר מפי החשוד הראשי, כי הנ"ל פגש את טוויג ועוד מספר חשודים (שלא קרא בשמם) ביום שזרק את הרימון, בבעל המועדון, שגרם למעצרו בגלל תלונתו במשטרה.

בא־כוח המשטרה האשים את טוויג גם בעישון סמים באותו יום עם החשוד עזרא.

השופט א. סגלסון הורה לעצור את טוויג וקבע, כי לחשוד היו ידועות משימותיו השפלות של ה־חשוד העיקרי והוא לא עשה מאומה כדי למנוע את המעשה המחריד.

אתמול הוארך גם מעצרו של אברהם עמר ב־5 ימים. עמר מואשם על ידי המשטרה כי ב־24 בינואר איים על בעלי מועדון „בר אוריין" שירצחו אותם.

פרחחים השחיתו בית כנסת בעיירה צרפתית

פאריס, 31 (עי"צ) — כנופיה של פרחחים צעירים השחיתה אתמול את בית הכנסת של העיירה נואזי להי־סק.

בעת „פשיטתם" פצעו הפרחחים צעירה אשר ניסתה למנוע את מע־שיהם. אחד מהם נעצר.

לפי התוצאות הראשונות של ה־חקירה, פרצו הבריונים לבית הכנסת מתוך כוונה למצוא שלל.

שגרירה החדש של גרמניה הגיש כתב האמנתו לנשיא המדינה

שגרירה החדש של הרפובליקה ה־פדרלית של גרמניה, ד"ר פר פישר, הגיש אתמול את כתב האמנתו ל־נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר.

בטקס, שהתקיים במשכן הנשיא, ייצג את הממשלה סגן ראש הממשלה ושר החוץ, יגאל אלון. נכחו פקידים בכירים של משרד החוץ ולשכת ה־נשיא ועוזריו של השגריר.

ע"ד סגירת הגיליון

ביירות 13 (עי"ר) — שר החוץ הלבנוני פיליפ טאקלה אמר היום, כי מועצת ההגנה הערבית המשותפת אישרה בשבוע שעבר בקאהיר הר־בה יותר סיוע ללבנון, משפורסם בעתונות.

בדברו עם עתונאים לאחר פגישה עם רעדת ההגנה והחוץ של הפרל־מנט, סירב טאקלה למסור מספרים אך אמר כי כל הסיוע נועד לצבא.

בידיעות שפורסמו בעתונות נא־מר, כי מועצת ההגנה הערבית הק־צבה 90 מיליון דולר כסיוע ללבנון.

החברות „פורד" ו„אר.סי.איי." הוכללו ברשימת החרם הערבי

פאריס 13 (יתפי"ע) — רשימה שחורה פיננסית ערבית כול־לת את מפעלי המכוניות „פורד", את חברת האלקטרו־ניקה האמריקאית הגדולה „אר.סי.איי." וכן מספר בנקים מערביים — אמר כאן הנשיא של חברת השקעות ערבית בינלאומית.

לוסיאן דאוא, מנהל חברת ההש־קעות „אינטרה" שמשבה בביירות, אמר בראיון ברדיו הצרפתי, כי „פורד" ו„אר.סי.איי." כלולות ב־רשימה השחורה. הסביר כי „פורד" נמצאת ברשימה משום שהקימה מפעל להרכבת מכוניות בישראל.

בדמשק אמר מנהל לשכת החרם הערבי, מוחמד אחמד מחגוב, כי יש חברות רבות אחרות הצפויות לחרם, משום שבהן שלהן גם הן ישראלי או ציוני, או משום שהן מתנהלות בידי ציונים, או משום שהן עוסקות בחברות המחזקות את הכלכלה או המאמץ המלחמתי של ישראל.

בבלטימור שבארצות הברית אמר ביום הדיור, רוברט אמברי, בתגובה על שמועות בדבר השקעות ערביות בחברות פיתוח שבנמל בולטימור, כי אנשים או חברות המפלים לרעה יהודים, לא יקבלו חוזים במסגרת תכניות אלה. הוסיף כי השקעות ערביות יאסרו אם יוכח כי המש־קיעים הערביים מפלים לרעה יהו־דים.

ממשלת מיעוט הוקמה בדנמרק

קופנהגן, 13 (יופי"ע, ע"ר ועי"צ) — ראש ממשלתה ה־חדש של דנמרק, הסוציאל־דמוקרט אנקר יורגנסן, הציג היום ממשלת מיעוט בת 16 שרים, והכמיה להילחם ב־אבטלה הגוברת ולפעול למען יציבות מחירים לאחר המש־בר הפרלמנטרי שנמשך הורש ימים.

הממשלה החדשה הושבעה על ידי המלכה מרגרטה בארמון המלוכה. יורגנסן כבר עמד בראש ממשלת מיעוט סוציאל־דמוקרטית מ־1972 עד 1973.

יורגנסן הרכיב את ממשלתו החד־שה לאחר שראש הממשלה היוצא, מנהיג המפלגה הליברלית פאול הר־טלינג, לא הצליח להקים ממשלת מיעוט לא־סוציאליסטית.

כשר חוץ בממשלה החדשה מכהן קנוד פ. בורגה אנדרסן, כשר הא־צר ארלינג דינסן, וכשר ההגנה ר המשפטים אורלה מולר.

מת הגנרל הצרפתי אנדרה בופר

בלגראד, 13 (עי"צ) — גנראל אנ־דרה בופר, פרשן ופוליטיקאי צבאי צרפתי, מת בלילה האחרון בבלגראד מהתקף לב.

הגנראל בן ה־73 שהה בבלגראד, גנראל בופר כתב כמה יצי־רות, ביניהן, „הקדמה לאסטרטגיה", „נאט"ו ואירופה", „צרפת הגדולה", „האסטרטגיה של כתה".

בר בי רב דחד יומא

מיסודו ובנשיאותו של כ"ק

מרן האדמו"ר מקאליב שליט"א

ב"ה

בשבח והודיה להשי"ת על שהגענו בדרך אבות וזכינו להקים את המפעל הקדוש „בר בי רב דחד יומא", המקרב בי"ה אלפי אלפי יהודים להתורה ליראה ולדרך החסידות.

מאז הוכרז המפעל הנשגב, ע"י האדמו"ר שליט"א, לפני שנתיים ביום ט"ו בשבט תשל"ג, בעת הנוכת הבית של משכן קאליב בעיה"ק טבריה תובב"א, כבר התקיים בס"ד בחולון (4 פעמים), בבת־ים (פעמיים), ברחובות (פעמים), בטבריה, רעננה, בחדרה, בגבעת־אולגה, בהבצלת ובעוד ישובים.

מטרת המפעל שכל איש ואיש מבני ישראל כקטן כגדול יקדיש במועדו לפחות פעמיים בשנה לימוד התורה ולקבל ביום זה חיזוק ועידוד בס"ד על כל התקופה הבאה, ובי"ה הנסיון הוכיח שההתרגשות וההתלהבות דקדושה שכל משתתף מסוגל להשיג ביום זה, אי אפשר ממש להעלות על הכתב רק מי שנוכה פעם, הוא יאמר את זה.

בימים הקרובים יתקיימו בס"ד ימי „בר בי רב" נוספים בהרבה מקומות בארץ, ומרן שליט"א קורא לכל הרבנים ועסקני הציבור מכל עבר ואתר לארגן מבצע נהדר כזה, כל אחד במקום ישובו, ואנו מוכנים לעזור ביעוץ ובפועל, כדי לארגן את המבצע בכל מקום, בס"ד.

— — — — — —

כהמשך וכהשלמה למבצע הקדוש הכביר והנהדר הזה, הכריז כ"ק אדמו"ר מקאליב שליט"א, בס"ד ביום ט"ו בשבט תשל"ה

על מבצע:

מפעל חכמת נשים

(מקביל לבר בי רב דחד יומא)

יום הבראה ולימודים לאם בישראל (חנם)

יום אשר יהיה מוקדש כולו — משעה 10 בבוקר עד שעה 5 אחה"צ להבראה וללימודי נשים ולהרצאות ע"י רבנים חשובים ורבניות בעלי נסיון וידע, על כל הנושאים הקשורים להן.' — ארוחת צהרים תוגש במקום.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א מבקש מכל איש ואשה שיש בידם לעזור למפעל הקדוש הזה, שברוב רחמי וחסדי ה' יכול במשך הזמן להכניס רבבות מישראל תחת כנפי השכינה, יתנו ידם ונפשם להקים בס"ד בכל עיר ועיר, כפר וכפר, המפעל חכמת נשים, ואשרי חלקם.

ובזכות החזקת התורה נזכה כולנו יחד לראות בנחמת ציון וירושלים ולהתגלות כבוד שמים ולקבל פני משיח צדקנו במהרה דידן.

כפתיחה, אנו מודיעים בזה על קיום „מפעל חכמה נשים", ברחובות, בבית הרבנות המוקצה הדתית, רח' גולדברג 2, ביום ז' אדר הבעל"ט (18.2.75).

על מקומות ומועדי ההרשמה וכן על תכנית מפורטת, נודיע בעזה"י ע"י הודעות בימים הקרובים.

בכבוד רב ובברכה

ועד הפעולה

„בר בי רב"

ו„מפעל חכמת נשים"

בדבר פרטים נוספים. עזרה ויעוץ, נא לפנות לת. ד. 3020 ראשל"צ טל. 948703(03), וכן להרב ברוזמן רבה של סביון טל. 755957(03), וכן לר' אברהם י. דריימן טל. 783751(03)

במה ליהדות ורוח

רח' ברנדייס 38, תל־אביב • טל. 450360

בשיתוף פעולה עם

עירית תל־אביב־יפו, אגף לתרבות, לנוער ולספורט

הציבור מוזמן בזה

להרצאה החודשית

של הבמה ליהדות ורוח

שתערך ביום שני, ו' באדר תשל"ה (17.2.1975)

בשעה 8.30 בערב

באולם „בית סוקולוב", רח' קפלן 4, תל־אביב

הנושא:

החינוך לאמונה

המרצה:

הרב **חיים דוד הלוי**

רבה הראשי של תל־אביב—יפו

המנחה:

מר מרדכי ח. שטרן — יו"ר הבמה

הרב ברגמן ליו"ר המרכז העולמי:

אני מתפטר מכל תפקידי בתנועת המזרחי־הפוהמ"ז

בישיבה שהתקיימה השבוע ב־מרכז העולמי של המזרחי והפו־על־המזרחי הביא הרב צמח זמ־ברובסקי, יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפועל־המזרחי. ל־תשומת לבם של החברים שנכחו בישיבה את המכתב שקיבל לפני זמן־מה מאת הרב ד"ר י. ד. ברג־מן, ניו־יורק.

במכתב נאמר:

„הרב זמברובסקי היקר,

כפי שידוע לך, הייתי בזמן האחרון נושא למטר האשמות שוא בלתי פוסקות וחשדות מע־וותים. לפיכך, אני רואה הכרח חיוני לעצמי להקדיש את כל זמני להכחשת האשמות הללו ולסיהור שמי מהתקפות הזדוניות אלה. אני מרגיש, על כן, חובה להתפטר מתפקידי כחבר הנשי־אות של המרכז העולמי וכחבר המרכז העולמי של המזרחי — הפועל־המזרחי.

עבודתה של תנועה זו, אשר למענה הקדשתי ארבעים משנות חיי, דורשת זמן ומרץ רב אשר אין ביכולתי להקדיש עתה. טובתם של הציונות הדתית וה־חינוך התורני היא בראש דא־גותי ותוכל להיות סמוך ובטוח שאמשיך להיות מסור למטרות אלה. ואהיה נכון להגיש את עזרתי בכל דרך אפשרית.

בברכה

(—) הרב ד"ר י. ד. ברגמן

בכינוס הקהילות ובתי־הכנ"ס בירושלים

הרב קירשבלום קורא להקים ארגון עולמי לקהילות ובתיכנ"ס

באת סופר „הצופה" בירושלים

בקריאה להקים ארגון עול־מי של בתי כנסת וקהילות ש־יפעל במשך כל השנה, ויהיה כתובת מרכזית מול הארגונים העולמיים של הרפורמים וי־השמרנים — יצא הרב מרדכי קירשבלום, חבר הנהלת הסוכנות, ב־כינוס העולמי של קהילות ובתי־כנסת הנערך בירושלים.

הרב קירשבלום אמר כי העולם ה־יהודי לורמיו השונים מאורגן ב־מסגרות עולמיות, ואילו האורתודוק־סים אין לם עדיין כתובת מרכזית. הנואם אמר, כי יו"ר הנהלה הסוכנות פ. ספיר, הבטיח לו כי אם היהדות האורתודוקסית תפנה באופן מאורגן כדי לקבל ייצוג בהנהלה הציונית, אין ספק שתקבלו. בינתיים, באין כתובת כזו, משתלטים הרפורמים על ארגונים ציוניים, וזהי הזדמנות הס־טורית שאסור להחמיצה — אמר הנואם.

הרב רוזן קורא לשלוח בדחיפות כלי קודש לרומניה

רבה הראשי של רומניה ד"ר מ. רוזן קרא לארגוני הקהילות בארץ ובגולה לשלוח באופן דחוף רבנים וכלי קודש לרומניה.

הרב רוזן אמר, כי כמעט כל משרתי הקודש עזבו את רומניה ו־הקהילה נשארה כיום עם שלושה רבנים בלבד, שאחד מהם רפורמי. ועם 12 שוחטים המשרתים 70 קהי־לות. הרב רוזן הכריז שאם הרבנים הראשיים או בית דין בישראל יפסוק שמותר להשאיר קהילה גדולה בלי שוחט, יותר לרבנים ולשוחטים לצ־את לישראל ויסיר מעליו את ה־אחריות לעניני הקהילה ברומניה. הרב רוזן אמר עוד, ששוחט ברומניה יש לו היום משכורת יותר גבוהה מאשר שר בממשלה. לכן אין זו בעיה כלכלית.

דיון בענייני נוער וסטודנטים

הישיבה הראשונה של הכינוס את־מול הוקדשה לנוער וסטודנטים ליד בתי הכנסת. יששכר גרייסמן מקיבוץ הפץ חיים הציע שכל קהילה בחו"ל תקים ועדה לענייני נוער ולענייני עליה.

אפרים יקוס מקיבוץ עין הנצי־ב הביא דוגמא מקיבוצו, אשר אימץ את קהילת שטרסבורג. הנוער של שטרסבורג בא כל שנה לקיבוץ עין הנציב והנוער של הקיבוץ אימץ את הנוער של הקהילה בשטרסב.רג.

הרב מ. פינק מהולנד דרש להגביר את למוד התורה לנוער ליד בתי הכנסת.

נציגים של ההתישבות בעיירות הפיתות, ביניהם דוד דנינו מהעיירה שלומי ונסים מנצור מתנועת המוש־בים, דרשו להקצות אמצעים להקמת בתי כנסת בישובים מרוחקים ולא רק בערים הגדולות.

ד"ר מאיר שחם אמר כי בארץ נמצאים 20,000 כלי קודש והגיע ה־זמן שהמנהיגים הרוחניים ירדו אל העם כדי לעודד אותו ולקרב אותו ליהדות.

גב' פול גולדבלום, עולה חדשה מאנגליה הזעיקה את הכינוס על ה־מצב השורר במרכזי קליטה, בהם אין העולים יודעים על זכותם לש־לוח את ילדיהם לחינוך הדתי.

הרב אליהו מרכוס מנהל המחלקה לבתי כנסת אמר כי משרד הדתות מקים 48 בתי כנסת לנוער.

בקריאה להקים ארגוני נשים ליד בתי כנסת לפעולות צדקה וחסד ול־פעולות תרבות — ננעל סימפוזיון על מקומה של האשה הדתית בחברה המודרנית, שנערך במסגרת הכינוס. פתחה את הסימפוזיון גב' אלה יפה ודיברו הרבנית י. קפלן מצרפת, הרבנית צפיה גורן, גב' רבקה בורג, עורכת דין פ. אלבק וד"ר נעמי כהן. דברי סיכום אמרו גב' ב. ליבוד והרבנית ת. רוז.

ואלדהיים העניק לפייסל „מדליית השלום של האו"ם"...

ריאד, 13 (יתפי"ע) — מזכיר האו"ם קורט ואלדהיים, שנפגש היום עם המלך פייסל העניק לשליט הסעודי את מדליית ה־שלום של האו"ם — זאת מסרו מקורות ממשלתיים.

קיסינג'ר בירושלים

(סוף מעמוד ראשון)

שיך לסעודיה לשיחות עם המלך פייסל. לאחר מכן יעזוב את איזור המזרח התיכון.

כאמור, הוא ישוב למזרח התיכון ב־10 במארס, כדי לנסות ולהביא להסכם החדש בין מצרים וישראל. ובינתיים ינתח לשני הצדדים להרהר על ויתורים אפשריים, העשויים ל־גשר על המבוי הסתום.

„יש לצפות להצהרות רבות בשבועות הקרובים"

דובר משרד החוץ האמריקאי רו־ברט אנדרסון אמר לכתבים שסאדאת וקיסינג'ר נפגשו לשיחה בארבע עי־ניים ו„קיסינג'ר ממשיך לקוות ש־ניתן להשיג התקדמות".

קיסינג'ר נשאל אם הוא ממשיך להיות אופטימי גם לאחר הצהרת רה"מ רבין בכנסת שישראל לא תוו־תר על המעברים ועל אבו רודס כל עוד לא יתרו מצרים באורח רשמי על לוחמה.

על כך השיב שר החוץ האמרי־קאני „עלינו לצפות להצהרות רבות

משלחת שרים מצריים יוצאת למוסקבה

קאהיר, 13 (עי"צ) — משלחת ה־מורכבת משרים מצריים וביניהם איסמעיל סברי עבדאללה, שר ה־תכנון, פתחי אלמרבולי, שר סחר החוץ, מחמוד עלי חסן, שר ה־תעשייה ומאהר אמין, שר לשיתוף פעולה כלכלי, תצא ביום א' ל־מוסקבה — על כך מסר רדיו קאהיר.

על צאתה של משלחת זו הוחלט אתמול בישיבה השבועית של מוע־צת השרים בראשות עבדל עזיז הג'אזי, ראש ממשלה מצרים.

אגב

לבית טשכנוב

ביום ראשון הבא, ה' באדר, הוא יומא־דהילולא הבאה להסתלקותו של הצדיק ר' אברהם מטשכנוב, זצ"ל, מגדולי דורו בלומדות ובחסי־דות, בגינלה ובגיסתר, ואבי בנים שהקימו בתים מסועפים בחסידות. ר' זאב־וולף מסטריקוב, ר' דוב בריש מביאלה, ר' רפאל מורשה, ור' יעקב ביזוב־באשלסק, הם וצא־צאיהם וצאצאי צאצאיהם, מהם אד־מו"רים ורבנים ואנשי־שם, עד ל־ימינו בארץ ובתפוצות.

בפולין שלפני השואה היו אלפי חסידים באים ביום־הילולא לטשכ־נוב, אל האוהל של הצדיק, עורכים תפילות במקום ומסיימים בסעודת־מצווה שבה יוצאי חלציו, מגדולי האדמו"רים מגידים מתורותיו ומספ־רים אותן. הצדיק מטשכנוב היה, כידוע, נערץ ביותר הן על־ידי ה־גאון ר' עקיבא איגר, שהיה עוסק עמו במשא־ומתן בהלכה, הן על־ידי „היהודי הקדוש", שלפי מסורת חסידית, ראה בו נושא קרן־אור להאיר בית ישראל. בעל אבני נזר מסוכאטשוב, המליץ עליו את הכתוב במשלי: „כי ד' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", כרש"י, למדת שבדו־לה היא, שהרי ניתנה מפי הקדוש־ברוך־הוא. בדרגה זו ראו את הכ־מתו של הטשכנובי.

בימי השואה, כאשר הנאצים הת־לו לחרוש את קרקע בית־העלמין הישן בטשכנוב, באו בלילה שלושה חסידים למקום והוציאו את עצמותיו של הצדיק, שלפי מה שסיפרו מצאו אותם שלמים כאילו נטמנו זה מק־רוב, והעבירו אותם לבית־העלמין החדש. המעשה נודע לנאצים, שתפ־סו אותם ורצחום באכזריות, וכעבור זמן הובלו רוב יהודי טשכנוב למח־נות־מוות.

שרידי הנצאצאים לבית, מהם אד־מו"רים ורבנים בירושלים ותל־אביב ומהם אישי־ציבור נודעים, וחסידי טשכנוב מסטריקוב, ביאלה־ורקה ואגביירצה, להתפעמות, מוסיפים בכל ה' בשבט לערוך יומא דהי־לולא. השתא, מאה שנה לפטירתו, יתכנסו רבים להילולא בעריכת שול־חנות ובדברי תורה וחסידות.

היה „משיב" בהלכה לשואליו ולא השאיר את תשובותיו בכתב. הגיד שיחות בחסידות ולא רשמן עלי גל־יון. בניו ונכדיו פירסמו מדבריו בהלכה ובחסידות שנמסרו איש מפי איש בהיבור ספרים, כגון „זכותא דאברהם", חידושים לש"ס ופרדסים, ו„אהבת חסד" לסדרי קדשים וטה־רות. נכדו, הרב ר' מנחם־מנדל מאגביירצה, בספר „ריעש אברהם" מביא תפילותיו והנהגותיו לפרטי־פרטיהן, שכל אות מהן יסודה בהל־כה. גם דברי תורה שחסידיו זכרו או רשמו בכתב.

הוא היה, כדברי הסידיו, שולחן־ערוך מהלך, שכל דין ומנהג היה חי בקרבו ומבצע לכל דיקדוקיו. נהגיו בימי חול, בשבתות ובמוע־דים, בימי שמחה ובימי אבל, מכוונים מראש, ללא אבק הסתת־דעת מן ההלכה, כפי שביאר וקיים. הוא עיצב אורח־היים משלו בשכיבה וקימה, הליכה וישיבה, דיבור ושתי־קה, סעודה ולבוש, ולא כל שכן בתפילה ולימוד, שיחה בחסידות ושימור בהלכה, כולו מקור. בדיק־דוקי־דיקדוקיו היה מאיר כעמודא־דנהורא, והקוצקאי הזקן בראותו סח: מי יכול להידמות אליו, הרי כל תנועה מתנועותיו היא תורה שלימה. אין הוא מכונה לא רב ולא רבי, אלא צדיק, הצדיק מ־טשכנוב.

בהנהגותיו ובדבריו ציפיה לגאו־לה ולייחוד זכות על ישראל. נהוג היה כל שנה בהשכה־באב להטיל את ספר הקינות בתיבה שמתחת לבימת בית־הכנסת, באמרו בקווה בעזרת השם, שזו השנה האחרונה לאמירת קינות והתחלה לביאת גואל צדק. בפתיחת דרשתו לשבת הגדול אמורה תפילתו: ריבון העולמים, שמור את עמך ישראל כבבת העין, הרי בנו בחרת מכל עם ולשון, וכימי צאתנו ממצרים הראה נסים ונפלאות לפני כל עם ולשון.

בהסבריו לפסוקים ולחז"ל הוא מוכיח, שזכותם של ישראל איננה מצטמצמת במעשי עבר והווה, אלא היא שואבת את הוראתה מבצעים טובים שיעשו בעתיד על ידי הדו־רות הבאים. אם בימינו נתבטנו צדיקים שעליהם עומד העולם, הרי בעתיד יקומו ודאי אלה הראויים שבזכותם תגבר מידה החסד הה־רחמים.

אבות חיבה ציון. הרב צבי הירש קאלישר והרב אליהו גוטמאכר, פנו אליו ושאלו לדעתו בעניני יישוב ארץ ישראל. בכתביהם מסבירים את רעיונותיהם בנושא ומזכים לי־השובתו. הרב קלישר, שהכינן באותו זמן לעלות לארץ־ישראל, פר־נה אליו, „ועתה ידידי, רבן של ישראל, יתן עצתו וברכתו להדרך הרחוקה, ויתפלל שיוש"ע לעבדו ובדרך ישכון אור".

בכמה וכמה ספרים, שחוברו לרוב בידי צאצאיו, באים הרבה מהלכו־תי־דרכנהגיו והליכותיו, שהיה מדקדק בהם ביותר, ומקורותיהם בב"ש ופוסקים. חסידים־לומדים לבית טשכנוב היו לומדים בעיון הנהגותיו כליקוט סוגיות בעבודת־בגברא ומפרשיה.

נוהג היה ללכת לבית הכנסת כשהוא עטוף בטלית ומוכתר בתפי־לין ושפתיו דובבות בדביקה: „שמחתי באומרים לי בית ד' נלך". היה מתפלל נוסח אשכנז, וכל זכן התפילה בעבידה. עד לכנוה שיבה היה גם לומד בעבידה. נכון תבי"ד, בהינת הנגי, הנגי.

ביום הסתלקותו, ה' באדר הרי"ה, הזדקף במיטתו כרוצה לעמוד, וב־פנים קורנים אמר תוך כדי יציאת נשמתו: שיר המעלות לדוד. שמחתי באומרים לי בית ד' נלך.

קונדיטון באספקלריא של חז"ל

אמר ר' זעירא מאן דאמר

לי הדא מילתא אנא משקי ליה

„קונדיטון".

(ירושלמי קידושין פרק א' יבמות פרק ו').

כשר לפסח

למהדרין מן המהדרין

בהשגחת הרב ישע' אפשטיין

תנועת האשה הדתית לאומית

סניף תל־אביב

* *

מזמינה את צבור חברותיה ואוהדיה לפתיחה החגיגית של

שוק תערוכה תשל"ה — 1975

בחסות בנק המזרחי המאוחד בע"מ

ביום שני, ו' באדר תשל"ה 17.2.75

באולמי בית ציוני אמריקה רח' דניאל פריש 1, תל־אביב, בשעה 4.00 אחה"צ

הפותחת:

הרבנית צפיה גורן נשיאת סניף תל־אביב

דברי ברכה:

עו"ד ח. מ. בסוק סגן ראש עירית תל־אביב

גזירת הסרט ע"י הח' חנה חזני

במסגרת השוק יתקיימו האירועים

ביום שלישי ז' אדר תשל"ה 18.2.75 בשעה 8.00

תצוגת אופנה

בהשתתפות חברות מעולות

ביום רביעי ח' אדר תשל"ה 19.2.75 בשעה 4.00 אחה"צ

מנחה לילדים

בחסות „נחלת"

עם האמן יוסי סגל

בשוק — מבחר גדול של בגדי קיץ וחורף, מתנות, תמונות ותכשיטים.

هكذا من الاصل

[...]תח לתנועה הגשר העילי [...]ו־מפלסי בדרך חיפה בת"א

מאת סופרנו בתל־אביב

[...]גשר העילי הדו־מפלסי, [...]בת דרך חיפה ושדרות [...]ך שאול, נחנך אתמול ב־[...] חגיגי, והחלה בו תנועת הרכב. הגשר שאורכו 300 ורחבו 11 מטר, יקל על [...] התנועה במבואות הד־[...]יב של העיר.

[...]ס התגיגי נפתח ונוהל על־ידי ד. שיפמן, סגן ראש העיר וראש אגף התנועה בעיריה, שמסר כי גש־רים דומים יוקמו בחלקים אחרים בעיר.

את ברכת חברת „נתיבי איילון" שהקימה את הגשר, הביא המנכ"ל ב. אמיר, שמסר פרטים על דרך ביצוע העבודה.

ראש העיר, שלמה להט, ציין כי פתיחת הגשר החדש חשובה לא רק לתל־אביב כי לכל ערי גוש דן, שכן מטרתו להקל על התנועה.

פקודת מעצר שוד ברצח בפ"ת

[...] בית משפט השלום בפתח־[תקוה ...] דוד כרמיאלי, הוציא אתמול [...] מעצר ל־15 יום נגד יוסף [...] החשוד ברצח שלושת הצעי־[רים ב]שכונת פג"ה, דוד פרטוש, מכס [...] פרץ וארמון בן חיים.

[...]ד ברצח מואשמו בבית ה־[...] לחולי נפש בבאר יעקב לשם [...]ות, ולא הובא לבית המשפט.

[...]ל הובאו שלושת קרבנות ל־[...] בשכונת פג"ה בפתח־תקוה [...]ת בבית העלמין בעיר. בלוויה [...] קרוב ל־800 איש, בני מש־[פחות] הנרצחים, קרוביהם ובני ה־

אזכרה וגילוי מצבה לשלום אנטמן ז"ל

אתמול, במלאת שלושים לפטירתו של שלום אנטמן ז"ל, התקיימה בהר המנוחות בגבעת שאול בירושלים, אזכרה וגילוי מצבה בהשתתפותם של רבנים, חברי הנהלת הסוכנות היהודית, אישי ציבור, עובדי הסוכ־נות היהודית, חברי המרכז העולמי של המזרחי־הפועהמ"ז, ראשי החי־נוך הדתי, בני המשפחה וקהל רב מכל הארץ.

ב. דובדבני, חבר המרכז העולמי וראש המרכז לחינוך הדתי, ספד במלים נרגשות למנוח, ובין היתר מסר כי המשפחה הנציחה את זכרו ע"י הקמת קופת גמ"ח על שמו ב־סניף המפד"ל בירושלים.

על המצבה נרשמו גם שמות הר־ריו אשר וינסל אנטמן ז"ל שנספו בשואה. שני אחיו אמרו קדיש.

ביהכנ"ס ב„קריית יעקב הרצוג" ייחנך ביום ג'

ביום שלישי, ד' באדר (18.2.75) ייערך ב„קרית יעקב הרצוג" בכפר־סבא — חטיבת הביניים הארצית של מדרשית נעם — טקס חנוכת בית הכנסת ובית המדרש.

במעמד התגיגי ישתתפו: משלחת „חוג ידידי המדרשיה" באנגליה ב־ראשותם של הרב הראשי סיר יש־ראל ברודי וד"ר יעקב ברודא, מש־לחת שוחרי המדרשיה בדרום אפרי־קה, בראשותו של הרב הראשי מיד כספר, רבנים ראשיים, מבקר המדי־נה ד"ר יצחק נבנצל, שר הדתות, ד"ר י. רפאל, חברי כנסת, ראשי משרד החינוך והתרבות, אישי תורה, מדע וחינוך, נציגי הקורפוס הדיפ־לומטי, אבות העיר כפר־סבא ואור־חים.

בנין זה תוכנן ע"י האדריכלים ג. אורבך, ז. בירן, ת. רוטם, מתכ־נני „קרית המדרשיה" בפרדס־חנה והקמפוס בכפר־סבא.

ההיכל והיציע לעזרת נשים מכי־לים 500 מקומות ישיבה. עיצוב ה־פנים נעשה בהתאם להנחיות הא־קוסטיות ולייעוד המבנה, המשמש לתפילה וללימוד תורה.

הבניין החדש הוקם בעזרת אר־גוני השוחרים של המדרשיה, ביש־ראל, באנגליה ובדרום אפריקה ב־בסיוע משרדי הפנים והדתות.

● מחזור המסחר עלה השבוע ב־23 מיליון ל"י בקירוב ועמד על שלושה מיליארד ו־500 מיליון ל"י. על כך הודיע בנק ישראל.

יומא דהילולא בקאליב

ביום שני בערב, ז' באדר, יערוך מרן האדמו"ר מקאליב שולחן ביומא דהילולא לרגל מלאת 154 שנה ל־הסתלקותו של רבי יצחק אייזיק מ־קאליב זצ"ל, האדמו"ר הראשון ל־שושלת קאליב. ה„שולחן" יתקיים בבית הכנסת הגדול בקריית קאליב בראשון־לציון ב־6 בערב. חסידים וידידים מוזמנים.

לשכות הסעד נתבקשו להיערך לקראת סידור ילדים במעונות ובמשפחות אומנות בשנה"ל תשל"ו

לשכות הסעד נדרשו בימים אלה, על ידי מנכ"ל משרד הסעד, ד"ר משה קדרון, להיע־רך לקראת סידור ילדים במעונות פנימייתיים ובמש־פחות אומנות לקראת שנת הלימודים תשל"ו.

בחוזר שנשלח למנהלי הלשכות ברחבי המדינה מחייב המנכ"ל את לשכות הסעד לקבוע סדרי עדיפויות קפדניים בהוצאתם של ילדים מב־תיהם. בדרך כלל נהגו לשכות הסעד לעשות זאת לקראת סיום שנת הלי־מודים. עתה נדרשות הלשכות לע־שות ככל האפשר להיערכות מוק־דמת, כבר בימים אלה, כדי לאפשר למשרד להבטיח מספר המקומות הדרוש לקבוצת הילדים, לפי גילם, מינם ובעיותיהם.

מבצע לאיתור ילדים טעוני סידור בפנימיה

עם קבלת החוזר הנ"ל לשכות הסעד במבצע לאיתור הילדים ה־טעונים סידור בפנימיה, או במשפ־חה אומנה. במסגרת המבצע יאותרו הילדים שמצביהם מלמיצים כי יח־נכו בחוץ לביתם, וירכזו מידע מירבי על מצבם ומצב משפחותיהם. עם קבלת המידע יתחילו הלשכות בבדיקה מידית ועניינית לגבי ה־צורך האמיתי וסדרי הדחיפות בהו־צאה מן הבית.

הסיבות להוצאת הילד מביתו

כידוע, מטפל השירות לילד ול־נוער במשרד הסעד בסידורים ב־מעונות ובמשפחות אומנות של יל־דים מכל הגילים, החל בתינוקות וכלה בתלמידי בתי־ספר על־יסודיים ומכל הסוגים, דהיינו, ילדים נורמ־ליים שהוצאתם מן הבית מתבקשת בגלל תיפקוד לקוי של המשפחה, או ילדים שאינם מתפקדים כראוי (כגון: מופרעים, בעייתיים, בעלי־רמה שכלית נמוכה, בעלי נזק אור־גני במוח). ולפיכך עדיף לסדרם מחוץ לביתם.

מפעל „חכמת נשים" ייערך ברחובות

ברחובות עומד להתקיים ביום ג', ד' אדר יום עיון לנשים, הנושא את השם „מפעל חכמת־נשים", יום עיון והבראה לאם בישראל.

יום זה ראשון, שהוא מסוגו ב־ישראל, נערך במקביל למפעל „בר־בי־רב" אשר קנה מעמד נכבד ב־ערים רבות בארץ. הוגה הרעיון הנו האדמו"ר מקאליב, אשר קרא לקיים ימים אלה בכל רחבי הארץ.

הראשון בימים יתקיים כאמור ב־רחובות לפנה"צ המוקדמות עד ה־ערב. מאות המשתתפות תלמדנה ו־תשמענה הרצאות מפי רבנים נוד־עים וכמה מרצות בנושאים השייכים לעניני דיומא, פורים ופסח, וכן ל־תחום התפקידים המיוחדים של ה־אשה והאם בישראל. בין המרצים יהא הרב ש. הכהן קוק, רבה של רחובות, הרב ז. בראון, אב"ד, הרב א. פרינס, הרב ברודמן, רבה של סביון, הרב ש. ירושלמי, ראש ה־מועצה הדתית, הרבנית קוק, הרבנית שרעבי ועוד. בארוחת צהריים משו־תפת לכל המשתתפים יהיו אורחות הכבוד הרבנית מקאליב והרבנית קוק (אמו של רב העיר). מצפים להשתתפות נשים מערים שונות. את היום מארגנות גב' גרינבוים, גב' קאודרס וגב' מלצר. המנחה תהיה גב' ש. גינצבורג.

זכו בהגרלת הפיס

בסך 500,000 ל"י זכה המספר: .460361

בסך 250,000 ל"י זכה המספר: .387363

בסך 100,000 ל"י זכה המספר: .644803

בסך 50,000 ל"י זכו המספרים: .793045 ,432101

בסך 12,500 ל"י זכו המספרים: .761754 ,571953

בסך 6,250 ל"י זכו המספרים: .552733 546860 354415 345558

בסך 5,000 ל"י זכו המספרים הבאים: 046833 016298 010537 152246 103927 088890 083342 065098 223870 220188 212336 204426 190859 356952 335610 332261 296487 260089 431144 418154 413316 409451 399409 534618 506575 477362 476219 442543 589275 583757 581547 547418 536607 704902 690814 646600 640521 621474 .744356 722651

בסך 1,000 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 5911 3093 .7364 7315 6951

בסך 600 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 12902 12112 76962 48352 10378 24278 23302 98403 97686 95808

בסך 250 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 08359 03510 17607 16384 13807 13594 12628 45779 41546 30565 27760 26404 73644 70654 63609 59796 55927 91660 83863 79025 77561 73607 .98066 92580 92044

בסך 100 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 3731 1695 1336 .5992 5387 4247 4210

בסך 50 ל"י זכו הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים ב־ 0533 0379 1758 1013 0896 0889 0633 0582 2670 2510 2453 2372 2103 1775 4815 3842 3530 3493 3479 2942 5453 5363 5355 4976 4909 4904 7867 7385 7077 6986 6803 6588 8381 8325 8236 8095 7980 7904 .9741 9349 8977 8767

בסך 6 ל"י זכו כל הכרטיסים ש־מספריהם מסתיימים בספרה 2 ו־9.

תורנות בתי מרקחת

יום ששי

ירושלים: מאיר, רח' יפו 44 טל' 233592; אל סנבראל, רח' צאלח א־דין טל' .282196

תל־אביב: ככר המדינה, ה' באייר 48 טל' 258046; פרנקל, המלך ג'ורג' 28 טל' 223721; שלמה המלך, שלמה המלך 78 טל' .246461

רמת־גן: עמית, ז'בוטינסקי 130 טל' .722954

בני־ברק: עמית, ז'בוטינסקי 130 ר"ג.

בת־ים: בלפור, בלפור .90

חולון: בריאות, קראוזה .46

הרצליה והסביבה: כפר שמריהו, כפר שמריהו מרכז מסחרי.

פתח־תקוה: בריאות, חובבי ציון 13, טל' .912357

נתניה: מרכז, הרצל 36 טל' .23739

שבת

ירושלים: רוממה, דוד ילין 31 טל' .232788

תל־אביב: גרוטו, סירקין 27 טל' 284791; גורדאו, בן יהודה 163 טל' 221661; יאני, יהודה הלוי 67 טל' .612474

רמת־גן: רמה, ז'בוטינסקי 65 טל' .793483

בני־ברק: רמה, ז'בוטינסקי 65 ר"ג.

בת־ים: בת־ים, בלפור .45

חולון: נאות־שושנים, גאולים .44

הרצליה והסביבה: גולדשטיין, הרצליה פתוח ככר כנור.

פתח־תקוה: פינסקר, פינסקר 22 טל' .910505

נתניה: נתניה, הרצל 11 טל' .23842

מוצאי שבת

ירושלים: מעלות דפנה, במעלות דפנה בנין 129 מרכז מסחרי טל' 281804; אלקודס אלכברא, רח' הרון אל רשיד טל' .283333

תל־אביב: צפון, יהודה המכבי 33 טל' 449995; הנביאים, המלך ג'ורג' 72 טל' .286740

במפלגה ובתנועה

המפד"ל והפוהמ"ז בת"א

בליל שבת ב־8 במועדון „אהבת חסד", נחמני 61, ע"י שולחנות ערו־כים, על הנושא „היינו לאור פרשת השבוע", ירצה הרב ד"ר ש. ז. כהנא. הפותח והמנחה הרב משה ברנשטיין. פרקי חזנות ע"י החזן חיים אדלר.

במועדון ביל"ו ע"י בית הכנסת „ביל"ו" תיכון דתי עירוני ח' שד' רוטשילד 124 שעור בפרשת השבוע הרב משה הרשטיק רב ברבנות ה־ראשית ת"א. זמירות שבת בצוותא וכיבוד קל.

ביום ראשון ח' באדר ב־7.30 ב־ערב במועדון ע"י בית הכנסת המר־כזי בקריית־שלום שיכון הפוהמ"ז מסיבה לכבוד הרב כ. פ. סכורש חבר הרבנות הראשית לישראל, (ע־רב הערכה להוצאת ספריו ההלכ־תיים) בהשתתפות חבר הכנסת פנחס שינמן, סגן יו"ר הכנסת. ברכות: רבני המקום. הפותח והמנחה: יוסף גבל, יו"ר הנהלת בית הכנסת. יע־עימו בשירה החזנים מ. ישראלי, וש. רוזנברג.

ביום ראשון ב־6 בערב, מטעם קרן מיכאל, באולם הישיבה אחד העם 108, טקס חלוקת מלגות לתל־מידי ישיבה בנ"ע ע"ש מיכאל בר־קן ז"ל, בהשתתפות ד"ר ד. רוזן־צבי, חבר מועצת עיריית תל־אביב, וב. דובדבני, חבר המרכז העולמי וראש המרכז לחינוך הדתי.

שיעורי תורה: במועדון סניף נוה שרת, ב־11 שעור במדרש ע"י י. ש. שפירא. בביהכ"נ עולי אפגניסטן נוה צה"ל, ב־4 שעור תורה ע"י הרב י. יחזי. בביהכ"נ עולי אפגניסטן בכ. שלם א', ב־4 שעור תורה ע"י יצחק רבי. בביהכ"נ „היכל מנחם", פלו־רנטין 37, ב־3 שעור תורה ע"י הרב פנחס הכהן רבין. בביהכ"נ „תפארת ישראל" רח' המפעלים, ב־4 שעור תורה ע"י ר' זכריה כהן. בביהכ"נ „זכרון קדושים" ביפו שעור בפר־שת השבוע לפני קבלת שבת ע"י הרב אלעזר הגר. בביהכ"נ „שושנה" רח' יאיר שטרן 11, שכ' פלורנטין, ב־5 שעור תורה ע"י הרב פנחס הכהן רבין. במועדון רמת ישראל דם המכבים 19, ב־2.30 שעור ב־פרשת השבוע, ב־3.30 שעור בגמרא ע"י א. ארנברג.

תנועת האשה הדת"ל

ירושלים: עונג שבת במכון הרי פישל. על פרשת השבוע ירצה ה־מורה נחום לדרר. הרבנית גסיה חן: „זכרונות מבית אבא". בבית הכרם בפנסיון „מרגוע". פרשת השבוע — הרב דוד שפירא.

יום מכר יתקיים בבית החברה רח' ק.ק.ל. 8 כניסה 5 ביום שלישי ד' באדר תשל"ה (18.2.75) בין השע־ות 12 — 8 לפנה"צ ו־6 — 4 אחה"צ.

תל־אביב: פרשת השבוע בהמשך שינקין בבית הח' דרימר, גליפולי 62, המרצה הרבנית קוטובסקי. ב־קרית־שלום, בבית הח' בן־חורש, כוכבי יצחק 5, המרצה מר שכטר.

חיפה: ימי מכר יתקיימו בימים שלישי ורביעי 18—19.2.75 משעות 10 בבוקר עד 1 לפני הצהרים. ו־משעה 4.30 — 7 בערב. רח' ירו־שלים 27 חיפה.

רעננה: בסניף הפועל המזרחי, ב־4.30 אחה"צ תרצה הרבנית חנה פרץ על פרשת השבוע.

בני־ברק: במועדון לחברה, רח' דניאל 3, עונג שבת לקשישים ב־3.30 אחה"צ. הרצאה על פרשת השבוע.

קרית־מוצקין: בבית הכנסת לנו־ער ב־11 לפנה"צ, ירצה מאיר לוי על פרשת השבוע.

נתניה: בבית הפועל המזרחי, רח' ויצמן 19, בימים שני ושלישי (17/18.2.75) יתקיימו ימי מכר, מ־9 בבוקר עד 7 בערב.

פתח־תקוה: באולם המועצה ה־דתית, רח' מוהליבר 2, ביום רבי־עי ח' אדר (19.2.75) מסיבת פורים ליד שולחנות ערוכים. הופעה מוזי־קלית ע"י תלמידות. הרבנית סלומון תרצה על „נס גלוי ונסתר".

פתח־תקוה: בבית הפנסיונרים, רח' סמילנסקי 29, ביום רביעי, ח' אדר ב־3.30 אחה"צ. מפגש החוג. המרצה — הגב' חוה שרון.

המדור לקליטה חברתית של עולים

תל־אביב — במעון הירקון — עונג שבת. המרצה יוסף זיו. ביום רביעי שיעור ביהדות ע"י ד"ר ג. ד. סרבר.

במעון „עידי" רמת־גן — מסיבות ליל שבת בהשתתפות מרכזות התר־בות, רחל הרצוג. שיחה עם מ. וולפמן בעניני דיומא. שירה בשי־תוף עם עולים וזמירות שבת.

במעון עולים „קבבי" בתל־אביב, — עונג שבת. המרצה: יצחק שפי־רא. ביום ראשון שיעור ביהדות ע"י הרב בן־ציון נשר.

ביום חמישי — במעון עולים „בית ברודצקי" שיעור ביהדות: הח' ברויאר.

בת־ים — בליל שבת חוג ביהדות.

קרית־מוצקין — בליל שבת חוג ביהדות.

פתח־תקוה — שפירה — ביום שני שעור ביהדות בהדרכת הרב ז. גרוס, בבית כנסת „משכנות־יעקב", רח' השופטים 18.

חדרה — בשיכון גזית — שיעורים ביהדות בהמשך לאולפנים.

ביום שני ד' אדר (17.2) בשעות 4.30—6.30 בערב מפגש ראשי צוו־תים בקליטה עם עובדת סוציאלית ב„בר אילן". הפותחת דבורה אלינר, יו"ר ועדת קליטה ארצית. המפגש יתקיים בתל־אביב ברח' אבן גבי־רול 166. באולם ליד המעלית.

מסיבת סיום הש"ס בביה"ס „תחכמוני" בבת־ים

ביום שני, אור לד' אדר, ב־ד' ב־ערב, יתקיים באולם בית הספר „תחכמוני" בבת־ים, רח' הרצל 58, סיום לימוד שסה סדרי משנה לזכרם של חללי צה"ל בכל מערכות ישראל. בסיום, שיתקיים מטעם המועצה ה־דתית, ישאו דברים רבני העיר, הרב פסח קוקיס והרב אליהו בקשי־דורון. הרצאה מרכזית האלוף הרב מרדכי פירון, הרב הראשי לצה"ל, שאף הוא בין משתתפי החוג.

בנק המזרחי המאוחד בע"מ
מחיר יחידה | מחיר פדיון
104.77 / 102.21
סלע
קרן נאמנות צבירה
המנהל: חברת השקעות של בנק המזרחי המאוחד בע"מ

ירושלים

הילולא של רבי לייב בן שרה ז"ל

מטעם איגוד רבנים חסידיים תת־קיים השבת בבית הרב מנחם גוטמן, הילולא לזכרו של הצדיק רבי לייב בן שרה זצ"ל.

עליה לקברו של ר' אלעזר נוביק ז"ל

ביום השני, ו' אדר, (17 בפברו־אר), חל יום השנה לפטירתו של ר' אלעזר הלוי נוביק ז"ל, מוותיקי המזרחי ומי שהיה מזכירו הספרותי של הרב י. ל. הכהן מימון ז"ל במשך כעשרים שנה. המשפחה ו־מוקירי זכרו ייפגשו ביום שני, ב־שעה 4 אחה"צ, בבית העלמין בסנ־הדריה.

תל־אביב

בבית הכנסת הגדול (רח' אלנבי 110)

בשבת יעבור לפני התיבה החזן מר יצחק שפירא. יעלה לתורה החתן הבר־מצוה אברהם, בנם של דוד וכרמלה לוי. ערבית ב־5.05, שחרית ב־8.

בבית־הכנסת „ביל"ו"

בליל שבת בין קבלת שבת למע־ריב „פסוקו של יום" ע"י צפרוני רפי. ב־8, במסגרת בימות ליל שבת, חוג לפרשת השבוע ושירי שבת ע"י הרב מ. הרשטיק. בשבת ב־7 בבוקר שעור בתלמוד ירושלמי ע"י פרץ גרוס. ב־4 תפילת מנחה, שלוש סעו־דות ושעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מ. ש. הלוי מובשוביץ, רב השכונה. ביום ראשון ב־6 חוג להרמב"ם ע"י הרב מורגנשטרן. בימים שני וחמישי ב־7 שעור בתלמוד בבלי ע"י הרב מובשוביץ. ביום רביעי וחמישי ב־5 תורת המקהלה בהנהלתו של החזן והמלחין שלמה רבין ויצחק רוס.

באגודת „אהבת־חסד"

במועדון של „אהבת־חסד" ברח' נחמני 61, ב־8 בערב מתקיימים:

בליל שבת: מסיבת „עונג שבת" ע"י שולחנות ערוכים, בהשתתפות רבנים וחזנים אורחים. ביום שלישי: שיעור בתנ"ך „יחזקאל" בחוג נשים „אהל אברהם" ע"י הרב שמעון פרנקל. ביום רביעי: שיעור בשמו־נה פרקים להרמב"ם, ע"י ד"ר יהודה מוריאל.

הוועדה לעיבורות

ליד „אחיעזר", מיסודו של המחנך המנוח יקותיאל עזרוני, נענית לכל הפונים אליה בדבר החלפת שם משפחה לועזי לעברי. הפונה אל הועדה מתבקש להביא את משאלותיו בדבר השם החדש: צליל דומה, תרגום, האות התחילית וכיו"ב. הוועדה תציע מספר שמות לבחירה. למכתב יש לצרף בול לתשובה. כתובת ה־וועדה: זאב יעקבי, רח' ז'בוטינסקי 107, תל־אביב.

חיפה

בית כנסת לנער בבי"ס ממ"ד „יבנה—נצח־ישראל"

התפילות בכל ליל שבת לפני ואחרי הדלקת הנרות ובשבת בבוקר ב־7.30. לפני התפילה שעור בתלמוד ע"י המורה הרב ישעיהו נגר, ב־8.15 תפילה. העוברים לפני התיבה הם בני־נוער. לפני קריאה לימוד מש־ניות ע"י הרב הנ"ל לזכר תלמידי ביה"ס שנפלו במערכות ישראל ו־שעל שמם נקרא בית הכנסת.

בביהכנ"ס „נשמת חיים"

הרב רפאל סולידאנו ידרוש בשבת על הנושא: פרשת השבוע ועניני היום בביהכנ"ס „נשמת חיים", רח' החלוץ 14 ב־4 אחה"צ.

לוח הצופה

● פיליפ הקונה רהיטים אנטיקות פריג'ידרים, טלויזיות וירושות — 804938 בערב .876852

● ברמת־גן דירת 3½ חדשה ב־שכ"ת מרוהטת + טלפון. להתקשר .746721

● למכירה צמיגי אוירונים בגד־לים שונים ובמחירים זולים, חלקי חילוף לטרקטורים פיאט 70 סי. רומנים מכל הסוגים „אמניבוס" טל. .063—22533

● עכשיו הזמן לחסוך! צמיגי מכוניות מעודפי צבא לרכב פרטי ו־סנדרים במחירים זולים. „אמנובים" .063—22533

● מרכז מכונות גילוח חשמליות התקון, מכירה, חלקים, צצקס, ביאליק 12, רמת־גן .736164

● בבני־ברק — 3 — חדשה, מרווחת, דו־חזיתית, ק"א ע"ע: .390402

● למורה, דרושה אשה דתית ל־4 פעמים בשבוע לטיפול בבן שנה ו־ילד בגן. 446310, אחה"צ.

● 3 חדרים מרוהטים בשכ־חוה ברח' מזאה ת"א טל. .221430

● בפ"ת, סביבה דתית, 2½, ק"ב כניסה בילי, 611411, לבקש, נח.

● ישיבת דבר ירושלים. דרוש כתבן—כתבנית בעברית ובאנגלית, משרה מלאה. נא לטלפן 284748 .9.00—19.00

● דירה להשכרה בנהריה מור־חבת, 4 + הסקה. לפנות: .271939

● ברמ"ש — בירושלים, במקור ברוך, 3 + הסקה דירתית, טלפון, ק"א, .526507

● נותרו 3 דירות לשומרי מסורת בקרית אישרי. הכניסה תוך חודש ימים. להתקשר 231833, 221774, ירושלים.

קורסים מזורזים
בוקר צהרים ערב
נפתחים ביום חמישי
● הנהלת חשבונות
● פקידות ומזכירות
● ניקוב I.B.M.
● כתיבה במכונה
שרוטל
מכונים להשתלמות המכשירה לעבודה
תל־אביב, אלנבי 140
תל־אביב, דיזנגוף 82
ירושלים, מרדכי בן הלל 10
רמת־גן, ז'בוטינסקי 54

כתיבה במכונה
תלמדו היטב ב־12 שעות
בבית הספר למסחר
רימון
ת"א, דיזנגוף 85, טל' 281985
שיטה עיוורת • פיקוח ממשלתי

בירושלים
מרכז המטבעות והמדליות
קניה * מכירה * החלפה
מרדכי בן־הלל 5

בתי קולנוע

ירושלים

שעות הצגה בימי חול — 900—700—400

אוריון פסק דין

הבירה 5 שודדות ל־5 ברנשים

אורנע שבוע 4 תיק אודסה

ארנון שבוע 8 קורצ'ק והילדים

מיטשל שבוע 2 הדוברמנים בפעולה

תל־אביב

אסתר שבוע 2 וינסנט, פרנסואה, פול והאחרים

גורדון שבוע 14 הולך רגל

פאר שבוע 8 ג'רמי

סינרמה שבוע 2 משפט הבגידה

חן שבוע 2 פשע במעגל סגור

דרייב אין 7.15 אוכפים לוהטים 9.45 חמש פעמים רצח

חיפה

ארמון שבוע 2 נמל תעופה 75

עצמון שבוע 8 משאלת מוות

רון שבוע 3 תיק אודסה

[illegible] שבוע 2 קוראים לי אף אחד

אורלי שבוע 7 אמריקן גראפיטי

פאר שבוע 2 בראש מורם

אורה שבוע 3 רצח באוריינט אקספרס

אמפי בולשת ניו־יורק 7

מירון מגיהנום לקרב

היום

יום ששי, ג' אדר תשל"ה, (14.2.75)

פר' תרומה

הפרק: ירמיה מה־מו; המשנה: אהלות ט, ג־ד; הדף: כריתות ז; ההלכה: אורח חיים תכו, ס—יא. שבת — הפרק: ירמיה מז־מח; המשנה: אהלות ט, ה־ו; הדף: כריתות ח; ההלכה: אורח חיים תכו, יב—יד.

שידורי ישראל

חדשות בעברית — בגלים א', ב', צ' — כל שעה.

09.55 (א) חדשות באנגלית
10.55 (א) חדשות בצרפתית
17.55 (א) חדשות באנגלית
18.50 (א) חדשות בצרפתית

שידורי תכניות לעולים (ב) עברית — 19.00; יידיש — 19.30; לאדינו — 20.00; מוגרבית — 20.15; רומנית 20.30; רוסית — 20.45.

רשת א'

08.10 „בעדנים מוסיקליים" לפסנתר 09.05 מהקלטות התזמורת הסימפונית ירושלים, רשות השידור 11.00 עבריה לעם 11.15 שידורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים 11.30 לקראת שבת — לכתות הגבוהות: נס פורים בכל הדורות 11.50 שיר ופזמון 12.05 „הקולברס שלי" 13.05 „קונצרט צהריים" 14.10 לאב ולילד 15.05 „קבלת שבת" — הבצוות בבסרות, קריאה במעבי המקרא, שיחה על הפרשה, פרקי הזנות, שיחה בהלכות שבת — מאת הרב עובדיה יוסף 16.10 רגע של עבריה 16.11 המזרח התיכון.

רשת ב'

06.00 מה בוער. 06.10 התעמלות בוקר. 06.20 „קצת מוסיקלי". 06.59 רגע של עברית. 07.00 חדשות ו„היום הזה". 07.55 „אור ירוק". 08.15 „בוקר טוב" — פזמו־נים ועניבות 08.55 „הארץ הזאת" 10.05 „כאן בביתי" 12.05 „בקצב יתגר" — מסדר בביתי. 12.05 „בקצב יתגר" — מסדר לעובד ולמעסיק. 12.30 שירים מסלנה. 13.05 „בחצי היום" 14.10 „עד ארבע" 16.10 רגע של עברית 16.11 „אגבים ובידורים".

גלי צה"ל

05.58 ברכת השחר. 06.05 צלילי בוקר. 08.05 יומן הבוקר. 09.05 ד"ש עם שיר. 09.30 עונג שבת 09.55 לעולם לא אשבת 10.05 חמים ומסים 10.55 כלה בשלש 11.05 חמים ומסים — המשך 11.55 זה חדש 12.05 כוכב בצהריים — להקה ג־זה הסרטן 12.55 הנקודה היהודית 13.05 מעם המן 14.05 כבעל המרגנית 14.55 המטרה השבת 15.05 שלט לפני שבת.

טלוויזיה כללית

15.00 אייבנהו 15.25 שלום לבוא שבת.

טלוויזיה לימודית

14.00 יידיש — תכנית לצעירים מן הסדרה מה יש בעולם 14.15 ציילון — בסדרה עמים וארצות 14.40 אנגלית למבוגרים.

במוצ"ש

רשת א'

18.40 שירים ביידיש 19.05 יומן השבוע 19.50 פרקי היום בתנ"ך: ירמיהו, פרקים מ, ס"ו — קריאה כפי שלמה ברעוהוב ושיחה מאת עזריה אלון 20.05 תזמורת שתסס רדיופונית — ישראל־נורווגיה 20.07 „רסיטל" 20.40 פרידל סלר־בלום (סופראן) עם רחל קירשטיין־כהן (פסנתר) 21.05 „הבדילי" — „מלוה מלכה" 22.05 „מלים שכנסות לנצח" 23.05 „מוסיקה קלאסית בבקשתך" 00.10 רגע של שיר.

רשת ב'

21.05 „בחזרה" 21.45 „מוצאי ספורט" 22.05 „כבה אהיים" 23.05 „רדיוסקופ".

גלי צה"ל

19.05 האיש מאחורי התפקיד — תגרי קיסינג'ר 20.05 מתכוין לציין 21.05 מסו־רת כסורית 21.35 שירים מתוך סרטים וחזות מוסיקליים 22.05 מוסיקה מתק־דה 23.05 קברט 23.53 שיחת חצות 00.05 יומן חצות 00.30 ציפורי לילה.

טלוויזיה כללית

18.32 חידושים והמצאות (תרגום עברי) 19.00 בוטיקה ושירה 19.30 חדשות. — 20.00 „ביות ולהך" 20.30 כבם להדשות 21.00 כבם ספורט 21.45 „בנצ'יק" 22.55 ספוקו של יום חדשות.

האופרה הישראלית
מייסדת ומנהלת: א. דה־פיליפ
ת"א: 15.2 * 17.2 * 25.2 * 3.3 * 11.3 * 18.3 * 29.3
הרוזנת מריצה
אופרטה מאת קלמן
תל־אביב: 19.2 * מוצרט
נישואי פיגרו
תל־אביב: 16.2
ריגולטו ● ורדי
הצגות בכורה: ת"א 22.2 * 24.2 * 26.2 * 1.3 * 15.3
חיפה: 6.3 * ירושלים: 10.3
סיפורי הופמן
מאת אופנבאך

תאטרון ישראל
15.2.75 במוצ"ש
הבימה: הה, לי תליה: באולם הגדול; טפש ארוך: באולם הקטן
הבימרתף: על קלות דעת: מחר ב־9
הקאמרי: שלש מסיבות; ביקור הגברת הזקנה; תיאטרון ירושלים
התיאטרון העירוני חיפה: בן הזורבנים ב־8.30; ש"ץ: רחובות

הצפה
עתון יומי
HATZOFE
DAILY
המו"ל: הצופה — ע"מ. העורך: ש. דון־יחיא. מערכת ומנהלה: תל־אביב, רח' זמנהוף 66, טל. 35421. ת"ד: 2045, חשבון בנק הדואר 41144 * סניף ירושלים: רח' בן־יהודה 3, ת"ד 1148, טל. 234910, בערב טל. 528344 35609 * סניף חיפה רח' ארלוזורוב 1, טל. 563628. דפוס העשור בע"מ ת"א, רח' המסגר 6, טל. 81534.
●
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות [illegible]

כה לחי בח"י ל"י

מדור ברכות מיוחד

יתפרסם בעתוננו החל מיום שני ו' אדר [17.2.75]

במחיר מיוחד של -.18 לירות

[גודל המודעה 1¼ אינטש על שני טורים]

תינתן אפשרות לשלוח עיתון לכל כתובת בארץ תמורת תוספת של —.1 ל"י.

*

פרסים למפרסמים

* כל שבוע יוגרלו 5 פרסים
* פעם בחודש יוגרלו 10 פרסים,

ביניהם 2 פרסים של בנק המזרחי המאוחד
חסכון „צמד" בסך של -.500 לירות כל אחד

הפרס הראשי בהגרלה מיוחדת

קורעוז 14
Super Automatic
מוצרי האיכות של „קורעוז", תצוגה ומכירה:
„קורעוז", יהודה הלוי 59 תל־אביב
ובסוכנויות בכל הארץ.

שמחה במשפחה - פרסם בעתון הצפה

גזור ושלח

לכב' „הצופה" מח' המודעות ת. ד. 2045 תל־אביב
בבקשכם לפרסם את המודעה דלהלן במדור המיוחד:

רצ"ב שיק ע"ס 18 ל"י

שם ומשפחה

כתובת

מודעות מתקבלות בסניפי „הצופה":
● ירושלים, רח' בן־יהודה 3
● חיפה, רח' ארלוזורוב 1
● בהוצאת ספרים „מורשת", רח' אבן גבירול 166, ת"א
● ובכל משרדי הפרסום בארץ

ברך קרובך וידידך מעל דפי הצפה

هكذا من الأصل

אחרי פנייה לבית הדין הגבוה לצדק

עיריית בני־ברק חוייבה להעביר למועה"ד הקצבות ל־17 בתי כנסת

מאת סופרנו בגוש דן

עיריית בני־ברק תעביר ל־מועצה הדתית את הסכומים המגיעים כהקצבות ל־17 בתי כנסת בעיר — על כך הודיע אתמול היועץ המשפטי של העירייה בעת דיון בבית הדין הגבוה לצדק.

כזכור הגישו 17 בתי כנסת בבני־ברק עתירה לבג"ץ נגד העירייה, ־ בעקיפין נגד המועה"ד בעיר ומשרד הדתות, על שאין משלמים להם את ההקצבות שאושרו להם ע"י המועצה הדתית. הדיון בבית הדין הגבוה ל־צדק התקיים אתמול בפני השופטים מ. לנדוי, ב. קיסטר וי. כהן. בשם העותרים הופיעו עו"ד ד. אשכנזי, בשם העירייה — עו"ד ד. טויסטר וסגן ראש העירייה, ש. ויגברג, בשם פרקליטות המדינה — עו"ד חשין, ובשם המועה"ד בני־ברק — עו"ד ש. אלטלף ויו"ר המועה"ד ש. זמרוני, ובשם משרד הדתות — ד. קנול, מנהל המחלקה למועצות דתיות, ועו"ד כ. חפץ, היועץ ה־משפטי של משרד הדתות.

אחרי שמיעת הטענות העיר ה־שופט לנדוי כי עיריית בני־ברק עוב־רת עבירה חמורה מאד ביחסה לחוק השירותים הדתיים. השופט הביע תמיהה על שהמדרים הנוגעים בדבר אינם מטילים את מרותם על עיריית בני־ברק. בן התביעה האב בבקר ה־מדינה לא עמד על כך. השופטים הביעו תמיהתם על כך שהמועצה הדתית לא הגישה בג"ץ על כך עד היום.

אחרי שמיעת הערותיהם של ה־שופטים, הודיע היועץ המשפטי של העירייה: העירייה מתחייבת להעביר למועצה הדתית שני שלישים מהס־כום שאושר בתקציב המועה"ד ל־שנת 1972/73 כתמיכה ל־17 בתי־הכנסת שבעיר, וכן שני שלישים מ־הסכום המופיע בהצעת התקציב של העירייה לשנת 1973/74 כנ"ל. התש־לום יבוצע תוך שלושה חודשים. כן תיתן העירייה תוך 30 יום הודעה ב־דבר הוכחת בהקנה 2/4 להקנות תק־ציבי חוק השירותים הדתיים ביחס לתקציבי המועה"ד. ביחס לחילוקי הדעות הנוגעים לתקציבי המועה"ד לשנים 1973/74, 1974/75 המליץ ה־יועץ המשפטי של העירייה שבכלל היחסים בין העירייה והמועה"ד יוברר ויוכרע ע"י הוועדה הבין־משרדית של משרד הפנים והדתות.

על יסוד הודעה זו הסכים עו"ד אשכנזי לבטל את הבקשה בתי־הכנסת.

משרד ההסברה ייכלל במשרד ראש הממשלה

מאת שאול טירוליא, סופר „הצופה"

במשרד ראש הממשלה נערכים לקליטת משרד ההסברה כחלק מן המשרד, נוכח המגמה שהו־גבשה לאחרונה אצל ראש הממש־לה, יצחק רבין, לבטל את משרד ההסברה.

לסופרנו נודע, כי בעריכת הסיו־רים האחרונים של ראש הממשלה, בבאר־שבע, בתמנע, בערבה, ובחי־פה כבר טיפל מרכז ההסברה שב־ראשו עומד יהודה אילן ונראה כי הוא ימשיך לרכז את נושא ההסב־רה במשרד ראש־הממשלה. גם ב־תכנון וארגון הסיורים הקרובים ה־מתוכננים לראש הממשלה בשבועות הבאים עוסק מרכז ההסברה, בתיאום עם יועצו החדש של ראש הממשלה לעניני תקשורת המונית, דן פתיר.

צ. אלדרוטי מועמד לכהונת שר

בינתיים נודע, כי קרוב לוודאי שבמקומו של אהרן יריב ייכנס ל־ממשלה צבי אלדרוטי, ובכך תיענה תביעה פעילי עדות המזרח, שמר רבין ימנה את נציגם כשר התקשו־רת.

תא עורכי הדין הדתיים הגיש את רשימת מועמדיו לבחירות ללשכת עוה"ד

תא עורכי הדין הדתיים במחוז תל־אביב הגיש את מועמדיו לבחירות לוועידה הארצית של לשכת עורכי־הדין בישראל ולוועד המחוזי, שיתקיימו ביום שלישי בש־בוע הבא.

עורכי הדין הדתיים מתייצבים לבחירות במסגרת „הרשימה המאו־חדת למען מקצוע חפשי", בה שות־פים תאי המפלגות של הליכוד, ל"ע, משפטנים צעירים ועורכי דין בלתי מפלגתיים. „הרשימה למען מקצוע חפשי" הגישה בתיאום עם רשימות נוספות את מועמדותו של עו"ד יצ־חק טוניק לראשות הלשכה ואת מוע־מדותו של עו"ד דוד רוטלוי ליו"ר ועד מחוז תל־אביב.

מועמדי תא עוה"ד הדתיים לוועד המחוזי הם עורכי הדין: י. זפט, א. מולודיק, ע. לקסר, ליפא מאיר, פרופ' יעקב נאמן.

מועמדי התא לועידה הארצית הם: מירון אליהו, שבתאי ברוך, לנגנטל בן ציון, שוב משה, מולודיק אריה, גולדברג יוסף, אלטלף שמואל, גרמן גרשון, האן אריה, אורח יהודה, לקסר עקיבא, מאיר ליפא, חניאל חנן, צבירני מיכאל, שפירא מאיר, שחור דוד, דון יחיא בני, גביאי אברהם, ולביץ נחמיה, נאמהרשע, פת משה, וינרוט יעקב, רכסמן מרים, מימון נחמיה, זפט מרים, אורנשטיין מאיר, אורנשטיין משה, אורנשטיין שרה, אינדיג יצחק, אלברשטין דב, אלופי עדיאל, אליאש אמנון, אלינ־סון גרשון, אלקן מרים, אפל שמואל, אראלי יחזקאל, בלום ישראל, בביאל שמואל, בביא עמנואל, גלר חגי, גליטמן יהודה, הולנדר אברהם, הלצמן מאיר, הרבליץ רוני, ויסמן חיים, זפט יהודה, יגר בן ציון, ילינק שמואל, לירן אהרון, מינרבי מאיר, נוה משה, נוסבאום דוד, מימון משה, סוברסקי חיים, צימרינג ישראל, קר־סובסקי־שחור חיים, קינדרמן אלי־עזר, קלייץ חגי, רבשטיין מיכאל, רוזנפלד מרים, רוסנברג יהודה, רכסמן שמואל, שורץ שמואל, שחור דבורה, שפיגל יהודה, שפירא משה, ומסיימי הרשימה: מירון שמחה, שחור יוסף דוד, פרינס ישעיהו, פומרנץ אברהם, פרופ' אנקר אהרון, פרופ' נאמן יעקב, ח"כ מלמד אב־רהם.

מועמדי תא עורכי הדין הדתיים נקבעו ע"י ועדת מינויים שנבחרה באסיפת התא, בהרכב: פרופ' יעקב נאמן, עוה"ד ברוך שבתאי, עוה"ד אריה האן.

שר התחבורה:

אין כוונה לייקר את מחיר הדלק ואגרות הרכב

„למיטב ידיעתי, אין כוונה להע־לות את מחיר הדלק ולא ידוע לי, על כוונה להעלות את אגרות רישוי־הרכב בעתיד הנראה לעין, ואין אף כל הצעה או תכנון לכך בממשלה ברגע זה" — אמר שר התחבורה, גד יעקובי, בפגישה עם עורך־דין אוריאל גורני והגב' קלרה גתמאס, מהנהלת מ.מ.סי., שנערכה אתמול בלשכת השר בתל־אביב.

מר יעקובי הוסיף, כי אין פירושו של דבר שהממשלה לא תוכל לש־קול מחדש את מדיניותה הנוכחית, אם תהיינה התייקרויות במוצרים וש־רותים אחרים.

ועדה ממליצה לשנות את שיטת הקביעות בעבודה

מאת סופרנו הכלכלי בירושלים

שיטת ה„קביעות" הקיימת אר־צה מסייעת להגברת משמעת ה־עבודה — קובעת ועדה בין־משר־דית לייעול שורות המדינה.

דו"ח הוועדה מעלה מחשבה של ביטול העקרון של „אחרון נכנס — ראשון יוצא" לפחות לגבי עובדים צעירים עד גיל 30.

הוועדה לייעול ממליצה עוד להפ־עיל שיטה של יום עבודה גמיש לשם צמצום היעדרויות העובדים. נערכים עתה ניסויים במספר מש־רדים בהנהגת שיטה זו. על סמך תוצאות הניסויים יוחלט אם להרחי־בה על מסגרות נוספות.

הצעה נוספת של הוועדה היא ל־העתיק את שעת תחילת העבודה מ־7.30 ל־8 בבוקר ולסיימה חצי שעה מאוחר יותר. זאת כדי לצמצם את האיחורים ביחוד של אלפי אמ־הות עובדות הנתקלות בקשיים. ה־צעה זו נתקלת בקשיים מצד נציגות העובדים.

הוועדה הבין־משרדית הגישה גם תכנית מקיפה לשיפור השירות ש־לציבור: מתן שירותים גם בשעות אחה"צ ע"י פיצול יום העבודה, הנ־הגת שילוט אחיד במשרדים, פר־סום מדריכים לאזרחים והנהגת דיילות שירות, קציני תלונות וכד' בכל המשרדים הממשלתיים.

אישים ומוסדות

— רבנים, דיינים, ראשי ישיבות, יו"ר המועצה הדתית ברמלה וחב־ריה, תלמידים מישיבות כפר חסי־דים, סלובודקה, חפרה ופוניבז', אי־שי ציבור וקהל רב השתתפו בני־שואי חנה־אסתר, בתו של הרב יש־ראל גלזר, הרב הראשי לרמלה, עם חיים מרדכי שטיבל, מכצאצאי ישי־בת סלובודקה. את החו"ק ערך אבי הכלה. החתונה התקיימה באולם בית הכנסת הגדול בבני־ברק.

צפוי מאבק פנימי במפלגת העבודה

מאת סופרנו לעניני מפלגות

בחוגי מפלגת העבודה רואים את העובדה שלא נתקבלה שלשום הח־לטה על הקמת „גוף מרכזי" במפלגה לקבוצת ספיר־קלדרון, שיוזמה את כינון הגוף החדש.

ח"כ יוסי שריד אמר לי אמש „המבוכה במפלגה היא כללית, ורק מפא"י הפסידה מכך שלא כונן גוף מרכזי".

נראה, כי עתה צפוי מאבק פני־מי במפלגת העבודה שיתנהל על רקע ההחלטות המדיניות המכריעות העתידות להתקבל בקרוב.

תנועת שינוי אינה נוטה להתאחד עם ר"צ

מאת סופרנו לעניני מפלגות

ביום ד' הבא צפויה החלטתה של תנועת „שינוי" אם להתאחד עם תנועת ר"צ שבראשותה של ש. אלו־ני.

לסופרנו נודע כי התנגדותם של פרופ' אמנון רובינשטיין ושל עו"ד אריה מרינסקי ברגע האחרון לאי־חוד עם ר"צ, נבעה מהעובדה שח"כ אלוני ניהלה מגעים חשאיים „מאחו־רי גבם" של אנשי „שינוי" עם ח"כ מאיר פעיל, עם ח"כ אריה (לובה) אליאב, עם מנחם ברינקר תיבה לדור („מוקד") ועם „אנשי החוג לליבך בציונות", זאת מתוך מגמה להעניק לתנועה החדשה אוריינטציה שמאלית. בחוגי תנועת „שינוי" אין צופים בשלב זה קבלת החלטה ש־התכוון באיחוד עם ר"צ.

הדו"ח השנתי של מבקר המדינה יוגש היום לשר האוצר

מבקר המדינה, ד"ר י. א. נבנצל, השלים את הכנת הדין וחשבון ה־שנתי 25 לשנת 1974 ועומד להמציא אותו היום לשר האוצר, לעיונו. חוק מבקר המדינה קובע, שתוך עשרה שבועות יעיר שר האוצר את הערותיו.

בסוף אפריל 1975 יונח הדין וחש־בון על שולחן הכנסת, ולאחר מכן הוא יותר לפרסום.

הדו"ח כולל יותר מ־130 פרקים הם נוגעים לכל משרדי הממשלה. לרבות מערכת הביטחון, מוסדות ה־מדינה — ביניהם: המוסד לביטוח לאומי, רשות הנמלים ובנק ישראל.

מרכז רפואי אוניברסיטאי לשירותי בריאות בנגב

בישיבת המליאה של מרכז קופת־חולים מאמש הביא יו"ר המרכז, אשר ידלין, לאישור את ההסכם שנערך בין קופת־חולים לבין אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, לפיו יוקם מרכז רפואי אוניברסיטאי לשירותי ומדעי הבריאות בנגב.

מ"מ היו"ר, ד"ר חיים דורון, ציין בין השאר כי מרכז זה הוקם למען שילוב החינוך והשירות הרפואי גם יחד. אמר כי לקופת־חולים עניין רב בשיפור שירותי הבריאות לחברה תוך שימת הדגש על שיטת הרפואה הקהילתית. פקולטה למדעי הבריאות עם שירותי הבריאות של קופ"ח ב־מסגרת של מרכז אוניברסיטאי ב־נגב — יש בהם כדי לתרום רבה לשיפור ולייעול שירותי הבריאות לאוכלוסית הנגב.

נוסף ללימודים המקובלים בפקול־טה לרפואה ילמדו הסטודנטים גם מקצועות סיעודיים ומקצועות עזר בריאותיים. קופ"ח תעמיד לרשות ה־פקולטה את מרפאותיה הכלליות ו־המקצועיות בנגב, את המרכז הרפואי ע"ש יוספטל באילת וכן את כל ה־מעבדות והמכונים בנגב. קופ"ח תפ־על לפיתוחו של ביה"ח סורוקה ב־באר־שבע והפיכתו לבית חולים אוניברסיטאי.

ההסכם אושר פה־אחד. השתתפו בדיונים פ. דגן, א. שין, ד"ר ב. קפלינסקי, ד"ר י. אגמון, מ. פלדי, ד"ר ב. קרסילובסקי, ד"ר לאה צונגר, ד"ר א. אביזור, ד"ר י. ספירמן.

הושבתו שני בתי"ס יסודיים בתל־אביב

מאת סופרנו בתל־אביב

מאות תלמידי שני בתי ספר יסו־דיים בצפון תל־אביב — „הר־נבו" ו„בן־יהודה", שבתו אתמול מלימו־דיהם, לאחר שוועד ההורים הכריז על שביתה, בטענה שעיריית ת"א מבקשת לסגור את בית הספר.

נציגי ההורים מסרו כי יחריפו את המאבק, לטענתם, הבטיחה ה־עירייה להורי תלמידי חטיבת הבי־ניים בבית הספר „הקליר" לבסור את מבני בית הספר „בן יהודה" לאחר שייסגר בית ספרם.

אתמול לא קוימו כל מגעים בין נציגי ועדי ההורים לבין הנהלת העירייה.

שר החינוך בכפר חב"ד

שר החינוך אהרן ידלין היה אתמ־מול אורחם של ראשי מפעלי החי־נוך בכפר חב"ד. בסיום הביקור אמר השר, שכפר חב"ד משמש סמל לחינוך לערכי מסורת ואהבת יש־ראל.

השר שמע סקירה על פעולות חב"ד בארץ ובעולם, והתרשם במיו־חד מתלמידי תיכון „ברנר" בפתח־תקוה, שבמסגרת לימודיהם בהיס־טוריה יהודית באו ללמוד על תנו־עת חסידות חב"ד מן המקור. בתום הסיור נערכה ארוחת צהרים חגיגית בישיבה המרכזית של הכפר.

צפויים עודפים גדולים של נשירים

מאת סופרנו הכלכלי

מועצת הפירות הביעה אתמול חשש להתמוטטות בענף הנשירים בעונה הבאה בשל העודפים הגדולים הצפויים.

לפי התחזיות צפויים עודפים גדו־לים בעיקר בתפוחים שיבולם יגיע ל־90 אלף טונות לעומת 70 אלף טונות בשנה רגילה. תוספת זו של 20 אלף טונות לא יוכל השוק לקלוט — סבורה מועצת הפירות. נוסף ל־תפוחים צפויים גם עודפים באגסים, אפרסקים וענבים.

מועצת הפירות תובעת מהממשלה להיערך לקליטת הכמויות הצפויות ע"י מבצעי הוזלה נרחבים ואספקת פרי לתעשיה תוך הבטחת מחיר סביר למגדלים. מועצת הפירות אומ־רת כי אם לא יעזרו לענף צפויה עקירת מטעים בקנה מידה גדול.

● שני צעירים החשודים בשדי־דת כספו של ישיש תימני, שהוכה ונשדד בפתח ביתו — נעצרו אתמול לחקירה בפקודת בית משפט השלום בחיפה.

עם משפחת הבר

אנו אבלים על פטירתו של

ר' פנחס זצ"ל

האיש היקר ובעל המידות
שהלך לעולמו בשיבה טובה

משה עפר בע"מ
משפחת משה עפה
משפחת חיים כרמלי

הרבנות הראשית — המועצה הדתית רחובות

מפעל „חכמת נשים" (ביסודו ובהשתתפותו של כ"ק האדמו"ר מקאליב שליט"א)

ביום שלישי ח' אדר תשל"ה — (18.2.75) בבית הרבנות והמועצה הדתית, רח' גולדברג 2, רחובות יתקיים אי"ה

יום עיון ולימוד לאם בישראל

סדר היום:

9.30—10.00 פתיחת האולם והרשמה.
10.00 דברי פתיחה, הגר"ש הכהן־קוק, הרב הראשי ואב"ד.
10.15—11.00 שני שיעורים מקבילים: הרב א. פריגס, למוד קטעים במגילת אסתר. הרבנית נחמה קוק, דמות אסתר במגילה.
11.15—12.00 הרה"ג זבולון גרין, אב"ד רחובות, חובת האשה בבית היהודי.
12.15—13.00 הרבנית אהובה שרעבי, תפקיד האם כמחנכת. תפילת מנחה.
13.15 ארוחת צהרים, דברי ברכה: הרבנית ר. קוק הרבנית מקאליב.
14.45—15.30 הרה"ג ד. ברודכן, רבה של סביון, התפילה ומקומה בחיי האשה.
15.45—16.30 הרב ז. תנעמי: עיון בספר שמות.
15.45—16.30 הגר"ש הכהן קוק: שאלות ותשובות בהלכה ובהש־קפת עולם. (נא להגיש את השאלות בכתב עד תחילת יום העיון).
18.00 דברי נעילה: הרב ע. ירושלמי, ראש המועצה הדתית.

דמי ההשתתפות, כולל ארוחת צהרים —10 ל"י

תחנות הרשמה:

* בית הרבנות הראשית, רחוב גולדברג 2 טל' 953275
* גב' בייטליס, רחוב מרגולין 27
* גב' קאודרס, רחוב ויצמן 35 טל' 952161
* גב' גרינבוים, רחוב נורדוי 8 טל' 954982
* הרבנית שרעבי, רחוב שמחי 5 טל' 953371
* הגב' מ. לקס, רחוב אליעזר בן יהודה 10 טל' 958787.
* הגב' זפרני, רחוב הפן חיים 4 ראשל"צ.

תנועת האשה הדתית־לאומית

יום עיון

יתקיים בעזה"י ביום ראשון ה' אדר (16.2.75) בבית־הספר התיכון מקצועי „אלישבע", בפרדס חנה — בשעה 4.00 אחה"צ בדיוק

בתכנית:

— סיור והסברה במוסד
— פעולותיה של תנועת האשה הדתית לאומית: מוזמנת סנהדראי — מרכזת התנועה
— חינוך הבת — הרב יחיאל ויצמן, ר"מ במדרשיה
— מפעלותיו החינוכיות של ביה"ס „אלישבע": מר יהושע פלר — מנהל בית־הספר
— דברי פתיחה והנחיה — הח' מרים יקיר

* כיבוד קל יוגש ע"י חברות סניף פרדס־חנה מארחות יום עיון זה.

חוג ידידי המדרשיה בישראל ובבריטניה

„קרית יעקב הרצוג" כפר־סבא
חטיבת הביניים הארצית של מדרשית נעם

בהודיה לה' יתברך ובשמחת הדרת קדש הננו מתכבדים להזמין את שוחרי המדרשיה, הורים ובוגרים בכל אתר ואתר להשתתף בשמחת המצוה

טכס חנוכת בית הכנסת ובית המדרש ב„קרית יעקב הרצוג" בכפר־סבא

אשר יערך במעמד ראשי העם בישראל ובתפוצות ובהשתתפות משלחת „חוג ידידי המדרשיה" בבריטניה בראשותם של הרב הראשי מיר ישראל ברודי וד"ר יעקב ברודא ומשלחת „חוג ידידי המדרשיה" בדרום אפריקה. בראשותו של הרב הראשי מ"ד כספר.

ברצות ה' ביום שלישי ז' באדר תשל"ה (18.2.75) בשעה 3.00 אחה"צ בדיוק.

כל האורחים מתבקשים להגיע למקום עד שעה 2.45

סדר הטכס:

— הכנסת ספרי התורה מבית המדרש הארעי להיכל החדש.
— תפילת מנחה.
— מקהלת תלמידי „קרית יעקב הרצוג" בלווי תזמורת בנצוחו של מנשה לברה.
— ברכת הרבנים הראשיים, שר הדתות ואנשי חנוך וצבור.

תנו כבוד לתורה!

הנעל של „ד"ר פלסון"

היא תרופה ויטמינית בטוחה ביותר, זולה ביותר, מוחשית ביותר ומיידית, בלי תופעות לוואי, בלי דקירות מחט.

הצטרף למעגל הנהנים ממנה עוד החודש ותהנה גם אתה ממחיר מוזל במיוחד.

התקדמות נוספת: ללקוחותינו מחוץ לעיר מובטחת השתתפות בנסיעות

בברכה

החוג לאימוץ „נעלי ד"ר פלסון"

הכתובת: א. שבהאי, רח' מאה שערים 7, ירושלים

מרכז לעניני חינוך - המחלקה לספרים - כפר חב"ד

לאור קריאתו של הרבי מליובאוויטש „למבצע ספרים"

הננו להודיע על הוזלה של 25% ממחיר הקטלוג
ההוזלה עד אחר חג הפסח

ספרי מורנו הבעש"ט והה"מ	
כתר שם טוב	30 ל"י
אור תורה להמגיד	36
ספרי אדמו"ר הזקן	
הלכ' ת"ת	3
הלכ' ת"ת פורמט כיס	2
לקוטי אמרים — תניא	15
לקוטי אמרים — תניא פורמט כיס	10
לקוטי אמרים — תניא —	
מתורגם לאידיש חלק ב'	12
מאמרים מלוקטים מספר לקוטי תורה	6
מאה שערים	6
מאמרי אדמו"ר הזקן — הנחות הר"פ	21
מאמרי אדמו"ר הזקן — אתהלך לאזניא	21
מאמרי אדמו"ר הזקן — תקס"ב	24
מאמרי אדמו"ר הזקן — תקס"ח	36
שולחן ערוך — ד' חלקים	88
ספרי אדמו"ר האמצעי	
בד קודש	3
ביאורי הזהר	24
דרך חיים	18
נר מצוה	24
פקח עורים	5
שערי אורה	15
ספרי אדמו"ר בעל הצ"צ	
ביאורי הזהר	36
דרך מצותיך	21
ספר החקירה	21
צמח צדק — פסקי דינים	36
קיצורים והערות — לתניא	7
ספרי אדמו"ר מוהרש"ב	
חנוך לנער	4
מאמרים עתיר	39
מאמר שמח תשמח	6
קונט' החלצו	3
קונט' העבודה	3
קונט' התפלה	3
קונט' ומעין	6
קונט' עץ החיים	4
תורת שלום	21
ספרי אדמו"ר מוהריי"צ	
ליקוטי דיבורים 2 כרכים	36
ספר הזכרונות אידיש א'	18
ספר הזכרונות אידיש ב'	27
ספר המאמרים תרצ"ס	15
ספר המאמרים אידיש — תשא'-ה'	15
ספר המאמרים קיץ ה'ת"ש	15
ספר המאמ' ה'תש"א	15
ספר המאמרים ה'תש"ב	15
ספר המאמרים ה'תש"ג	15
ספר המאמרים ה'תש"ד	18
ספר המאמרים ה'תש"ה	15
ספר המאמרים ה'תש"ז	18
ספר המאמרים ה'תש"ח	18
ספר המאמרים ה'תש"י	18
ספר המאמרים ה'תשי"א	.18
ספר המאמרים קונטרסים — א'	24
ספר המאמרים קונטרסים — ב'	24
ספר השיחות ה'ת"ש	15
ספר השיחות ה'תש"א	15
ספר השיחות ה'תש"ב	15
ספר השיחות ה'תש"ג	15

ספר השיחות ה'תש"ד	15 ל"י
ספר השיחות ה'תש"ה	15
קונט' ביקור שיקאגו	3
קונט' הצמח צדק ותנועת ההשכלה	3
קונט' חי אלול ה' תש"ג	3
קונט' לימוד החסידות	3
קונט' תורת החסידות	3
ספרי כ"ק אדמו"ר שליט"א	
אגרות קודש א' — אמונה ומדע	2
אגרות קודש ב — חנוך	3
הגדה של פסח עם לקוטי מנהגים	3
הגדה של פסח מנהגים טעמים באורים	18
היום יום	3
עניינה של תורת החסידות	3
קובץ יו"ד שבט	6
תשובות ובאורים	6
שונות	
אלבום — חב"ד בישראל	60
אור החסידות	15
בטאון חב"ד א'—י"ס	33
בטאון חב"ד כ'—ל'	24
בית רבי	12
התמים ב' כרכים	42
חג הגאולה — י"ט כסלו	4
ר' ישראל בעל שם טוב	15
לקוטי לוי יצחק הערות לתניא	3
לקוטי לוי יצחק הערות לזהר — א'	12
לקוטי לוי יצחק הערות לזהר — ב'	18
תורת לוי יצחק	27
ליקוטים על פסוקים ומחז"ל — אגרות	15
ספר המנהגים	6
מי מה ואימתי	6
ספר השנה	6
ספר המפתחות	36
מפתחות לאור התורה	24
ספר הניגונים	27
קב נקי	18
שארית יהודא	21
שבת, מזוזה, כיבוד או"א, כיסוי ראש	2
שיחות לנוער כרך תלת שנתי	24
שני המאורות	21
תמונת רבנו הזקן	4
תמונת רבנו הצ"צ	4
תמונת רבנו הרש"ב	4
תמונת רבנו הריי"ץ	4
תמונת כ"ק אדמו"ר שליט"א	4
ספרי תפלה	
תפילין — עיונים — הלכה — ומנהגים	4
ברכות ותפלות בתרגום אנגלי	5
הגדה של פסח	2
מחזור השלם	15
מחזור השלם פורמט כיס	10
מענה לשון	2
סדור תהלת ד' השלם	15
סדור תהלת ד' השלם פורמט כיס	12
סדור תהלת ד' לשבת וחול	10
סדור לימות החול — לבתי"ס	6
סדור תהלת ד' (הרוסטובער)	6
סליחות	6
תהלים אהל יוסף יצחק	6
תהלים אהל יוסף יצחק פורמט כיס	3
תפלת מנחה מעריב	1

גזור את התלוש המצ"ב ושלח ל:

מרכז לעניני חינוך,
ת. ד. 3, כפר חב"ד.
נא לשלוח לי את הספרים הבאים: ____
(נא לציין כמות הדרושה)
שולח אני בזה סך ____ ל"י, בשיק או בהמחאת דואר.
שם ____
כתובת ____
עיר ____

הספרים ניתן לרכוש גם בירושלים אצל כהן, מאה שערים 70.
בבני ברק ביומ"ס ברטנורא — רח' ברטנורא 11.
בתל־אביב כמוטקין — אלנבי 92.

למורנו ורבנו, הרב הגאון

ר' ישראל גלזר שליט"א

הרב הראשי לרמלה
ברכת מזל טוב לבבית
לנשואי הבת
חנה אסתר תחי' עב"ג חיים מרדכי שטיבל נ"י

ועד העובדים של המועצה הדתית ולשכת הרבנות רמלה

למורנו ורבנו, הרב הגאון

ר' ישראל גלזר שליט"א

הרב הראשי לרמלה
ברכת מזל טוב נאמנה
לנשואי הבת
חנה אסתר תחי' עב"ג חיים מרדכי שטיבל נ"י

ביהכנ"ס „שבת אחים" לעולי תימן, רמלה
הועד, הגבאים וציבור המתפללים
גמליאל שלמה — יו"ר

ברכת מזל טוב נאמנה
למורנו ורבנו, הרב הגאון

ר' ישראל גלזר שליט"א

הרב הראשי לרמלה
לרגל נשואי הבת
חנה אסתר תחי' עב"ג חיים מרדכי שטיבל נ"י

ביהכנ"ס „קרן ישראל" לעולי תימן
הועד, הגבאים וציבור המתפללים

אוניברסיטת בר־אילן

המזכירות האקדמית

מודיעה

על פתיחת ההרשמה של מועמדים לשנת הלימודים תשל"ו (1975—6) לפקולטות ולבתיה"ס דלקמן:

* מדעי היהדות
* מדעי הרוח
* מדעי החברה
* משפטים
* מדעי הטבע
* בית הספר לעבודה סוציאלית
* בית הספר לחינוך
* שלוחת האוניברסיטה באשקלון
* שלוחת האוניברסיטה בצפת
* שלוחת האוניברסיטה בעמק הירדן

טפסים ופרטי הרשמה יישלחו לכל דורש לפי פניה בכתב. נא לפנות לפי הכתובת — המשרד לקבלת תלמידים אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן.

המתעניינים בשלוחה באשקלון, בצפת ובעמק הירדן, מתבקשים לפנות לפי הכתובת — משרד השלוחות, אוניברסיטת בר־אילן, רמת־גן.

— מספר המקומות מוגבל —

ההרשמה תיפתח אי"ה ביום רביעי, י"ח בטבת תשל"ה (1.1.75) ותסתיים ביום ששי, י"ז באדר תשל"ה (28.2.75).

אלגנטטקסטיל־ירושלים

רחוב שמראוס 3

לקראת סיום מכירת סוף העונה
הנחות מיוחדות
עד 50%
מבחר עשיר של אריגים מכל הסוגים

חדש! מעבדה לשונית לשפות!
למד בביתך בקלות, בנוחיות
שפות: אנגלית, צרפתית וערבית

בשיטה מהפכנית ובמחירי פירסומת.
נציגנו יבקר בביתך להדגמה ללא התחייבות מצידך.
טל. 783507 ת. ד. 37492 ת"א

מוסד צבורי דתי
מחפש
מזכירה מנוסה
נא לפנות לשורה, חדר 317
טלפון 440316 בשעות 9—1 בצהרים

למוסד תורני תיכוני באיזור חיפה

דרושים לשנת הלימודים תשל"ו

1. מרכז תוכניות חינוכי חוץ
2. מנהל תיכון
3. ר"מ
4. מורים (בשעות אחה"צ) במקצועות עברית, מתמטיקה, ואנגלית.
5. מדריך חינוכי.

התנאים טובים מובטחים.

המעונינים יפנו בצירוף פרטים אישיים לת. ד. 5335 עבור דרושים חיפה.

בס"ד

זה השבועון לילד ולנוער

זרקור

מחנך לאמונה, לבטחון בה', לאהבת תורה ולאהבת ישראל.

המערכת: רח' מלכי ישראל 8, ת. ד. 5284
טלפון 02-286916, ירושלים.

בעימות עם האלימות

מאת יהושע שמש

תופעות שליליות רבות בחברה הישראלית הופכות לחלק מן ה„חווי" ומשלימים עמן כמין רע הכרחי, עד שמתרחש מקרה קיצוני, המזעזע ומעורר את הציבור משלוותו — ואז מתעוררים הגורמים הנוגעים בדבר, נחלצים לפעולה ומתרכזים בטיפול ברעה חולה זו. תופעות של אלימות ובריונות הפכו לחלק בלתי נפרד מנוף חיינו. ואף כי אין אולי מבחינה סטאטיסטית הוכחה לעליה ברורה בממדי תופעות אלה, הרי דומה כי לפחות מבחינת אופי האלימות, יש התרפה החמרה.

אין הדברים אמורים עד באלימות שהיא פורקן לרגשי הסכול שעמם בלבד, אלא בשימוש מתוכנן באמצעים אלימים, לרבות נשק חם, ל„מלחמת כנופיות" להיסול חשבונות הנוד כהנה וכהנה.

הנוה זוכרי הבלה, יריות, הצתות — תופעות מעין אלה אינן נדירות בשנים האחרונות. השלכת הרימון במועדון בנתניה, שכתוצאה ממנה נהרגו ששה אנשים ונפצעו למעלה מעשרים, ועוצה את הציבור המחרשה עד היכן הגיעה ההדרדרות. מעשה הרצח המזעזע בפתח-תקוה, בו נפקדו חיי שלושה אנשים, האיר באור בלהות את המדרון אליו הגיעה החברה הישראלית בתחום זה. מפכ"ל המשטרה אמר השבוע, כי משטרת ישראל תתן עדיפות מירבית לביעור נגע האלימות והבריונות. יש לקוות, כי פעולות המשטרה בתחום זה יוכתרו בהצלחה, אך ברור כי אין הבעיה מתמקדת בצד זה או אחר של תופעות האלימות, אלא נובעת לשיתין של החברה הישראלית. הבעיה היא, הגורמים המצמיחים תופעות של אלימות ובריונות והאמצעים שיש לנקוט לביעורם — וברור כי אין זה תחום פעולתה של המשטרה דווקא.

שוחחנו עם פרופ' בנימין יעוב, מרצה בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטה „בר אילן", העוסק גם בכמה פרוייקטים בנושאים קהילתיים וסוציאליים, וביקשנו לשמוע מפיו מהו הרקע המצמיח תופעות של אלימות לסוגיה השונים, בעולם בכלל ובישראל בפרט. פרופ' יעוב אינו מצמצם בתחום הצר של אלימות בשטח הפלילי. אלא מתייחס לתופעה האלימות בחברה בכלל.

הגבול הדק

שאלה: אילו מצבים חברתיים מצמיחים תופעה של אלימות?

פרופ' יעוב: אלימות אינה תופעה חדשה. היא קיימת בעולם מאז ומתמיד, כבר מפרשת קין והבל. יש להבדיל בין מה שהוא לגיטימי, ובין מה שהוא פסול ושלילי. אגרסיביות כשלעצמה היא מבורכת, למשל, כאחורי תחרות בשטחים שונים בחברה, כמו כלכלה וספורט. והדבר חיובי ואין בו כל פסול. אך כשצד אחד רוצה להרוס ולהשמיד את הצד השני, הרי כאן עברו את הגבול. פעולות של מרדגים, חושנים או קבוצות מחאה נראות כלגיטימיות, כי בלעדיהן נכנסת לעיתים חברה לקיפאון. אך כשגורמים להתפרצויות ולהתנגשויות אלימות — הרי הופך הדבר לשלילי ופסול. לעתים הגבול בין פעולות לגיטימיות ובין פעולות פסולות הוא דק, אך אסור לעבור אותו ובעניין זה אין לומר כי המטרה מקדשת את האמצעים.

יש כמה מצבים חברתיים, שבהם יש סיכויים להתהוות תופעות של אלימות. מצב ראשון הוא כשאין תקשורת פתוחה בין הצדדים. צינורות התקשורת משתבשים ומתקלקלים וגורמת למצב של דו-צדדיות: יש רק טובים ורעים ואין אפשרות שלישית. ואז אם אחד הצדדים בטוח בצדקת דרכו, אינו חושב כיצד להתאים את התנהגותו למציאות, התקשורת נסגרת. מכך נובע מצב הקרוי „הסתגרות האידיאולוגית", המתבטאת בפנאטיות קיצונית. אחד הצדדים בטוח באמיתות עמדותיו ואין הוא מוכן להתפשר עם הצד שכנגד. מאפיין נוסף הוא אי-איזון בכוחות. כמצב „תמיד המיעוט" הוא החזק והמתנגדים הם החלשים בתחילת התהליך. במקרים רבים אומרים החלשים: אם איננו מקבלים את הסמכות שלך, נקבל את הנשק שלך ונפעל נגדך. אם גם החזקים הם סגורים ופנאטיים — הרי נוצר כאן קונפליקט קשה.

המצב מחמיר כאשר כלי תקשורת המונים מבליטים ללא כל יחס מעשי אלימות לעומת מעשים חיוביים. מחקרים רבים מדים על כך שכלי התקשורת מסייעים להגברת האלימות בכך שנותנים סיקור מופרז להופעות של אלימות. סיפר לי ידיד מארה"ב, חבר למקצוע, על צלם טלוויזיה שבא לצלם את הפרעות שאירעו לפני כמה שנים בוואטס שבלוס-אנג'לס. הצלם קרא לקהל הגדול שנאסף שם: עשו משהו. הקהל לא היה אלים במידה מספקת לצורך הסרט שלו... וזהו, כמובן, דוגמה קיצונית של מקרה שבו לא סופר ולא כלום על הבעיות האמיתיות שהעסיקו את תושבי הרובע, אלא צולמו רק שריפות ויריות. ברור לי הקשר של אמצעי התקשורת „למכור" סחורה חיובית, אך עליהם לדעת היטב יותר בתופעות של אלימות והבלכתן גורמים להתרחבותן.

יחד עם הגורמים הללו מתהוות לעתים שתי תופעות נוספות: לפעמים מתפתח תהליך של הגזמה ושמועות, בייחוד כששני הצדדים אינם אובייקטיבים, והדבר מגביר את המתיחות. מכך נוצרת לעתים פאניקה והיסטריה ומתהווה קרע שקשה לאחותו. כשההסלמה עוברת את הגבול, אזי אין גבול לאמצעים שעשויים להינקט במאבק זה.

„אין מה להפסיד"

שאלה: מה מקורה של אלימות על-ידי קבוצות חברתיות שלמות, כמו שאנחנו עדים לה לא פעם בהתפרצויות המוניות בשכונות ובהתנכלות קבוצות חברתיות שאכן מקופחות לפעולות אלימות?

תשובה: על קבוצה שפניה לאלימות אפשר לומר, כי זוהי קבוצה שהרגשתה היא ש„אין מה להפסיד", כלו כל הקיצין וכל הדרכים המקובלות לא הועילו לפתרון בעיותיה. קבוצה המרגישה חוסר איכפתיות לבעיותיה הבוערות, נדחפת בעצם לפינה ובפנה היא מנסה להחלץ בצורת האלימות.

בשכונות מסויימות חשים אנשיהן רגשי קיפוח ואכזבה. הם נולדו בשכונות עוני, סבלו מרמת חינוך ירודה ומתנאי חיים קשים, ורואים שלאחרים יש דברים נאים שהם אינם יכולים להגיע אליהם בדרכים לגיטימיות. אין זה חשוב אם ההרגשות נכונות ואם הטענות מבוססות — העיקר הוא שהקבוצה מרגישה עצמה מקופחת. במצב של אי שביעות רצון במידה גדולה, הרי די בתקרית קטנה, כדי להצית את חבית אבק השריפה. כך היה בפרשת ואדי סאליב, למשל. לעומת זאת, איזה כאמת עשו תנועות המחאה אחרי מלחמת יום הכיפורים להביא לידי לחץ חברתי בלתי מתפרץ. הדבר לא הגיע לידי התפרצות, כי הרקע החיובי היה רחב.

לגבי השכבות החלשות יש שאדם מגיע לידי הרגשה כי אין לו מה להפסיד בעל הרגשה של חוסר אונים ותלשה כללית. הוא נקלע להרגשה כי אין הוא יכול לפעול כדי להגן על עצמו ואינו שולט על מה שקורה אצלו, וכך מצטרפים בושה, חוסר אונים ושנאה ומביאים לידי התפרצות.

יש להדגיש, כי אין להצדיק את האלימות, אך הגבול בין קונפליקט שלא נפתר לבין הסלמה המביאה לידי התפרצות, הוא דק ביותר. יש לציין, שלאו דווקא המדוכאים והחלשים הם האלימים, ובכלל אלימות נמצאים לא רק מקרי רצח ושוד אלא גם שביתות המשתקות את המדינה ללא הצדקה, או אי התחשבות בזולת, האופייניות לשטחי חיים רבים בישראל.

התמוטטות ערכים

שאלה: מהם מקורותיה של התנהגות האלימות בעולם בכלל ובישראל בפרט?

תשובה: מערכת הגורמים רחבה וסבוכה ואמנה כמה מקורות להתרחבות התופעה. בעולם הגדול ואף בישראל יש התמוטטות והתפוררות של אידיאולוגיות, ערכים ועמדות. מה שמאחד חברה הם ערכים, היסטוריה רקע וציפיות משותפות. כשיש התמוטטות מעין זו, הרי קל מאוד להגיע לידי אלימות. אם נבדוק מי הם ה„גיבורים" בחברה המודרנית, נמצא כי אלו גבורי סרטי המתח למיניהם, העוסקים באלימות. ובחברה שבה מתמוטטים ערכים, הרי גישה זו תוספת ל„ערך" מקובל.

גם הפנאטיות של קבוצות קטנות בצד אי-איכפתיות של קבוצות גדלות יותר בחברה, מביאה לעתים לקיטוב הגורם לאלימות.

גורם נוסף: אם יש טכנולוגיה נוחה להריגה או לאלימות, כנראה שהאדם משתמש בה יותר. בימים שהשתמשו בחרבות וחיצים, היו מקרי ההריגה מעטים יחסית. כשאפשר להשיג ללא מאמץ תת-מקלע או רימון-יד, הרי התוצאות במעשה אלימות הן חמורות ביותר. יש להדגיש כי רוב מקרי הרצח אינם בבחינת רצח מתוכנן. רובם נעשים בגלל דחף אימפולסיבי, בזמן בהלה או בגלל רגשות חזקים, ורוב המקרים קורים בין אנשים המכירים זה את זה אף מקרוב. רוב מקרי הרצח נעשים ע"י אדם נורמלי במצב שאינו נורמלי. אחר-כך באה בדרך כלל הצרטה.

גם לכלי התקשורת ההמוניים השפעה שלילית בתחום זה. יש משהו בכלי התקשורת שנותן לדור הצעיר סוציאליזאציה לקויה. בפרסומות ובסרטים שונים, מחדירים דעה מסולפת כי השגת מטרות מסויימות ניתנת להגשמה בדרכים קלות. הדבר מעלה את ציפיותיו של הצעיר ומחדיר בו גישה מסולפת בקשר להשגתן. וכאשר נוכח לדעת שאין הדברים כה קלים, הוא מנסה למצוא דרכים אחרות לקיצור התהליך, ומגיע לעתים לאלימות.

לסרטי אלימות יש השפעות שליליות נוספות. קראנו בעתונות על כמה מעשי אלימות ש„שיטות העבודה" בהם הועתקו מסרטים מסויימים. בטלוויזיה הישראלית מוקרנים סרטי אלימות במידה גדושה. לא מחקר אחד הוכיח שילדים ומבוגרים, הצופים בכמות גדולה מדי של סרטי אלימות, מושפעים מהם לרעה. ואין המדובר רק בהשפעה מוצד ה„מקצועי" של מעשי האלימות, אלא בעצם פיתוח רגשי אלימות כתוצאה משפע של סרטים אלה, כשבאים בלי איזון הולם עם הדברים החיוביים שבחיים. ובקטיגוריה זו יש לכלול גם את הסרטים המצויירים למיניהם, כמו „פופאי", המבוססים על אלימות. כיום, באווירה של מתירנות, בתקופה של התמוטטות ערכים, אידיאולוגיה ומיתוס הרי שחסר הגורם המאזן, ולכן ההשפעה עלולה להיות הרסנית יותר.

גורם אחר, העלול ליצור תופעות שליליות הוא המימסד עצמו באמצעות שליחיו, הפקידים, המשטרה וכו'. אם הם אינם גמישים ואינם נענים לתביעות מוצדקות, הרי הכשלון תלוי גם בהם. אם יש התפרצות אלימה של ממש וההפרשיות, הרי מצביע הדבר גם על כשלון הכלים שבידי הממסד, במיוחד הפוליטי. בעת מהומות הכושים בארה"ב דיברו על הכשלון של הפוליטיקה. אחד העקרונות של הפוליטיקה הוא להביא לפשרה בין הקצוות. והתפרצות אלימה של קבוצות חברתיות מלמדת שהדרכים לתווך בין הקצוות כנראה נכשלו, או שבאו מאוחר יותר ולא ניתן להפעילן — וזהו כשלונו של הממסד הפוליטי. בארצות רבות וגם בישראל מתברר לעתים שהאלימות היא הדרך היחידה להשגת תשומת לב, ובאמצעותה משיגים מה שלא הצליחו להשיג במשך שנים. כך מביאים את הבעיות לידי ביטוי בצורה דראסטית ומשיגים תשומת לב. במקרים רבים שום דרך אינה מועילה עד שמשהו מתפרץ בצורה קיצונית. לעתים ממשיכים להזניח את הנזקקים עד שהם הופכים להיות אלימים.

שאלה: האם תנאיה המיוחדים של מדינת ישראל יש להם השפעה על תופעות של אלימות? מה ממדי התופעות של אלימות בישראל בהשוואה למדינות אחרות?

תשובה: באופן כללי ניתן לומר כי בישראל אין נטיה משמעותית לאלימות יותר מבכל ארץ מערבית אחרת. יתירה מזו, בתנאיה המיוחדים של המדינה, ניתן לציין כי גורמים שונים הקיימים בה היו עלולים להצמיח תופעות חמורות יותר של התנהגות אלימה.

המתח נותן אותותיו

יש לזכור, כי החברה הישראלית נתונה בלחץ של אויבים מאז הקמת המדינה, ועוד קודם לכן, ועברה מלחמות שיצרו משברים קריטיים ביותר. ובוודאי שאנו משלמים את המחיר. גולדה מאיר אמרה פעם כי על דבר אחד לא נסלח לשכנינו הערבים — על שהכריחו את בנינו להזדקק לכוח הנשק ולהרוג בו. בתחום זה המחיר כבד. המתח הבטחוני הקשה משפיע על תושבי המדינה, ובמקרים רבים לא רב המרחק מהתפרצויות אלימות. אני סבור, כי, למשל, התנהגות האלימה של נהגים ישראלים בכבישים, תוך הדר הדרות וחוסר נימוס, אינה מקרית. המתח בו שרויה המדינה מטביע את חותמו ויש לו השפעה על התנהגות אלימה.

גורם נוסף שיש להתחשב בו, הוא השינוי העצום במבנה החברה הישראלית. לפני הקמת המדינה היתה חברה מאוחדת ומאורגנת, בעלת אחריות הדדית וערכים משותפים, היישוב כ-600 אלף איש. היתה זו מעין עיירה גדולה. היישוב היה כמו קהילה קטנה, מסורתית, בחלקה הגדול כפרית. מאז הקמת המדינה עברה עלינו מהפכה שקשה לתפסה. הגענו למדינה גדולה מודרנית, טכנולוגית ומתועשת, והמעבר הזה עלול לגרום לשיבושים רבים בתחומים שונים. כיום ישראל היא מדינה שאינה מאוחדת באידיאולוגיה משותפת, והיא נתונה בסבך של בעיות. שינוי חברתי זה יש לו משמעויות מפליגות, ועל רקעו עשויות לצמוח תופעות שליליות רבות, ביניהן אף אלימות.

המעבר הקיצוני מחברה מצומצמת לחברה רחבה ובלתי מגובשת, מצריך התמודדות עם בעיות הרבה יותר קשות ומסובכות. בכמה שטחים יש צורך ברמה מקצועית גבוהה בהרבה מזו שהיתה בעבר, אך ההתקדמות בשטח זה לא ענתה על הצרכים. יש שטחים שבהם אין הכוחות המקצועיים הדרושים בעולם המודרני. בחברה שעוברת תהליכי שינוי כה בולטים, חייב להיות מחיר. ואכן עדים אנו לתופעות של שחיתויות, התמוטטות מפעלים כושלים וכו'. קורה לנו מה שקרה במדינות שונות שעברו או עוברות תהליכי מודרניזציה. אנו צריכים להתמודד עם דברים שאין בהם תקדימי עבר, ואם ישנם — אינם עוזרים לנו בהרבה.

מניעה ולא „כיבוי שריפות"

שאלה: באילו תחומים יש להגביר את הפעולה כדי למנוע היווצרות גורמים המצמיחים תופעה של אי שביעות רצון המביאות לאלימות?

תשובה: יש לנהוג לפי העיקרון של מניעה, של טיפול בקונפליקטים לפני היווצרותם, לפני שהגיעו להתחלה של סימפטומים. תהליך הפעולה צריך להיות מבוסס על תכנון, תיאום ועבודת מניעה. יש כמה סוגים של פעולות, ואמנה כמה מהן.

● יש לחולל שינוי ולשפר את שירותי הרווחה, במובן הרחב ביותר של המלה — לרבות חינוך, בריאות, שיכון, פרנסה ובילוי — שמיועדים לכל החברה. יש להגיע לשירותי רווחה נאותים ולחלקם בצורה שווה.

● יש להשתמש בכל כלי התקשורת שלנו כדי לפתח את התקשורת בין קצוות, שכבות ועדות ולמנוע את המצב של הסתגרות קבוצתית. יש למצוא את הקשר ההדדי בין השכבות והרבדים השונים ולא להשלים עם מצב של מסגרות סגורות.

● עלינו להעלות את איכותם ורמתם המקצועית של אלה שאחראים לחברה הכוללת. בצורת חינוך וטיפול יש להגיע לרמה הרבה יותר גבוהה בתפקוד של אנשי מינהל, פקידות והמשטרה. אין אנו יכולים לנהל מדינה מודרנית בגישה של חנות מכולת. השינוי בתחום זה מצריך השקעות עצומות, אך הוא חיוני הכרחי.

● יש לעשות פעולה מיוחדת בקרב אלה שהיו הקרבנות, המקופחים לשעבר. שיקום עולה, כמובן, תמיד יותר מאשר עבודה טובה מראש. עלינו להגיע לכך שאנשים וקבוצות יוכלו לעזור לעצמם — אך הדבר באפשרותי רק כאשר החברה תומכת בהם ומציעה להם כלים ואפשרויות, שבכוחם הם יכולים לבצור.

● באיזשהו מקום נצטרך להגיע לחלוקה אחרת של הכוחות, המשאבים וההכנסות, ולדעת להגביל בתוקף את אלה שהחזקים יותר. יש גם לחתור לכך שאזרחים יוכלו להשתתף בקביעת מדיניות בתחום השכונתי, למשל, ושהמימסד יאציל מכוחו לאזרחים.

דרכים אלה ואחרות צריכות להיות מבוססות על העיקרון כי יש להגיע לתשומת-לב ולהתערבות לפני פרוץ המשבר, וכאמור — עבודת מניעה.

ה עם הרב הראשי של יהודות צרפת הרב יעקב קפלן והברון אלן דה רוטשילד נשיא הקונסיסטואר

הדות צרפת מודאגת מעיסקת הנשק הצרפתית - מצרית

ב הראשי מחה בפני האפיפיור על הזדהות הוותיקן עם הקרדינאל פוצ'י * ההזדהות העמוקה של יהודות צרפת עם מדינת ישראל

מאת ש. אהרוני

...ת צרפת עברה בדור ...ן התפתחות גדולות. ...יהודית שמנתה בתום ...ת העולם השניה כ-200 ...ש, קלטה בתחומה, ב...בעשור האחרון, למעלה ...אלף יהודים רובם מ...צפריקה, והפכה לאחת ...ים היהודים הגדולים ב...פזורה.

למאמצי הקונסיסטואר — ...קהילות של צרפת, בראשותם ...יעקב קפלן רבה הראשי ...ת, והברון אלן דה רוטשילד. ...קהילה היהודית בצרפת, ר...עוסק בענף „הרוטשילדים", ...ה התאקלמותם של המהגרים ...בחיי הקהילות היהודיות. ...רה הפך הקונסיסטואר המר... צרפת למסגרת צבורית ה... ...צל 130 קהילות יהודיות בכל ...מדינה.

...בתמיד היותה זיקה חמה של ...רפת לישראל, ואף התפנית ...ת הצרפתית כלפי מדינת יש... ...שינתה במלוא נימה זיקה ...אדרבא היא עלתה ונאתה ...אליה אלפי יהודים שהחילה ...שים למדינת ישראל. ביטוא ...ב הראשי של צרפת: „קיום ...ישראל הוא עתה מושרש ...יהודי בצרפת גם הרחוק

הזיקה של יהודי צרפת לישראל אינה מתבטאת רק ...תומרית. ראשית, עלים ל...מדינת ישראל, וברגעי מצ... ...שים עם שרים ונשיאי צרפת. בפגישה את ... ...מדינה, ואף ... על יחס ...כלפי ישראל.

...זות עם מדינת ישראל קיבלה ...עף מוסרי רב ערך. כאשר ...סואר המרכזי של צרפת וכן ...סואר של פאריז החליטו ל... ...ישיבתם השנתית, לראשונה ...קהילה זו מחוץ לגבולות — בירושלים בירת ישראל. ...כך הברון אלן דה רוטשילד: ...התכנס בירושלים כדי להוכיח ...שותינו העמוקים וההזדהותנו עם ישראל. ירושלים היא ה...חוצי של העם היהודי וללא ...תהפך הפזורה היהודית ל...

...נערכה בירושלים ישיבת ה...יואר בהשתתפות „מעלה כ...שים ראשי קהילות יהודיות ...צרפת.

...ני עם הרב הראשי ליהודי ...הרב יעקב קפלן ועם נשיא ה... ...היהודית הברון אלן דה רוט... ...ל הבעיות הנוגעות ליהודות ...ל קשריהם עם מדינת ישראל, ...ה של היהודות בארץ זו, ל... ...תות הפוליטיות הקדירות ה... ...פשם בכל הנוגע למדינה

...ה ששלח לאפיפיור

...תפרסמה תגובת הוואתיקן ה... ...נת ישראל על ... של ...ת כאשר שהותלו צל הארכי... ...יהוני—קאתולי האלרדין קאפר... ...רוח סייע למחבלים — פגיע... ...מתאה וצינך אל הוותיקן. ב...שהיה מופנה אל מזכירו ה... ...האפיפיור כתבתי בין היתר ...שיבאתם לגנות את ישראל ...לה, היה עליכם לצאת בהודעה ...הסתייגות ממעשיו של כהן — אומר הרב יעקב קפלן, הרב ...ל של יהודי צרפת.

...הפעם הראשונה שהרב קפלן ...את מלחמתה של מדינת יש... ...בה הראשי של יהודות צרפת, ...מכבר לאחת הדמויות הבולטות ...עולם היהודי. הוא ידוע לעמוד ...בפני שרים ונשיאים ולהגן ...ורה של היהודות ומדינת יש...

...ותו הקורות, עומק מחשבתו, ...דיעותיו העמידוהו בשורה ה... ...של הוגי הדעות בצרפת, ...על עתון בצרפת, שמח לפרסם ...יונותיו ומאמריו, דבר שהוא ...מעבר לתפקיד הרשמי של ...הראשי ליהודות צרפת. ...שנים רבות שהוא אינו ירא ...ולהתעמת עם ראשי המדינה ...בכוחה של ישראל. לא כל ...מתפרסמות, אולם דיין של ...שיחות ופגישות שנתפרסמו כדי ...את השפעתו.

...זות עם הנשיאים

— ביקרת אצל שלושה נשי...ל צרפת, דה-גול, פומפידו ו...ודשיים אצל הנשיא זיסקארד — כיצד התנהלו השיחות. האם אפשר לעשות השוואה?

...ב הרב קפלן: „אינני מוכן ל...השוואות באווירה ששררה אצל ...יא, אולם אצל כולם התנהלו ...ת באווירה לבבית. הפגישות ...ית עם נשיא צרפת, נערכו ...כלל ביום הראשון לשנה האז...חודשה, כאשר הייתי בא לאחר ...יה, למסור לנשיא את איחולי ...ה היהודית לשנה האזרחית ה... ...ו וכן לקבל ממנו את איחוליו ...קהילה. כך נהגתי כל שנה. ...היתה לי ההזדמנות לשוחח עם ...על מדינת ישראל. מעולם ...ותי על שיחות אלו, גם כאשר ...ם לחצו עלי. רק פעם אחת ...ממנהגי, משום שחשבתי כי ...נוגע לכל עם ישראל. היה זה ...פגישתי עם הנשיא דה-גול ...ראשון של שנת 1968. זה היה ...לאחר אותה מסיבת עתונאים ...דה גול כינה את העם היהודי ...ויהיר. שאלתיו מה הוא הת...כוון, והעמדתי אותו על הומ...ברים. הוא הסביר את דבריו, ...התוכן במובן החיובי של המשפט ועל כן ראיתי צורך לדווח על קטע זה מן השיחה שהיתה בינינו.

„השנה למשל, היה המצב מעניין ביותר. הנשיא זיסקארד דיסטאן, שהכניס הרבה חידושים בארמון אליזה, עשה זאת גם בקבלות הפנים לרגל השנה האזרחית החדשה. הפעם הוא הזמין את שלשת כהני הדתות יחדיו אליו, הארכיבישוף הקאתולי הפרוטסטנטי ואני. כשנתקבלנו אצל הנשיא, ולאחר מילות הברכה הנימוס המקובלים החלה שיחה בינינו. היו אלו הכמרים שהחלו לדבר על ישראל ועל הצורך שהשלום ישרור בה. השיחה נמשכה ובסיומה איחלנו זה לזה שיהיה שלום בישראל כשנשיא משתתף עמנו בכל השיחה."

חודשיים לפני כן, ביקר הרב קפלן ביוזמתו אצל הנשיא. היה זה לאחר הפגישה הידועה בין שר החוץ הצרפתי, ז'אק סובניארג לבין יאסר ערפאת: „היינו נרגשים מצעדו של שר החוץ. ביקשנו פגישה דחופה עם הנשיא, יצאתי יחד עם פרופסור שטייג, מי שהיה נשיא מועצת המוסדות היהודים (הנשיא הנוכחי פרופ' למודסן היה באותו זמן בחו"ל) הבעתו בפניו את הדעותינו מצעדו של שר החוץ. אמרנו לו כי אנו רואים את הנבחרה בערפאת כבניין רציני ביותר, והסכנה לקיומה של מדינת ישראל, במיוחד לאחר שהאו"ם נתן ליגיטימציה לכל מעשי אש"ף כדי להגיע למטרתו, וכל זאת מבלי שיוכחר כלל קיומה של מדינת ישראל."

„בקשנו מהנשיא כי ימשיך לדבוק בהכרזות של שנת 1967, ובהחלטת מועצת הבטחון 242. כן בקשנו, כי בנושא „הגבולות של מדינת ישראל", יכריז כי יהיו מוכרות לא רק ע"י האו"ם, ולא רק ע"י המעצמות הגדולות אלא גם ע"י הערבים. הסברנו לו היטב את קשרנו העמוקים עם מדינת ישראל. הנשיא הקשיב לדברים שלנו. לא אוסיף בנושא זה, אך לא אומר שהשיחה עצמה התנהלה באווירה לבבית."

—ומה התוצאות?

האם היו תוצאות מעשיות מהפגישה עם הנשיא?

משיב הרב קפלן: שהינו במחיצתו של נשיא צרפת כ-45 דקות הוא התעניין מאד בדברים שאמרנו, היה סימפטי והגון. אינני יודע אם היו תוצאות. אולם, ידוע לי בפגישה בין שר החוץ הצרפתי לבין הנשיא סאדאת בקהיר, שהיתה מספר שבועות לאחר ביקורנו אצל הנשיא, הדגיש שר החוץ את הצורך בקיומה של ישראל בגבולות בטוחים ומוכרים. כמובן אין אנו חושבים כי ההתבטאות זו היא תוצאה ישירה של שיחתנו עם הנשיא, אך יש בה כדי להצביע על יחסה של צרפת לישראל.

— האם אין לאותם אישים שאתה משוחח עמם על מדינת ישראל ההרגשה שאינם חיים באווירה של „נאמנות כפולה"?

משיב הרב הראשי ליהודי צרפת: „כשיהודי צרפת מתענינים בישראל זה דבר טבעי. אמנם הרגשה כזו התבטאה דווקא לאחר אותה מסיבת עתונאים מפורסמת של דה-גול על „העם השתלטני. האנטישמים בצרפת התחילו להשתמש בהצהרה זו כדי לגנות ולפגוע במעמדם של היהודים. אנשים פוליטיים התחילו לחשוד בנו ב„שתי נאמנויות". כשנפגשתי עם דה-גול ולאחר שאמר לי כי כוונותיו בהתבטאויותיו כלפי העם היהודי היו חיוביות, אמרתי לו שאינני מסכים להגדרה כי ליהודי צרפת יש שתי נאמנויות. דה גול השיב לי: „שיהודי צרפתי מתעניין רבות בישראל, זה טבעי אך הוא כשאר גם צרפתי טוב" — דבר זה היה חשוב ביותר על כן בתום הפגישה כשנשאלתי באופן כללי מה יחסו של דה גול ליהודים אמרתי: „האליזה בסדר"".

מה הרגשתה של יהודות צרפת כיום לאחר ביקורו של סאדאת?

— קיים פחד. היהודים בצרפת פוחדים. הם יודעים שתוספת נשק פירושה מלחמה. אני מוכרח לציין שהחרדה של יהודי צרפת היא הרבה יותר חזקה מזו שאני חש אותה כאן. יהודי המגיע לישראל מרגיש בביטחון, ואכן כל יהודי חייב לבוא קצת לארץ כדי לקבל קצת בטחון ולהפיג את חרדותיו וחששותיו.

מוסיף הרב יעקב קפלן: „מלחמת יום הכיפורים העירה יהודים רבים בצרפת אל היהדות. גם יהודים שהתרחקו לקצוות — לשמאל הקיצוני ולקבוצות רדיקליות — הבינו את החרדה של העם היהודי לגורל המדינה. זאת עובדה, מעולם לא נאספו בצרפת כל כך הרבה כספים למען ישראל, כמו במלחמת יום הכיפורים. ישראל היא המגשימה את כל הלך החיים שלנו. קיומה של המדינה מכה שורשים עמוקים בליבו של כל יהודי, גם הרחוק ביותר. היא הופכת במובן ספירטואלי למרכז האופק של כל יהודי באשר הוא, דבר זה הוא הגורם לחרדה וליחס המיוחד שיש לכל יהודי כלפי המדינה. כאשר נשקפת סכנה למדינה, היא מעמידה בסכנה את אמונתנו הדתית — את האמונה בנצחיות האומה, ומכאן ההתעוררות הגדולה."

מסמך הוותיקן — החיוב והשלילה

— מה דעתו של הרב, על ההצהרה האחרונה של הוותיקאן שהתפרסמה ב-2 בינואר על היחסים בין הקתולים והיהודים?

הרב קפלן: — „ההצהרה האחרונה של הוותיקאן על אף החלקים השליליים שכלולים בה, יש בה משום התקדמות לעומת ההצהרה הקודמת של הוותיקאן שפורסמה בשנת 1965". „ההתקדמות מתבטאת בשני דברים עיקריים: בהצהרה הקודמת הכנסיה רק גינתה את האנטישמיות עכשיו היא יצאה בהצהרה ואוסרת את האנטישמיות. נקודה שניה היא, שבהצהרת הוותיקאן של שנת 1965, לא הוכירה בכלל את קיומה של הדת היהודית, אלא הסתפקה לדבר על העם היהודי. בהצהרה החדשה, יש משפט, אמנם די מעורפל, המדבר על דת היהודית."

אולם החלק השלילי שבה, הוא הרע ביותר שבהצהרה זו שאין מדברים כלל על מדינת ישראל.

— גם בהצהרה הקודמת לא הוכרה מדינת ישראל.

— אומר הרב קפלן: „יש כאן נסיגה. באפריל 1973, התקיימה בפאריס ועידת הקארדינאלים הצרפתים — „לה קומיסה פיסקופל" — בהחלטות ועידה זו, הצהירו הקארדינאלים הקאתוליים הצרפתיים, בפעם הראשונה בתולדות צרפת, על ייעודו הנצחי של העם היהודי וייעוד זה הוא „קידוש ה'" — כך כתבו במפורש. הם הוסיפו כי בהיותו של העם היהודי כעם נבחר, היא ברכה לכל יושבי תבל".

ראשי הכנסיה הביאו אל ביתי את נוסח ההחלטות. הם באו אלי בערב פסח ואמרו שזו „מתנת יובל". אולם החשוב ביותר בהצהרה זו היה שהם קבעו במפורש, שארץ ישראל קשורה לתנ"ך והארץ הקדושה שייכת לעם ישראל. הם סיימו את הצהרתם בהודעה: שהמצפון העולמי לא יוכל להרשות שלא יהיה קיום מדיני לעם ישראל. הצהרה זו הובאה לוואתיקן. וכשאני עושה השוואה בין ההצהרה של הקארדינאלים צרפתים לבין זו של הוותיקן אני נוכח מה רב ההבדל. בכל אופן, עלינו לקחת בחשבון שההצהרה של הוותיקן, מיועדת לכל ארצות העולם, כולל הכמרים בארצות ערב. על כן חלק מן ההצהרה האוסרת אנטישמיות אפשר אולי לזקוף לכף זכות.

לחיזוקה של הקהילה

— מה מצב היהודות בצרפת.

— אנו פועלים עתה רבות בשטח החינוך היהודי. לאחרונה פתחנו בתי ספר רבים. אולם זה לא מספיק. אולם עשינו עתה חידוש מיוחד, הקמנו בתי ספר יהודיים שם לומדים מכיתות גן ועד בחינות בגרות. פירושו של דבר חינוך יהודי של ילד עד גיל 18. אלה המקבלים חינוך זה, נשארים אצלנו. הבעייה שיש צורך לפתוח בתי ספר רבים ולזה לדרוש כסף רב.

נוסף לכך בשנים האחרונות השתנתה המפה היהודית בצרפת. הגיעו הרבה יהודים מארצות צפון אפריקה. הם הביאו עמם תוספת של עושר רוחני מסורתי יהודי. אלה שהשתקעו בסביבות הערים שהיו כהן קהילה יהודית, הוסיפו צביון יהודי לקהילה. תרמו להתפתחות הקהילה, לאשר אף הם מקבלים את השרותים להתפתחותם הרוחנית. הבעייה החלה עם אלו שהשתקעו במקומות שאין קהילות. כאן נכנס לפעולה הקונסיסטואר. כדי לספק להם את השירותים הדתיים ביותר כדי לשמור אותם באטמוספירה יהודית. עשינו כל מה שביכולתנו. שגרנו שוחטים וחזנים, סיפקנו בשר כשר, פיתחנו פעולות בכפרים. הגדיל לעשות הרב ענה? רויסמן, שהקים „יהדות נוער" שיצא אל המהגרים החדשים כדי להשיב להם ספר רוחני. כיום יש לנו 130 קהילות יהודיות ברחבי צרפת, ואוכלוסיה יהודית שעברה את חצי מיליון נפש!

„אולם לדעתי הצלחתנו הגדולה, היתה בטשטוש המחיצות בין ספרדים לאשכנזים. כיום אנו ממנים רב לפי כישורים ולא לפי עדתו. ישנו רב „ספרדי" שהוא מנהיג קהילה „אשכנזית" וכן להפך".

בסיכום אמר הרב הראשי: „על אף ההתבוללות ישנה התעוררות דתית. היהודים מחפשים ערכים. ופלא, דווקא בשנים האחרונות קמו ישיבות מפוארות, המתקיימות כתוכן רבנים בעלי הכרה וידע עמוק ביהדות. קמו גם ישיבות קטנות. אם זה יתפתח זה יוסיף הרבה ליהודות צרפת".

הברון דה רוטשילד — אספקת נשק צרפתי למצרים מדאיגה אותנו

„ההסכמים לאספקת נשק למצרים, שנחתמו בפאריס לאחר ביקורו של סאדאת, מדאיגים מאד את היהודים בצרפת" — אומר לנו הברון אלן דה רוטשילד, נשיא הקהילה היהודית בצרפת. הברון מוסיף: „הדאגה היא עמוקה, בשום שאין יודעים כיצד יתפתחו העניינים ולאן יובילו הסכמים אלו בעתיד".

הברון אלן דה רוטשילד, בא לישראל לנהל את ישיבת הקונסיסטואר המרכזי. הנערכת זו הפעם הראשונה מחוץ לגבולות צרפת. ואת „כדי להביע את ההזדהות המעמיקה של יהדות צרפת עם מדינת ישראל".

שאלנו את הברון על הפגישה שנערכה לפני חודשיים בין ראשי הקהילה היהודית לבין נשיא צרפת, ואלרי ז'יסקאר דיסטן. משיב הברון אלן דה רוטשילד: „אישית, לא השתתפתי בפגישה זו, אולם אני יודע שהיא נערכה באווירה ידידותית. אם כי נאמרו שם דברים שלא נעמו כל כך לשמעם. ברם, יש להבין, שינוי בפוליטיקה הבינלאומית. איננה אומרת שינוי ביחס. גם ארה"ב שינתה, בזמן האחרון את המדיניות הגלובלית שלה. אישית אני בשכנוע ובטוח, בכוונתו של נשיא צרפת. הנשיא מדגיש בכל הזדמנות את „זכותה של ישראל להתקיים בגבולות בטוחים ומוכרים עם ערבויות המעצמות". כמובן הרוחות החדשות המנשבות מהאליזה לכיוון הערבים מדאיגות אותנו".

„אולם, מוסיף הברון, מהשיחה עם הנשיא ניתן ללמוד שבכל זאת קיים רצון לשמוע אותנו ולהבין אותנו".

הידידים נשארו ידידים — המדיניות נשתנתה

שאלנו, דווקא עתה, כאשר אנו זקוקים לשמוע את קולם של הידידים שלנו בממשלת צרפת, היכן הם? כאלו, כמו שר הפנים, ז'אק פוניאטובסקי, השר הבריאות ז'אק לקונאה, שהיו ראשי המדברים בעד ישראל עד היבחרם. מדוע הם שותקים כעת? האם נשארו לנו ידידים בממשלת צרפת.

הברון אלן דה רוטשילד, מעביר יד על שערותיו הכסופות, חושב מעט ומשיב: „זה קשה להשיב. אני מניח שהידידים שלנו נשארו ידידים. ברם המדיניות השתנתה. כיום, בצרפת נושבת רוח אנטי ציונית לא אנטי ישראלית ולא אנטי יהודית, זה באופנה. אני מתכוון יותר במוסדות מאשר בקרב האוכלוסיה. זהו אינו הנושא הראשון במעלה המעסיק אותם. אם כי רובם נשארו אוהדים את ישראל. על כן אותם בעלי משרה גם כאשר נשארו ידידים, מעדיפים לשתוק מול הרוחות המנשבות כנגדנו".

על עתיד היחסים עם צרפת, אומר הברון: „אותם קשרים שהיו בין צרפת לישראל עד שנת 1967, אינם נראים באופק. השינוי במדיניותה של צרפת כלפי ישראל היה קיצוני ביותר. אם כי אין זאת אומרת שהיא צריכה להביא ליחסים עויינים בין שתי המדינות".

שני תפקידים מרכזיים

— מה לדעתו, תובתה של הקהילה היהודית בצרפת כלפי מדינת ישראל?

(סוף בעמוד 8)

דרך „שדה השלבים" לז'נווה..

הונאה-שיטה מדינית של סאדאת

מאת יעקב אדלשטיין

המו"מ המחודש שהחל בו השבוע ד"ר הנרי קיסינג'ר, להסדר ביניים בין ישראל למצרים, הוא אחד השלבים הקשים ביותר במו"מ, משום שכאן צריכה מצרים להשיב על דריכה לאי לוחמה, וזוהי בעיה שאף מדינה ערבית אינה יכולה לעמוד בה, משום שהיא עשויה להיראות בוגדת בענין הערבי. בשלב זה נראה כי סאדאת מוכן לקבל אך לא לתת.

סאדאת מקווה כי באמצעות ארה"ב יוכל להחזיר להרגל שהחל בו נאצר, בשנות החמישים, כאשר תמרן בין ארה"ב לבין ברית המועצות. אחר כך איבד את הכושר לתמרן והפסיק את הקשרים עם המערב. סאדאת חוזר לתמרון הראשון של נאצר, שבעזרתו זכה נאצר לנצחון מדיני, כאשר ארה"ב לחצה על ישראל בשנת 1956 לסגת מסיני. תמורת הסדר מדיני שהחזיק מעמד 11 שנה. כהתם מרצד זה סבר נאצר שהוא יכול לבטל את ההסדר המדיני, וכתוצאה מזה פרצה מלחמת ששת הימים.

היסוד המונח במדיניותו של סאדת, הוא יסוד ההונאה המדינית של המזרח הערבי, שבו חתימה אינו חוזה והסכם אינו הסכם. ניתן לומר שסאדאת אפילו מתפאר במדיניות זו.

ספרים רבים נכתבו במצרים לאחר מלחמת יום הכיפורים. אחד מהם נקרא „מלחמת שש השעות מזמנו של כתב צבאי" והוא נכתב בידי הכתב הצבאי של „רוז אל יוסף". הכתב, עבד אל סתאר טווילה, זכה לעידודו האישי של סאדאת בכתיבתו ואף הנחה על ידו. כן הורה למפקדי הצבא לאפשר לכתב לעיין במסמכים צבאיים ולשוחח עם קצינים וחיילים.

לאור יחס זה ניתן לראות בספרו זה הצגה „ממלכתית" של מלחמת יום הכיפורים מנקודת מבט מצרית.

הונאה — בסיס למדיניות

המחבר מבסס את ספרו על יסוד ההונאה המדינית המצרית שהצליחה במלחמת יום הכיפורים. גורמי ההונאה היו, פעילות מדינית בחו"ל, הרחקת המומחים הצבאיים הסובייטיים, החזית הפנימית במצרים, נשק הנפט, פרוייקטים של פיתוח לצרכי שלום בסיוע מערבי. בפרק הראשון את פעולה ההטעיה המצרית, מדגיש המחבר כי הפעילות המדינית נועדה להטעיה, וכי הסקסיקות של אנואר סאדה הצליחו להוליך שולל את ארה"ב. לדבריו, תכנית ההונאה המדינית „הבוזררה" התבססה על פעילות דיפלומאטית רחבה בכדים. מדי פעם היו דיפלומאטים מצריים מסים לרחבי העולם כדי לנהל כביכול שיחות מדיניות. בעיית הנשק הסובייטי ועמדת ברית המועצות נוצלו אף הם „ניצול מרהיב" על ידי סאדה. המחבר מספר כי מנגנוני המשטר הפיצו סיפורים מוגזמים ושמועות על אי הימצאותו של הנשק הדרוש להתחלת המערכה נגד ישראל. העתונים המצריים הבליטו את הבעיה שמצרים מתפיעת נשק במערב. למרות שבעבר היו בידי המצרים הסכמים בדבר כבריות הנשק בברית המועצות.

המחבר טוען שגם הרחקת המומחים הסובייטים היה חלק בתכסיס של ההטעיה. מומחים אלו הורחקו עוד ביולי 1972. הפרשנים המדינים טענו כי הרחקתם באה בשל חילוקי דעות עם הסובייטים שסירבו לתמוך בפתיחת מלחמה. אולם המחבר טוען כי לבעיה היה זה מבצע של הטעיה, למען שישראל תחשוב שמצרים איבדה את האופציה למלחמה, בלי המומחים הסובייטים. הרחקת המומחים הסובייטים גרמה לכך שכל המומחים סברו שבזה הסירה מצרים מעל עצמה כל סיכוי למלחמה.

הטעיה נוספת היתה בפי סאדה באמצעות הצהרותיו על „שנת ההכרעה". הרושם בדבריו היה כי הוא מסתפק בהצהרות כי חדשים אלה או שנה זו תהיה שנת הכרעה ולמעשה אין אלה אלא מליצות בלבד. העתונות הערבית טענה כי הסכם הדאנס ימנע בכלל מלחמה במזרח התיכון.

ימים ספורים לפני פתיחת המלחמה חתמה מצרים על הסכם עם חברה אמריקנית על הנחת צינור נפט מים סוף לים התיכון. פרוייקט זה היה הגדול שהופקד בידי אמריקנים מאז נסיגת ממשל דאלס מביצוע תכנית סכר אסואן. אף זה היה תכסיס הטעיה.

„ערמומיות הפלאח המצרי"

הקו הבולט ביותר באישיותו של סאדה — טוען המחבר — הוא „ערמומיות הפלאח המצרי". המחבר מזכיר את ספרותו של סאדת, שכתב בשם: „הוי ילדי, זה דודך ג'מאל", על ג'מאל עבדול נאצר. בספר זה נקבע אסכולה מדינית, הנשענת על ערמומיותו של הפלאח המצרי. אמצעי זה פעל בהסכם עם הבריטים. ואת על ידי נקיטת 4 פעולות בו זמנית.

* כו"מ עם הבריטים.
* לחץ על ידי מלחמה עממית בצבא הבריטי שחנה בסואץ.
* ניצול הקונפליקט בין האימפריאליזם הבריטי והאמריקני.
* הסכמה לויתורים, על ידי קבלת העקרון של החזרת הכוחות הבריטיים בתנאי מלחמה זמנית.

לאחר שהושג ההסכם והבריטים עזבו את מצרים בשנת 1954. ועוד טרם התייבש הדיו על ההסכם, כבר התייצבה מצרים נגד ברית בגדד ופתחה במערכה נגד מעמדו של המערב כולו במזרח התיכון. פירוש הדבר, מצרים קרעה לגזרים את הברית עם המערב, שלושה חודשים לאחר חתימת ההסכם בשנת 1954. המחבר מדגיש את נסיונו האישי של סאדה בנושא זה של ערמומיות הפלאח המצרי, אשר עמד לעזרתו בעימותים עם ישראל.

חשש זה של הטעיה מדינית, הוא העומד לפניו השבוע זה של מסעי קיסינג'ר. סאדה מקווה, בעזרתו של קיסינג'ר, להשיג את נסיגת ישראל מן המעברים, ומשדות הנפט באבו רודס, והתמורה שהוא יתן עבור זה, תהיה תמורה ערמומית. מעין הסכם מדיני-צבאי, שכל צד יוכל לפרש אותו כרצונו. הסכם זה יהיה לשנתיים-שלוש הרשות בידו תהיה להפר אותו, או לדרוש הסכם נוסף בכל זמן שירצה.

בערב בואו של קיסינג'ר הצהיר ראש הממשלה יצחק רבין אחת מן ההצהרות המדיניות הוותרניות שלו, שישראל מוכנה לסגת מן המעברים בסיני ומאבו-רודס, תמורת הסכם של אי לוחמה.

כבר ידוע שאין מושג כזה של אי לוחמה בהסכמים בינלאומיים. קשה להבין בדוע מבקש רבין לחזור על רעיון זה, אלא אם נניח שאין הוא מאמין בהסכם עם מצרים, אך כדי שדעת הקהל בעולם לא תאשים את ישראל, שהיא אשר הכשילה את ההסכם, מצהיר רבין הצהרות ותרניות מפליגות, מתוך הנחה שסאדה לא יהיה מוכן לשלם שום תמורה עבור ויתורים אלה. אבל אין הוא לוקח בחשבון את הצדדים האחרים שההצהרה זו מעוררת. שכן מיד לאחר שהוא הצהיר כך, אין ישראל יכולה להתמקח על שטח, שכן שטח זה „נמכר" כבר בפומבי. שלא לדבר על ההשפעה הנרכאת שיש להצהרות אלה באניים.

הצעות שאין בהן ממש

במסע המבחן של קיסינג'ר הוברר כי מצרים מוכנה לשלם מעט מאד עבור נסיגה. סאדה סובר כי נסיגה משטחים מצריים הוא ענין עקרוני שאין לשלם שום תמורה בעד זה. השלום זה ענין אחר. על כך יש לדבר רק אחרי הסכם עם הפלסטינאים ועם סוריה. כלומר, הוא מפריד בין נסיגה לבין הסכם שלום. לכל היותר מוכן הוא להסכם צבאי, שיהיו בו אלמנטים מדיניים. כגון התרה במעבר מטענים ישראליים בסואץ, אבל לא תחת דגל ישראלי. ענין זה נידון כבר בהסכם ההפרדה הראשון, וקיסינג'ר השיג על כך „הבנה" עם המצרים. עכשיו רוצה סאדאת „למכור" לו פעמיים את הויתור הזה.

השאלה שממשלת ישראל תצטרך להכריע בה, אם כדאי לשלם בנסיגה תמורה הצעות אלה, שאין בהן ממש. גם אם ההסכם יהיה לשנתיים, או אף לשלוש שנים, הרי ההנחה היא שבאת השנתיים-שלוש אלה עד למלחמה יש לנו בלי הסכם. שכן מצרים לא מוכנה עדיין למלחמה, והמצב הבינלאומי לא מתאים לכך.

ערמומיותו של הפלאח המצרי, שסאדה מתפאר בו, כתור תכונית של מדיניותו, לבבזותו צרך במבצעי הטעיה צבאיים במלחמת יום הכיפורים ובמבצעי הטעיה מדיניים. היא אשר עומדת לדיון במו"מ זה על הסכם הפרדה נוסף. השאלה היא, אם נעמוד בפה מועד על נסיונות הטעיה אלה. אם אם קיסינג'ר יעמוד על כך. נוסף על כך, יכולה סוריה לערער את ההסכם עם מצרים ביום אחד, על ידי פתיחת מלחמת התשה, שתגרור בהכרח גם את מצרים, כך שסאדאת ישלם מעט עבור נסיגה, אבל אין לכך כל ערך.

מול מדיניות ערמומית זו חייבת ממשלת ישראל לעמוד במלוא תושייה המדינית ולהכריע הכרעות גורליות ביותר.

هكذا من الاصل

עיטורי סופרים וספרים

שירי נפש

מאת אברהם בלאס

עידן הקיברנטיקה והמחשב הטביע את חותמו על האדם בן זמננו המסתייע במכונה ככלי עזר. במקום צרוף נימין ורגשות הוא מפעיל פרטים מגנטיים יעצבו מות. ואת תחושת החוויה הפנימית תופס המוצר הממוכן. גורם חדש זה התחיל לתפקד במדע, חדר אט אט למחשבה האנושית המאבדת מבלתי אמצעיותה ודקויותיה, וגולשת לגישה סטרוקטוראלית של נוסח שהופך שיגרה. השיר המופנם הולך ונמוג, ואת מקומו ממלאת התפיסה המבנית והקומפוזיציה האסוציאלית הנעדרת תהודה.

השירה בת ימינו מדברת בלשון אוטורית והיא קשורה בעולם אסתיטי מודרני של קשר רופף, לא תמיד קיים מאחוריו אינו משמעות. שירה זו היא צורנית ביסודה והתבונית באמנותה, והיא כמוגנת הרחק הרחק מאותה איכות לירית ושמרנית שציינה דורות ותרבויות. בשירה זו הפרוץ מרובה על העומד, והטכניקה היא בין גורמי הגלוי היצירתי — והכל בשם המהלך האינטלקטואלי ה־מיפשט שהרים על נס את הבעייתיות של השירה, אך זנח את השירה עצ־מה.

לא אחת נדמה לך שאיזה מסך אטום הוצב בין עולם גדול זה לבין החוויה המופנמת של המשורר, שיש לו קונוטאציות לעולם האגדה או ההיסטוריה, כי השירה המודרנית קפחה את סימני הנפש ושכחה את הקשר עם עולם החוץ.

*

טופה כל אלה פותחת לנו המשוררת זלדה שערים* אל תחום שירה אינ־טימית, כמעט נאיבית, המסירה את ההציצה בינה לבין השיר. שירה היא חוויה חושנית, גילויה — כנתינתו, והוא צמוד לתודעה עצמית בה היא משוקעת. שירה המינורי מהלך נכ־אים והוא כה פרסונאלי, ענוג ושב־רירי, כה נוגע בבבת עינה, עד ש־הינך חש איזו קירבה וקשר לעולם זה של מראות. שירה זה אינו רב גוני או שופע צלילים. לא גודש צב־עים וקולות מסביבים בו, אך מאפ־יינים את עצמתו, עם זאת הוא מע־ביר אסוציאציות כבאיזמל נוקב.

זלדה שרויה באבלות. הזעזוע ה־טראומטי לא חלף, והוא מהויה את התשתית של שתי הוויות תהומיות של „לפני ואחרי" המאורע:

כאשר חי המלך
היה כבוד כה המלך פניכה כביה,
עכשיו הבית רסיסים רבימים.
כאשר חי המלך
היתה צניעות, היה חג.
כאשר חי המלך
היתה השבת שושנים
עכשיו היא פצע.
(עמוד 7)

לפנינו איפוא סיטואציה בסיסית אשר רישומה קוצב את תחומם של כבני זמנים, שאיתם משים ממחשבתה. כבמאה הלך רוח או רגש ספציפי של המשוררת ששרשיו חייה נפגמו. זהו דשה את הבדל בין תודעת האתמול והווית היום. העבר סבוע בחותם ה־כיציאות האידיאלית שהפכה ביתניים לסמל של מלכות שלימה, חג, ושושן, ואילו ההווה הגתיר מאחריו ניפוץ האשליה לרסיסים ולפצע.

הכרה זו איננה בת חלוף, כי אם כיזוקרת כתודעה עצמית שהופכת לנקודת חיבור ולזיקה של ערגה. ה־מולידים שוב ושוב את הקשר ל־נעלם הטראגי אשר גם בהיעדרותו היא נוכח. הכמיהה התשוקה מפעי־מים את החלום:

האם נעגעתי כראו
לשושנה שחורה שנתת לי
בחלום
או נעגעתי הורד בדמות פרח
אל חלומי
ובהיע בקשתי מבך
פתאום ענילים
דבר שלא עשיתי מעולם
כאשר הייתי בארץ החיים
(עמוד 5)

הפרשנות אשר צריכה להגדיר כאן את התקווה האמוציונאלית לייבשת כבעת שחורה, והנעגעים בדמות פרח כהוים מעין פונקציה של קשר הדדי. הצרופים של יסוד הכמוס הנגלה הב בעצם סימני כצבים על נכונות לקשר בין הרגש הגואה וזכר דמות המת.

*

המוות הוא חלק מיסוד החיים אצל האדם, הצופה את קיצו בראשית היוולדו. המוות הוא צפוי בגורלו של אדם הוא מלוהו על כל צעד ושעל. אך בשירת זלדה אין מוטיב המוות כמהוה משא שירתה, כי אם זיכוית הבית המדובב את כל שירתה הסיבות בותו.

המוות — הוראתו כריתה אשר אין עליה עוררין, אך צורת הכוות האם גם היא בתחום תפילתו של האדם?

הגמרא מספרת על תשע מאות ו־שלושה מיני מיתה שנבראו בעולם (ברכות ח') ועל אחת מהן ברכה ה־כשורה:

כל הלילה בביתי
ריקנות של שלג
אולי יש מוות שאין בו אלימות
מות שדומה לפרח
כל הלילה הפלתי תהנתי
אפילו אני עוד תהיה בי מנוחה
להביט על גגות שבים
עד לשדה ועד
להפרד מיפים.
(עמוד 32)

בחירת „מיתה יפה" היא המשאלה של המשוררת כדי להביט לגבהי מרומים ולגרוף את מלוא זיוו של עולם. לא הבעיה האכזיסטנציאלית מטרידה את מחשבתה, כי אם הרצון למצות את היופי הגנוז בבריאה, ול־הימנע מאימת התוהו של המוות ה־אלים — התאונתי.

הפרח והשמים אצל זלדה אינם מערכת דימויים משרגיאווגסקיים של עילתן אמנות, כי אם כיסופים ה־מסמלים את הקבוע ועומד בתחוור הזמן הניצחי.

* „אל תרחק" מאת זלדה, בהוצאת הקיבוץ המאוחד, תשל"ה.

ערכי המילון לספרות חז"ל

מאת מ. אונגרפלד

יצא לאור המילון החדש לספרות חז"ל, כרך ב' בקריאה: מנחם צבי קדרי ועמו גן, מפעל המילון החדש לספרות חז"ל אוניברסיטת בר־אילן, תשל"ה, 141, 17 עמ'.

הפרופ' יחזקאל קוטשר הקים תיהל זמן ידוע את מפעל המילון החדש ללשון הספרות התלמודית שבאוניברסיטת בר אילן. עבודה זו של איסוף נתונים המילוניים — הבלשנים בכתביהם של גדולי החוקרים התלמודיים בדורות האחרונים, נמשכת גם לאחר הסתל־קותו.

לפי התכנית שנקבעה בראשית הקמת המפעל להשתלב בברכה ל־מילונאות, שמסד באוניברסיטת בר־אילן ליד המחלקה ללשון העברית וללשונות שמיות, בשנת הלימודים תשל"ד: רוב המאמרים שבכרך ב' של ערכי המילון נוצרו מן העבודה במפעל, הוכפו עליהם כמה מאמרים מתחום כחקר לשון חכמים, שיש בהם צריך להכנות למילון החדש.

לשון הברייתות

במחקרו המאלף „נוספות ללשונן של הברייתות העבריות בבבלי ובי־רושלמי", בא מנחם כודשה לידי מסקנה, כי עלינו לייחד לברייתות שבתלמוד בבלי, רובד נפרד בלשון חז"ל, והן תייצגנה את לשון התנאים נוסח בבל. מתוך עיון בלשונן של הברייתות העבריות בתלמודים. אפ־שר ללמוד, שלשונן של הברייתות בתלמוד הבבלי, נשתנתה בפי התנ־אים, שותי הברייתות בעל פה, לפי השימוש שהיה רווח אצל האמוראים. לגבי הברייתות העבריות שבבבלי הר־ביתו ההקבלות, כי לפנינו רובד נפ־רד: לשון התנאים של נוסח בבל. שלפי כל הסימנים ניכרים בו קווי השפעה סגנונית על פי שימושי לשון האמוראים גם בברייתות הבבליות יש נוסחי לשון מהוכנים, המייצגים את לשון תנאי ארץ ישראל.

בניבי הארמית המערבים, אני מו־צאים את המשקל „מקטולי", המש־מש בשני תפקידים אלה: 1) שם הפעולה בבניין קל. 2) המקום שבו נעשית הפעולה או תוצאתה. מיכאל סוקולוף, אוסף במאמרו את הצורות השייכות למשקל זה.

מילונות ארמית-יהודית

במחקרו „מבעיות המילונות של ה־ארמית היהודית", מבחין יחזקאל קוטשר ז"ל שלושה ניבים שונים: הארמית היהודית של התלמוד ה־בבלי, הארמית היהודית הגלילית, ו־הארמית היהודית של התרגום. ה־ארמית היהודית הבבלית הוא ניב ארמי־מזרחי, והיא קרובה יותר ל־שני הניבים הארמים המזרחיים ה־אחרים (לסורית, וביחוד למנדאית) משני הניבים הארמים היהודיים ה־אחרים. הארמית היהודית הגלילית כלומר, הארמית של התלמוד הירו־שלמי ושל התרגומים הירושלמיים, היא ניב ארמי־מערבי, שקשור יכו־רנו ליד השומרונית וליד הארמית הנוצרית. תרגום אונקלוס ותרגום יונתן, נתחברו קרוב להדאי בארץ ישראל (ביהודה) אולם טיפחום ר־גדולם בבבל, ולבסוף נוקדו בניקוד הבבלים. מלון מודרני ללשון חז"ל ולארמית היהודית. הוא אחד התפק־דים החשובים ביותר גם לבלשנות ה־שמית הכללית.

רבים התקשו בביאורה של המלה „קלמיך" המובאה במשל המדרשי ש־בויקרא רבה כ"ו, ד. דניאל שפרבר מוצא כאן כי מבחינה פילולוגית ה־צורה קלמיך מקבילה הקבלה מלאה למילה הלאטינית „קלמנך" שמשמ־עותה היא איש מכובד מאד, או איש בעל תפקיד משרה גבוהה ביותר. שנינו בבבלי סנהדרין צ"ח: אמר ריש לקיש: „יצא אדם לשדה ופגע בו סנטר, דומה כמי שפגע בו ארי". לדעת שפרבר, הרי פירושה של ה־מילה „סנטר", גובה חובות. מצאנו בבראשית רבה פרק ס', ו: שאין עבד מולך ולא זובב כלידרין". ל־דעת שפרבר הרי פירושה של ה־מילה כלידרין: בגדים נאים והיא לקוחה מן הלשון היוונית. שמשון שרביט בא במאמרו „בעקבות הכבור אות לי.ב. אפשטיין" לידי מסקנה, כי ספריו של אפשטיין הם אוצר בלום ללקסיקוגרפיה של לשון חז"ל. הח־ומר שנרשם בהם. יש בו כדי ל־פרנס ערכים רבים מאד במילון ה־חדש לספרות חז"ל. כידוע גרסו כמה בלשנים עברים, שהלשון העברית היא חטיבה אחת מלשון המקרא ועד ימינו ואין להפרידה על כן לתקופות ואפשר להכלילם במילון כללי אחד. והיו טוענו כי תקופה תקופה ולשונה המיוחדת ואינה דומה לשון חכמים ללשון המקרא וכו'. וכל תקופה מחייבת על כן מילון מיוחד. לדעה זו מצטרפים כ.צ. קדרי ועמו המחב־רים המשתתפים בקובצנו.

לשון עברי בתלמוד בבלי

סידרת הפרקים שבספרנו, פותח שרגא אברמסון במאמרו על „לשון עברי שבתלמוד הבבלי". גופן מיוחד ללשון עברי שבתלמוד בבלי ונמצ־אות הוכחות, שלשון ארמי בבלי הש־פיע על לשון עברי והבדילו מלשון עברי שבארץ ישראל, ועל שימוש לשון אחד, עומד כאן מחברנו והוא הלשון.

„מהלך בספינה", שהשתמשו בו חז"ל בפסחים כ"ח, ובחולין כ"א, ר ביבמות קכ"א, אם בעיין בלשון עברי של חכמינו נמצא, בכל מקום ששימ־שו בעניין ספינה לא אמרו אלא „בא", „באין בספינה" כך במשנה, בתוספתא ובברייתא שבתלמודים וכן בלשון המדרשים. מכאן יש ללמוד, שלשון „מהלכין בספינה" אינו לשון ארץ ישראל הרגיל, אלא לשון בבל הוא הברייתות שנמצא בהן לשון: „הילך בספינה" ברייתות בבליות הן. ונראה שבהשפעת לשון הבבלי נתגלגל הביטוי „הלך בספינה" בכמה מקומות ואף במדרשים של ארץ יש־ראל.

יעקב א' אפרתי, מבאר משנה קשה על פי משמעות המלה „נזה". שנינו בראש מסכת נזיר: כל כינויי נזירות כנזירות. האומר „אהא" — הרי זה נזיר. או „אהא נזה" — נזיר. ומבאר כאן ר"י אפשטיין: הבבליים גסחו „אהאי" ופירשוהו כמו „אהאי", (אלף בפתח והא בצירי) אהיה. אבל נוסח הירושלמים הוא: או הא (אלף והא בצירי) בשתי תיבות! או „או יפה", קלוס! כן בסורית של ארץ ישראל: או הא „הנה" בעברית וסורית, ו„נזה" „נאור" בעברית־או (אלף צרויה) ביוונית. לדעת אפרתי, פירו־שו של אפשטיין אינו משכנע ועלינו להעדיף את נוסח הספרים ורוב כתבי היד ולבאר בעקבות שני התלמודים, „אהאי" במובן „אהיה" את השם „נזה" במשפט „אהא נזה" יש לבאר: „להיות דומה" כלומר, אם הנודר ראה נזיר עובר לפניו ואמר „אהא נזה" אהיה דומה לו, הרי זה נזיר. ואף על פי שלא פתח ב„הריני", ואף לא ביאר למה התכוון בדיוק כאשר אמר „אהיה דומה לו", בכל זאת חלה עליו הוכת נזיר בהתאם לכלל ההלכתי.

קונסול של כבוד

מאת י. עמוס

גריהם גרין, קונסול של כבוד, תרגם מאנגלית אבנר פרדה, ספריה לעם, הוצאת עם עובד, תל־אביב, 1974.

קונסול של כבוד — הוא שם סיפורו של הסופר האנגלי הנודע גריהם גרין. העוסק באמריקה הדרומית, כרקע להעלאת דמויותיו ומאבקיהן. אורח החיים של התשבים, שמרכיביו העיקריים הם הקתוליות האדוקה והעוני המנוון, מזין את העלילה ומניע את הת־רחשויותיה מסביב למעשה חטיפה של בן־ערובה.

הכותב הרב והפעילות הדרמטית משמשים לסופר אמצעים במרציב ב־יותר, כדי להעמיד את גבוריו במבחן האהבה, הכבוד העצמי והאידיאות ה־חברתיות והדתיות. כל אלה נבחנים בכשרונו הגדול של המספר. היודע לעזור עלילה. בראשיתה רצף סופה, ולהגיע לידי פתרון סופי של הבעיות המסבכות את גורל האנשים ומביאות עליהם את הכחות.

בכל דפי הספר מתקיימת אווירה של עיר נמל קטנה בין ארגנטינה לבין פאראגוואי. האיזור כולל שיחים וביצות, ביניים רעועים ועגורים הילדים ורובע גדול של עניים, ה־חיים בתוך הביצות ומהלכים שני קילומטרים כדי להביא מים לבקתו־תיהם הדלות והמגונות. הילדים נפוחי רעב ומועמדים לתמותה רבתי. הוריהם מפגרים וכל אחיזתם במסורת הנמוכה, המנסה לעמוד בפרץ, בכוח הכנסיה הכול־יכולה. מול התנאים ה־חמריים הקשים ביותר. יש, שכמה מן הכמרים נשברים, פושטים את בגדי הכהונה, נושאים נשים ומתיישבים בין העמלים חיים ביניהם בדלות ו־במחסור. ויש, שכמפטים ביניהם נמ־שכים למהפכה בניסוחו של צ'ה גווארה. מורדים לא רק בכנסיה, כי אם במשטר הפאשיסטי ומוחים נגד האמריקאנים, המקיימים את המשטר מכוח סיועם הכלכלי והצבאי למדינה.

*

אחד הכמרים לשעבר עומד בראש קבוצה קטנה של טירורויסטים התר־פסת בן ערובה, ותובעת את שחרורם של עשרה מחבריו, המוחזקים בתחנת משטרה במקום נידח ושכוח. הדמות הנגדית היא זו של רופא צעיר, ש־אביו אנגלי ואמו פאנאמית. אביו הלך אחרי הטירורויסטים ונטש את אשתו ואת בנו, וסופו שלאחר שנים רבות של מעצר נהרג בנסיון של בריחה. הרופא הצעיר נמשך לעניים ולמדוכאים, מתיישב בסמוך להם ו־מנסה לעזור להם. ראש החוטפים הוא חברו מבית הספר, והמאבק שבין שניהם הוא עיקרו של הסיפור. ה־רופא מסביר לחוטף, כי החטוף אינו שגריר של ארצות הברית, כפי שחוט־פו על ידם, אלא קונסול של כבוד אנגלי מקומי, שאין לו כל מעמד דיפלומטי, והוא מחוסר כמעט כל הגנה. הרופא מכיר את האיש הזה ומנסה להצילו. הדבר עלה בידיו, אלא שהוא משלם על כך בחייו. כי אשר המשטרה מגיעה לבית החוטפים נהרג הרופא בכדורים שלהם, בדומה לחברו החוטף. וכך מסתיימת העלילה המלאה מתח רב במסלולה העיקרי ובמסלוליה הצדדיים, אשר המחבר מעלה אותם בכשרון רב.

הבעיה היא — הקרבת האדם ל־מען האדם. לטרוריסט החוטף יש רעיון; המהפכה, אשר תביא טובה לעניים ותשבור את עולם השליטים המדכאים והמנצלים. אך מה דוחף את הרופא להקריב את חייו? הוא מעורב ביחסי אהבה עם אשתו של החוטף, ומטעמי נוחות הוא מעונין, שבעלה ישוחרר וידאג לאשתו ויגמע כמנו את הדאגה הזו, שהיא בניגוד לאפיו האנוכי. זה נימוק אחד ויש עוד נימוק. זמן מסויים חשב הרופא. שבין המשוחררים יהיה גם אביו, עד שנתברר לו, כי אביו נהרג לפני כן. ובכן מה הכוח המסבך אותו לתוך הרפתקה מסוכנת זו? גריהם גרין מעלה נימוקים אחרים לגבורה. לא אהבת אשה, ולא כיבוד אב, כי אם כבוד עצמי במשמעות הדרום־אמרי־קאנית שלו, כבוד האדם והעיזון מן ההכרח לעזור, כאשר מגיעה אליו התביעה. ה„מצ'יסמו" היא מידה של גאוה והכבוד של הגבר, ועליו לעמוד בה ללא דופי. ואין כל חשיבות, אם האיש הוא שתיין, גוהל, ריק מכל אידיאה, דואג רק לעצמו והולך שולל אחרי יצריו. כל אדם המכבד את עצמו בארצות אמריקה הלאטינית מתייצב יחידי בפני סכנות גדולות ב־כל יום ובכל שעה. הוו האתגר, ה־גורל, ויש לקבלו ברצון ולא להיכנע לו מאונס ובלחץ התנאים.

כך נהג אביו של הרופא, שהיה אנגלי מלידה, אך כשנתפס לשכרון הדרום־האמריקאני גויים כולו ל־מאבק ולא נשאר בלבו כל רגש, כמעט, לאשתו ולבנו יחידו. גריהם גרין מעלה את התודעה הזו לכלל שליחות, במובנם של הנוצרים ה־ראשונים, שליחות קדושה, התופסת את כל האדם ואינה משאירה לו ספ־קות ופקפוקים. במסגרת השליחות הזו מבצע החוטף, שהיה כומר לשעבר, ונפתל עם יצריו וליגיונויו ה־מובהקים, שעדיין מקננים בלבו, את אקט הירוי של החטוף, תוך מתן להם הקודש ויין הקודש. לאחר ה־פעילה הדתית הזו, הוא מוכן לרצוח את המתחדה, באם יהיה צורך בכך, אך הדברים לא הגיעו לידי כך. ה־כומר והרופא נהרגו, ואתם עוד שלשה אנשים בידי המשטרה. ועל כל חמ־שת ההרוגים קונן החטוף, שנשאר בחיים, בלשון של: „אולי היתה זו כמין אהבה. אנשים נלכדים באהבה". כאן המפתח, שגריהם גרין מוסר לידי הקוראים.

*

לכאורה נראים האנשים דומים ל־חבריהם שבכל יבשת ובכל הדורות. הקליפה החיצונית של קיומם אינה מגלה סימנים מיוחדים של גבורה או של אידיאות מסויימות, שהשתל־טו עליהם. מי שאומנותו ברפואה עושה את מלאכתו, ומי שאומנותו ב־כמורה, או בשירה, או במלאכה, מש־כים אף הוא לבית עיסוקו ומשקיע בו את כשרונו ומרצו. אבל למעשה, — מסביר גריהם גרין — אין הדב־רים פשוטים כל כך. מלאכת יומו ולילו של הרופא, השייכת ללא ספק לאחת החכמות הנעלות ביותר, שזורה יצרים אישיים, שכל תינוק מביא אתו בצאתו לאוויר העולם. ההרפתקאות הפעילויות המקצועיות והאישיות אינן באות אף פעם במקום הגרעין העיקרי שבבשמת האדם. לא הרפואה, ולא הכמורה, ולא השירה, ולא ה־עיסוק המתתרתי ברצח ובחטיפות, משקפים את בבואת הנשמה. מבחינה זו דומות כל התכונות האלה לשתיה המופרזת, שאחד הגבורים, החטוף, נגוע בה. השקיעה ביין והיסקי גו־רמת לדכאון, שבא תמיד לאחר ה־שתייה, ומשאיר את האדם רשותה ריק ונבוב ושדוף. הכל שותים — אך יש שתייה רצה יותר ויש שתייה טובה יותר, אך החלק הפנימי של האדם ועמידתו מול גורלו קשורים אהודי בברית הדוקה, שאינה נרתעת מפני ההקרבה ומפני המוות.

ואין המחבר מתעלם ממציאות זמ־ננו. בשיחות שבין הרופא לבין חברו הכומר לשעבר נזכרים ששת המיל־יונים יהודים שנשלחו להאי הנו, ו־אין שוכחים את היטלר ואת סטאלין. גם משטר העריצות של המימסד ה־מדיני, היודע לענות את מתנגדיו בעינויים קשים, שייך למציאות של ימינו לא רק באמריקה הלאטינית. אך ידיעה זו אינה מעבירה את ה־מחבר על רעיונו, כי יש להאמין ב־כבוד העצמי של האדם, ואם יש תו־חלת ויש תקוה לאנושיה המין ה־אנושי, הרי מתוחשה זו עלולה לבוא השחרור, המבשר את בואה של ה־תמורה.

לפרשת השבוע

תרומה

ויקחו לי תרומה
(כ"ה — א)

תרגומו: ויפרשון קדמי. חז"ל (ברכות ל"ד) אמרו: במקום שבעלי־תשובה עומדים, צדיקים גמורים לא עומדים שם, כי בעל־תשובה צריך לפרוש מן הדברים הגשמיים, ואילו צדיקים גמורים לא יכולים להתרומם להתעלם מהם, ואילו הצדיק להעלות את הניצוצות הקדושים גם מכל הדברים הגשמיים. זה לשון הכתוב, שהוא לשון קודש, היא בשביל צדיקים גמורים, ועליהם הכתוב אומר: ויקחו לי תרומה — שירימו ויעלו את הניצוצות הקדושים מן הדברים הגשמיים. אבל תרגומו שהוא גם בשביל פשוטי עם ובעלי־תשובה — הכתוב מורם: „ויפרשון קדמי" — שיפרשו עצמם מכל דבר גשמי ורק „קדמי": לעבוד את ה' בתורה ותפילה (ר"י מרוז'ין כנסת ישראל)

ויקחו לי תרומה

נאמר במדרש תנחומא: עם־הארץ מותר לאכול תרומה על קבורו. הטעם בזה הוא כי כל קדושת התרומה נמשכת עבור הכהנים, שאוכלות בקדושה, ובאם לא היו כהנים בעולם לא היתה בתרומה שום קדושה. ולכן מצד הכהן שהוא עם־הארץ אין בתרומה שום קדושה. וזהו: „ויקחו לי תרומה — לשמי"; גורל קדושת התרומה היא משום שנכרזה לשם (פי השל)

במדו"ר: בשעה שהקים מן ישראל בעשה לגשת אמר הקב"ה: ויקחו תרומה.

הקמת משכן לה' עלולה היא לגרום לספות חמורה, לומר שהקב"ה צריך מקום לשכן, לכן אי־אפשר היה לצוות הקמתו, אלא לאחר שיוכיחו ישראל מבינים שהשראתו בגשמי ואינו זקוק למקום שיהיה לו בריותי. דבר זה הוכח כש־אמרו ישראל: נעשה ונשמע, הרי צריכים היו להשתוק, תחילה, מה ה' זקוק לנו כשום שידעו ישראל שהקב"ה הוא בתכלית השלמות, ואין המצוות הסדות לו לתוהו — אלא שהן אך ורק טובתם של ישראל — לכן ללא השם: נעשה ונשמע, מכיוון שכך — שלא הוה מה שיחשבו שה' זקוק למשכן — לכן בשעה שאמרו ישראל: נעשה ונשמע, הותר ביל — אמר הקב"ה: ויקחו לי תרומה" — להקים משכן (לפי אפיקי ים)

ועשית לו מסגרת סביב
(כ"ה — כ"ה)

השולחן מורה על שפע (ב"ח:), ולכן צוה ה' לעשות גרת טפח סביב, לרמוז אמרו חז"ל (כתובות ...) המכובד אל יבוזבז יותר מחומש כי השולחן היה ההשפעה ואמת־כליב, אב: בת מפחיב, המבא שהחומש הוא פה — וציוה ה' לעשות ... לשולחן — לבומו — ... חלק החמישי מהשולחן... (ברכת אברהם לר"א ...)

וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה ב...
(כ"ה — ...)

במנורה כתוב „מראה" (הווה) במשכן — „אשר הראית" (לשון עבר); ובמזבח — „אשר הראה אותך בהר כן יע..." — מהו טעם כל השינויים הלה? יתכן לאמר שיש מדרגות במלאכות. א. של שיעשנה האדם בלימוד בלא שיצטרך לראות את ה עשוי בכל וכל; ב. מלאכה, צריך הערכה, מלבד הלי לראות את הכלי עשוי, כדי דעת לעשותו בדמותו הל ג. מלאכה קשה ביותר, ש האדם לראות הפעולה איך עושים אותה, שגם הלי ואפילו יראה את הדבר אינו מספיק. המזבח הוא המלאכה הקלה, שמספיק הלימוד בלבד, אפילו בלא תכל בדמות, כדי לדעת להקימו. לכן אמר: „כאשר אה אותך בהר, כן יעשו" היינו: לא צריך להסתכל צורת המזבח, כי מספיק ל איך יעשו; „וכן יעשו": כת המשכן היתה מלאכה ש רך משה לראות את המשכן בד, ולא הקמתו, כי ידע להקימו לפי התמונה שראה. פיכך כאשר ראהו לא ה לראותו עוד, ולכן נאמר: הראית בהר" (לשון עבר); קשה כולן היתה עשיית המנ שאפילו שראה אותה משה עשויה ושלימה — הסרה אותה ולהשגיה איך עושים בפועל, גם בשעת עבודה, כתוב: „אשר אתה מראה" כלומר: מראה בשעה עשי כשתכל איך לעשותה. (מלאכת מחש...)

והיה המשכן אחד
(כ"ו — ...)

עם היות כל מלאכות המ וכל הכלים שנעשו, מורים שכליים נבדלים, ועם היות מדרגות בלתי שוות — כן א משהיות כמוך אחד, לע רצון קונם, כאמור: וקרא אל זה ואמר קדוש (ישעי' ו): והיה המשכן אחד (לפי ספו...)

ושמת את השולחן מ... לפרוכת ואת המנור... על צלע המשכן תימ... והשולחן תתן על צ... צפון
(כ"ו — ל...)

למה הזכיר קודם שימת הש... חן, בלי לאמור לאיזה צד מנו, ורק אחרי שאמר: המנורה על צלע המשכן ת... גה", המשיך בעניין השולחן. אמר שיתנו אותו על צלע צפ... בא לומר שבאשר להנהגה ניס תחילה את השולחן, כי אין קמח אין תורה: אבל יצדדו, אלא יצדד קודם את מנורה — להורות שיעשת ע... קביעת התורה, ואחר־כך ... את השולחן, שאי־אפשר בלי קמה (ספתי כהן)

ליקט שלמה יהו...

עיונים ודיונים

מאת הרב כ.פ. טכורש

יצא הספר משאת כפי תנינא, מאמרות והערות, אגרות וליקוטי הלכות, מאת הרב אהרן־יצחק זסלנסקי.

הספר המונח לפנינו הוא השלישים והשבעה בסדרת ספריו. של המחבר הוותיק הידוע כאחד מיקירי ירושלים. בשעתו קיבל פרס כבוד ע"ש הרב קוק של עירית תל־אביב. הספר הזה כקודמיו מלא חכמה וצלילה לעומק העניינים הנידונים. המחבר ההגה אותנו בחידו־שי־פלפוליו והגיונותיו במידה גדושה ואין לך כמעט קטע שאין בו משום חידוש.

בספר מכונסים הרבה ענינים. המ־שך צינוני־עיוני כ„יד החזקה" של הרמב"ם, בשם הכולל „ליקוטי הל־כות", וכאן עומד על דברי הרמב"ם בהלכות קריאת שמע, הלכות תפילה, הלכות מגילה, הלכות כלי הקודש. כברור, ומבאר — מבהיר דברי ה־רמב"ם, מסלק הערות, ומיישר ההד־רים, ב) מחקרי הלכות, שאלות־ו־תשובות ובמסקנותיהן ההלכה לכע־שה; ג) אגרות מלאות דברי תורה כתוך שיחות שנאמרו על פה בפגי־שות עם גדולי התורה, וידועי שם, וכן מכתבים גדושים פלפולי דאו־רייתא, שקלא וטריא הדדית, הידו־שים ודיונים נוקבים בשטת ההלכה. הדברים נאמרים בעיון רב, בבקיאות רבה ובבהירות השכל. ראוי לציון ביוחד מאמרו המקיף הערות ודיונים על הספר „כרם ציון — אוצר התרו־מות" (עמודים א—כ"ה).

כן מקדיש מאמרים מיוחדים בשטח המחשבה ההגות, מוסר ותוכחה, ל־דוגמא, המאמרים, בענין שמירת ה־מצוות, בדיני תוכחה ובענין קידוש השם.

המחבר מבאר, שהברכה על תרו־מות ומעשרות היא מן התורה, (עמוד י"ח ד"ה לפי זה).

הוא דן בעניין אחד הנשבע שלא יניח תפילין כל היום, רק בשעת קריאת שמע והתפילה, אם נחשב כ־נשבע לבטל את המצווה, או כיוון שכמנהג העולם הוא שאין מתעטרים בתפילין אלא בתפילה שחרית, באה השבועה לבטל רק ממידת החסידות.

לפי שיטת הרמב"ם בפ"ד מהלכות תפילין, שחיוב לביטת הפילין כל היום עיקר המצווה ואין בכך משום מצוה חסידות גרידא, יש מקום לומר דאין השבועה חלה, דהווי כנשבע לבטל את המצוות, אבל לדברי ה־ראיש, שנהגו לא להניחם אלא בשעת תפילה וקריאת שמע, יהא מקום עיון אולי חלה השבועה, שלפי שיטתו אין כאן אלא ממידת הסידות (עמוד נ').

המחבר הקובע, שהתואר „אדם כשר" הוא רק לגבי תלמיד חכם, שכמעט נמנע להיות ירא חטא ו־יראה שמים אם אינו תלמיד חכם, במשנה נאמר „ולא בור ירא חטא" הוא מבסס דבריו בראיות (עמודים ס"ב—ס"ד).

הוא מדייק בלשון הרמב"ם (פ"ה מהל' יסודי התורה ה"א): כל בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ע"ש לרבות גם קטנים, הרי החיובא רמ"א על הגדולים למסור נפשית ה־קטנים על קידוש השם, ודוגמה דמצינו בגיטין ובמדרש רבה איכה, במעשה דחנה ושבעה בניה. הוא מאריך ב־ראיות הסימים: „חזינן מזה, שיש לקיטות כמה ראשונים וגדולי המח־ברים האחרונים. כמה חיובי מצוות המוטלות על הבן כיד בקטנותו, ויש מקום לומר, שלגבי עבודה־זרה מצד חומר האיסור וגודל מצוות קידוש השם, חל על הקטן כמו על הגדול, הגדולים מוזהרים למסור נפש ה־קטנים על קידוש שם הגדול שכיל" (עמוד ל"ד).

בכנף האדרת / מאת ש. קורא

הרב ר' אליהו־דוד רבינוביץ־תאומים, זצ"ל, האדר"ת בכנויו בעל־פה ובכתב, באחרית ימיו רבם של ירושלים, שעתה שבעים שנה לפטירתו, בין מאה ספרים שחיבר, רובם בכתב־יד, הניח קונטרס שבו צוואתו ופרקי תולדותיו. על יומו הראשון ויום אחיו התאומים, הוא מספר: „אורה ושמחה טובה וברכה הופיעו בבית הורי הצדיקים, ז"ל, ביום מתן תורתנו, חג העצרת, בירח מול האומים שנת תר"ג. אז נולדתי אני, אליהו־דוד, בהיות הבוקר, ואחרי שעה בערך בא אחרי. ראשון למעשים טובים ומידות ושני לליי־דה, כבוד אחי הרב הצדיק מהורי"ח צבי־יהודה זצ"ל. אין קץ לשמחת הורי, אשר אחרי קנות עמל ותלאות אין־קץ זכו להאומי־צבייה, בלחץ ודוחק, בחוסר־כול, בבית קטון הנשען לבית־המדרש שהיה מעון לאבא־מארי. בכל לבבם הקדישו את נפשם לגדלנו לתורה ולעבודת ד', עודני זוכר עת נשאה אמנו את שנינו על זרועו־תיה לבית־הספר, מרחוק רב, בעיר פיקעליך".

בית אבא בית רב־למדן בעיירה קטנה, המת־פרנס בקב חרובין מערב שבת לערב שבת, ש־התייחס להרב ר' מרדכי יפה, בעל „הלבושים", שבאחד מחיבוריו באה מגילת־היחוס שלו עד דוד המלך. האדר"ת באחד ממכתביו רושם: „דברי אבינו הזקן „עם עקש תתפל" הם לנו לעיניים". הפסוק המנוסט של אביו הזקן, הוא כידוע משל דוד בן־ישי, בעת קשר את שירתו ביום הציל ד' אותו מכל אויביו (שמואל ב', כ"ב), שושלת זו הוסיפה לו, כנראה, תוקף וסמכות ברבנותו ובפסקיו.

ועוד מספר בקונטרסו: „כבר בהיותי בן שתים־עשרה שנה הזה לפעם בלבי החשק לכתוב חידושי־תורה ותשוקתי היתה לחדש חידושים.. פעם אחת ראיתי בסידור תיקוני שבת, גודל המעלה שמחדשים בשבת, ושואלים את הנשמה היתרה אם חידשה או שמעה חידוש בתורה. מאז התאמצתי לחדש איזה דבר או לקרוא חי־דוש בתורה בכל שבת. כל החדש בעיני רשמתי בפנקס קטון בשם נשמת השבת. בשנת שלוש־עשרה וארבע־עשרה התחלתי יחד עם אחי לכתוב חידושים בשותפות. עמלנו בשוה. חיברנו ספר על כללי הש"ס, גם חידושים למסכתות בש"ס. חיברנו ספר אם למסורת, מעשה אומן בכתב רש"י, קונטרס להגדה־של־פסח ועוד קונטרסים".

הנה שורש המחבר רב־השפע, שכתב עש־רות־עשרות חיבורים, חידושים בהלכה ובאגדה, שאלות־ותשובות, הערות לספרי ראשונים ואח־רונים, דרשות לפרשיות התורה ולמועדים, דר־שות לבר־מצווה והספדים, מנהגות של גדולים, שיחות חולין על תלמידי־חכמים ועוד ועוד. הוא הירבה לעסוק במצוות התלויות בארץ וחיבר תשובה בעניני שמיטה ומצוות וידוי ומעשר. וגם פירסם ביאור למצוות הקהל.

היה שרוי בפעילות רוחנית בתמונה, כתבי־עת נשמתו היתירה תמיד, שירבה לחדש חידושי־תורה. באחת מרשימותיו הוא מתלונן, שבגלל מיחושי־עינים, טרדות הרבנות ועוסר הדר מיוחד לעבודת הכתיבה, לא הספיק לבדוק כראוי את כתבי־היד שלו, „והוא פסידא דלא הדר על העבר ולדי הישועה שעורני בשארית ימי הלדי להקן הכולי".

האחים־התאומים, ר' אליהו־דוד ור' צבי־יהודה רבינוביץ, שניהם מחוננים בכשרונות עי־לויים ובכוחות הנפש, היו נודעים בשעתם בין רבני הדור. ר' צבי־יהודה נפטר בעיר טלז במיטב שנותיו, בהיותו בן ארבעים וארבע. בעוד אחיו האריך ימים והגיע לדרגה גבוהה בתור רב, מחבר ואיש המידות. לאחר שנשא קבע מושבו בפוניבז', עיר־מחוז נודעת בליטא, כשעבור זמן נבחר בה לרבה. בעיר היו בני־תורה, בראשם למדנים מופלגים מצד אחד, ומראשי „השכלה" באזור, מהם שהטילו דופי ביהדות ושומריה, מן הצד השני.

* * *

בספר „אדר היקר", רעיונות לתולדות הגאון אדר"ת, שחיבר הראי"ה קוק, זצ"ל, התגו של האדר"ת, מגדיר הרב סיבה של גאונות, של־דעתו היא מזיגה של מתנה ועבודה. כשרון ה־שכל וסגולת המוסר כשהם מופעלים בשקידה עצומה ובקבלת עול העבודה באהבה, הרי מגיעים לפיתוחם המלא. סיפור קורותיו של אדם גדול עניינו חינוכי כדוגמה ללכת בדרכו, דרך של הת־עלות מתמדת. עניננו גם עיוני, לבאר כחות בינה, רוח ונפש של גאון ויצירותיו. האדר"ת הוא בעיניו כופת של כשרונות מופלאים, מידות תרו־מיות ושקידה רבה.

הרב בספרו מדגיש, שעיקרה של אישיות בקרינתה הסגולית, בעוד כושרה המקצועי־מעשי הוא מישני ומתלווה אליה. אישים בעלי עמדה ויכולת עוסקים בעניינים מעשיים לפרט ולכלל, בין כיוזמים ובין כמבצעים. אבל ייחודם כמשרים השראה בעצם היותם. אדם גדול, דעותיו הארוחר־תיו, תורתו ומידותיו הן שקובעות השפעתו בצי־בור.

האדר"ת חידש חידושי־תורה רבים בשני התלמודים, בפוסקים ראשונים ואחרונים, עד ל־דיוקי תפילות, ברכות ופיוטים. המיוחד בפילפוליו המקיפים, קלועים חריפות ובקיאות, היה כדברי הרב, במיבנם המשוכלל ובלחשם הפנימי, שגרמו קורת־רוח בברקם ועומקם ובאהבת־התורה עד כלות הנפש הטבועה בהם. בכשרונות של תפיסה מהירה, וזכרון כבור סוד שאינו מאבד טיפה וכוח־יצירה עצמי היה כנור המנגן מאליו. דבריו היו מפיכים כמעיין חיים, עטו עט סופר מהיר וכולו זריזות מתמדת.

הוא היה עובר על ספר עיוני רב־דפים בשעה קלה ומתמצה בתכנו, גם מעיר הערותיו לכמה וכמה מתגותיו ומסקנותיו. אחד מבני משפחתו שלמד אצלו בהיותו נער, סיפר, שפעם אחת הלכו ברחוב וראו קיר־לבנים גבוה לפניהם. האדר"ת, שביקש לשעשע את הנער, הציץ הצצה קלה בקיר ואמר לו מיד מספר הלבנים שבכל נדבכיו. המיספר היה מדוייק. הוא תפס בדקות מיספר מה שאורך שעות אצל בעלי כשרונות מפוצעים.

לכן היה מסוגל להיות „שר המסכימים" ב־דורו, כפי שכינוהו, בעל ההסכמות למאות ספ־רים תורניים מכל הסוגים, כשבכל הסכמה באים דברי הארות הערות בתוכן הספר. היה קורא מהר, תופס מהר ומעיר מהר. חידושיו ב„הסכ־מות" בלבד מצטרפים לספר.

בשמונה־עשרה שנות רבנותו בפוניבז' שינה את האקלים הרוחני בעיר. תושבי המקום, לרבות „המשכילים" ראו לעיניהם רב שהוא מ־שכמו ומעלה בכשרונותיו וידיעותיו, מידותיו ואורחותיו.

„הנהגה מוסרית בנעשים ובמידות של בע־לי תורה, צדיקים ויראי ד', היא ערובה לסלק את היסוד המסטה של כפירה", כותב הרב בהער־כתו, „וכשהוא מסולק ועול השלילה נשבר מא־ליו, חוזר האור האלוקי להאיר בנפשות, כוחות לאומים מתאחדים וברכת חיים ושלום מתקרבת. כוח אדיר כזה בצידקו ומסרו היה האדר"ת. אהבת ד', אהבת התורה, אהבת ישראל ואהבת הבריות התאחדו בו. במידותיו הנעלות היה מגאה כנגד כחות־השלילה שלטו אז בעירו. חסידותו והירותו במצוות מאהבה היו ללא גבול. כל אשר עשה בענוה והצנע־לכת עשה. כיבד את האדם. עינו הטובה ראתה יתרונו של כל אחד ואחד".

אהבת ישראל כפשוטה, לפרט ולכלל, היתה טבועה בכל דבריו ומעשיו. בשיחותיו ודרשותיו, בעל־פה ובכתב, היה מגלה דברי ציפיה ליגאולת ישראל, לראות ירושלים בהודה ובית־המקדש על מכונו. הוא היה מעוטר בתפילין כמעט כל היום, מונחים מתחת למגבעתו, כשהם מגבירו בו הרי־זות חיים התערבות בין הבריות, בחינת „רב ירמיה דהווא בדח טובא משום בתפילין מנהנאי". זו אהבת המצוות, לרבות דיקדוקי תורה ודיקדו־קי סופרים, קלים כחמורים, שבאה בשפע של אבונה והכמה.

יהודת טבעית זו בהתבטאותה היומיומית במעשי־מצווה קרובה ביותר לבעל „אדר היקר", הראי"ה. והוא מסבירם: „פרטי הדינים והמנה־גים, אפילו ההומרות שהוסיפו בני־ישראל על עצמם, כולם הם פרטי האהבה הפנימית של יש־ראל לד' ולאלוקיו, לתורתו, לעמו ולארצו, המ־קושרים יחד. תורה ומצוותיו, לסעיפיהן וסעיפי סעיפיהן, בתלמוד ובמעשה היא שירה אלוקית גדולה ואדירה, שיר־ידידות. כל מצווה יש לה תכונה מוסיקאלית מיוחדת, שכנסת ישראל מק־שיבה לה ומתענגת עליה. עלינו להסיר את האט־טם מעל אזני בנינו, „האחים המקשיבים הסובבים את השושנה העליונה" והשירה תכה גלים בליבם ותרוממם את נפשם. יהודי טבעי היה האדר"ת. התורה המעשית כולה היתה מנגנת בנפשו פני־מה. לכן היה קשור באהבה לכל מצוה, בחינת אשרי איש ירא את ה' במצוותיו חפץ מאוד".

הנהגת רבנותו היתה מזיגה של תקיפות ונעימות. נהג כבוד בכל אדם מישראל ובפרט בתלמידי־חכמים, כמאמרם „כל היודע בחברו שהוא גדול ממנו אפילו בדבר אחד חייב לנהוג בו כבוד". לפעמים היה משמח את הבריות בדב־רים מחודדים ומבריקים. ובו בפרק נהג רבנותו ביד אמיצה. באחד מקונטרסיו הוא רושם: „אין רצוני כלל להשתרר על זולתי, יהיה מי שיהיה, גדול או קטון, יהיה ספר או בור, ומה שהשתיתי לפעמים כעין הכתרות היה זה לכוונת רוחי, ובשל עבודת הציבור המוטלת עלי".

באיזונו בין החסד ועוז, במידת ענוה והנהגת הציבור, עיצב רבנות בתבניתה המקורית. קהי־לות גדולות הציעו לפניו להיות אצלן רב ואב"ד. לאחר קהילת פוניבז' היה רב בעיר מיר, הידועה בישיבתה, שבה הירבה בכתיבת חידושיו בהלכה ובאגדה.

*

שמונה שנים היה רב במיר ובשנת התרס"א הגיעה אליו הצעת העדה האשכנזית בירושלים להיות רבה.

הרב ר' שמואל סלנט, רבה הישיש של ירושלים הזמין אליו את דייני העיר, חכמים ואחראי מוסדותיה וביקש מהם לבחור בממלא־מקומו. אחד מוותיקי העיר, ר' נחמן־גדליהו בורו־דר, רשם את המאורע בלשון המליצה: „ויהי כי זקן שמואל ועיניו כהו מראות, לאחר שכיהן בכהונת הרבנות יותר משישים שנה. קרא אליו בשנת תרנ"ט את חכמי ירושלים ומילא את ידם למצוא איש דגול מרבבה, גאון התורה, אשר יעמוד בראש רבני ירושלים לנהל את העדה". לפי המלצתם של גדולי הדור, ר' אליהו־חיים מייזל מלודז, ר' דוד פרידמאן מקארלין ור' חיים עוזר גרודזנסקי מווילנא, הוצעה הרבנות בפני האדר"ת, שנענה לה בהרוב תיבמו לירושלים.

ביום עליהו לציון, בג' אדר תרס"א, נת־קבל בכבוד רב, הלך להתפלל אל הכותל המערבי וקרע קריעה כדין. בשבת דרש בהלכה ואגדה בחורבת ר' יהודה החסיד, כשכל תלמידי־חכמים שבעיר באו לשמוע את דבריו ולהתפלפל עמו בדברי תורה. הם העריכו את למדנותו המחודשת ויוצרת בתנופה רבה. לכתב־הרבנות, כתוב ר' חתום על־ידי ראשי העדה, ראשון בסוגו, שכן קודמיו ראו את עצמם מורי־הוראה בלבד ולא רבני העיר. הוסיף ר' שמואל סלנט: „הנה זקנתי ושבתי ובזווי אין עוד עבדי כבאו לצאת לבדי במשא הצם הזה, על כן חליתי את פני הרבנים לאמור: אתם תחזו איש אשר רוח בו היה אתי יחד כל ימי בעבודת הקודש ולמלא את מקומי אחרי. והנה בחרו באחד מגדולי הדור, הרב הגאון ר' אליהו־דוד רבינוביץ־תאומים, ואת שאהבה נפשי מצאתי בו, גדול בתורה ובמצוות ובעל מעלות ומידות תרומיות המכשירות אותו להתהדר".

האדר"ת ביקש לשפר מצבם של מוסדות התורה והחסד בעיר ולספק צרכיהם של בני הישיבות, ובו בפרק לגשר מנגב בין ירושלים התורנית לבין המושבות של היישוב החדש ביהו־דה והגליל. בקשרים אלה שאף לקרב לבבות בין היהודים עוסקים בתורה לבין יהודים העוסקים בעבודת האדמה בארץ־הקודש. קירוב להגדיל תורה ולהאדיר את היישוב. תכניותיו נתקלו במכ־שולים לאין־מעצים, ובגלל בריאותו הרופפת התק־שה להתגבר עליהם. ר' שמואל סלנט עודד אותו ובבקרו בשעת חוליו אמר אליו: עד עתה עמדה לי זכות הרביב והכוונה של ירושלים. מכאן ואילך זכות זו שייכת לך ביסוד העיר והיא שמורה לימינך במהלכך.

הוא הנהיג תקנות בסדרי תפילה, על־סמך כמורות של חסידי ליסא, ורבות מהן נתקבלו בציבור. באחד הימים הזמין אליו את צעירי ה־ישיבות ואמר להם: לפי חז"ל „צורבא מדרבנן דאיכא במתא כל מילי דמתא עליה רמיא". לכן הוכהכם לקבוע עתים גם לתקון אורחות־חיים בשכונות בירושלים, בחינת „ביהודה של תורה זה קיומה". בכך ניסה לשתף בני־תורה בשיפור ההנהגות והאורחות של הציבור.

בין פעולותיו מצויין היקון עירוב שהקיף את כל השכונות כדי שיותר הטילטול בשבת מן העיר המוקפת חומה לשכונות החדשות שמחוצה לה. הוא עצמו סובב עם בני־תורה לאורך מסלול העירוב ולימד אותם איך להתקין כדין לכל פרטיו ודיקדוקיו. כאשר שילם שכרו למתקני העירוב, צבוקה להתאמתה על העדה, השיב בתמימות: לפי חז"ל: „רבן גמליאל, רוב בני־אדם נכשלים בהרבה אך בגלגם בעצין גזל, גם בלי מבים. ההיתק הוא בעשייה לצרכי רבים, שבכללם גם אלה שנגזלו באותו הוא או אחר. אין לכם צורכי ציבור חיוניים יותר מהתקנת עירוב, שבוודאי לכלכל בשבת, ונמצא שנהנה גם הנגזל" או בנו. מאחר שאינני יודע אם אני יוצא ידי חובה בעבודת הרבנות, וחוששני שמא שכרי אינו כולו שלי, הריני מקיים בתשלום הוצאות העירוב מה שאמרו חז"ל: „גזל ואינו יודע ממי גזל, יעשה צרכי רבים".

זמן ומרץ הקדיש לתיקון מידות ומשקלות בחנויות בעיר. הוא עצמו שקד לספק מידות ומשקלות מדוייקים לבעלי חנויות, גם דאג לזמני תיקונם ומחירים, הכול הלכה־למעשה לפרטי פר־טיה. מפעם לפעם היה מבקר במאפיות כדי לב־דוק אם נוהגים זהירות בניפוי הקמח, שיהיה נקי מתולעים ואם שומרים כראוי על המשקל של כיכר הלחם ושל חלת־שבת. בערבי שבתות היה יוצא לסימטאות העיר ומזרז סגירת החנויות והפסקת תנועת העגלות. הוא גם תיקן השגחה מדוקדקת על קיום מצוות התלויות בארץ, כגון הפרשת תרומות ומעשרות ביקבי ראשון־לציון. בכל מעשיו היה טבוע חותם של פרא־דאהרא. בארבע שנות שבתו בירושלים הנהיג מנהגים והתקין תקנות שהם כיום כן הנוף של היישוב הישן.

דמותו משתקפת בצוואתו, שנרשמה ב־קונטרס ובה נאמר בין השאר: „מעודי אני סר־בא את הגאווה, הן שנאתי את הכבוד, ולבי תהה עלי בעת שמכבדים אותי, ביחוד כשאני מכובד מגדולים וטובים ממני. אהבת הבצע לא קננה בלבי מעודי. האמת נר לרגלי ואת השקר שנאתי ואתעבנו בלבי עד מאד. לא אחפה על אוהבי ולא על קרובי במקום שהוא מתנגד לאמת. לא אעשה שקר בנפשי שלא להודות על האמת ולא אכחד תחת לשוני שגגותי".

ועוד: „אהבת תורה ולומדיה, במיוחד ל־גדולי תלמידי־חכמים ויראי־שמים אמיתיים היא בלבי ונפשי. הנני צמא מאוד עד היום לעמוד ול־שרת גאון אמיתי, צדיק גמור, פשוט לשמשו כעבד לאדוניו. מיום עמדי על דעתי נזהרתי ב־הפרשת מעשר מכל הרווחים שמזדמנים. במצוות קריאת־שמע בזמנה הייתי נזהר תמיד, וזה לי כעשרים שנה שהורגלתי לקרוא קריאת־שמע קו־דם הנץ החמה. בתפילה בציבור נזהרתי הרבה, ומעודי נדמה לי, שאם אתפלל לעצמי כאילו לא התפללתי כלל. עשרות שנים הרגלתי את עצמי לשאת תפילין קטנים כל היום, ובפרט כשאני בדרך ומתבטל מלימודי, לקיים דברי חז"ל: כל המניח תפילין כאילו עוסק בתורה. אין דבר אשר יביאני לידי בכי כמו שמביאני זכרון ירו־שלים עיר קדשנו ובית תפארתנו, גלות השכינה, גלות התורה וגלות ישראל".

הראי"ה, חתנו, רשם ב„אדר היקר" שע־תיו האחרונות של חותנו, האדר"ת: „מנוחת נפשו ובהלת רוחו היו שלמות אתו. שלוות־צדיקים היתה חקוקה בפניו המאירים, נכון ברוח נכון להשיב נפשו למקור מחצבתה. ברגעים האחרו־נים של תחילת האשמורה השליטית, בליל ב' אדר ראשון תרס"ה, כאשר הרופאים העירו בקרבו כוח־החיים בזריקות, החיש לומר פרשת תפילין בעוד לילה. בדעתו, שלא יוכל לקיים מצות תפילין ביום. מרוב אהבתו לשם־יתברך קיים מצווה זו גם שלא בזמנה, בחינת עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון".

במצבתו חרות: „רבנו הגדול, הגאון ה־צדיק, האדר"ת... שימש ברבנות בק"ק פוניבז' ומיר. בחודש אדר התרס"א לוקח אותו כבוד רבנות עדה אשכנזים בפעיה"ק ירושלים, ונגנז ארון הקודש כבן ששים ושתיים שנה בשלושים לאדר־ראשון התרס"ה.

ירושלים שלי

מאת פרופ' אנדרה נהר

**לא ככל העמים שבעולם העם היהודי
ולא ככל הערים שבעולם העיר ירושלים**

למראה גדושים הם שני המשפטים האלה, ו־הבעייה היא לנסות למצוא דרך להוכיח, שהמשפט השני הזה שיש לו תוקף מוסכם וסמכות אוניבר־סלית, שהשורשים שלו, ההצדקה שלו, הם במשפט הראשון. דומני, שהבעייה העומדת לפנינו היא לגלות את חוק הסיבתיות המקשר את שני המשפטים: „לא ככל הערים שבעולם העיר ירו־שלים" אך ורק מפני „לא ככל העמים שבעולם העם היהודי". הפתרון המוכח הוא, איפוא, להרחיב את הדיבור על ייחוד הנצחי של העם היהודי ב־דברי הימים, בזמן, ולהוציא מעובדה זו המסקנה של ייחודה הנצחית של ירושלים בדברי המקומות, בחלל.

ובכל זאת...

בכל זאת לא אלך בזאת הדרך היות ואין ב־יכולתי לחזור על המשפט „לא ככל הערים שבעו־לם העיר ירושלים".

בעל משפט כזה המשותף אותי עם כל באי עולם, אלא בעל גלוי פתאומי, מהפכני, מזעזע מי התהום כשאני מבטא אותו המשפט הוא לא מבעי ובעצי סתם ערימת מלים שהן שמורות חוצה ושביכולתי לבנות עליהן איזו שהיא פילו־סופיה של ההיסטוריה או סתם איזושהי הרצאה אובייקטיבית כי הלא ירושלמי אני מחדש, ויוד־עלים בתערה בקרבי כמנה בוער באש והסנה וינגו אוכל. ירושלמי אני, וה„אני" שלי תקוע שקוע בירושלים הקונקרטית, „לא ככל הערים בעולם העיר ירושלים", מלים אלו אין ברצוני אין ביכולתי לחזור עליהם כתוכי. מלים אלו זייכות לארבע אמות היסודיות והסודיות ביותר „אני" שלי. הנביא ישעיהו (סב, א) קרא: „למען ציון לא אחשה ולמען ירושלים לא אשקוט עד יצא כנגה צדקה וישועתה כלפיד יבער". מה ששייך לי, אומר: „למעני לא אחשה למעני לא אשקוט עד יצא צדקת ציון כנגה ישועת ירושלים כלפיד יבער".

*

כן, אני ירושלמי, אמנם, ירושלמי מחדש, עולה חדש. קרה מאורע גורלי בחיי, המאורע דלוהטי של העלייה. בין הפרקים, של שתי לחמות, מלחמת ששת הימים, ובעקבות המיי־ית שלה, איחודה של ירושלים אשר על ידה ושמלותי, ומלחמת יום הכיפורים שבה הייתי כבר תוך עמי בירושלים, בין שני הפרקים האלה ליתי מחוץ־לארץ, מצרפת, ארצה, והפכתי ל־ושב ירושלים.

בתוך ירושלים אני יושב.
בתוכה אני יושב בביתי.
בתוכה אני הולך לדרכי.
בתוכה אני קם.
בתוכה אני שוכב.
ירושלים היא הקריאה־שמע שלי.

האימפליקציות של אותה המהפכה בחיי, של ות עליה חדשה לארץ, של ישוב בירושלים חדש, המשמעות שלהם וההשלכות שלהם, ב־נתי לפרש ולפרט במשהו שהייתי רוצה לקרוא ה־ו אישי אקסיסטנציאלי, א) כיהודי; ב) כמתם ר־אדם.

האם כמתם יהודי איני שייך לעם היהודי שמאז ורה של ירושלים אהב אותה אהבה עזה, אהבת נעורים, אהבת אמונים, — לפה הרואה את ולתה, את אחריתה, את תקונו השיגו לא עלם הבא בשמים חדשים אלא לשנה הבאה ירושלים?

ובכל זאת, לוא היו שואלים אותי על הצדקתה ל ירושלים כבירה מדינת ישראל וכבירה רוחנית ל העם היהודי כולו, לא הייתי שם את הדגש ל נקלה בעובדה שקיימת שרשרת מוחדת ו־גישה עד לדמעות של שירים, של תפילות, ל תחינות, של צעקות, של פיוטים ששרו יהו־ם, שהתפללו יהודים, שהתחננו יהודים, שצעקו ודים במשך אלפי דורות ללא־נתוק, ושהלייטמו־ב שלהם היא אהבת ציון וירושלים ואחור רים אלה, ותפילות אלו, ותחינות אלו, וצעקות ו נוצרו על ידי יהודים בחוץ לארץ, על נהרות ל, בארבע כנפות תבל. לא הייתי שם את הדגש שרשרת זו, אלא על שרשרת אחרת, הקיימת יסטוריה שלנו, ללא־נתוק גם היא, של משר־ים, של מתפללים, של מתחננים, של בוכים ועקים ומרגנים, שעזבו את כל נהרות בבל בעולם ועלו ארצה וירושלימה. רב ועצים ה־דל בין אהבה של געגועים שהיא בבחינת רושין ובין אהבה אחרת שהיא בבחינת נישואין ירושין.

ידוע שלודוויג בטהובן חיבר מכתבים נפלאים הנובה הרחוקה והבת־אלמות, הנצחית, שלו, ש־משך חייו לא התחתנו. הוא נשאר נאמן לאהובה לו היא נשארה נאמנה לו לאחר פטירתו. — לא כאמור לא התחתנו. תרשוני לחשוב, שלוא ה בטהובן מסכים להכנס לחופה היה בודאי פסיק לכתוב מכתבים לאהובה שלו, אלא שאז ה מחבר אולי לא רק הסונטה האפסיונטה, אלא ו אותה הסימפוניה העשירית שהוא חלם עליה חר שחבר הסימפוניה התשיעית, האודה, ה־מור שיר לשמחה: היה מחבר הסימפוניה ה־שירית שבסגולתה היתה היכולת להרוג הלאה ל שמחה, לשמחה יתרה, מזמור שיר לאהובה צחית, הבת־אלמות, אמנם הקרובה. לאותה שמחה יתרה זכיתי על ידי קיום לכל זוקיה ולכל פרטיה המעשיות והקונקרטיות של זורת הנביא (ישעיהו, סב, ד, ה):

„לא יאמר לך עוד עזובה ולארצך לא יאמר עוד שממה, כי לך יקרא חפצי־בה ולארצך בעולה, כי חפץ ה' בך וארצך תבעל, כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך".

כן, לירושלים עליתי כדת ישעיהו, כדת משה ישראל, על ידי חופה וקדושין.

לא זו בלבד שירושלים היא קריאת שמע שלי. ושלים היא ביתי, — ביתו של אדם זו אשתו. ודעים אנחנו, אשתי רינה ואני, כי בעוזבנו את בית שלנו בצרפת ועל ידי כניסה בבית שלנו ודש „ירושלים", צעדנו צעד הכרחי לכל יהודי כרצונו לעבור מהרומנטיקה הרומנטית, הפאתטית, ל סתם אהבת אירוסין של ירושלים, לרומנטיקה ל שבזוה יתרה מתוך הפקידים מעשיים, יום־יד־ים, פרגמטיים, בשתוף פעולה עם אחינו בוני ושלים של מטה.

קל לחלום על ירושלים אידיאלית של מעלה. וה יותר לחיות בירושלים של מטה על כל למנסים המציאותיים המסובכים שבתוכה, בלי יותר על החלום של ירושלים של מעלה, ללא ירדת כחות בין השאיפה לאידיאל ובין ההגברה ל רבוי המכשולים המחולים בדרך אליו. אלא ווקא השכנוע שהאתגר לגשר בין המצוי ובין רוש נובע מתוך קריאת האל לעם סגולתו; ש־אתגר נובע מהוך מצוה הבאה לידך עכשיו, היום, גע חיים שלך, הוא והלילה שתחמיצנה; שכנוע הוא הוא התורם לנו, הוא שיתרום לך שפה שותפים גם אתה לאותה קפיצה מהחלום של ה־ציונה להגשמת העליה, הוא התורם הוא שיתרום לך ולנו השמחה היתירה בהא הידיעה.

*

לא זו בלבד ששמחה אנו מרוויחים, אלא, כפי שאמרתי, הצדקה אנו מרוויחים, הצדקה לזכות שלנו על ירושלים כבירה נצחית של מדינת ה־יהודים וכבירה פלימית של העם היהודי כולו, לא מתוך געגועים ואמנות לאהובה בת־אלמות אמנם רחוקה, ולא מתוך קרבת לבבות וקרבת נשמות גרידא, אלא מתוך קרבה פיסית, מוחשית, גופנית, אישית — שבת החתן וכלה גם יחד בבית, בבתי ירושלים ובחוצות שלה, בבתי כנסה ובבתי־עם שלה, באוניברסיטאות שלה ובסמטאות שלה, שבת יהודים באותה גם יחד.

הנוצרים המירו מהר ירושלים בירושלים אח־רת — ברומא. המוסלמים המירו ירושלים במכה, אך ורק היהודים נשארו נאמנים לירושלים ללא החליף. ולאותו לא־תחליף, לאותה בלעדיות, אני נותן תוקף פוליטי על ידי עליתי לירושלים כיהודי.

כמתם בן־אדם.

היהודי שנושא את דברו כאן מוכר לכם כהוגה־דעות וכסופר ממימד אוניברסלי. תרשוני להזכיר בחוסר־ענוה את העובדה ששמי מופיע ב„מי ומי" בפילוסופיה העולמית. מן הראוי איפה לשאול לעצמי: אם עלייתי לירושלים איננה עלולה לנתק אותי מכלל־האנושות, מהתרבות האוניברסלית, ל־לרהק אותי לפרטיקולאריסם של יהודי בודד שנגזר עליו לחיות כאן היום הלאה, בדלתיים סגורות ובשטח המצומצם של תרבותו הוא?

מתקדת השאלה. אלא ששוב ירושלים מגישה לי את הפתרון. הנסיון האישי שלי בעולה חדש בירושלים מלמד אותי, שבהיפך מוחלט לצפוי מראש מתוך השקפה שטחית, והייתי מוסיף: ראציונאלית המצומצמת שלי התהבוצות שלי־בבדידותה של ירושלים, בייחודה של ירושלים, הן־הן דוקא ששילבו אותי ושיבצו אותי ללבם של אומות־העולם באופן שלא זכיתי לו שעות שהייתי בן תרבות הצרפתית שבודאי איש לא ישלול מכנה את התואר „אוניברסאליות".

לא זו בלבד שהבנתו המפורסמת של יהודה הלוי שהעם היהודי הוא הלב של ההיסטוריה ה־כלל־אנושית, ושירושלים היא הלב של העם ה־יהודי, שהבנה זו מתגשמת עכשיו לעיני, ולאוזני, בירושלים המאוחדת; שעה שאני קם חודשים ל־בקר להתרשם מחדש מעשה בראשית בעלות ה־שחר הנפלא מעל פסגת הר הצופים ואני עד ל־תופעה שהייתי רוצה לקרוא אותה „חידוש מעשה אחרית", אחרית הימים, בשמעי את קול המואזין הקורא לאחי המוסלמי לתפילתו הוא, ואת קול הפעמון הקורא את אחי הנוצרי לתפילתו הוא, ואת קול אחי היהודים שקדמוני כבר בתפלתנו אנו על ידי תקון חצות על יד הכותל המערבי. אשר אני מרגיש שירושלים היא לא רק הקריאת־שמע שלי, ולא רק הבית שלי, אלא שהיא ה־אוטופיה המשיחית היחידה בעולם שמצאה כבר היום את הגשמתה במציאות ההיסטורית היום־יומית. שירושלים היא כעת כבר בדברי הימים שלנו הגשמת חזונו המזהיר של הנביא ישעיהו לאחרית הימים: ביתי בית תפילה יקרא לכל ה־עמים, ירושלים היא בית תפילה לכל העמים. יתירה מזו: לא זו בלבד שבמימד הדתי ירושלים האמוזות היא למעשה, ולא רק להלכה, מעבדה משיחית לכל הדתות. בביטוי מתאים גם במימד הסתם־אנושי, החברתי, — לא רק במימד האנכי, בין אדם לבורא, אלא במימד האפקי, בין אדם לחברו, בין עם לעם, בין ציביליזציה אחת לתר־בות אחרת.

*

באותו היום של החדש יוני 1967, כשפוצצו מנהיגי ירושלים את התיל־הדוקרני ואת הבטון המזוין ואת המבצורים, שהיו קורעים לשנים מאז 1948 את העיר ירושלים, פוצצו גם את המחיצות המבדילות בין אדם לחברו, בין עם לשכנו, בין ה„אני" לזולתו, בין אוהב לאויבו. ברצון זה ליצור דו־קיום של שלוה ואחוה בין קהילות ש־הופרדו אתמול ונקרעו זו מזו על ידי מסך של מלחמה ושנאה, בהצלחה ללא פקפוק של הדו־קיום בין היהודים והערבים בירושלים, לפרות תקריות מקריות ושטחיות, בכל זה יש התגלות משיחית שהוענק לי הזכות ליהנות ממנה בתוך שאר תושבי ובוני ציון וירושלים ולתת לה יד פשוט על ידי פגישות, שיחות־חולין וקודש, עבר־דות מסויימות משותפות, בבתי ירושלים, בחוצות שלה, בספריות שלה, באוניברסיטאות שלה ב־שוקים בבתי־חולים, בתחום עזרה סוציאלית ובאר־טובוסים שלה. הוי, הוי, האוטובוסים שלך, ירו־שלים! איזה מיקרוקוסמוס, איזה צמצום של ה־כלל־אנושי בארבע אמות של מכונית גדושה בני אדם מכל השכבות, מכל הדתות, מכל העדות.

בתורה כתוב, שהעם היהודי הוא „עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב". לפחות ירושלים, ה־בירה של העם היהודי, בגויים לא יתחשב. כלד־מר: היא איננה עולה בחשבון הגויים, יואיל ויש קלקול בחשבון שלהם. ירושלים לא ניתנה למשא ולמתן, היות והיא איננה סתם אלמנט במתמטיקה של העולם, נוקשה החלטתנו לא לתת יד לבני מגדל בבל של סוף המאה העשרים, שהיא הפעם אינו בנוי מלבנה ומחומר אלא מחומר גרעיני ומנפט. הכותל התוצק את ברלין לשנים עודנו נשאר עומד וכח הפרדה והלוג שלו הולך ומתגבר. הכותל המערבי שלנו בירושלים מאחד ומשלב ד־כח האיחוד שלו הולך ומתגבר לא רק לטובתנו אלא לטובת הכלל־אנושות.

אציין, ידידי ד"ר אבדרה נתנאל שוראקי. עולה מצרפת כמוני, אלא שקדמני זמן רב בעליה, חיבר בין השאר ספר שכותרת שלו סיסמה ל־עצמה: „לחיות למען ירושלים".

מאמציהם של בוני ארצנו, של בוני פתח־תקוה, דגניה ותל־אביב, מאמצים של החלוצים בשרון ובעמק, בגליל ובנגב, בגוש עציון ובערבה. היוו בעצם הדבר מציאת משמעות במקום שאיננה כלל. יצירת חיים במדבר, בריאת חיים מן התוהו ו־בוהו, יש מאין.

המאמצים שלנו, של בוני ירושלים היום, פירו־שם להעניק למקום זו יש כבר משמעות משיחית מדורי דורות, משמעות משיחית נוספת, ישנה יתרה מן היש.

ירושלים! חמשה־עשר שיר המעלות שרו לך דוד המלך ושאר נביאים בספר תהלים. אני נסיתי, בתוצפה ירושלמית שהיא כל כך חמודה, לשיר לך שיר המעלות חדש, שיר של עולה חדש. כוונתי לא היתה לשיר „מזמור שיר ליום השבת בירושלים". על אף ששבת בירושלים היא חוויה הראויה לשיר, כוונתי היתה לשיר „שיר מזמור ליום עבודה בירושלים"!

ולכן, תנוני לי שעריך ירושלים והעניקי לי הזכות להמשיך ולשבת בשבתותיך, גם ליצור ולעבוד עבודתי עבודת־חולין, עבודה יום־יומית שהיא למעשה קדש־קדשים בתוכך, ירושלים שלי!

(מדברים בשיחה: „ירושלים והעם היהודי")

זמן ומעבר לזמן

מאת הרב עמנואל יעקובוביץ

השאלה, אם יהדות מסורתית המקפידה על מצוה קלה כבחמורה מתיישבת או שאינה מתיישבת עם תנאי החיים המודרניים, הוכרעה למעשה בכך שהיא מתיישבת מאמינים באמת ובתמים מאות אלפי יהודים, במיוחד צעירים, המדקדקים לחיות בהתאם לכל הוראות ה„שולחן־ערוך". כלולים בהם מלומדים רבים, הוגים וראשי ציבור, מדענים בכירים ואקדמאים, בעלי מקצוע ומנהלי חברות.

לאמיתו של דבר, לא היו מעולם בתולדות ישראל יהודים רבים כל כך שבאישיותם מצטרפים יחד שורשים עמוקים במדע ובתרבות החילוניים עם דבקות קפדנית במצוות ואמונה, כפי שישנם היום. היהדות למערכת ה־מתפתחת של בתי־ספר יומיים, ישי־בות, סמינרים ואוניברסיטאות דתיות, שכמעט כולם נמצאים בחסותם והנה־לתם של גורמים אורטודוקסים ב־ישראל, בארצות־הברית ובארצות אח־רות.

אם אנו עדים גם להתרחקות מסו־רת והכרת תקדים מן היהדות המסו־רתית, בפרט מצד אינטלקטואלים, אין זה משום שההלכה אינה מתייש־בת עם החיים המודרניים, אלא מ־כיוון שאין הם מכירים אותה. „ל־דעת" בעברית משמעו גם „לאהוב". מאחר שאין אדם יכול לאהוב ול־הכיר מה שאינו יודע באופן אינטי־מי. לתלות תקוות בהדרכה עלובה ואינפנטילית ביהדות המסתיימת ב־דרך כלל בגיל בר־מצוה, שהיא החוק את האדם כאשר יהיה מבוגר במאבק כנגד הסביבה ההכרנית והחינוך ה־חילוני המתוחכם, הרי זה כמו לצפות מאדם מבוגר שיילך באופן נורמלי כשרגליו האחת במצב תקין והשניה נעצרה בהתפתחותה כשמלאו לו שלוש־עשרה שנה.

ערכים ולחץ הזמן

בעייה שניה המחייבת יותר היא הטענה, שההלכה תלויה להתפתח מאז שבת הסנהדרין לפני כ־2000 שנה, או מאז הושלם ה„שולחן־ערוך" לפני כ־400 שנה. הכבות העצומה של תשובות רבנים בתקופה שלאחר כל־רות הצילם השניה, הכוללות אלפי פסקי־דין בבעיות הסבוכות ביותר של הזמנים החדשים, כמוה כמאה עדים לאופי הדינמי של החוק היהודי ול־אבולוציה המתמדת שלו. לדוגמא, ב־תחום ציעוקי המיוחד, אתיקה רפואית, מבצעות התשובות שפורסמו בט"ו השנים האחרונות על הדילמות ב־חשיבה ובפסקי־ההלכה בנושאים מ־גוונים כמו הפלות, הורות מלאכותית, הכרה מתוך רחמים וההשתלות־לב. לפריות האבולוציה המתמדת וההדרג־תית, הרי שלכל היציאות ישנם מבצו־רים רבי־עוצמה לתהליך זה, הגורמים שבעיות רבות של העידן החדש הן ללא פיתרון, ביחוד בתחומי המעמד האישי ההתחיקה הלאומית במדינה היהודית, שבה כמוכל על ההלכה ל־גשר על פני פער של 1900 שנה בלי מולדת.

אולם חייבים להסתכל אל הבעיות הנובעות מכך בפרספקטיבה הנכונה, במיוחד וכח הצנתן לציהים קרובות בצורה שהיא בדרך כלל מעוות. עלינו לזכור שרבנים, כמו מחוקקים אחרים, מסדירים את התחיקה בראש ובראשונה בשביל אלה הכפופים לה. יהודים הדבקים בהלכה אינם מתלו־ננים שהיא מכבידה ואינם נאנקים תחת העול המחיר של תביעותיה. התלונות והזעקות למען הרפייה באות בעיקר מקבוצות ומאנשים שאינם מקבלים את השיטה מיסודה, כמו ש־הקובלנה על התפילות בבתי־הכנסת שהן ארוכות יותר־על־המידה מושמ־עי על־פי־רוב, מפי אלה המאחרים להגיע או שאינם באים בכלל.

ההתגלות של ההלכה היא התהליך אורגאני שלא ניתן להחיקו באופן מלאכותי או באמצעות תחבולה. כר־חוה היסטוריים השולטים בדת נצחית דורשים למען צמיחתם ההקינה בנ־רות ההתפתחות טבעית. ארבע מאות שנה חלפו בין כניסת יהושע לארץ הקדושה לבין מימוש הצורך הרוחני עם בניית מקדש שלמה, ואילו חיבור התלמוד ארך כמעט פי שניים מהזמן שנדרש להתאים את החוק היהודי, שבמרכזו עמד המקדש, לדפוסים ה־נדרשים לתנאי החיים היהודיים ב־גולה.

ייתכן שבדור חסר הסבלנות, שבו אני חיים, דור המבקש תשובות מהי־רות לבעיות נצחיות, יהיה עלינו לל־כוד מחדש שערכים קבועים ומקוריות רוחנית אינם יכולים להיות נתונים ללחץ של ההמהדורות עם מוצרים אח־רונים למען תשובה, או שדינם יהיה כדין עיתונים שהם אקטואליים היום ומושלכים, ככלי אין חפץ בו, מחר. אם תצליח ההלכה לתת כמה תשו־בות חדשות ורבות־משמעות, תוך שניים או שלושה דורות. לאחר תחיית המדינה היהודית ויתר המאורעות ה־מהפכניים של ימינו, הרי שהגבנו ביותר מהירות על התנאים המשתנים מן הקצה אל הקצה, מאשר בכל תקופה אחרת בעבר.

מגמות קטביות

באותה מידה, בלתי־רלוונטית היא הגישה הפופולארית הבודקת יתרה חובה במאזן ההלכה. כתוצאה מ־בחרות, או בתיאור כסולף במזיד. רואים אנשים את היוצאים הנדירים מן הכלל יותר מאשר את הכלל. לדוגמא, לעומת כל מקרה של מצוקה אישית הנובעת מכילוי מדוייק של חוקי הנישואין, ישנם אלפי בתים יהודיים הנאצלים ומתקדשים הודות לאותם החוקים; בתים שבהם בני־דות, כבוזות, סמים, פשע וחטאים שפלים אחרים הם פסוק בלתי־ידו־עים. לעומת כל בעיה הנוצרת על־ידי התנגשות מקרית בין חוקי השבת הטכנולוגיה המודרנית, ישנם אלפי אנשים, שהודות לכך שממלאים בתום לבב חוקים אלה, השים צמם לשבוע, מסוחררים מן הציביליזציה של החיים, כהשתעבד לטכנולוגיה, מן הערכיות של הלבהן והטלוויזיה והמן המלאכותיות של יחסי אנוש. חילו־ניות, אדישות דתית, טמיעה ונישואי תערובת, הביאו לסחף שהוא ובגדי יכולנו, שאיזן את הקיצוניות של ה־בלתי־קשורים לדת בקיצוניות מקבי־לה של הדבקים בדת.

במגמות קטביות אלה האופייניות כל־כך לדורנו, בהצטרפן יחד להתפ־כחות הנרחבת מערכי הסקר של ה־חברה הבעידי־הציה כל הנבנו, הג־בירו את השתלטות האסכולה המח־מירה בתוך המנהיגות האורטודוק־סית הנוהות אחרית. האורטודוקסים ההתרים אחרי ערכי־מסורת יציבים גם יחד, בהיותם מונעים על־ידי ה־ערוך לקרב, הניצב מול אנשים רבים מאבק האכזרי לשמור קהלם כמישט ונשאבים גדולים יותר, מעדיפים את המוחלט על פני השמא, ואת הבטחון של הסתגרות רוחנית על פני הסיכו־נים הטמונים בבקשת דרכים נעלמות או בהעפלה אל טריטוריה נוכרית. כאן ההסבר לתופעה המהירה, כי ה־דור שלאחר המלחמה העדיף מקרב הפילוסופיות והאורטודוקסיות הקיצ־רות את התנועות האנטי־חילוניות של הישיבות והחסידות ממזרח אירו־פה על פני האסכולה של סינתיזה עם תרבות המערב של ש.ר. הירש. הפסיכולוגיה הזאת של הגנה עצמית, הקשורה בהסתגרות ובקונסוליטציה פנימית, מסבירה מדוע הקומץ של רבנים אורטודוקסים המלמד זכות על חידושי הלכה ועל דו־שיח דתי עם העולם היהודי והבלתי־יהודי הסובב אותם, מגלים שהם עדויים בבדידות מהירה ושהם מעוררים כנגדם אופו־זיציה עיונית של ראשי הרבנים ו־הציבור הגדול של תלמידיהם, אשר שוללים ללא פשרה התערבות כלשהי או אפילו ויכוח עם המורשת שהצילו ממשואות הסידור הנאצי באירופה ומפרגול הטמיעה ביותר ולקי הבל.

בכל שדעתנו אינה נוחה מעמדתם, עלינו להודות, שפעולותיהם, המוד־רכות על־ידי דבקות במסורה ומסירות גלהבת, הוכחו כמוצלחות באופן מד־הים השיגו לא פחות מאשר את אחד הניסים הגדולים של זמננו, כאשר הכבו את הקערה של המגמה מלפני המלחמה, מגמת השקיעה וההתפו־ררות של האורטודוקסיה. עד לפני שלושים שנה היו האורטודוקסים ה־שבט הנידח בבית־ישראל, ונראה היה שעתידם נחרץ. כיום הם השבט ה־יחיד היציב בעמנו, אשר אינו חושש לעתידו.

שיעור ילודה גבוה יותר ושיעור נמוך ביותר של אבידות כתוצאה מ־עריקה ונישואי תערובת — שני יתרונות אלה הנובעים מנאמנותם ה־בלתי־מעורערת לציוויים המסורתיים של ההלכה, ומן היוזמות שלהם לקידום מערכת משגשגת של בתי־ספר יומיים ומוסדות ללימודים גבוהים ביהדות גרמו לעליית כוח ה־מדקדקים במצוות, שיהפכו תוך דור אחד או שניים, ליסוד השולט בעם היהודי, העובר התחדשות דתית, ב־ישראל ומחוצה לה כאחד.

יהדות ההלכה מן הסוג הקפדני תמלא תפקיד מרכזי בתחיה של ה־חיים היהודיים כמו גם בקיום העם היהודי ומסורותיו.

דרך דו־ממדית

ומה בנוגע לתוכן ולכיוון של ה־הלכה ולסיכויים של ההתחדשות שלה עם האתגרים הלוהטים של הזמן? יש להסביר מדוע רוב עצום של ראשי המשפט העברי נרתעים להת־אים את ההלכה לזמננו באמצעות חידושים אמיצים, כפי שאירע לעי־תים בעבר בתקופות של לחץ ר התמורה.

ההלכה במסגרות הקיימת נגישה דיה לאפשר מפקידה לפקידה תיקו־נים לצורך השעה. אלמלא השילוב בין הוראות הקפדניות ביותר של ההלכה לבין הגמישות שהוראות אלה מתירות לרבנים, היו הצבא ושירותים ציבוריים אחרים בישראל נאלצים לעכב בשבתות ביצוע פעולות חיו־ניות.

במעט כל העגונות הותרו מכבלי העגינות לבעליהן שאבדו בשואה מ־בלי להשאיר עקבות, או במלחמה, אי באסונות שארעו לאחר מכן בים ובאוויר. לפרות השיפורים הגבוהים והמגדישים את הסאה של התקש־רויות שלא כדת ונישואין מחדש בלי גירושין דתיים, הרוחים כיום, מספ־ר הממזרים, (אלה הם הצאצאים של אותן התקשרויות פסולות), הוא כה מזער. עד כי הם משכשים נושא ל־פירסום בקנה־מידה נרחב רק כאשר הבעייה מתעוררת. הודות למחשבה רבנית מעמיקה, המשותה על גמישות החוק היהודי, מוצאים בישראל ב־אחרונה בשקט פתרונות לבעיות ש־גרמו רעש ופירסום, והם מתקבלים בכל בתי־הדין ברחבי העולם כדי שנה בשנה. שאם לא כן היינו ניצבים היום למול המוני ממזרים וצאצאים שלהם הפסולים לחיתון. על כן מלא־כותי להתווכח אם ההלכה קופאת על שמריה ואסורה באזיקים מימים קד־מונים או מימי־הביניים, כמו שזו הרצאה לעו לטעון כי הסרים למש־מעתה הם שרידים חיים לימים קד־מונים או ימי־הביניים, שאינם מתאי־מים או בלתי מסוגלים לחיות בזמ־נים המודרניים. המלה „הלכה" עצ־מה רומזת הן על איכותה הסטאטית והן על איכותה הדינמית. המלה ה־גזורה מן השורש הל"ך, ללכת אי לנוע. מורה על תנועה מתמדת ו־התפתחות, כפי שמעיד במפורש ה־פסוק בתנ"ך: „אם בחוקותי תלכו". יחד עם זאת, כל תנועה והתפתחות חייבות להתנהל לאורך המסלול ה־מוגדר היטב של החוק, וכל סטיה ממנו מתהומת כסטיה נפשעת מדרך הישר.

במילים אחרות, ההלכה מציגה דרך דו־ממדית שרוחבה מוגדר בתכף מג־בלות בלתי־משתנות של הוראות חוק, ואשר לאורכה ניתן בכל דור ודור, הדרות לגיעה למחקר — „עמל ב־תורה" — להתקדם לקראת המטרה הסופית של חברה מושלמת תחת של־טון התורה. וכך הכיוון ההלכה את הינותיה ואת כוחה היוצר, עם הצר־כנסיות העקבית שלה, בכל דור ו־דור.

יש להודות, כי כיום העמדה ה־כללית של אנשי ההלכה היא בעיקרה שמרנית, רוחות רותיה מעידות חי־דושים ושינויים. הסטאטוס־קוו הוא עתה „פרה קדושה" במערכת הדתית־פוליטית בישראל, לא פחות מאשר בתחום הרבני.

כמה סיבות לתופעה זאת:

ראשית, השפעת השואה. יחסית אותה יהדות הקרבן הנורא ביותר של השואה. בעוד שלעמנו אבד ב־שואה שליש, סבלו התורנים מאובדן של 90% בקירוב ממנהיגיהם ותל־מידיהם, ממרכזי התורה, מהקהילות ומהמוסדות שלהם. חורבן איום זה גרם לתחושה קיצונית של חוסר בט־חון בין הניצולים ובתוצאה מכך ל־החלטה נחושה לשמור, לייצב ולהר־חיב את השרידים המעטים של העו־לם שהתמוטט. מבחינה דתית ניתן להשוות זאת לקנאות ולקשיות העורף של העם היהודי, אשר כתוצאה מחן גולדה מדינת ישראל בעקבות היסו־רים של מלחמת העולם השניה.

שנית, כוח הרוח כמו הכוח הפיסי בשלט בידי החוק של ניוטון שלפיו כל פעולה, גוררת תגובה שווה שכנגד. כל הסתף שמאלה, באה ההלכה ו־מגשרת על פני פער הדורות, מאחדת בעלים ונשים, הפרט והחברה, ומ־חייה אותה לשבת בשבת את אופיים הטבעי כבני־אדם ההולכים על שתי רגליים במקום שישמשו ספח למכו־נות מתנעות בארבעה גלגלים.

כך מעשירה ההלכה את הרוחניות שלהם ומעניקה להם את ההזדמנות להציץ בפנורמה הנצלה של ערכים שגברו על תמורות זמן המקום.

מי מסוגל לשער מה גדולה ה־תרומה לרציפות הקיום היהודי ש־דורות מקדשי השם, אשר זילזלו ב־פיתויים בלעג ובהשמצות של בני דורם, ציתו בשמחה למצוות ההלכה, נאבקו בכל כוחם נגד הלוחצים לחזור על העברית כשפת הלימוד והתפילה, סירבו למחוק מתפילותיהם את העתי־רה לשיבת ציון והחליטו הוולסה בהושה לשמור על יהודים הלאומי ר־לחיות לפי שולחן־ערוך מוסרי קפדני. אך לכרבה הצער, יהודים רבים, ש־עינם האותת סגורה מן הזהר ה־מדומה של העולם השניה מרוחקת אל מלסקום מצוות, אינם יכולים לראות את היער האינטופי של ה־שפע ההלכתי, משום שעצים אחדים מטילים את צילם על העמדות שלהם. איני יכול לנקות את הנהגה הדתית שלנו לפחות משמץ של אחריות ל־סטיות אלה.

ללא הפרדה

גרמנו לניכור של ציבור גדול מ־בני עמנו בגלל שיטת דגש חסר־פרופורציה הזעדפה של הזיבטים ה־הלכתיים או המשפטיים של המורשה שלנו בכך הוצאתה מכלל זה, כביכול. את לקחי הפילוסופיה הדרשות. אפילו בתוך ההקשר של ההלכה הס־תבכנו בסתירות שההדגש המוסרי אי הלאומי שלהן הוא מצומצם, אם ישנו בכלל, וכך נבחרו התומים לעיגות רחוקים ביותר מלימו של הרוב. ב־התמודדויותינו עם החילונים, היינו יוצרים אהדה והבנה מרובה יותר לעקרונות ההלכה, אילו במקום ל־ערוך את מלחמותינו הגדולות בנוש־אי שמירת שבת בפרהסיה, גידול חזירים וניתוחי מתים, היינו מרכזים את מערכותינו בבעיות שהם מתלב־טים בהן ושאינן ניתנות לפתרון בלי הדעה דתית המתפתחות הדרות לדיס־ציפלינות הלכתיות, כמו הרע שב־פורנוגרפיה, או השערוריות של עוני הפליה בין מזרחים לבין מערביים. או אם היינו מדגישים את הערך של אידיאלים דתי כמניע העיקרי של העליה הבאה עכשיו מן המערב, ש־לא לדבר החינוך הדתי האינטנסיבי כתשובה יעילה להתהליך החילוניות הבאים עד כדי איבוד לדעת על ה־חיים היהודיים.

לכמה יהודים ידוע, למשל, שההל־כה תובקה בהחומיה הבחיות ספצי־פית ביותר בנושא מוהרי כמו הפ־לות, ושכתוצאה ישירה מלזלול ב־כללים אלה אבדו למדינה היהודים מיליון צברים בכוח מאז קום המדי־נה, אחרי שהכחידו אותם בהיותם במעי אמותיהם, בשיעור המעורר הל־ולה של ארבעים אלף הפלות לשנה?

אני משוכנע שבמדינה או בקהי־לות, שבהן היהודים הנאבקים ל־הלכה מהווים מיעוט, כוחנה בידול ההשפעה שלנו בשכנוע יותר באשר בתחיקה, בחינוך המסביר ומרכך את הלב, יותר מאשר בכפיה המעוררת רתיעה.

כשה שאני תומך בתוקף באחדות ללא הפרדה בין מדינה ויהדות ביש־ראל, אחדות שהיא כשלעצמה אחד מקווי האופי הבולטים של התהדעה המסורתית ביהדות, הנני תוהה שמא לא הגיע הזמן להציב מחיצה מבדילה בין דת ופוליטיקה, שכן הברית ביני־הן איננה גורמת לפוליטיקה שתהיה קדושה, או לדת שתביא פופולאריות, והיא מחייבת בחינה זהירה מחדש, יותר מאשר הנהלים ההלכתיים.

ציות לפסקים

אין לנו מערכת היירארכית, שב־צורתה ניתן לקבוע הוראות בעלות תוקף כללי באמצעות סמכות אחת. סמכותו של כל רב תלוה רק על ה־קהילה או על התלמידים הסרים ל־משמעתו בתורת מדריכם הרוחני ה־נבחר או המוכר. הוראות חדשות פ־שניות או חקיקות מתקבלות על דעת הכל, רק כאשר מתקבלת הסכמה כללית של דעת רבנים, בדרך־כלל ע"י סמך תשובות שהתפרסמו בקשר לבעיות או למצבים חדשים. איסוף פסקי־הלכה אלה בידי הציבור ה־דתי הרחב הוא הקושר אותם בסופו של דבר לסמכות המחייבת.

תהליך דמוקראטי זה של הישענות על גיבוש דעת רוב בקרב רבנים בני־סמכא יוצר בלמים ואיזונים, ה־מונעים ניצול לרעה של כוח או שימוש שרירותי בסמכות.

מעבר למיגבלות של המקום יהיה הציות לפסקים של רב מותנה במידת למנהגו וחסידותו, יותר מאשר ב־מישרה שהוא יישא. רבים ממורי ה־דרך הנגבבים ביותר בהלכה של עמנו לא תפסו שום עמדה רבנית פורמלית כלשהי, בחוכם אישים כמו „החפץ חיים", „החזון איש", הרב אהרון קוטלר אשר זכרם בקודש, או, בימינו, הרב משה פיינשטיין.

נכון, בעבר היתה לנו סנהדרין, ש־חוקקה בשביל כל העם היהודי. אף כי הפקידה העיקרי לא היה להקל אלא להזק את שמירת המצוה. מכל מקום היותה פעולתה כרוכה, בין ה־יתר, בשני תנאים בל יעברו: ההכרת בה ללא עוררין של רוב בני עמנו. האפשרות להגיע אל שבעים חכמים המוכרים על־ידי הכל המסוגלים ו־המוכנים לעמוד לשירותה. כיום לא ניתן להשיג תנאים כאלה. בהיעדרם יקרים זימון הסנהדרין, בטרם עת, רק עלבון ולעג למוסד היסטורי מכו־בד, כתוצאה מאדישות של העם, ו־ייגרם נזק מהחמרה נוספת של מח־לוקת דתית בקרב יהדות התורה.

מאידך גיסא, בעולמנו המתכווץ חייבים קווי־פעולה דתיים הוראות רבניות, המתקבלים בציבור אחד, ו־במיוחד בישראל, להשפיע גם על האחרים. כדי להגיע לקצת ה„אום, צוררתי רבנים ראשיים בישראל. ל־זמן מפקידה לפקידה רבנים בכירים מקהילות הגדולות ברחבי העולם לשם התייעצות בלתי־רשמיות, כדי להתכנן יחד קווי הפעולה המעשים, או לפחות כדי לסקור מעת לעת תשו־בות לבעיות בעלות ענין כשותף, בקנה־מידה גלובאלי עשויות הת־עצויות כאלה להיות קונסטרוקטי־ביות, רק אם יתנהלו באורח בלתי פורמלי ובמרחק גדול מאמצעי ה־תקשורת, מלחצים פוליטיים ומאינ־טרסים כוסדיים. זאת מתוך ידיעת האקלים הנוכחי של חשד חילוקי־דיעות קיצוניים בענין האיזון העדין בין האלמנטים הסטאטיים והדינאמיים של ההלכה.

רלוונטיות של הדת

אסכם דברי בהרהורים על הזיקה שבין ההלכה לימינו ועל הרלוונטיות של הדת בכללה.

רלוונטיות היא ה„שיבולת" הגדולה של תקופתנו. באמנות, בספרות, ב־מוסיקה ובאופנה, כמו במדע, בכל־כלה ובפוליטיקה קובע העכשוי. רל־וונטיות היא גם הבסיס הגדולה ה־מוטלת כאתגר למנהיגותנו הדתית. בתשובה לאתגר זה משקיעים מורי־דרך רוחניים כוח־המצאה רב להו־כיח את הרלוונטיות של אמונתם.

קשת הנושאים שהתעניינו בהם ליהודי היהדות, מיחסים בין גועים ועד אתיקה מסחרית, מכיוון עד כמה מתייחסת היהדות מיד ובקנה־מידה רחב לנושאים בני זמננו. ה־גילוי של רלוונטיות זו לא נועד ל־השביע רצון ועקות המחאה של ימינו, ולא התעורר על־ידי הצורך להלביש את היהדות במחלצות בנות זמננו. נושאים אלה היו תמיד ביסוד היהו־דות והוצגו במפורש ובאופן בולט בתורה, בנביאים, בתלמוד, ובכל יתר הספרים הרבניים. אין צורך באמנות של מסיק בכדי לגלות את הרלוונ־טיות של החוק והמחשבה היהודיים לנושאים הדחוקים ביותר בתחומי החברה המבוגרת.

אבל כל אלה אינם יכולים להואפיל של התכונה האי־רלוונטית במהותה ביהדות. גישה זו איננה מתירה שי־מוש ברלוונטיות לקנה־מידה של ש־כים או כקריטריון לקבוע מה חשוב ומה ראוי לשמור בה אבותינו. גישה זו דוחה אפילו את הדיעה, שבראש ובראשונה באה הדת לפתור את בעיות ימינו. או שמטרתנו בחיים צריכה להיות מוגבלת לפתרון הבעי־יות.

נהפוך הוא: בעבר היה ייחודו של היהודי בכך שראה את מסרת חייו לא במונחים של נסיון ההוה, שבי־מסגרתו זו או מת, אלא במונחים של מקומו בהתגשמות הכוללת של הגורל היהודי והאנושי. לחייו היתה משמעות רק במידה שהוא המשיך את המסורת של העבר השתמשע ב־תקוה לגאולה בעתיד.

כאשר התגעגע היהודי בימי־הבי־ניים לשיבת בני עמו לציון ולבניין בית המקדש מחדש בירושלים, ה־חזון שנשא בליבו היותה לו זיקה מופשטת לסיכויים של חיים מאושרים יותר או חופשיים יותר לעצמו ולילדיו. הוא כלל את מורשת העבר שלו ואת תקות העתיד ל„אחרית הימים", ואפילו יעברו דורות רבים עד שיתי־מבשו. הוא לא ביקש ולא ראה כל קשר מהותי בין הצלחותיו וכישלונו־תיו לבין החברה האידיאלית, שלמע־נה המריצה אותו אמונתו להתפלל ולהשתדל. היהדות שלו לא היתה כה תועלתנית עד כדי לספק או להבטיח לו פתרונות מיידיים לבעיות. ככל שסבל הוא מהן וככל שעינו אותו ראת בני דורו. במידה שדתו שלטה בהשקפת עולמו וברוב פעולותיו, ה־דבר היחיד שלא ציפה ממנה הוא רלוונטיות במובן שאנו מייחסים ל־מלה. משמעותה הפשוטה היתה תוספת של מימד רוחני ומוסרי לחייו. התגמולים במונחים של סיפוק עצמי, של יציבות בבית ובחברה, של היש־ארות העם בחיים. ככל שהיו מובנים מאליהם, היו מקרים להלוטין. ה־השגה של מטרות מוגבלות כאלה לא נדרשה ולא ביקשו אחריה.

חוסר ענין זה ברלוונטיות בא עוד יותר לידי ביטוי בתחום של לימוד היהדות. הלימוד האינטנסיבי של ה־יהדות הוא עיסוק של היהודי „לש־מה". בלי כל קשר לטובות הנאה מקצועיות או אחרות. רוב הנושאים העולמיים הם אי־רלוונטיים להלוטין. בכישף שאות רבות בשנים הקדישו ה־מוחות היהודיים הטובים ביותר ר־תלמידים לאין־ספור במוסדות הלי־מוד הגדולים הקטנים ביותר את מרצם והאינטלקטואלי למחקר מייגע של חוקי טומאה וטהרה, קרבנות, ל־חקירה אזרחית ופלילית ולהילכות מלכים והכהנים. זמן רב אחרי שחרבו המדינה היהודית והמקדש, לאחר ש־נשללה מן החוקים הללו המשמעות המעשית הזעירה ביותר, והרבה לפני שאפשר היה לצפות שהחזרת העטרה ליושנה תהיה ענין ריאלי. חלקו ה־נכבד של „משנה תורה" לרמב"ם עוסק בנושאים שהיו בעלי ענין אקדמי גרידא, בימיו, ולאמיתו של דבר מאות בשנים לפניו ולאחריו, עד היום מהווים נושאים אלה חלק

(סוף בעמוד 8)

לקראת ז' באדר

מאת עקיבא בן־עזרא

הרוצה לעמוד על אופיה של אומה ילך לו ויתהה על מנהגיה. ולא לחינם אמרו חכמינו: „מנהג ישראל — תורה".

לפי תפיסת עולמו של היהודי, למשל, אין האדם נקרא אלא על שם סופו, שרק במותו ניכר ההבדל בינו לבין אדם אחר. לפיכך אין חוגגים אצלנו את יום הגנוסיה. אלא את יום המיתה. וכך היו נוהגים בימי הגאונים: „יום שמת בו אדם גדול קוב־עים אותו לכבודו. ומדי שנה בשנה כש־מגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם" (רש"י. יבמות קכ"ב). ויש שהיו מתענים ביום הפטירה (נדרים י"ב). ומשום זה נקבע ז' באדר, יום פטירתו של משה רבנו, ליום צום (מגילת תענית. פ' אחרון). מפני שהוא רבן של ישראל. אמת, יש תאריכים שונים על־דבר יום פטירתו של משה רבנו. וכך כתוב ב„שולחן ערוך": „וראוי להתענות... בז' באדר מת משה רבינו עליו השלום" (אורח חיים, ס' תקפ).

משנתמעטו הלבבות התחילו לזלזל ב־תענית־ציבור זו ונתייחדה לחסידים ואנשי מעשה.

בתקופת הנגידים במצרים היה הצום הזה למאורע חשוב בחיי הקהילה. ביחוד היתה התכונה רבה מאד בעיר דאמוה, ששם היה בית־כנסת עתיק על שם משה רבנו. שלפי האגדה התפלל שם. וכך היו הנגידים נוהגים: בכ"ה בכסלו היו שול־חים שילוחים לקהילות היהודיות שבמצ־רים, ובידיהם מכתבי הזמנה שיבואו ביום ז' באדר לצום ולהתפלל בבית־הכנסת המדובר. „וביום ח' בו לעשותו יום משתה ושמחה" (ר' יוסף סמברי, „דברי יוסף", ליקוטים, נויבואר, סדר החכמים. כרך א', עמ' 120).

ור' יוסף קארו כותב: „אבל לא ראיתי מעולם. ולא שמעתי מי שנהג להתענות בהם. ובאמת יש לתמה על מי שתקנם" („בית יוסף". אורח חיים, ס' תקפ). ל־מרות הודעתו זו של ר' יוסף קארו היה מנהג רווח להתענות בז' באדר. ולקרוא בליל ז' באדר תיקונים מיוחדים, כעין תיקון ליל שבועות או ליל הושענא רבה. המנהג הזה נתפשט מאד בטורקיה, איטליה וצפון אירופה. ומשם עבר גם למזרח אירו־פה. תיקונים מיוחדים נדפסו בכמה מהדו־רות בבתי דפוס שונים וראשי פרקים של התקונים הללו נכנסו גם לתוך הסידורים של האשכנזים. התיקונים מכילים קטעים ממשנה תורה, ספר יהושע, מסכת אבות, גמרא, מדרש וזוהר — פרקים המדברים בכבודו של משה רבנו.

וזה סדר הלימוד: מתקבצים בבתי־ה־כנסיות ובבתי־מדרשות, והחדרים ללמוד את הסדר ב„מנין", כי אין השכינה שרויה אלא בעשרה. ולומדים כל הלילה. ויש שפותחים את הלימוד בקבלה ווידוי ו־מפטירים בפיוטים.

אופיינית היא הבקשה שנדפסה באחד ה„תיקונים" של איטליה, בארץ הקלאסית של הילולא וחינגא בעונה של קרניבלים. בשעה שהרחוב המה וצהל — התייחדו להם יהודי איטליה בבתי־הכנסת ושפכו את לבם לפני משה הרועה הנאמן על צרותי־הם ועינויים בארצות הגולה. וכך הי־ו אומרים: „קום משה רעיא מהימנא ובקש רחמים לפני מלך מלכי המלכים הקדוש־ברוך־הוא על בני ישראל. זרע אברהם. יצחק ויעקב אשר בגלותם... קוראים בשם ה'... מסרו עצמם... על קדושת שמו יתברך. וכמה עניים ואביונים יש בישראל שעוס־קים בתורה בכל יום תמיד... יהושע בן גמלא תיקן שיכניס אדם את בנו לתלמוד־תורה כבן שש. כבן שבע. ועתה יש כמה זריזין בישראל שמכניסין את בניהם... קודם זמן זה... קום רועה נאמן והמליץ טוב בעד אחינו בני ישראל לפני הקדוש־ברוך־הוא ולמד סניגוריא עליהם תמיד לעורר הרחמים".

בקשות בעין זו מעידות על מהלך מח־שבותיהם של אחינו בארצות אירופה ה־עליזות ועל מצבם הכלכלי והחברתי.

הד קלוש ל„תיקון" ז' באדר שמעתי לפני שנים גם בניו־יורק, בבית־כנסת של היהודים הסורים. הבית היה מלא מפה לפה: אנשים, נשים וטף. הגדולים לגמו קפה שחור מתוך ספלים קטנים, ובין לגי־מה ללגימה שרו מזמורים ופזמונים לזכרו של משה רבנו. וכחצות לילה התפזרו להם והלכו לבתיהם.

מתוך התקנות של ה„חברה קדישא" ב־ארצות שונות אנו למדים שבקהילות ידו־עות היתה ה„חברה קדישא" מייחדת ל־עצמה את התענית של ז' באדר. מלבד הצום היו בטריסט שבמורביא „הולכין כל בני החבורה קדישא על בית עלמין בשחרית. מיד אחרי יציאת בית־הכנסת. ומכבדין איזו לומדי תורה שבחבורה קדי־שא לדרוש דברי כבושין... ואחר הדרשה יבקשו מחילה מהחיים (מהמתים?). שמא לא נעשה להם לפי כבודם בשעת עסקות הקבורה והטהרה. ואחר זה יסבבו בית על־מין והגבאי פ(רנס) ה(חודש) יסבב עם הקלפי של צדקה דגמילות חסד שיתני בשביל נשמות המתים" (עיין בשנתון של הקולג' בסינסינטי, י"ט, ע"מ 203; 1945—6).

ובעיר באלאנסתא שבהונגריה היה ה־מנהג שבז' באדר הולכים הגבאים של ה„חברה קדישא" מבית לבית ושרים אצל כל אחד את הפיוט „יגדל" וכופלים את הפסוק „מתים יחיה אל". ובצד כל גבעו־מאנשי הבית לוקחים ביצה אחת, ואחר שחוזרו על הפתחים הם באים לסעודה ומברכים „מי שברך" לכל הנדבים (עיין „אוצר ישראל" ע' „חברה קדישא").

*

בירושלים עיר הקודש היו משכימים אנשי „חברה קדישא" של עדת האשכנזים בז' באדר לחורבת רבי יהודה החסיד. משהנבצה ההמה עמדו לתפילת שחרית ו־הרבו בתפילות ותחנונים מיוחדים שאין אומרים אותם בשאר ימות השנה. ולאחר תפילת שחרית היו עולים אל בית־הקב־רות שעל הר־הזיתים. ובערב לאחר הצום, התאספו בבית הגבאי וסעדו את לבם ב־סעודה שמנה ובלוית כלי־זמר.

חכמי צפת וטבריה ילכו ביום הזה לבית־המדרש שעל קבר רבי שמעון בר־יוחאי בכפר מירון ללמוד ולהתפלל לפני ה' (א.מ. לונץ, „ירושלים", שנה א', עמ' 43).

במאה שעברה היה ז' באדר לתענית ציבור גם ליהודי קוטאיס שבקוקז. ביחוד הרבו לבכות על שלא זכה משה רבנו ל־הכנס לארץ. בשעת מנחה היה הרב דורש מעניינא דיומא. ובשעת הוצאת ספר־התורה מן ההיכל הלכו אחריו אנשים ו־נערים ונרות בידיהם. וכן עשו כאשר הח־זירו את הספר לארון־הקודש. (יוסף טש־ארני, „ספר המסעות", עמ' 143, 186).

הדרשות של הרבנים לז' באדר היו מן המפורסמות. ולא רק הרבנים בדורות ה־קודמים עשו את ז' באדר חומר לדרשותיהם. אלא אפילו הדרשנים המודרניים. כעין ה־רב עמיאל ז"ל. השתמשו בהזדמנות זו. ויש שהקדישו את הדרשות בז' באדר ל־גדולי ישראל שנפטרו באותה שנה.

להאריך ז' באדר יש ערך היסטורי ב־תולדות תחייתנו הלאומית. ביום זה, במו־צאי שבת, שנת תרמ"ט, הונח היסוד ל־אגודת „בני משה". ואין כאן מקרה בלבד. אותו התאריך נבחר במחשבה תחילה. כי פעמים רבות התאספו, ואחר משא ומתן ממושך החליטו ליסד את האגודה הנדונה. שמטרתה היתה „להבין ולהכין רוח העם לתחייתו הלאומית בארץ אבותינו. ומצד אחר, להשפיע מרוחה על כל המעשים ה־מתייחסים לתנועת עמנו" („על פרשת דר־כים", ח"ד, עמ' ר"ז).

באגודה משיחית זו ראה אחד־העם לא רק את תיקון עולמו של עם ישראל, אלא גם את תיקון עולמו הוא. „ומי ראהו יושב הדורש בליל ז' באדר... לא ראה גבור כי־בש דאגותיו מימיו" (א. דרויאנוב, כתבים לתולדות חיבת ציון וישוב ארץ־ישראל, ח"ג, עמ' 182, שם בהערה).

*

חלומו של עם ישראל הולך ומתגשם. מדינת ישראל קמה להחיה ועמה חיים חדשים. מן היושר ההיסטורי הוא שממ־שלת ישראל תתן את דעתה על התאריך ז' באדר, יום פטירת „אדון הנביאים". יום זה צריך להגביר בלוח העם למועד עממי ולתת צורה נאותה ליום זה, יום פטירת המחוקק האלקי משה רבנו!

שירת יהושע טן־פי

ים הקרובים ייצא לאור ב־ מוסד ביאליק ספר שיריו ושע טן־פי: „עולם כזה צר־ אי". בספר שירים זה נכללת השירית של המשורר בפרק ל שלושים ושבע שנים. כלו־ הם מחזור השירים „האריאצי־ ל האביב", „מאלף ועד תיו", החושך והראות", וכן מח־ ירים הישים שיש בהם ביטוי ת המשורר לאחר מלחמת יום ים. שע טן־פי נמנה בשעתו עם הצורת של השירה העברית שיריו מן התקופה האחרונה מתבלטת שירתו מבחינת ייחודה ב־תוכן ובצורה.

פרס ספרותי

**ע"ש פנן שב"י — יעקב מאור
רופא הצוללת „דקר"**

אגודת מפיצי תודעת השואה מו־דיעה בזה על הענקת פרס על שם ד"ר שב"י — יעקב מאור לשנת תשל"ה.

א. הפרס יינתן לפי המלצת חבר השופטים בעד יצירה ספרותית (ב־סיפור, שיר, רשימה או חיבור עיו־תונאי) על נושאים הקשורים בכי־בוש הים העברי והדברות גליו ומ־צולותיו. כתובה בעברית, שטרם לא ראתה אור או שפורסמה לפני 5.10.1973; ב. אין הפרס ניתן ליצי־רה שכבר זכתה בפרס אחר; ג. ה־פרס הוא בסך 1,000 ל"י וחבר ה־שופטים רשאי לחלקו גם בין מספר משתתפים; ד. את היצירה יש להג־יש בדואר רשום לועדת הפרס עד 5.3.75 בחמישה עותקים כתובים ב־מכונת כתיבה (יצירה שפורסמה אף היא ב־5 עותקים); ה. הפרס יינתן בפומבי ביום ראשון 27.4.75, השבוע בו חל יום ההולדת של ד"ר שב"י־יעקב מאור.

ו. הכתובת להגשת היצירה: פרס ד"ר שב"י־יעקב מאור, ת.ד. 23178 תל־אביב.

صكذا من الاصل

בעידן של תמורות מדיניות

מאת אליעזר אבטבי

בואו של המדינאי רב הכישורים ד"ר קיסינג'ר למזרח התיכון מהווה שלב נוסף בסידרת שיחות להסדר ביניים בינינו לבין מצרים. ארצות הברית מיחסת חשיבות רבה לשליחות זו ובמיוחד דברים תמים שהשמיע נשיא ארצות הברית כאשר כיבד את הענין ואת ד"ר קיסינג'ר ובא ללוותו לשדה התעופה. ד"ר קיסינג'ר מוכר בישראל כאיש רעיונות בעלות אופי של משרות „דוגמת ויאטנאם" אשר תוקף יציבותן קשה לאמוד. לפניך פרטים מעטים על המצב המדיני לאחר המלחמה האחרונה, והשלכותיהם להסדר הבא באם יושג.

העם בישראל נלחם ארבע מלחמות. הקשה שבהם היו מלחמת השחרור ומלחמת יום־הכיפורים. כל מלחמה הולידה תופעות לוואי משלה והשפיעה בדרך זו או אחרת על מצב הכלכלה והחברה בישראל מזה, ועל המדיניות מאידך. מדינות רבות בעולם התיחסו באהדה לנצחונות ישראל בעבר, ולא אחת בא הדבר לידי ביטוי בסיוע פוליטי במאבקנו הבינלאומי ואף עזרו ארתנו ביצירת דעת קהל בארצם. כמובן, היו גם כאלה שלא הסכו בירות וכעס, הרקו שן ונקטו בצעדים חריפים, לדוגמת האמברגו הצרפתי, אך גם שם ראינו, שדעת הקהל הפגינה אהדה עצומה לישראל למרות עמדתם הנוקשה של ראשי המדינה.

לא כך ארע לאחר מלחמת יום־כיפור. דעת הקהל היתה עויינת לישראל, היו מדינות שסרבו אף לאפשר נחיתת ביניים לרכבת האוירית שהגיעה מארה"ב. מסתבר, איפוא, שחל שינוי משמעותי בדעת הקהל, ובעמדת מדינות ידידותיות בעולם כלפי ישראל. היחס האוהד והחיובי לישראל דעך במקצת, את מקומו תפס הנפט והסברה חסרת תקדים במדיה של הערבים והפלסטינאים. גם אם היו פה ושם גילויי אהדה לישראל הרי שראשי המדינות ואמצעי התקשורת המפיצו בחשיכותן מאותן הסיבות הפוליטיות כלכליות הקשורות בנפט ובאנרגיה.

המלחמה האחרונה לא הותירה כל ספק שמטרות הערבים היתה היתה הטולה של ישראל עד חורמה, לפי הגדרתם. אין כל צורך בשבועות ובראיות. הרי כל הצהרה, בין שהיא גלויה ובין שהיא סמויה יש בה משום אי השלמה ותביעה בלתי העיונית של נסיגה מכל השטחים וממוש זכויות הפלסטינאים. קודם למלחמה מסי פעולות הסעיה דיפלומטיות בקרב ארצות אירופה, אמריקה ואפריקה אשר הואמנו על־ידי ברית המועצות והוגדרו כתוכניות השמדה מדינית. לדוגמה, הרחקת המומחים הסובייטים. פרויקטים של פיתוח לצורכי שלום, שליחות שליחים מטעם סאדאת אל כל קצוי תבל על־מנת לנצל היטב את הפירצה. הזקקות המדינות לנפט אף היא תרמה את חלקה. המנהיגים הערבים השכילו להבהיר את בעית הפלסטינית ולעורר את הרושם ה„מתון כביכול, כי המשטר בראשותו של סאדאת — פניו לשלום מיגדות. הם גם מוכנים לחתום על הסכם השלום ובביצוע פרויקטים מערבים.

הם מבקשים ל„צמק את ישראל"

המנהיגות הערבית המצרית ידעה אל נכון שלמרות שישראל הופתעה במלחמה זו, יצאה היא כמנצחת מבחינה צבאית. אולם הערבים השיבו לעצמם את „הכבוד העצמי הלאומי". היו מדינאים בעולם שסברו שדווקא משום שכבודם הושב להם, ניתן יהיה לגשר בין העמדות ולהתקדם בשלבים מתוך עמדת כוח ולא מעמדה תבוסה. אולם ההנהגה הערבית לא סברה כך. היא ממשיכה בקו הנוקשה. אולו משנוכחו לדעת שלחסל את ישראל לא יוכלו הציבו לעצמם יעד חדש. די לצטט את דבריו של המזרחן הסורי כדי להבין במה המדובר. „יש לצמק את ישראל ולהביא לקמילותה — אני היא תפול כפרי בשל". הערבים החלו ליישם מדיניות זו, ואף ניצלו את הויכוח הפנימי בישראל בעקבות המלחמה — המכונה בפיהם „התפוררות החברה בישראל". הם מסבירים ברחבי תבל שהוי מאבק נגרלים, שיש מאבק על השלטון, שכלכלתה של ישראל אינה משגשגת, בכך רוצים הם למנוע עלית יהודים לישראל.

פעילות דיפלומטית רחבה מימדים וגיוס דעת הקהל בעולם תביא אולי לנסיגה ישראלית בשלב זה בחזית הדרום. כידוע מצרים תובעת כעת את המעברים בגידי—מאסה—והמיתלה, וכן את שדות הנפט באבו רודס. כל זאת ללא תמורה מדינית כלשהי. ותוך איומים מתמידים שללא נסיגה ישראלית נוספת לא יפתחו את התעלה לשיט בינלאומי. בדרך איפוא, שאין שליטי מצרים יכולים להשלים עם העובדה שחיילים ישראליים חונים במרחק 20 ק"מ מנתיב המים ומהווים איום רציני על ערי התעלה והתעלה עצמה, במקרה של חידוש מעשי האיבה. בשבועות הקרובים עתידות להפליג אל הים 15 הספינות שנלכדו באגם המר מאז מלחמת ששת הימים. צאתן לדרך מסמל כי אחד מנתיבי המים החשובים ביותר בעולם עומד להיפתח לתנועה. עד כה הושלמו תוכניות להרחבה ולהעמקה התעלה כדי שספינות עד 150 אלף טונות יוכלו לעבור בתעלה בעוד כארבע שנים בערך. ביצוע התכנית יעלה כמיליארד דולר. לפתיחת התעלה מחדש תהיה השפעה מורלית וכלכלית עצומה אשר תכניס למצרים תגמולים במטבע זר בסכום המתוכנן בלמעלה מ־500 מיליון דולר אשר יביאו להבראת כלכלתה. גם מדינות מערב אירופה תצאנה נשכרות מפתיחת התעלה. בריטניה שלמה ב־7 השנים האחרונות עקב סגירת התעלה כ־600 מיליון דולר כדמי הובלה גבוהים יותר עבור הנפט מן המפרץ הפרסי ומוצרי ייבוא אחרים. לגמלי איטליה נגרמו הפסדים הנאמדים לפי הודעות רשמיות ממשלתיות בכ־1½ מיליארד דולר.

התעלה והמעברים בעיני המצרים

פתיחת התעלה בעיני מצרים היא בה צעד ראשון בתכנית פיתוח רבת שלבים. ברצונם לשקם כידוע את שלושת ערי התעלה: — פורט סעיד, איסמעיליה, וסואץ ולהפכם למרכזים אזוריים מסחריים שוקקים עם אזור גדול לסחר חופשי — ריכוז תעשיה — מרכזי תיירות ושדות תעופה אזוריים. כל זאת במגמה לקלוט כמיליון מצריים שבחלקם היו בורחו מאזור התעלה מפני הקרבות. בנוסף לכל זה קיימות תוכניות פיתוח לטווח ארוך בהיקף של כ־9 מיליארד דולר, הכוללת בין היתר: סלילת מאות קילומטרים של כבישים והנחת צינור נפט לאורך 320 ק"מ מסואץ לאלכסנדריה וכן הנחת מסילת ברזל במקביל לתעלה עם מסעף לעמק הנילוס.

על־פי הצהרת שרי השיקום והאוצר המצרי הצליחו עד כה המצרים לגייס כ־50 מיליון דולר למטרות שיקום התעלה כמלוות חוץ מהבנק העולמי, מנסיכויות המפרץ הפרסי כ־100 מיליון דולר. כווית העניקה למצרים כ־175 מיליון דולר והלוואה גדולה של כ־250 מיליון דולר מסעודיה. כמו כן, קיבלה מצרים הבטחות למתן מענקים נוספים מאירן, גרמניה, יפן ורומניה בולגריה.

הבטחות סיוע אלו קשורות בהשגת הסדר עם ישראל ואם לא יושג הסדר, עלולות כל תוכניות הפיתוח הללו לשקוע שנית במימי התעלה. מכאן קובע פרשן ערבי ידוע שיש לאלץ את ישראל להחזיר את המעברים בשל הקירבה לתעלה. במקרה של חידוש המלחמה תעמוד ישראל בפני שתי חזיתות חזקות, כאשר רוב רובו של הכוח המצרי יהיה באזור המעברים ובסיני. מכל האמור עד כה משתמע, שאין זה הזמן המתאים למצרים כדי לצאת למלחמה. עיקר הלחצים יופעלו בדרך דיפלומטית במיוחד על־ידי מעצמות העל כדי להביא לנסיגה בסיני. מה שעלינו לעשות, הוא לנצל את עובדת ישיבתנו במעברים ולא לסגת ללא קבלת תמורה מדינית חשובה. יש הסוברים שתמורה זו תהיה סקט רבסתון של כ־5 שנים. ואחרים סבורים שיהא זה הסכם אי לוחמה לתקופה מוגבלת עד ל־3 שנים. מכל מקום צריך להבטיח שתקופת הביניים שתיקבע במקרה של הסדר תהווה יסוד לבניית גשר לשלום בעתיד. נסיגה ללא תמורה פירושה להותיר עמדות טובות במעברים בגבולות פתוח טובים. אין להחזיר את אבו רודס ואת שדות הנפט שהם חשובים לא מעט לכלכלתנו. לכן, יש לנהוג במדיניות מאופקת שקולה והירה מחד — ומאידך לגלות תקיפות, נוקשות וליכוד לבל נפסיד את ה„קלף" החשוב שברשותנו. אין אנו צריכים להסכים לתזוזה חד צדדית אם המצרים לא יהיו מוכנים לשאת עמנו, ולתת תמורה מתאימה.

יש לספח את הגולן

אשר לסוריה, הרי אין למדינת ישראל על מה לנהל משא ומתן להסדר ביניים נוסף על בסיס דרישתם לפנות את כל הגולן ושיבה לגבולות 1967. הדבר היחיד שתוכל להציע לסורים — הוא להכנס למשא ומתן על שלום קבע ללא כל ויתור או תמורה טריטוריאלית. נסיון של השנים האחרונות והוקשרתם של הסורים מלמדנו, שהסורים ינצלו כל פירצה כדי לסכסך ולפגוע בכל הסדר שעשוי להווצר בין הצדדים בדרום וזאת משום שעמדתה של ישראל ברורה שאין על מה לוותר בגולן. ומה מאוד חבל שלאחר הסדר הראשון וההורת המובלעת עם קוניטרה לא סופחה רמת הגולן למדינת ישראל כחלק בלתי נפרד מריבונותה החוקי של מדינתנו רצוי לאזור עוז ולעשות זאת עתה מהר ככל האפשר על מנת להסיר הספקות מליבם של הסורים וממדינאים שונים הסבורים שבגלל 6 ק"מ בגולן לא יבא השלום.

הנושא הירדני והפלסטינאי היה בחודשים האחרונים במוקד התענינות ומול זרקורי הפרסומת. ועידת רבאט סגרה את האופציה למו"מ עם ירדן וקבעה באופן שאינו משתמע לשתי פנים שירדן חדלה להיות מועמדה לנהל שיחות עם ישראל. בכך הכתירה את ערפאת כגורם המייצג את הפלסטינאים בניגוד לדעתו של חוסיין. אולם המלך נאלץ לקבל עליו את דין ועידת מלכי ערב ונשיאיה, שהחליטו שאש"ף הוא הכתובת הבלעדית שתנהל מו"מ בשם הפלסטינאים. לאחר ועידה זו באה עצרת האומות המאוחדות והזוקה עוד יותר את מעמדו של אש"ף. ראש הארגון הטרוריסטי — אדריכל אלפי פשעים המורים נגד נשים ילדים ואזרחים תמים מפשע — זכה להשתיר את רמות במוסדות האו"ם המתיימר להיות ערובה להתנהגות אנושית.

הרובה והחשיבה זה בצד זה

לאחרונה מנסים שופרות התעמולה הערבית להציג את עמדת ההנהגת אש"ף כמתונה כביכול. להלן לקט מובאות מדברי ערפאת: (בהקיד) אין שום ויתורים, מקח וממכר או הסכמים סודיים. ארגוני ההתנגדות הפלסטינאית הנם חלק מתוכנית לאומית ערבית כוללת. (באלג'יר) אנו מקוים כי העצרת הכללית תפרסם החלטה אשר תתקן את הטעות שנפלה כאשר הוחליטה על החלוקה. (בלוב) הגברת פעולות צבאות ומלחמה המשיית בלתי נמנעת, ובכנס סופרים ועיתונאים אמר — הרובה והחשיבה יעצרו זה בצד זה בדרך המאבק. ערפאת מרבה לנסוע לארצות ערב וכן לארצות קומוניסטיות. לא ירחק היום ויורצה שוב להופיע בפני עצרת האומות כדי לדרוש הכרה מלאה כנציגם הבלעדי של פלסטינאים.

מי הם הפלסטינאים? על־פי הגדרתם אלו הם הערבים היו בשטח המנדט הבריטי בארץ ישראל ערב מלחמת השיחרור וצאצאיהם. האוכלוסיה הערבית בישראל המכונה „פלסטינאית" מנתה בנובמבר 1948 — 142 אלף נפש. ומחוץ לשטח ישראל 1.118 אלף נפש. כיום נמצאים בישראל 530 אלף נפש. היינו ישנו גידול של 27% ברצועת עזה נמצאים כ־400 אלף נפש ובגדה מערבית כ־650 אלף נפש. לפי דברי אש"ף, סה"כ הפלסטינאים מונים כיום 3.306 אלף נפש ואילו לפי נתוני משרד החוץ הם 2.890 אלף נפש.

חשוב לציין ששטחן של מדינות ערב שהשתתפו ברבאט הוא גדול פי 450 מגדולה של ישראל כיום (ללא סיני) הפתרון היחידי הוא ריכוזם של פלסטינאים במדינה ירדנית פלסטינאית וכל הצעה של הקמה או יצירת מדינה נוספת ערבית נפרדת בין ישראל לירדן היא איננה ראלית ולא תקום. ישראל לא תרשה ולא תשים את שדה התעופה שלה בטווח ירי של רובים ערביים. ולכן אין לראות בהופעתיו של ערפאת כאיש מתון, וחלילה לנו למסור אי פעם חלקים של ארץ ישראל — נחלת אבותינו לידי זדים וזרים.

הפרת האיזון בגבול הלבנוני

גבול הלבנון היה הגבול השקט מאז מלחמת השחרור עד מלחמת ששת הימים. בתקופה זו פרחה לבנון וצמחה מבחינה כלכלית חברתית ופוליטית. הודות לשמירתה על נטרליות ועצמאות בסכסוך הישראלי ערבי, ובהיותה רגישה לבעיות פנים שלה, שמרה על האיזון העדין בין המוסלמים לבין הנוצרים.

מאז מלחמת יום־הכיפורים וגירושם של המחבלים מירדן הגבירו המחבלים את פעילותם בתוך שטחה של לבנון והפרו את האיזון ופגעו לא במעט בשלוותה. מעורבות יתר של המחבלים בחיי יום יום של הלבנונים והקמת בסיסים לאימון אנשי הגרילה והירתם לישראל הביאו לפעולות תגמול ישראליות באופן מתמיד בתוך שטחה של לבנון. שם מצפים להתפתחויות פוליטיות כאשר הנשיא הנוכחי פרנגיה עומד לפני סיום כהונתו בעוד כמה חודשים ואילו אל צולח — ראש הממשלה ידוע בנטיותיו השמאלניות יכוון לשפר את היחסים עם ברית המועצות וכמובן יביא לרכישת נשק סובייטי לגבול זה. ישראל ערה לנעשה בתחום זה, במיוחד לאפשרות של התרחבת ההתנקשות עם המחבלים או חדירת צבא ערבי כלשהו לדרום לבנון.

בשנה זו — 1975, נעמד איפוא, בפני התפתחויות ודרישות לנסיגות שונות ולא מן הנמנע שיהיו חילוקי דעות ויכוחים בין ואשינגטון לירושלים, ובודאי עלינו להתכונן לאפשרות של מלחמה. עם זאת רצוי לדבר פחות בנושא זה ולהרבות בהכנות כדי לקדם פני הבאות.

ההתאוששות מדכאון

מאת אהרן הלוי פיצ'ניק

הדכאון שהיה נחלת רבים מאז מלחמת יום הכיפורים נעלם מאתנו אט אט. ההתאוששות באה אמנם לאט לאט, אחרי יסורים קשים ואבדות רבות בנפש, אך השתכנענו שלמרות ההפתעות והמחדל המשכבעת ב־צה"ל, כפי שקבעה „ועדת אגרנט", גם צה"ל התאושש, וסופו מוכיח על תחילתו שניצח בשתי החזיתות, ואלמלא הסובייטים שמיהרו להציל את המצרים ולחצו על אמריקה ואמריקה על ישראל לקיים שביתת־נשק, היתה תבוסת המצרים שלמה.

ואחרי כל אלה ולמרות הכל, מצבנו איתן ב"ה גם בסיני וגם בגולן וגם בגבולות ירדן, ויכלנו להפנות את כל המאמצים לתכנית הכלכלית החדשה כדי לחזק את הכלכלה ולמנוע משבר במשק ולחץ אינפלציוני. החיים בארץ הולכים במסלולם הרגיל ועולם כמנהגו נוהג גם בדברים חיובים וגם בצד השלילה, כמו תמיד.

אלא שבחוץ־לארץ, בין אחינו בני ישראל בתפוצות, הדכאון והפחד עוד לא עבר. המכתבים שמגיעים מאמריקה ומאירופה, מביעים אימה ופחד על מה שמתהוה בארץ ועל מה שעתיד להיות. התעמולה הערבית הרוסית, העתונות וכלי התקשורת השונים, מלאים שם ידיעות מפחידות ומנפחים למעלה ראש את סכנת המלחמה הממשמשת ובאה ואת התוצאות הקשות והמרות שהמלחמה תביא על כולם, ואחינו בני ישראל דואגים ומיצרים ומתייסרים על כל צרה שלא תבא חלילה על המדינה ועל תושביה.

אומר חיים פוטוק, הסופר האמריקני־יהודי הנודע, שקנה בית בירושלים ונוסע מהכא להתם ומהתם להכא, כשהוא בביתו בפילדלפיה שבארצות־הברית אינו ישן בלילות מפני הפחד והבהלה מידיעות המתפרסמות על המצב בישראל, אבל כשהוא בביתו בירושלים הוא ישן טוב והוא שקט ורגוע מהחיים השקטים והנורמליים שהוא רואה בארץ.

*

הפליאה הגדולה היא, ששופרי ההסברה שלנו גם בחוץ־לארץ וגם בארץ אינם מגיבים כלל על הפחד והבהלה שמפיצים כלי־התקשורת והתעמולה הערבית בנוגע למצב בארץ. גם העתונות הישראלית ממשיכה לפרסם בהרחבה את דברי האיום של סאדאת, שישראל מוכרחה לסגת משלש החזיתות, ואם לא ?... אז אינו אחראי על מה שיקרה...

מצד שני הוא מזהיר שמצרים וסוריה לא יפתחו במלחמה, ואם־כן הרי זה טוב. לישראל אין ענין לפתוח במלחמה. צה"ל מוכן ומבוצר בכל הגבולות. המעברים בסיני ושדות אבורודס בידינו, רמת הגולן בידינו, יהודה ושומרון בידינו, על מה לנו לפתוח במלחמה ?

מי שהיה נשיא הקונגרס היהודי האמריקאני יואכים פרינץ, ה„ראביי" הרפורמי, יוצא באזהרה בעתונים האנגליים באמריקה שאסור לישראל לפתוח מלחמת מנע נגד הערבים, והסינטור האמריקני סשלדס פרסי בא למזרח התיכון ומזהיר את ישראל שאם תצא במלחמת מנע, ימנעו האמריקנים את התמיכה מישראל.

— ואנחנו כאן לא מגיבים כלל על הודעות.

אמר מי שאמר שאולי הידיעות המחרידות, טובות בשביל המגביות השונות, אולם יצא שכרו בהפסדו שזה פוגע קשות בתיירות ובעליה מארצות הרוחה הפוחתת והולכת סוף סוף עולם היהודי בארץ ובתפוצות אחד הוא וכל המכתבים המגיעים משם, המלאים חרדה, מקשים הרבה עלינו, וזה בגדר של „אל ימס לבב אחיו כלבבו"...

*

המומחים קובעים שבמשך חמש השנים הקרובות מצרים לא תהיה מוכנה למלחמה. סאדאט מודה ומודן שהסובייטים לא חידשו משלוחי הנשק ומה ששולחים זה טפין טפין, ואפילו אם ישלחו ויגיע גם נשק מצרפת ומשאר ארצות, יעבור זמן רב עד שיתאוששו ויהיו מוכנים למלחמה חדשה. ירדן כבר הצהירה שתהיה ניטרלית במלחמה הבאה וסוריה לא מסוגלת לצאת לבדה למלחמה.

בכל זאת תוקעים כולם בשופר המלחמה כמו שהיא עומדת בפתח. הדבר נוח בשביל הערבים ובשביל קיסינג'ר להפחיד את ישראל שתהא נוחה לויתורים מרחיקי לכת. אבל למה לנו להסתבך אחרי משאות שוא ומדוחים ? מדוע אנחנו צריכים להכריז יום־יום על ויתורים טריטוריאליים, עד שסאדאט חושב את הויתורים הללו של 30—50 קילומטרים כמונחים בכיסו, ודורש עוד בשחצנות ובגבהות, כאילו הכל תלוי בו.

מארה"ב מגיעות ידיעות שגם ד"ר קיסינג'ר סובר שלא יתכנו ויתורים ישראליים בלי הצהרת אי־לוחמה מצד הערבים, והרי זה הוא הדבר העיקרי אצלנו. מדוע לא נצהיר בגלוי שבלי הצהרת אי־לוחמה מצד הערבים לא נדבר על ויתורים טריטוריאליים — וחסל. ועל־כל הדיבורים על מלחמה יש לענות פשוט בשפת התנ"ך : אל יתהלל חוגר כמפתח !

זה ברור שאנחנו לא רוצים ולא צריכים למלחמה. אלא אם הם ירצו דווקא במלחמה הרי צה"ל מוכן ומזומן לזה, והם יודעים זאת היטב ! הם יודעים גם־כן שחצי שעה אחרי שיפתחו במלחמה, תעלת־סואץ והערים סביב לה, יכלאו חרבות והריסות. ויש להודיע זאת „לכל המעוניין", בגלוי ובמפורש.

*

ברוך השם צה"ל עומד על המשמר ותיתת אלקים על האויבים אשר סביבנו עד שיכולים אנו להקדיש זמן ושכל טוב למחיה וכלכלה, כאמור למעלה. אולם גם כאן, כהלכות גוברין יהודאין, עוברים מקצה אחד לשני. שוב שביתות ותביעות ודרישות מופרזות לשכר־יתר. רק התאוששנו מדכאון כללי ושוב רוצים להביא אותנו לידי משבר. שמענו שהשכבות הנמוכות במשק שלנו קיבלו פיצוי נאות כתוצאה מפיחות והתיקרות, ע"י ביטוח הלאומי, הסעד ותוספת היוקר. סמוכים אנו שהפער הכלכלי בין השכבות הוקטן ולו אפילו במקצת. אבל שוב לא מרוצים. מתאונן לפני אחד שמשכורתו מגיעה לשלשת אלפים ל"י לחודש והתקרה של תוספת היוקר היא רק מאתיים ל"י, והוא „מקופח"...

אמרתי לו מה שמספרים בשם רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זצ"ל, שפעם היה שם בברדיצ'וב יבול טוב מאד. המחסנים היו מלאים חיטה שהוזלה הרבה וגרמו הפסדים לסוחרים העשירים. באו לפני הרב שיגזור תענית ותפלה על התקלה הזאת. אמר להם : מעולם לא הבנתי את הניטור בתפלת „נשמת" „בשבע כלכלתנו" ועכשיו אני מבין את הדבר. העשירים קובלים על השבע. אבל מי שמזין את העניים ברעב, יכלכל גם את העשירים בשבע...

האיש משה / מאת הרב מרדכי פירון

לז' אדר

הרמב"ם הוא היחודי מבין הפילוסופים היהודיים המנסה לבאר תופעת הנבואה בדרך מדעית-סיבתית. אמנם אין התיאוריה של הנבואה לפי שיטת הרמב"ם נוטלת ממנה את אופיה ההתגלותי שמקורו ברצון האלוקי, ברם מדגישה היא את הצורך החיוני שבתהליך ההכנה השיטתית לקראת ההתקשרות בין השכל האנושי לבין השכל הפועל, הוא המגוף במערכת השכליים, שמקורם בשפע האלוקי, הפועל ביקום שמתחת לגלגל הירח.

עיקרה של הנבואה לפי השקפה מיטאפיסית זו, בהשפעתו של השכל הפועל על השכל האנושי ועל כוח הדמיון גם יחד. השפעה מקיפה זו יוצרת, מבחינת הקטגוריה השכלית, התגלותו של הנביא עד לתפיסת היסודות של האמת המוחלטת ואילו „מראות הנבואה" הינם תוצאה של פעילות ההשראה האלוקית על הכוח המדמה בכל יצירותיו. שילובם של הכח השכלי והחושות הדמיון תוך פיתוחם המירבי בדרך הנכונה והמתאימה לקראת שלמות עילאית, עלול להביא את האדם בדרך סיבתית־טבעית, לידי מצב שיא של הארה נבואית. לפי שיטה זו בדרך עקבית מתקבל למעשה, כי הנבואה עלולה להפך לנחלת כל אדם, בדרך „טבעית". במידה והוא מתכונן לקראתה כראוי ומשיג את שלבי המעלות השכליות והתכונות הנפשיות הדרושות. אולם, כאן קובע הרמב"ם כי תחולת הנבואה תלויה בכל־זאת, למרות שיא המאמצים וההשגים ברצון האלוקי, היכול למנוע ולשלול מאת האדם השגת ההארה והנבואה הרף הכנותיו והשתדלותו המאומצת.

הגדרת הנבואה

נביא כאן מדבריו של הרמב"ם בנקודה זו, לשם הסברת ההנחות שקבענו בהקדמתנו : „דעות בני אדם בנבואה כדעותם בקדמות העולם וחידושו... יש להם שלוש דעות בקדמות העולם וחידושו, כמו שביארנו, כן הדעות עוד בנבואה, שלוש... הדעה הראשונה, והיא דעת המון העתאים ממי שיאמין בנבואה, וקצת המון אנשי תורתנו גם כן יאמינוה, והוא שהאלוקי יתברך יבחר מי שירצה מבני אדם וישרה בו הנבואה וישלחהו, אין הפרש בין שיהיה האיש ההוא אצלם חכם או סכל, רב שנים או צעיר שנים, אלא שהם יתנו בו גם כן קצת טוב ותיקון המידות... והדעת השנית, דעת הפילוסופים, הוא שהנבואה שלמות אחת בטבע האדם והשלמות ההיא לא תגיע לאיש מבני אדם אלא אחר לימוד יוציא מה שבכוח המין לפועל... ולפי זו הדעת אי אפשר שיינבא השכל ולא יהיה אדם מלין בלתי נביא והמכים נביא כשיהיה כוחו המדמה כפי מה שאפשר להיות מן השלמות ויזמין בהכרח, שזה שלמות הוא לנו טבע... והדעה השלישית והיא דעת תורתנו ויסודותנו, היא כמו זו הדעת הפילוסופית בעצמה, אלא בדבר אחד, וזה שאנחנו נאמין שהראוי לנבואה המכין עצמו לה, אפשר שלא יתנבא, וזה ברצון אלוקי... אבל הפתיים מעמי הארץ, אי אפשר זה אצלנו שיתנבא אחד מהם אלא כאפשרות הנבא חמור או צפרדע. זה יסודנו : שאי אפשר מבלתי ההתלמדות והשלמות, ואז יהיה האפשרות התלויה בו גזירת האלהי" (מורה נבוכים, חלק שני, פרק ל"ב).

ברור מכאן שהרמב"ם מסכים למעשה להגדרת הפילוסופים היוונים בדבר מהותה של הנבואה, תוך הסתייגות עקרונית ויסודית ביותר, המכניסה את המימד המטפיסי בדבר ההכרעה האלוקית הקובעת.

לעומת יסודות שיטתו בדבר מהותה של הנבואה כתופעה הניתנת להגדרה מדעית לפיה רואה הרמב"ם הנות בקוים כלליים בין השקפת הפילוסופיה האריסטוטלית לבין תורת ישראל, הרי נבואתו של משה רבנו הוא מדגיש, הינה כל כולה מחוץ לכל תחום של קטגוריה רציונלית ואינה ניתנת לשום הסבר של סיבתיות או קונצפציה מדעית אחרת. נבואה משה על־טבעית ועל־רציונאלית היא בתמצית מהותה ויסודה בתופעה האלוקית המופשטת, בדו־שיח הישיר הבלתי אמצעי בין משה לאלוקות, תוך קדושה עילאית והארת המחשבות המפורידות, חזיון מיסטי שאין בכחנו להבינו או להשיג אף חלק ממנו, וכה הם דברי הרמב"ם בנקודה זו ! „ואשר אודיעך אותו כי כל דבר שאומר אותו בנבואה בפרקי זה המאמר אמנם הוא בצורת נבואת כל הנביאים, אשר לפני משה רבנו, ואשר יבואו אחריו. אמנם נבואת משה רבנו, לא אדבר בה באלה הפרקים אפילו מלה אחת לא בבאור ולא ברמיזה, הואיל : ששם „נביא" אמנם יאמר אצלי על משה ועל זולתו בסיפוק... אמנם ראיית התורה על היות נבואתו נבדלת מכל מי שקדמו, הוא אמרו : וארא על אברהם... ושמי ה' לא נודעתי להם, הנה כבר הודיענו שהשגתו אינה כהשגת האבות, אבל יותר גדולה כל שכן השגת זולתם ממי שקדם. ואמנם היבדלה מנבואת כל מי שיתאחר, הוא אמרו על צד הגדה : „ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים" (דברים ל"ד) הנה כבר התבאר שהשגתו נבדלת מהשגת כל מי שיתאחר אחריו בישראל אשר הם „ממלכת כהנים וגוי קדוש ובתוכם ה'", וכל שכן בשאר האומות... ותאמין שזאת מדרגה נקצר להשיגה על אמיתתה" (מורה נבוכים, חלק שני פרק ל"ה.) וברוח זו כותב הרמב"ם גם באיגרתו אל רבי חסדאי הלוי בין השאר : „הוי יודע שיש שם מעלה בדעת למעלה ממעלת הפילוסופים, והיא הנבואה. הנבואה עולם אחר ולא ייתכן בה ראייה ומשא ומתן. שמאחר שנתברר שזו נבואה, לא נשאר מקום לראייה... ומשה רבנו עליו השלום סוף הנבואה, ואין בנבראה למעלה ממנו" (קובץ תשובות הרמב"ם ואגרותיו חלק שני כ"ג).

בתוקף הארה אלוקית

מתברר איפא כי לפי תפישתו של הרמב"ם התעלה משה רבינו לדרגה עליונה מעל השגתם ומעלתם של בשר ודם. בתוקף הארה אלוקית מיוחדת חדר משה לכל סודות ההויה והגיע לתפיסת האמיתות המוחלטות האחרונות. אמיתות אלה נתגלו לו בחזיון ההתגלות האלוקית של „הסנה" ובמעמד המיסטי של „נקרת הצור". שני מעמדות אלה של קדושה עילאית מגלמים בתמצית מהותם, סובר הרמב"ם, את העיקרים המושכלות של הפילוסופיה היהודית והשקפת עולמה של תורת ה' על סודותיה הסמויים ומסגרותיה של המצוות החוקים והמשפטים. ואלה דברי הרמב"ם להבנת המבנה המחשבתי כולו של שיטתו הפילוסופית : „היסוד השביעי, נבואת משה רבינו ע"ה והוא שנאמין כי הוא אביהם של כל הנביאים אשר היו מלפניו ואשר קמו מאחריו כולם הם תחתיו במעלה והוא היה הנבחר מכל מין האדם אשר השיג מידיעתו יתברך יותר מכל מה שהשיג או ישיג שום אדם שנמצא או שימצא וכי הוא ע"ה הגיע התעלותו מן האנושות עד המעלה המלאכותית ונכלל במעלת המלאכים לא נשאר מסך שלא קרעו ונכנס ולא מנעו מונע גופני ולא נתערב לו שום חסרון בין רב למעט ונתבטלו ממנו הכוחות הדמיונות והמושיות והשגותיו ונבדל כוחו המתעורר המשתוקק ונשאר שכל בלבד ועל הענין הזה נאמר עליו שהיה מדבר עם השם יתברך בלא אמצעיות מן המלאכים". (פירוש המשניות להרמב"ם, מסכת סנהדרין הקדמה לפרק העשירי חלק ושם). מעלתו היהודית של משה רבינו, „נכלל במעלת המלאכים" כדברי הרמב"ם, סיגלה אותו לקבל את התורה האלוקית בכל טהרתה ולגלות צפונותיה ומסתוריה במידה שלא זכה בה אדם לפניו או אחריו השקפת רבינו היא כי כל האמיתות של הפילוסופיה הארסטוטלית והאפלטונית במידה וישנן בכללו למעשה בתורת ה' שכולה אמת ונצח תבלו לבשר ודם בשליחותו של משה רבינו. מקורות החכמה ויסודות ההשכלה אצל האומה הישראלית עם קבלת תורת ה' וממנה הועברו לאומות אחרות אלא שבעקבות הצרות והתלאות שפקדו את האומה נשכחו קניינים אלה מחכמיה ובמרוצת הזמן נתקבלה ההנחה המוטעית על ידי העולם ואף בישראל כאילו מוצאם מעמים זרים.

ההתגלות האלוקית

מעמדו הייחודי של משה רבינו בא לידי ביטוי מודגש בעת קבלת התורה על הר סיני. בעקבות רבה מסביר רבינו את תהליך ההתגלות האלוקית הניסית של מעמד מתן תורה על שלביו השונים. ההשראה האלוקית פעלה על המוני העם ומנהיגיו בהתאם למידת הכנסם הנפשית ומעלתם השכלית. הרמב"ם מסביר : „ואמנם מעמד הר סיני ואף על פי שהיו רואים כולם האש הגדולה שומעים הקולות הנוראות והמפחידות על צד הפלא לא הגיע למדרגת הנבואה אלא הראוי לה ועל מדרגות גם כן הלא תראה אמרו (שמות כ"ד א') „עלה אל ה', אתה ואהרון נדב ואביהו ושבעים מזקני ישראל" הוא ע"ה במדרגה העליונה כמו שאמר (שמות כ"ד ב') „וניגש משה לבדו אל ה' והם לא יגשו" ואהרון למטה ממנו ונדב ואביהו — למטה מאהרון, ושבעים זקנים למטה מנדב ואביהו ושאר האדם למטה מהם, לפי שלמויותיהם. ואשר כתבו חכמים ז"ל, (מכילתא לשמות י"ט כ"ד) „משה מחיצה בפני עצמה, ואהרון מחיצה בפני עצמה"... יתבאר לי שבמעמד הר סיני לא היה כל המגיע למשה מגיע לכל ישראל אבל הדבור למשה לבדו ולזה בא סיפור עשרת הדברות כולו סיפור היחיד והפרד והוא ע"ה ירד לתחתית ההר ויגד לבני אדם מה ששמע אמרה התורה : (דברים ה' ה') „אנוכי עומד בין ה' וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר ה'" ואמר גם כן (שמות י"ט י"ט) „משה ידבר והאלקים יעננו בקול" ובבאור אמרו במכילתא (לשמות כ' א') : כי כל דבור ודבור היה משיבו להם כמו ששמע. וכתוב בתורה גם כן (שמות י"ט ט') „בעבור ישמע העם בדברי עמך" מורה כי הדבור היה לו (למשה) והם ישמעו הקול ההוא העצום אמר (דברים ה' כ') „כשמעכם את הקול" אמר (דברים ד' י"ב) „קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול" ולא אמר דברים אתם שומעים. וכל מה שבא משמע הדברים, אמנם הכוונה בו שמע הקול, ומשה הוא אשר ישמע הדברים ויספרם להם. זהו הנראה מן התורה ומרוב דברי החכמים ז"ל (מורה נבוכים, חלק שני פרקים ל"ב—ל"ג).

ההתגלות האלוקית ברום מעלתה של מעמד הר סיני מצאת המשכה בנפשם של בודדים, יחידי סגולה, נביאי ה' בדורות המאוחרים יותר. בחירים אלה, זוכים אחרי זיכוך הטהרות נפשית ומוסרית, בחסדי שמים להשראה נבואית. הרמב"ם מבחין באחת־עשרה מדרגות במעלות הנבואה ומגדיר הגדרה ברורה כל דרגה תוך הסתמכות על פרשנות המקראות. אולם הבחנה זו בין הקטגוריות השונות של ההשראה אלוקית אמורה לגבי כל הנביאים מחוץ לנבואת משה רבנו שהיא מיוחדת ונבדלת במעלתה ולא ניתנת לשום הגדרה הסתכלותית. הרמב"ם מצביע אף על השוני המהותי בין נבואת משה לשאר הנביאים בדרך התופעה, צורתה ומהותה הזיכתה. „כל הדברים שאמרנו הם דרך נבואה לכל הנביאים הראשונים והאחרונים חוץ ממשה רבינו רבן של כל הנביאים. ומה הפרש יש בין נבואת משה לשאר כל הנביאים שכל הנביאים בחלום או במראה ומשה רבינו מתנבא והוא ער ועומד שנאמר „ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע בקול מדבר אליו" כל הנביאים על ידי מלאך, לפיכך רואים מה שהם רואים במשל וחידה, משה רבינו לא על ידי מלאך שנאמר „פה אל פה אדבר בו" ונאמר „ודבר ה' אל משה פנים אל פנים". ונאמר ותמונת ה' יביט" כלומר שאין שם משל אלא רואה הדבר על בוריו בלא חידה ובלא משל הוא שהתורה מעידה עליו במראה ולא בחידות שאינו מתנבא בחידה אלא במראה שרואה הדבר על בוריו. כל הנביאים יראים ונבהלים ומתמוגגין ומשה רבינו אינו כן הוא שהכתוב אמר „כאשר ידבר איש אל רעהו". כלומר כמו שאין אדם נבהל לשמוע דברי חברו כך היה כח בדעתו של משה רבינו להבין דברי הנבואה והוא עומד על עומדו שלם. כל הנביאים אין מתנבאים בכל עת שירצו, משה רבינו אינו כן אלא כל זמן שיחפוץ רוח הקודש לובשתו ונבואה שורה עליו ואינו צריך לכוון דעתו ולהזדמן לה שהרי הוא מכוון ומזומן ועומד כמלאכי השרת, לפיכך מתנבא בכל עת שנאמר „עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם" ובזה הבטיחו האל שנאמר „לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי", הא למדת שכל הנביאים כשהנבואה מסתלקת מהם חוזרים לאהלם שהוא צרכי הגוף כולם כשאר העם, לפיכך אין פורשין מנשותיהם ומשה רבינו לא חזר לאהלו הראשון לפיכך פירש מן האשה לעולם ומן הדומה לו ונקשרה דעתו לצור העולמים ולא נסתלק מעליו ההוד לעולם וקרן עור פניו ונתקדש כמלאכים" (משנה תורה, הלכות יסודי התורה, פרק שביעי ו').

מעלתו וייחודו

מעלתו של משה רבנו מהווה יסוד רעיוני מרכזי במבנה שיטתו הפילוסופית של הרמב"ם. במדור של משה מחוץ ומעל לכל יתר בני אנוש, חכמיהם ואף נביאיהם, מעמידה ממילא גם את בשורתו הנבואית. את ההתגלות האלוקית לה זכה מעל לכל הבשורות והתורות האחרות הבאות לידי ביטוי באמונתן ובדתותיהן של אומות העולם. תפיסה מחשבתית זו מאמתת באופן אבסולוטי את תורת משה ומבטיחה את יחודה. הגישה הנוטה של הסבר מדעי כביכול של תופעת הנבואה — הרמב"ם נותן תיאור שיטתי של תוכן הנבואה וחוקר הקר מדעי ממצה את גווניה השונים תוך סיווג ודירוג במעלות ההארה האלוקית. נסיון מחשבתי זה מעורר בעיות רבות ומסובכות. ברם, השקפתו בדבר אופיה המטפיסי של אישיותו של משה רבנו, המעמידה את גילויי נבואתו לתחומים שאינם ניתנים כלל להסבר, מקנה לקונצפציה של הרמב"ם ביסוס דתי מוצק במסגרת עקרונות אמונה מקודשים. תוך מאמץ מחשבתי שיטתי להבליט ולהדגיש ביותר תוקף והזהירות את הייחוד שבנבואת משה רבנו בגילוי חד פעמי בתולדות האנושות, מגדיר רבנו הבדלי יסוד מהותיים נוספים בין נבואת משה לשאר נביאי ישראל. „האמנם הבדל מופתיו (של משה) על הכלל ממופתי כל נביא על הכלל. כי כל הנפלאות אשר עשאום הנביאים, או נעשו להם, היגידו בהם יחידים מבני אדם, כאותות אליהו ואלישע. הלא תראה, מלך ישראל תמה מהם וישאל גחזי שיגידם לו, כמו שאמר : „ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע, ויהי הוא מספר וכו' ויאמר גחזי, אדוני המלך, זאת האשה וזה בנה אשר החיה אלישע" (מלכים ב', ח', ד־ה) וכן אותות כל נביא, זולת משה רבינו. ולזה הגידה התורה עליו גם כן שלא יקום נביא לעולם שיעשה אותות בפרהסיא לעיני הנאות לו והחולק עליו, כמו שעשה משה, והוא אמרו : „ולא קם נביא עוד... לכל האותות והמופתים... לעיני כל ישראל" (דברים ל"ד, י"—י"ב), שהוא קשר הנה שני הענינים יחד, שלא יקום מי שישיג כהשגתו ולא מי שיעשה כמעשיו, ואחר כך באר שהאותות ההם היו „לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו" (שם, י"א) והחולקים עליו, והיו גם כן בפני כל ישראל הנמשכים אחריו, „לעיני כל ישראל" וזה דבר לא נמצא לנביא לפניו וכבר קדמה הגדתו הצדקת שלא יהיה זה לזולתו. ולא יטעך מה שבא מעמידת אור השמש ליהושע השעות ההם : „ויאמר לעיני ישראל" (יהושע י' י"ב) כי לא יאמר „כל ישראל" כמו שבא במשה. וכן אליהו ב„הר הכרמל" בפני אנשים מועטים..." (מורה נבוכים חלק שני, פרק ל"ה).

גדולתו וקדושתו

גדולתו וקדושתו של משה, מעניקה לנבואתו אופי טרנסצנדנטלי, על אמיתותה המטפיסית האלוהית. השגותיו של משה רבינו גבוהות מהשגות בשר ודם, ותורתו תורת נצח היא.

וכך מגיע הרמב"ם לסגירת המעגל הרעיוני שבריכזו משה רבנו. השגתו של משה רבינו, תוחם במאמץ שכלי־נפשי עליון ושיאה בהשראה האלוקית בספירות הקדושה הכמוסות. כי השגתו של משה רבינו היא מעל להשגתו של אריסטו ואין אף לא יוכל להיות מקום לשום יסוד השוואתי בין קדושת הנבואה לבין הפילוסופיה המתבססת על ההגיון השכלי. כדברי הרמב"ם : „שיטת אריסטו היא תכלית דעת האדם מלבד מי שהושפע עליו השפע האלוקי, עד שישיג אל מעלת הנבואה אשר אין מעלה למעלה הימנה" (איגרת לשמואל אבן תיבון). את אריסטו מכנה הרמב"ם בתואר הרם של „ראש הפילוסופים" (מורה נבוכים, חלק ראשון פרק ה'), היינו החכם שהגיע לשלמות הגבוהה ביותר בדרך העיון ובמסגרת המופת ההגיוני. אולם, לעומת זאת, משה מכונה בפי הרמב"ם „אדון כל החכמים" (מורה נבוכים חלק שלישי פרק נ"א), כי השגתו את מהות היקום והוויותיו היתה בדרך העל־טבעית המקודשת של הנבואה, בסגולה המיוחדת למשה בלבד ואין לשום יצור אנושי חלק בה. לכן משה — „הוא המלך אשר מלכים יוה, והוא המשמן הכל מלבדו רוח. וכבנו מהוה שדי החוזי" (אגרת הרמב"ם לאבן ועיין). כי משה רבינו המנהיג והמחוקק, מוסר תורת ה' לעם ישראל הוא, כפי ביטויו של הרמב"ם באגרת תימן — „אדון כל הנביאים הוא שלם כבולם והוא המשיג מהקדוש ברוך הוא, מה שלא השיג אחד מכל הנביאים לא לפניו ולא לאחריו".

מוסד הרב קוק
ת. ד. 642 ירושלים
זה עתה הופיע
זכרון יעקב
שאלות ותשובות ודרשות
מאת
הגאון רבי יעקב ישראל זובער זצ"ל
התוכן:
שעון השמשי לשבת ; מנעול דלת המחובר למגעיש החשמל, אם מותר לפתוח את הדלת בשבת ; טיפולים לקטן בשבת ; מי שחושש שיבוא לידי סכנה, אם מותר לחלל את השבת ; אם מותר לנסוע ברכבת בשבת להינצל מחשש סכנה, ואם יש הבדל בין נכנס קודם השבת או לא ; התזת הראש ע"י שחיטה בבת אחת ; בדיקת ב' סימנים בשעת השחיטה ; בדין טריפה ; בדין חלב עכו"ם ; בענין פיחות המטבע ; חתן וכלה שהודעים בבירור שלא ישמרו דיני נדה, אם מותר לסדר להם חופה וקידושין ; למי שלא נזהר בטלטול בשבת במקום שאין בו עירוב, אם מותר לקנות לו טלית ; בדין מקווה ; ש"צ שדר עם נכרית, אם מותר להתפלל לפני הציבור ; הדלקת נרות שבת במנורות חשמל ; מת שנשרף בקרומטוריום מתי מתחילה האבילות ; לתיקון עגונות ; שמות גיטין.
שאלות ותשובות עם הגאונים רבי יוסף ראזין, רבי חיים עוזר גרודזינסקי ורבי שלמה דוד כהנא זצ"ל.
דרושים. המחיר : —.18 ל"י
משרד ההפצה: תל-אביב, רח' אלנבי 87, טל. 5036

14 כרכי
האנציקלופדיה התלמודית
שהופיעו עד עתה מכילים למעלה מ־1000 ערכים־ענינים, עד אות חי"ת, בכל שטחי ההלכה ; ברכות ותפילות, זרעים ומועד, נשים, ונזיקין, שופטים ומשפטים. ארץ ישראל והמקדש, טומאה וטהרה איסור והיתר תקנות ומנהגים (כרכים ט"ו—ט"ז בהכנה לדפוס).
מחיר כל כרך —.46 ל"י
ניתן להחליף כרך א' הישן במהדורה חדשה ומשלמת — עם 10 עמודים חדשים במחיר —.22 ל"י.
רק אצל :
האנציקלופדיה התלמודית, בית־וגן, ירושלים
מכירה ראשית לא"י:
חיים נשולה, רחוב בילו"י 4, תל־אביב.

מרכז זלמן שזר
להעמקת התודעה ההיסטורית היהודית
הופיעו
ספר שמוש
המחבר: ר' יעקב עמדן
מהדורה מצולמת של הדפוס הראשון
(תקי"ח — תקכ"ב)
חשיבותו העיקרית של הספר בתעודות היהודיות הפנימיות בנות הזמן — גבית עדות בבית-דין ומעשיהם של בני הכת הפרנקיסטית, אגרות חכמים וראשי ציבור בפולין הנוגעות למלחמה בכת ולמגע עם השלטונות בענין זה.
178 עמודים המחיר —.15 ל"י
יהדות תימן
ביבליוגראפיה (2)
ערך: יוסף טובי
ביבליוגראפיה נבחרת זו כוללת למעשה את הפרסומים העיקריים והחשובים ביותר על יהודי תימן בכך יכולה היא לשמש כלי עזר חשוב לחוקר, למע
ולחובב.
המחיר —.18 ל"י למורים וסטודנטים —.15 ל"י
ההכישה : במרכז זלמן שזר, ת. ד. 4179 ירושלים, ובחנויות הספרים הראשיות.

האוניברסיטה העברית בירושלים
המחלקה למינהל תלמידים — המשרד לקבלת תלמידים
רישום המועמדים לשנת הלימודים תשל"ו (975/76) החל ביום א', כ"ט בטבת תשל"ה (12.1.75) ויסתיים ביום ו', י"ז באדר תשל"ה (28.2.75)
מתקבלות בקשות לפקולטות / בתי ספר :
הפקולטה למדעי הרוח — ביה"ס לרפואה
ביה"ס לחינוך — ביה"ס לרפואת שיניים
הכשרת מורים (תעודת הוראה) — ביה"ס לרוקחות
הפקולטה למדעי החברה — הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למינהל עסקים — ביה"ס למדעי שימושי המבנה
ביה"ס לעבודה סוציאלית — הפקולטה לחקלאות
הכשרת מנהלים למרכזים קהילתיים — ביה"ס למדעי התזונה והבית
הפקולטה למשפטים — ביה"ס לספרנות ולארכיונאות
המכון לקרימינולוגיה
בעל תעודת בגרות ישראלית או מי שלמד במוסד להשכלה גבוהה בארץ שנה אחת לפחות, יפנה אישית או בכתב ל„אקדמ
ת. ד. 41, גבעת רם, ירושלים, ויקבל את ה„מדריך לתלמיד הח
וטפסי רישום תמורת —.8 ל"י (ללא צירוף המעטפה על הסך ה
לא יישלח המדריך). חיילים בשירות חובה יקבלו את המד
חינם. אישית או לתעודתם הצבאית.
בעל תעודת בגרות שאיננה ישראלית ושטרם למד במוסד להש
גבוהה בארץ כתלמיד מן המנין, יפנה למשרד לתלמידי חו"ל, הצופים, ירושלים 95621.
תלמיד ותיק באוניברסיטה העברית המבקש להוסיף/להחליף ת
לימודים לפקולטה שבה לא למד — יפנה בקלקו למשרד לק
תלמידים (טפסים ניתן לקבל במלק"ה ובמזכירויות הפקולטו
בהיה"ס).
מועדי הרישום שלעיל חלים על כל המועמדים לשנה ב'
לתשומת לב המועמדים לפקולטות הרפואה! יש לצרף מ
הטופס „בקשה למבדקים פסיכומטריים" (המצורף לטופס הרי
לכתובת : הטכניון, משרד רישום וקבלת תלמידים, קרית הטכ
חיפה.

ועדת אגרנט ואנחנו העתונאים

מאת יונה בן־אמיתי

מי שמעז ליטול לידיו איזמל הביקורת כדי להסתייע ...ע כלפי ציבור העיתונאים בישראל הריהו מתחייב בנפשו. ...שם שהומעז לציין כמה ריקנים הם מרבית ה„אמנים" השחקנים, הבדרנים והתקיינים של „שידורי ישראל", ב־ידיו ובייחוד בטלוויזיה שבטאם־טאם זה וקלוקל וב„פופ" רועם ורועש משביתים שלוות נפשם של בנינו ובנותינו, נסתכן ומפקיר עצמו לשבט זעמם של אותם בדרנים ולים שכל זמר אמריקני־כושי מופת הוא להם. כך בדיוק ורלו של מי שינסה לומר ולהוכיח שציבור העיתונאים ירשה לעצמו יותר מדי.

להלכה — הכל כשורה. תקנון פנימי של האתיקה המקצועית תקנון שנדון והתקבל במועצת העתונות קובע תחומים וסייגים לפר־סומים ע"י עתונאים. כל מי שיהיה נוהג לפי כללים וסייגים אלה, יה מנפה ומייפה את כתיבתו, מסלק מהם כל דבר העלול לפגוע זולת מטעמי דת, עדה וכדומה. אלא שכל התקנות וההגבלות הינן חינת הלכה ואין מורין כן. אהבת „חופש הכתיבה" (כ„חופש השידור ובידור") הכסה וההפה על כל „פשעים" שבסטייה מההגבלות. תרצו עובדה אחת, פשוטה ביותר, „תמימה" מאוד־מאוד, כמעט מתבתי „לגיטימית"? — בבקשה. פלוני העתונאי כותב שחשוד פלוני, בואו לירושלים הוא מתגורר ברחוב פלמוני בן בר שר פלוני. יודע כתב „התמים" שקוראיו יחשבו מיד „אמור לי מי שכניך ואומר לך מה אתה"... „תמימותו" של הכתב מתבטאת בכך שמכל עשרות שכנים למקצועותיהם ולעדותיהם לא „מצא" אלא את זה שהכותב יצה ביקורו...

הסתייגות משטף פירסומים

לצורך מה באה ההקדמה הלא־כל־כך קצרה? להסב תשומת לבנו לדברי ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים, דברים חמורים למדי כלפי העתונאים. זה לא כבר נאלץ נשיא מועצת העתונות, עו"ד י. שנשטריין, להסתייג בפומבי מפרסומים מחשידים שהיו בכספר עיתונים בקשר לפרשת רצח המשילה הלר. הנושא עודנו בדיוניה של מועצת העתונות.

תוך כדי כך מוצאת הוועדה לנחוץ להקדיש חלק נכבד מהדו"ח היותר לפרסום ל„אנשי ציבור ועתונאים" שלא השלימו עם הדו"ח החלקי (שפורסם באפריל 1974). ואשר, כדברי הוועדה, „לא השתיתו את ביקורתם השלילית המפוכבת על נימוקים ענייניים, וביקורת עניינית הנובעת היא כמובן מחוצת ורצויה והינה מעיקרונו של התהליך הדמוקרטי, כי אם האשימו את חברי הוועדה שהם נהגו על דרך נשוא פנים" ומתוך נקיטת גישה של „איפה ואיפה".

כאן מזכירה הוועדה את פקודת החוק הפלילי וסעיפיו (131, 144) האוסרים פרסום דברים עולבים כלפי שופט, ואיסור דומה, לפי חוק ועדות חקירה, תשכ"ט, סעיפים 24 ו־25, לגבי פרסום דברים הנ"ל נגד חברי ועדת חקירה. הוועדה קובעת כי „ברור שכשם שאחד הדברים הפוגעים ביותר והעשויים להרעיל את האווירה הציבורית הוא אם מייחסים לשופט שפיטה הנגועה ב„משוא פנים" ומידת „איפה ואיפה", כן הוא גם כאשר נוקטים לשון מכתימה שכזאת לגבי חברי ועדת חקירה בנוגע למה שהשפיע על קביעת המסקנות או ההמלצות שלהם".

ובהמשך מציינת הוועדה את החשש המשפטי של פרסומים בעניין תלוי ועומד בבית משפט (או בעיצומה של חקירה) העשויים להשפיע על מהלך המשפט (או החקירה). נכון שיש חוקרים ומומחים אשר ...קים על הנוהג חשש כזה של פרסומים העשויים להשפיע על מהלך המשפט, אך בחוקי המדינה קיימת הגנה זו.

אלא, מיד מגיעה הוועדה לחשש חמור יותר ולעבירה שרבים מאתנו, העתונאים, דשים בעקבינו לעתים תכופות מדי, והיא: פרסום תיאורים ופרטים, בפרוזה או בחרוז (עיין „מוספי" עתונים בערבי שבתות וחגים), העשויים ליצור דעות קדומות בציבור נגד פלוני במפלגה יריבה, דתיות, עדתו וכו', פרסומים בדרך של „עשיית משפט על ידי העתונות".

כתבות על נושאים „תלויים ועומדים"

לא נלאה את הקורא בשפע דוגמאות, ונמשיך בהערות המורות של ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים שהכל חייבים להודות, כי ...קירה נגעו למלאכתם במלוא המסירות, הרצינות והאחריות: הוועדה מציינת בהדיה (עמודים 3—5) כי: „במשך הזמן בו התנהלה הקירתנו, הופיעו כתבות ומאמרים על נושאים התלויים ועומדים בפנינו, אשר ...עו באיסור האמור בצורה בולטת. אין כוונתנו לומר בזה שבכלל ...ה אסור לכתוב או להשמיע דברים על אותם הנושאים, אלא רק לא היה מותר לכלול בכתבות ובמאמרים קביעות החלטיות ומסקנות ...קניות בשאלות שנויות במחלוקת בקשר לנושא כנ"ל. ואשר הוועדה ...ם נקטה עמדה לגביהן, או לכלול בהם תיאורים עובדתיים, מהם משתמעות קביעות ומסקנות כאלה. גם תופעה זו לא הקלה על הוועדה את מלאכת החקירה וההכרעה, שהרי קיימא לן, כפי שאמר ...מנו השופט פרנקפורטר, „כמה חזק כוח הגרירה של הבלתי מודע". ...ד בשנת 1958 (במשפט היועץ המשפטי נגד מ. גרינוואלד) באמר ...את מחות הדעה של ביהמ"ש העליון בישראל כי „הגיע הזמן ...העתונות בישראל תלמד סוף סוף מהו הגבול האמיתי שעליו ...ך לעבור בשום פנים, כאשר המדובר בפרסום ברבים של חומר ...נוגע לעניין הנמצא עדיין בשלב של „תלוי ועומד" ואשר בירורו ...ם נסתיים בהכרעה סופית".

הוועדה מציינת אפילו שבין הפרסומים היו כאלה, חסרי אחריות, ...תה בהם הפרת דרישות חיוניות של בטחון שדה ובטחון המדינה ...לל ואשר אף הכילו אי דיוקים וסילופים...

לאחר שחברי הוועדה מעירים שלא את עלבונם האישי נתכוונו ...בוע הם קובעים שפרסומים כאלה „הפכו את משימתנו, שהיתה ...אוד הכי כבדה מאוד, כמעט לבלתי נשוא, דבר המעמיד בסימן ...אלה גדול את עתידו של מוסד ועדת החקירה במתכונתה לפי החוק" ...יינו: אם אנשים לשתף בוועדות חקירה שופטים, ו„לסכן את האימון ...ים — י. כ.).

„אם למרות הנסיון בו נתנסינו, בהיותנו חשופים להסחת ביקורת ...געת ובלתי עניינית — ממשיכה הוועדה — בלי שיכולנו להגיב ...ליה בפרהסיה לשם הפרכתה, הסיבה לכך היא: ראינו בהשלמת ...משימה משום מילוי ייעוד בעל חשיבות רבה, העשוי לתרום להכשרת ...מדינה לקראת עמידה במבחני הבטחון הצפויים לה".

דרושה בדיקה מחודשת

מזה מגיעה הוועדה למסקנה שיש לציין מחדש בקו הנקוט מזה ...ים רבות ע"י התביעה שלא להגיש בדרך כלל משפטים פליליים ...י סעיף 41 של חוק בתי המשפט, אפילו במקרים קיצוניים כנ"ל. ...ועדה מזכירה מדברי ביהמ"ש העליון בהקשר לכך:

סעיף 41 (א) לחוק בתי המשפט מגדיר את התחום לפרסומים ...קשר לעניין התלוי ועומד בבית משפט. הוא מנוסח בצורת איסור ...לי על כל פרסום שיש בו כדי להשפיע על מהלך המשפט או ...צאותיו, ומוציא מכלל האיסור רק „פרסום ידיעה בתום לב על ...ר שנאמר, או שאירע בישיבה פומבית של בית המשפט. לפיכך, ... דבר הנאמר או המתרחש מחוץ לכותלי בית המשפט (או ועדת ...קירה) שיש בו כדי להשפיע על המשפט, אסור בפרסום. עתונאים ...עלי עתונים הנוטלים רשות לעצמם לפרסם התרחשויות כאלו אינם ...ולים לטעון שהדבר נעשה לטובת הציבור. החוק קובע מה אסור ...ה מותר בפרסום מבחינת טובת הציבור, ומשאמר המחוקק את ...רו מסותמות כל הטענות שטובת הציבור דורשת אחרת".

דברים מפורשים וחמורים כלפי ציבור העתונאים שאסור לזלזל ...ם או להתעלם מהם. נכון, יש בדו"ח זה גם „דעת יחיד" של ד"ר א. נבנצאל, המצטרף גם הוא לדעה שיש אצלינו „תופעות של ...יעה מזיקה במעמדם של מוסדות שלטון שיפוטיים ומעין־שיפוטיים ...ירה תחת האימון שהם זקוקים לו למילוי תפקידיהם". גם ד"ר נבנצאל סבור, איפוא, ש„ההידרדרות בעניין זה היא ליקוי בתרבותינו ...בורית הגרת סכנות", אלא שהוא מבקש „לשקול היתרונות בחופש ...דיבור והביקורת. אם לא תמיד ניתן לשמור על שיווי המשקל ...ניהם, מוטב שההכרעה תהיה לטובת החופש. יתר על כן, הפעלה ...הדנית של החוק בדבר ההגנה על הוועדה והגבלת חופש דיבור בנושא ...לחמת יום הכיפורים, שהיתה כרוכה בכך מהווה גזירה שרוב הציבור ... מתקשים לעמוד בה. ללוות עבודת הוועדה במשפטים פליליים ... רק לגבי פגיעות קשות ביותר, והיו פגיעות כאלה, היה אומר ...וסיף על פצעי המדינה בשעתה הקשה, שעה בה כל מאמצי הוועדה ... למען שיקומה. על כן אין לי ביקורת על אי הפעלת חוק בזיון ...י המשפט להגנת הוועדה".

ובכן, גם „המתון" שבחברי הוועדה, בניסוח הצרותיו לגבי העתונ...ים שלקחו חלק בפרסומים שהיה בהם משום פגיעה בוועדת החקירה, ...גיש את חומרת הפגיעות בוועדה, אלא שבמקרה זה אין הוא ...ורעם על כך שלא נקטו צעדים משפטיים להגנה. הבעייה של חופש הכתיבה מזה וכבודם ומעמדם של נושאי מישרות מרכזיות ...ה בעינה עומדת.

האם לא עברו גבול המותר?

שמא יש „משהו" בטענות כלפינו, העתונאים, שהננו מרשים לעצמנו לחרוג מעבר למותר? ודאי שהנני ככל אותם החברים למקצוע ...וקעים את זכות ל„חופש העתונות" ביודעי מה יקר הוא נכס זה, ... שלא פעם הוא מביא למהפיג פלוני או לעסקן פלוני. עם כל ... ראוי שנתהדר בדרך כתיבתנו לבל תיערער, חלילה, את אמינות ...יבור הרחב בציבור העוסק באמצעי תקשורת שונים, ובייחוד העתונות.

לא החוק הכתוב צריך להרתיענו. טוב יותר להטות אוזן לדברי ...ש' מחברי מועצת העתונות בדיון האחרון בנושא זה. הוא הזכיר ...פירושו של הרמב"ן לפסוק „קדושים תהיו":

קדש עצמך במותר לך.

דומה כי זה הם המתאים ביותר גם לעתונאים שנותנים ו„הכימים". ...גבלה והריסון העצמי הם התרופה לכתיבה שלוחת רסן המקיממת ...ים וטובים. דברי ועדת החקירה אזהרה ותיזכורת הם לנו, העתונאים.

„כנחלים נטיו"...

ישיבת בני עקיבא נחלים - בת עשרים

„שבעה נערים שנשלחו מישיבת כפר הרואה הוו את היסוד לישיבת „בני־עקיבא" נחל יצחק שבמושב הפועל־המזרחי נחלים" — נזכר ה־רב יוסף בא־גד, הנמנה עם מייסדי הישיבה, כיום מנה־לה הכללי והחינוכי.

„זה היה לפני עשרים ש־נה ומאז גדלנו בעזה"ש, כש־מאחורינו טו"ב מחזורים ו־בהם כ־י"ך מאות בוגרים ש־הצטרפו ל„יד החזקה" של היהדות הדתית לאומית — דור הכיפות הסרוגות, דור החלוצים, הלוחמים והמת־נחלים" — הוא מוסיף מ־תוך התרגשות ובשמינית של גאווה.

זקן רבני ישראל הגרא"י אונטרמן, נושא דברו בפני תלמידי ישיבת נחלים

ראשיתה של הישיבה בצריף קטן בשולי המושב, כיום — קריה הומה של תורה המקרינה מאו־רה על הסביבה כולה.

אומר הרב בא גד: קיים ויכוח מהו הגודל האופטימאלי של מו־סד חינוכי, אשר מצד לו לא תו־כל לשרות בו אווירה חינוכית מתאימה ולא תוכל להינתן תשו־מת לב אישית — אינדיבידוא־לית — לתלמיד. דומה שבישיבת נחלים הצלחנו למצוא את המזי־גה בין כמות ואיכות. הכמות — המספר הרב של התלמידים, כשש מאות כיו"ם, אינו פוגע בשמירה על האיכות — על הרמה החינוכית הנאותה, לשם יצירת דמות של תלמיד חכם בהיקף רחב".

בהזדמנות זו הוא מגלה, כי אשתקד פנו כ־75 אחוז מהבוגרים להמשך הלימודים בישיבות גבו־הות. גם השנה יפנה כמספר הזה לישיבות גבוהות, מהם הרוב ל־ישיבות „הסדר" כשפניהם לישי־בות החדשות שיוקמו בעזה"ש בפתחת רפיח, מעלות ובגולן.

✡

בעומקה של הלכה

בישיבת נחלים, כביתר הישי־בות של „בני־עקיבא", שוררת רוח דתית לאומית. החינוך מ־יוסד על אהבת התורה, אהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל. בו־גרי הישיבה, רשמו פרקי זוהר במלחמת יום הכיפורים בהחלצם חושים להגנת המולדת. בכל ימות השבה ניתן לפגוש אותם במילוי תפקידי חינוך והוראה, ברבנות וכן בקרב הסגל האקדמי הדתי באוניברסיטאות, ברפואה ובהנ־דסה.

בישיבה שלוש מגמות — רי־אלית, הומנית וביאולוגית. הבחי־רה רחבה מאוד. רמת הלימודים גבוהה ותוצאות הבחינות — או־מרים מנהלי הישיבה — מעידות על כך. „בבחינות בגרות רשמנו הישג גדול כשהציון הממוצע היה 9.0 שהנו מהגבוהים בארץ. ומזה כמה שנים, כל הבוגרים (כמעט ללא בחירה כהחמישית ועד השמינית) זוכים לתעודות בגרות" — הם מדגישים.

אולם — אומר הרב בא־גד — גאוות הישיבה איננה על השגיה בלימודים כלליים דווקא, כי אם בחינוך הישיבה המעולה — ב־יראת השמים של התלמידים, ה־מקיימים כפשוטו את הצו הש־מימי של „והגית בו יומם ולילה". ליד הישיבה פועל „כולל אב־רכים" בראשותו של הרב רזיאל, בו לומדים הרמים העוסקים כמ־עט את כל היממה בישיבה, כ־שהם המפודדים שיחות תורניות עם התלמידים ומדי פעם בפעם נכנסים עמם במשא ומתן הלכתי, תוך בירור סוגיות סבוכות.

תלמידי הישיבה, ניתן לומר, לנים בעומקה של הלכה.

✡

המפנה עם הקמת החטיבות

עם הפעלת הריפורמה בחינוך, היתה ישיבת „נחלים" כהראשו־נות שהקימה את „חטיבת הבי־ניים".

עתה בסיכום שלוש שנות נר־סיון, מצביעים ראשי הישיבה, על חשיבותה של החטיבה ותרומתה להעמקת החינוך הישיבתי. „מ־עתה יימצאו התלמידים שש ש־נים באווירה ישיבתית, במקום ארבע. תוספת שנתיים מאפשרת הרחבת המסגרת הלימודית ובמ־יוחד בכל הקשור במקצועות ה־יהדות. אין דומה תלמיד המצ־טרף לישיבה אחרי שנתיים לימוד בחטיבה שליד הישיבה לתלמיד הבא אלינו אחרי סיום הלימודים היסודיים.

בדעת הנהלת הישיבה גם ל־הרחיב את המסגרת הישיבתית ולהוסיף עוד שנת לימוד, אם זה במסגרת ישיבות „הסדר" ואם זה במסגרת תכנית לימודים שבע שנתית, במקום שש שנתית, עם הקמת החטיבות.

התכניות מרובות. בחלקן ב־שלבי ביצוע, בחלקן פרי תכנון ומחשבה לעתיד. אינם מסתפקים ב„יש", גם אם רב הוא.

✡

פרי „המרידה הרוחנית"

מרן הרב זצ"ל אמר: מקובלים אנו שמרידה רוחנית תהיה". כ־אשר רואים את תלמידי ישיבות „בני־עקיבא" חשים, כי אכן מת־גשמים דבריו אלה בחיי היום־יום שלנו.

המרידה הרוחנית נותנת את אותותיה. דור הכיפות הסרוגות הביא מפנה בחיי היהדות בארץ. דור זה המתחנך — בישיבות ה־תיכוניות שראשיתן בכפר הרו־אה, שם נוסדה אם ישיבות „בני־עקיבא" אשר פרשה רשתה מהר מירון במרומי הגליל ועד אשל אברהם בעיר האבות — באר שבע.

ישיבות „ההסדר" שתלמידיהן — בוגרי ישיבות ב"ע מבליטות את המעגל ואף מבטאות נאמנה את „המרידה הרוחנית" עליה דיבר לפני כשני דורות, מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל, אשר חזה את אורות התחייה.

אורות אלה מאירים גם על ישיבת „בני־עקיבא" בנחלים ה־מציינת ביום שלישי הקרוב, ז' אדר, שהוא יום הולדתו ופטירתו של משה רבינו — עשרים שנות קיומה.

„החלום על הקמת יצירה תור־נית חנוכית למופת הפך ב־עזה"ש למציאות. זכינו ונתקיים בנו הפסוק „כנחלים נטיו" לפי פירושו של הירושלמי: כנחלין דמיין דמתגברין, כן הנון בית ישראל יתבין עדרין־עדרין כת־גברין באולפן אורייתא" — אי־מר ביום חג, מייסדה ומנהלה של הישיבה ר' יוסף בא־גד, תוך הד־גשה ברורה, כי התורה והברכה מגיעים להורים, לבוגרים, לתל־מידים, לצוותי ההוראה והמנהל הפוסקים באמונה בעבודת קודש.

כה לחי!

אבי"ש

שירת הפרוכת

מאת א. צבי גבעון

„חזק וברוך לאדריכל ומתכנן בית הכנסת „היכל שלמה" מאיר בן משה בן אורי על תרומתו בשם משפחתו של המחיצה ה־אמנותית מנחושת „שירת הנבי־את — מרים ודבורה" — בעזרת הנשים בביכנ"ס. יהי רצון ש־מעשי ידיו, הכלי המקורי היפה יוסיף כבוד ופאר והידור מצוה לכל המתפללים והמתפללות" — תעודה זו נמסרה על ידי הנהלת אגודת בית הכנסת הספרדי „היכל שלמה" בק. שמואל, בשכון של הפועל־המזרחי בחיפה כאות הוק־רה לתורם בטקס קביעת המחי־צה לעזרת נשים, עבודת יד אומ־נותית, שערכה רב.

שני רבני המקום, הרב ע. ה־כרמי והרב רפאל ברדוגו הצבי־עו בטקס הסרת הלוט על ההשי־בות, שלבשים הבאות לתפילה, כלי קודש בצורה שלהן. צוין שמחיצה זו ראויה אמנם להיות מוצגת במוזיאון, אבל מר בן־אורי הדגיש, שדווקא כאן במקום של מתפללים תותקן המחיצה כ־כלי מודיאלי ולא במקום של מבקרים־תיירים. בביכנ"ס „היכל שלמה" במקביל לבית הכנסת המרכזי הגדול של קרית־שמואל, אשר בו ארון קודש ובמה, ש־הובאו מאיטליה גם כן כלים מוזיאליים ומפוארים את ביכנ"ס המרכזי. הובעה התקוה, שהגננות מהסביבה בקריות, כמו בערב חג השבועות באות עם ילדי הגן ל־בתי כנסת, להראות לילדים ארון קודש, ספרי תורה יבואו השבוע לבית הכנסת „היכל שלמה" ל־הגים ולהסביר לפניהם את כלי השירה שהוטמעו בתוך המחי־צה.

שירת הים ושירת דבורה

שני פסוקים, אחד משירת ה־ים של מרים ואחד משירת דבו־רה, כתובים בצבע שחור על פחי נחושת מבריקים, קשורים בחו־טים לאורך כ־7 מטרים ומהווים לפי רעיון של האדריכל־האמן מאיר בן־אורי, חלק ממחיצה ש־על פי המסורת חייבת להפריד בין עזרת נשים לעזרת אנשים. לדעתו תפקידו של האדריכל ה־אמן, לפאר בית כנסת, מעמיד אותו לפני הבעיה, כיצד לשוות צורה לאותה מחיצה. עד היום נשאר בהקפו העקרון המסורתי

עיה הלכתית בסדור מחיצה, כי לא עמדו במקומות אלה בפני בעיות של צניעות הלבוש. רובם גם נהגו לפי המסורת האשכנזית שלא הקפידה ביותר, כמו התפי־סה החסידית או התימנית. הבעיה האמנותית בדת ובתשמישי קודש, לא נהירה לנוער הישראלי שנולד והתחנך בארץ. העמדת השאלה האמנותית לפני הרבנות הרא־שית היא יותר חמורה, מפני ש־היא עלולה לתת גושפנקה רש־מית לערך האמנותי, עד כמה שהיא מורידה ומעלה מקדושת המצוה.

בעניין המחיצה עומדת השאלה, האם לפנינו תפקיד ארכיטקטוני, הגורס לצפות את הקירות בכל חלק של האולם בצורה נאות ויפות עם עזרת הנשים נפרדת על־ידי מחיצה שלמה, אז כל כלי הקודש נעלמים מעיני הנשים ו־שייכים רק לאולם הגברים. אם קהל הנשים נחשב לצבור המת־פללים, למה יסגר לפניהן המבט לארון הקודש, לחזן, לבמת ה־קריאה? זו השאלה של המחי־צה, שיש למצוא לה את ה־פתרון.

רעיון המחיצה האמנותית

האדריכל בן אורי חיפש ב־משך שנים פתרון לבעית המחי־צה מבחינת הארכיטקטונית, ה־אסתטית־האמנותית והפסיכולו־גית ברוח ההלכה, מבחינה ה־ארכיטקטונית המחיצה חייבת ל־היות מוחשית, אחרת לא מבטא אולם בית הכנסת כמקום תפילה לצבור הכולל גם גברים ונשים, את המהות של בית כנסת. ה־מחיצה שייכת איפוא לעיקר בבנין בית הכנסת והיא צריכה להיות מן הרצפה לתקרה. תפקידה לתת לנשים את האפשרות לשמוע ו־לראות מה שמתרחש באולם ב־שעת התפילה וקריאת התורה, לא חייבת ליצור גוף אטום מ־חוסר ערך של קישוט ונוי. אח־רי שהמחיצה כנגד עיני הנשים, הקיר הוא בחלק העיקרי והחשוב ביותר לעצוב דמות החלל של עזרת הנשים. אז כשהמחיצה הוא קיר חלק, הן מסתכלות ורואות רק קיר ריק. אם תפקידם של הנשים כגורם חינוכי בצבור ה־דתי ובפרט בחוג המשפחה להת־יחס אל דברים אסטטיים כדבר

להשוות לבית הכנסת צורה ה־מזכירה את בית המקדש.

אם להבין היטב את הכוונות של אלה הדורשים מחיצה על פי ההלכה, הרי מימי בית שני, ש־היה נוהג בהזדמנויות כגון שמ־חת בית השואבה, כשקהל ה־מתפללים ועולי הרגל בוודאי היו נמשכים אחרי קיום מצוות ה־שמחה, שהיו קשורות לתפילות ולעבודת הקודש, נדרשה ההפ־רדה, כלומר המחיצה, כפי ש־נאמר בגלל „קלות ראש". מוב־נה של המחיצה למרות ההתמ־דות לעבודת הבורא ולמנוע ול־בלום בכל זאת את המשיכה לק־ראת עזרת הנשים. לכן רואים ב־מחיצה אלמנט ארכיטקטוני המ־יועד מצד אחד לתת גם לנשים אפשרות של השתתפות בשמחת האנשים. אבל, מצד שני, היא נועדה לצבור את פניהם של ה־גברים אל הנשים, דבר שהיה מסיח את כוונתם הטהורה מדבר הקודש.

ברוב בתי הכנסת בנוסח ה־עתיק, כגון בבתי הכנסת של מג־נצה, וורמייזה ועוד האגפים ל־נשים הם בתוך מבנים נפרדים, כתוספת בניה. השמיעה של ה־תפילה מהאולם הועברה על ידי נקבים הודים בתוך הקיר המפ־ריד. לעומת זאת ברוב בתי ה־כנסת החדשים, מלפני 50 או 100 שנה, עזרת הנשים היא כ־חלק מאולם הגברים, שנפרד על ידי סבך מעצים, שהתפרש ביני־הם מגיע עד לרוחב של טפח, או מוטות ברזל המחוזקים וילאות מבד סמיך. לפעמים ניתנים ל־הווה. בתי הכנסת בצפת, מן ה־מסורתיים, מראים עזרת הנשים, שמחוברת לאולם הגברים ללא סבך וללא וילון אלא בצורת מעקה, בגובה של עמוד התפילה, כמטר וחצי, בישיבה האשה לא נראית אך בעמידה בולט הראש.

בבתי הכנסת המודרניים, אשר אליהם שייכים גם בתי כנסת של המתוקנים בחוץ לארץ בנוסח „ישראל הצעיר", השומר זיקה מסורתית למצוות ולנוסח של ה־תפילה, גורסים שורות של מקו־מות ישיבה לנשים בצד של ה־אולם עם כניסה נפרדת אבל ל־לא כל מחיצה. בבתי כנסת ב־מדינת ישראל, רבים הנסיונות לפתור בעית הצורה של המחיצה בין מקומות הישיבה של הגברים לבין אלה של הנשים. בבית ה־כנסת הגדול בתל־אביב היו הכ־רעות בדבר הוילון המפריד בין עזרת הנשים משני הצדדים של האולם במקומות מוגבהים. בבתי כנסת רבים אחרים נוהגים לע־שות את ההפרדה במקלות ברזל בסרוגים יפים, המזכירים צורת גדר או מעקה ממלאכת מחשבת. המרחק בין המוטות טעון תמיד הכרעה של הרב בית־הכנסת, ש־לפיו המרחקים הם רחבים או צרים יותר. יש מקומות שהכניסו במקום החומרים הרגילים של עץ, מתכת או אריג או זכוכית כחומר המפריד. ישנה אפילו גירסה ל־התרת שימוש זכוכית שקופה ל־גמרי כחומר חוצץ.

הבעיה האמנותית

בחוץ לארץ ובמיוחד במערב אירופה ידעו להעריך תשמישי קדושה, כגון ארון הקודש, חנו־כיות, כלים של השולחן היהודי ושל מוסדות הדתיים. גם בארץ, במשקים ובמוסדות לא היתה ב־

בלתי נפרד מן הדברים המקוד־שים, כלומר דאגה לכלים יפים, לשולחן הבית, לכלי כסף ונחו־שת, לכלים סיבריקו ויתוצצו לכבוד הסעודה, הקודש והמסיבה שמתקיימים ברוח ישראל סבא, חובה על האדריכל והאמן להת־יחס אל אותו המחיצה שצריכה להשפיע לטובה מבחינה חנוכית דתית.

לנימוק הפסיכולוגי, שיש ב־כוחה של עזרת הנשים למשוך את מבטם של הגברים אליה, יש להתחשב בצורת המחיצה, שה־נשים רואות דרך המחיצה אבל לא נראות. באותה מידה שתמרו־רים של כלי התחבורה כמדריכים מושכים את העין כבלמים ומע־צורים — אור אדום! — כך ה־קשוטים והסמלים והאצתיות ב־מחיצה יוכלו לבלום את מבטם של הגברים לעבר הנשים. המו־טיבים והפסוקים המופיעים ב־מחיצה חייבים להיות ברורים ש־יגבירו את התחושה של חשיבות בית הכנסת ויזהירו את המתפלל בזמן מבט לעזרת הנשים שיתרכז בתפילה לפני בוראו. האדריכל מאיר בן אורי, המנהל את המכון לאמנות דתית בקרית שמואל ש־ע"י חיפה יותר מחמש עשרה שנה, הקים אחרי הכנות מרובות דוגמה — הצעה לקישוט מחי־צה לעזרת נשים בבית הכנסת שאורכה כ־7.0 מ' ורוחבה 1.25 מ' מעל גובה מעקה המשמש גם עמוד להחזקת הסידור, או מעקה בנוי (במקרה של עזרה בקומה מעל קומת אולם הגברים).

החומרים מהם נעשה הקישוט הם נחושת מבריקה מפחים ב־משקל קטן כדי להבטיח יציבות וגם אפשרות של תליה על קורה מעל המעקה. הצורות הן תופים, נבלים, וכינורות, פסים בצורה של גלים, הכל מחובר בשרשרות חוליות הוטים מנחושת כשכלי אחד מחובר לשני ותלוי בווים בקורה למעלה בתקרה. החומר מכוסה חומר מבודד שקוף, ה־שומר על הברק של המתכת ו־מונע חלודה, לכן לא מחייב נקוי וצחצוח. על כל כלי בצורה של תוף או נבל — כינור, מצויר בציור שחור מלה־תיבה מפסוק של שירת הים מספר שמות ו־שירת דבורה מספר שופטים. ה־חיבור בכללותו של המלים ה־תיבות נעשה במלאכת מחשבת של מוטיקאיות המאוחדת את ה־כלים לפי כללים של קצב: צפי־פות וקרבה של מוטיב אחד ל־שני, ושל עליה וירידה.

המוטיבים נראים לשני הצד־דים, הן לנשים והן לגברים. ה־תאורה ביום ע"י החלונות ובלי־לה ע"י נורות חשמליות, מגבי־רה את ההברקה של המתכת ושר־טת את הציון בגלל הצורה וה־אורות המתנוצצים כעין תכשי־טים יקרים. עקב הברק המנצנץ קשה הצילום ע"י מצלמה.

אפשר רק להצטרף לתעודה החתומה ע"י הרבנות הראשית בחיפה וראשי המועצה הדתית שבקרו במכון בהדרכתו של בן־אורי, ש„קישוט המחיצה לעזרת הנשים הוא נפלא מבחינה אמנו־תית־דתית והושקעה בו הרבה מחשבה והנו מעשי ידי אמן". הקשוט הזה צריך לפי דבריהם לבוא על מחיצה ארג המקובלת בבתי הכנסת, המבדילה בין עז־רת נשים לגברים. ויש בו משום „זה אלי ואנוהו" — התנאה לפניו במצוות.

שיחה עם ראש עיריית תל־אביב שלמה להט

„לא אסגור בתי הקולנוע בשבתות, גם אם יפרוץ משבר קואליציוני בהנהלה"

מאת שאול מייזליש

את ראש עירית תל־אביב, שלמה (צ'יץ) להט פגשנו ב־שעה שבע בבוקר במשרדו שבקומה ה־12 בבנין עירית תל־אביב. למעשה היינו ה־ראשונים שפתחנו את יום העבודה החדש בעירית תל־אביב. להט — אומרים — אומר את שהוא חושב, וכך התבטא גם בשאלה הראשו־נה שהפנינו לו, העוסקת ב־בעייה המטרידה את מנוחת הציבור הדתי בגדולה בערי ישראל.

מר להט, הבטחת לנציגים ה־דתיים בעיריה, שחילול השבת ה־המוני הכרוך בפתיחת בתי־ה־קולנוע בלילות־שבת יחוסל, לא נתקיימה. מדוע?

להט: אני מודה שכאשר חתמתי על ההסכם הקואליציוני בנושא פת־יחה בלילות־שבת, לא הייתי מודע להיקפה האמיתי של הבעייה ולא נכנסתי בעובי קורתה. לאחר שביקר־תי בלילות־שבת במוקדים בהם הנוער התאסף, ראיתי שלחבורות הרחוב חסרה תעסוקה. אין להם מה לעשות. לנוער של בני־עקיבא אין בעייה כזו: יש לו פעילות פנימית המכלאת אותו סיפוק רוחני, אבל לנוער החילוני הוא הרוב בעיר הזאת — אין במה להעסיק עצמו. או שילך למסיבות ויגרר למעשי אלימות?

„הבטחתי, אבל לא הבטחתי..."

כשקיבלתי את ניהול העיר היה מספר בתי־קולנוע פתוחים — מורשה הקדנציה הקודמת. ראיתי שבהם מתקיימת פעילות שקטה ותרבותית לבני־נוער מכל גווני הקשת, ולכן התרתי זאת.

ש.: ובכל זאת, מה עם הבט־חתך?

תשובה: לא הבטחתי שאסגור ל־חלוטין. אמרתי שאני בעד פתיחת בתי־קולנוע עם המיגבלות הבאות: א. שלא יהיה כרוך בפתיחתם חילול שבת בפרהסיה. אתה שואל אותי מהם הקריטריונים לחילול שבת בפרהסיא? למשל, בתי הקולנוע ברחוב דיזינ־גוף... לדעתי, אין בפתיחת בתי ה־קולנוע „לימור" ו„רון" אבן גבירול. [illegible] אחרי (ספה־הים) — חילול שבת ברייש־גלי.

ב. שבתי־הקולנוע הפתוחים לא יהיו בשכונות דתיות („בה", „מק־סים").

ג. שלא יפריעו את מנוחת השבת של הציבור הרחב, גם של לא־דתיים. כלומר: אם בית־הקולנוע במוקד של דיור, וכאיב דיירי הסביבה, גם אם הם לא־דתיים, לסגור — לסגור אותה לשבוע.

ש.: האם אין בפתיחת בתי־הקולנוע משום עבירה ברורה ע"י חוק־העזר העירוני?

— נכון. והדבר מפריע לי ביותר. אבל אני מבין שהחוק בבהיהו. נחקק על בסיס פוליטי כאשר על בסיס של הכרה בו בצורך הברה". ומבחינת אי־פי החיים, אורח־החיים. הקולנוע הפך היום למוקד לרגישות חברתית, שאי־אפשר לעבור עליו לסדר־היום. נאמר לי שהמשטרה יכולה לסגור את בתי־הקולנוע, פניתי אליהם ו־הובהר לי שאין להם כלים לכך. הם יכולים להגיש דו"ח, להזמין את מנהלי בתי הקולנוע למשפט, וה־שופט יחליט אם להוציא צו סגירה. הם אינם יכולים לנהוג מידה איפה ואיפה בין בעלי בתי הקולנוע, להתיר לזה ולאסור על זה.

אבל אין כאן רק ענין של חוק עזר עירוני. אני רגיש כלפי התמרמרותו של הציבור הדתי נוכח חילול השבת. עו"ד בסוק, סגני, מקצר את חיי ב־נושא זה... אבל אני עומד בראש הנהלה ומוכרח להתמודד עם דברים ולא להתעלם מהם. לכן ניסיתי לפנות לרצון־הטוב של בעלי בתי־הקולנוע והצלחתי רק אצל שלושה מהם: „אורדה", „אלנבי" ו„גת" שייסגרו הערב. אין לי כל כוונה לפגוע בכל בתי הקולנוע. אין לי גם כוונה לס־גור את כולם ולמנוע בידור מ־15,000 בני נוער כשעמדים.

מפר הסכם, אבל...

ש.: האם אתה מודע לעובדה שאתה מפר בכך הסכם קואליצ־יוני?

נכון. אני מפר הסכם. אבל לגבי הדתיים אני מוכרח להודות.

ש.: המשבר הקולנועי עלול לגרום למשבר קואליציוני...

להט: יודע את דברי: גם אם יהיה משבר כזה — אשאר במצב הנוכחי ולא אשנה את דיעותי.

צריך לזכור שמצאתי מצב מסויים כשהגעתי לעירייה. יש דינמיקה ב־ההליך ההברותי ולכן נפתחו יותר בתי־קולנוע, וצריך להתמודד עם זה. איום בפיצוץ הקואליציה לא יעזור — אני אוהב את תפקידי. אבל לא מכורך אחריו, הכסא הזה... אני יכול גם בלעדיו!

ש.: אתה עומד בראש העיר היהודית הגדולה בעולם. [illegible] מה אתה עושה כדי לשמור על יהדותה?

אני היום כיהודי או גוי [illegible] ארצה ורואים חנויות סגורות בשבת — הם נזכרים שאנו יהודים. לכן הנהגנו גם את המידרחוב ברחוב די־זינגוף להזכיר ש„באה שבת — באה מנוחה". אני מקיים מגעים תמידיים עם חברי בעירייה: עו"ד בסוק, ד"ר רוזן־צבי, הרב אברמוביץ, מר א. בריאר, כדי למצוא דרכים לשיפור תדמיתה „היהודית" של העיר. לאח־רונה ישבתי גם עם הרב אוליפנט — רבה של ישיבת „איסרי", ועם הרב אלתר — אחיו של האדמו"ר מגור, וניסיתי למצוא פתרון לבעיה.

ירושלים היא עיר שבקדושתה... שה. יותר דתיים בירושלים, פחות דתיים — למסקל הבנוי של לדר־שתה — לא יבולע. אבל בת"א — אם לא תקוכנה ישיבות תיהפך ל־נינוה.

לכן אני קורא, ובעוזר, את ההור־דים הדתיים שרוצים לפתוח כאן ישי־בות ואומר להם: ת"א מחכה לכם.

להבטחת שירותים בחינוך

הרי"ב דהי"ב — יסוד במערכת חינוך. אני שמד ע"י כך שכל שכונה חדשה שנבנית — יהיה בה בית"ס דתי ליד החילוני. כך לגבי שכונה אביב ג' שכונה חדשה שמאכלסת 20,000 תושבים, כשישבנו על מפת החינוך בשכונה, והאדריכל אמר ש־יש עוד חזון למועד עד שידעו אם יש צרכנים בכלל לבי"ס דתי — התנ־גדתי. אסור להכות בנושא זה — כי אם יהיו מספר משפחות דתיות, הם יאלצו לשלוח את בניהם לבתי"ס בשכונות אחרות. ואז יהיה „ביטוי". ואני נגד ביטואים! לכן אמרתי לו — אם אין התקציב לבני בה"ס — לא נבנה את שניהם... גם בזה אני עקבי. גם אם המפד"ל לא תהיה ב־קואליציה — לא אשנה דעתי בנידון!

ש.: אלו מסקנות הסקת ב־פרשת „צ'יץ והבלשים"?

— בר לי לומר — אבל יש מוכרי שצדקתי בדרך שבחרתי. אני מוכרח לגלות שמלבד העובדים שנתפסו — היו עוד עובדים שנשאר עבודתם היה לקוי. בעקבות פיצוץ הפרשה — ה־כר שהיה לה ערך ברור, שבן ה־עובדים האחרים שלא נתפסו — הפ־סיקו את מנהגם לעבוד בצבעדים אח־רות בשעות העבודה של העירייה.

המסקנה השניה: אמשיך בשיטה זו. כאשר אקבל מידע על אנשים ש־אינם עובדים, אפנה למבקר העירייה ואבקש ממנו להפעיל משרד חקירות.

עם זאת, אני מצטער על שזכו ב־כפיפה אחת, בפרשה זו, את הצדיק והרשע באותה אמת מידה. מיעוט קטן ומבוטל העיב על הכלל הטוב. רוב ציבור העובדים הוא מסור ונאמן, אבל כשעוסקים להחזרת מוסר ה־עבודה, לעתים בפעולה, נתקלים גם בכשלונות...

אבל אני בטוח שאחרי התקופה הלא־נעימה תבוא התרככות וציבור העובדים עצמו יהנה מתדמית שתה שתיווצר לו.

המסקנה השלישית היא שאטיל אחריות על מנהלי המחלקות למצב ש־נוצר. כינסתי אותם והודעתי להם חד־משמעית שאטיל עליהם מלוא ה־אחריות, על עובדים שבמחלקה. אבדוק באמצעות המנגנון אם מנהלי המחלקות מקיימים משמעת־עבודה ו־מקפידים על ביצועה.

מי גרם לגרעונות

ש.: נודע על גרעונות גדולים בקופת העירייה. ממה הם נוב־עים? כיצד אתה מתכונן ל־כלב? האם להיווצרות הגרעונות יש קשר ליריבות האישית בין ראש העיר ה־קודם שהוא המועצה הנוכחי?

ראש העיר הקודם אשם בגרעונות שנוצרו בעירייה — אבל אין לי טענות כלפי כבר־אוצר... הגרעונות נגרמו כתוצאה מקצב פיתוח מוגזם אלי־כבכנת ההנהלה הקודמת של העיר: נכנסו לפרוייקטים גדולים, אבל לא הבינו מהמשקיעים השתתפות גדולה יותר בשיעורי בניית התשתית. כך נוצר הכרח לקחת הלוואות — והיום צריך לשלמם. בנו דברים חשובים בת"א, אבל ללא כל פרופורציה ל־מדד הצלה, כפי שהיה בתחילה ר־מהוה עלה בעקבות הפיתוח. גם הממשלה אשמה בכך שנתנה לנו ל־דשוע בבין — בנושא כמו עירותים.

האם תקנה התכנית המיסים המוניציפלית שלכם?

— אנחנו נדרוש בתושבים המסו־גלים לשלם — את מלוא עלות המו־רה שירותי העירייה שהם מקבלים. במקביל נקצץ את תקציב הפיתוח כדי לקחת פחות הלוואות. בתוך כך נעודד משקיעים, אבל נתבע מהם לשלם בראש את התשתית בפרויקטים שבהם הם משקיעים. אין ספק שכל עסק בת"א — הוא דבר מוצלח. ועליכן צריך לשלם. לא נוכל להמ־שיך במצב שתקציב העירייה יעוטר בראש (50%) למשכורות, 25% ל־החזר־חובות, 12.5% — כפר, מערכה ציבורית (נכסי דלא־ניידי) ורק 12.5% יוקדשו לשירותים אלמנטריים להו־שב... אני מקווה שהממשלה השנה את כדי־עיתה הגבי ספד, למשל. אני

אישית בחוק בפינצטה את כל המע־רכת הזאת, כדי לוודא שמי שלא צריך לקבל — לא יקבל.

ש.: עם בלשים?

ודאי. גם עם בלשים. מה הצעקה? הרי את כל הדברים השליליים גילו בעזרת משרדי חקירות ועיריית ת"א אמונה על דרך זו כבר שנים. מה קרה? פתאום נזכרו במשרדי החקירות, בגלל שראש־העיר לא מ„המע־רך"?!...

מר להט, כיצד אתה מעריך את מהט של האופוזיציה ב־עיריה?

איני יודע אם יש כזאת...

אולי נעבור למישור המפלגתי. האם אתה חבר פעיל במפלגה הליברלית?

יגביר פעילותו המפלגתית

אני חבר, ומתכוון להגביר פעילותי במוסדות המפלגה בזמן הקרוב.

האם דייקיתיך בדבר הברה ב־ישות המפלגתיאות מתיישבת עם הקו של המפלגה הליברלית?

— בכל מיפלגה גדולה יש מיגוון של דיעות, ונמצאים אנשים רבים ש־הולכים כמוני — וזה לגיטימי. אני שייך לליכוד היות ואני מאמין ש־חייבת לקום אלטרנטיבה לשלטון. היות ואינני מאמין בעקרון השינוי בפנים. אני מודע לעובדה שאין בליכוד אישים שמושכים את הציבור. אבל אין זה אומר שאיננו יכולים להציא מתוכנו אנשים כאלה. למשל? שמחה ארליך — יכול להיות שר־אוצר מצוין.

ישנן שמועות על מתחים ב־מצביעים מתוך סיעה בליכוד ב־עיריה...

כשמתהוגים גם מתוך אהבה וגם מתוך שיקולים פוליטיים — טבעי שיהיו קצת חיכוכים בבית, עד שמסת־גלים זה לזה. אותי מאשימים ש־יצרתי מפלגה קואליציה, אני מתגאה בזה, ובזה שאין אצלי שטיבל'ך. אני נותן קודים לארבי ולבסוק — כמו ליגאל גריפל ולדוד שיפמן.

שאלה: בשים [illegible] לעירייה. יש לאחרונה פרצות בחוק האוסר פתיחת אטליזים שמוכרים בשר לא כשר. האם אתה מתכוון לס־תום פרצות אלה?

אני לומד את הסוגייה הזו, ואדון על פתרונה עם היועץ המשפטי של העירייה.

בזמנו הצהרת שאתה מועל „פב הפנים לדרום". האם אתה מקיים הצהרה זו, הלכה למעשה, בפיתוח השכונות הדרומיות?

לא עשינו עדיין כל מה שרצינו לעשות. אבל בהחלט — הפיתוח ב־עתיד של הדרוםות, ביפו, גנים יהיה עם דגש על השכונות הדרומיות. ב־ימים האחרונים הגיעו שני פרוייק־טים רציניים שלדעתי ישנו את פני השכונות הדרומיות.

האם תוכל לפרט?

להט: אני בעדיף בשלב זה לפנות ב[illegible] בשלייה [illegible]

مكذ من الاحيل

בחוג המשפחה

מאת
בתיה כרמי

12 נשים - 12 אותות

12 נשים קיבלו כאות הוקרה מגילה המציינת את פעילותן בתחום החברה והקמת המדינה, במסגרת האירוע המרכזי של „שנת האשה הבינלאומית" ש־נערך השבוע בכנסת. המאפיין נשים אלו שנבחרו כאות הוקרה על פעילותן בתחומים שונים הוא, שכולן הן בנות למעלה מ־75 שנה וכדי לגשר על פני הדורות הן קבלו את האות מ־נערות צעירות העוסקות במלא־כות דומות.

התחומים רבים ושונים: קיב־לה את האות הגב' גולדה מאיר הבגלמה את הנושא המרכזי של „שנת האשה" ובלגיה חורי ש־היתה המורה הערביה הראשונה ביפו. בביתה הפתוח נערכים מפגשים רבים בין יהודים וער־בים, שכן משפחתה ידועה כ־דוגלת באחוות עמים ובשלום.

ביתה של הרבנית הרצוג פתוח לכל נצרך. היא ברבה לפעול בתחום ה„מתן בסתר" לנצרכים, ביקור־חולים, הכנסת כלה ועו־מדת בראש ארגון „עזרת נשים" שהקים בית־חולים הדש לחולי נפש. נוסף על דאגתה לחינוך דתי ופעילות נרחבת במסגרת תנועת האשה הדתית לאומית פעלה רבות יחד עם הרב הרצוג זצ"ל למען יתומים ניצולי ה־שואה וילדים שניצלו ממנזרים.

את צביה יפת מכנים בירוש־לים „אם השכונות". צביה שהיא מוצאה תימני היא בעלת משפ־חה גדולה ולא עשירה. כבר לפני 40 שנה התחילה לעסוק ב־מצוות שבין אדם לחברו, עזרה לכל נזקק, אם בביקור חולים או בטיפול במשפחות הסובלות סבל נפשי או חומרי. כשהגיעו לארץ על מרבד הקסמים העו־לים מתימן, נטעה בביתה בירו־שלים למעברות „ראש־העין" ו־„בית ליד" ובמשך כל השבוע מיום א' ועד יום ו' טיפלה ב־קליטתן של המשפחות בארץ.

„המלאך בלבן" או „האגדה המהלכת" הם התוארים הבלע־דיים של האחות זלמה מאייר בת ה־91 שהיתה האחות הראשית של בית החולים „שערי־צדק" עם תואר אחות מוסמכת.

היא יסדה את בית הספר ל־אחיות שליד בית החולים „שערי צדק" ומסירות הנפש שלה לאח־יות הפכה לשם דבר. היא אימ־צה 3 בנות שאותן גידלה כבנות היה לכל דבר. את אחת הבנות היא שיכלה בפיצוץ שהיה ב־רחוב בן־יהודה בתקופה של ערב קום המדינה.

מרים אשכולי יסדה את גן־הילדים ולאחר מכן את הסמינר לגננות בירושלים. היא יצאה בשליחות המדינה בקבוצות מח־קר וייצוג שצ"ל אונס"קו ל־ארצות שונות, כדי להביא כנס־יונה לחינוך ילדים בגיל הרך. והאשה הראשונה אשר זכתה לקבל בעיריה ירושלים את ה־תואר: „יקיר ירושלים" היא ד"ר הלנה כגן. כשעלתה ארצה בשנת 1914 לא הכיר השלטון העותו־מני בעובדה שאשה יכולה להיות רופאה ורק בזכות עבודתה ב־עת שפרצו מגיפות הטיפוס וה־חולירע אישר השלטון התורכי את רשיונה כרופאה והותר לה לעסוק במקצועה.

אנה טיכו היא ציירת ואמנית הריקמה. 60 שנה חיה בירושלים ורבים מציוריה ורקמותיה נפו־צים במוזיאונים ברחבי העולם.

רוזה גינוסר היתה עורכת־הדין הראשונה ובבה אידלסון שהיתה חברת הכנסת במשך ש־נים רבות. יהודית שבהתני מיי־צגת את ההתיישבות החקלאית באיי והנה רובינא שהיא האשה הראשונה על הבמה העברית.

שתים עשרה נשים — שנים עשר התוכי פעילות ומעשים הראויים לציון.

,ואהבת לרעך כמוך' - סיסמת ,אם השנה'

כשילדי בריאים ובחוץ שקט ושלוה, שום עבודה אינה קשה עבורי אומרת יהודית הירשברג שנבחרה כ„אם השנה" של תל־אביב־יפו.

„הסיסמה שלנו בבית היא: „ואהבת לרעך כמוך" ועל פי יסוד זה אנחנו מנסים לחנך את הילדים שלנו".

חינוך זה אינו להלכה בלבד אלא גם למעשה כשיהודית מס־פרת דוגמא לשבעת ילדיה שה־בכור בהם הוא בן 13 והקטנה היא בת 4. מדי ליל שבת היא מכינה מקום נוסף ליד שולחן השבת ומצפה לאורח, מתוך כוו־נה שהוא ירגיש טוב ונוח כאילו ציפו לבואו. „אני נוהגת ל־הדליק בערב שבת פמוט נוסף לכל ילד שנולד", מספרת יהו־דית. „לפני זמן קצר כבה ה־חשמל בליל שבת. בני בא לגן וסיפר לגננת שאצלנו היה אור בבית. וזה מה שחשוב לדעתי, שכל ילד מביא הביתה אור נו־סף".

בנה הבכור של יהודית לומד בישיבה הילדים האחרים בבתי ספר ממלכתיים דתיים. גם יהו־דית עצמה מבקרת בחוגים וב־הרצאות. כחברת תנועת האשה הדתית לאומית היא מרבה לב־קר בהרצאות של התנועה. מש־פחתה מתפללת ב„חוג הנוער הדתי" המהווה גם מקום תפי־לה וגם מרכז חברתי עם חוגים ופעילות של עזרה הדדית.

„אני חושבת שכל אשה יכולה למצוא לה זמן להתפלה" — או־מרה יהודית „כשם שהיא מוצאת זמן לדבר עם השכנה". היא גם מנסה ללמד את ילדיה להתפלל ולבקש. תפילה מיוחדת לשלום ולבריאות, מלבד התפילה שהיל־דים חייבים בה. בעיקר היא משתדלת לחנכם להיות מרוצים במה שיש להם, כי קיימים אח־רים שיש להם עוד פחות.

„הפסקתי את עבודתי כגננת אחרי הולדת בני הבכור כי אני חושבת שאשה שיש לה אפש־רות לא לעבוד בחוץ מוטב ש־תקדיש זמנה לטיפוח הבית".

אלא שיהודית אינה מקדישה כל זמנה רק לביתה. הפעילות שלה למען הזולת אינה ממוסדת והיא יוצאת לעזרה וביקור באו־פן פרטי. „בבית יכולים להיות עסוקים 24 שעות ביממה" היא מסבירה „אבל יש סדר עדיפו־יות. צריך לדעת מה לעשות קו־דם ומה סובל דיחוי".

„אם-השנה", יהודית הירשברג וילדיה

יוקרה שאינה יקרה

בחו"ל נפוצה אופנת הפרוות המלאכותיות. נראה שאופנת 76/75 תעמוד אף היא בסימן הפרוות של „כרמל". בדי האופנה של תשלובת תעשיות „כרמל" זכו לתגובות מלהיבות בבירות האופנה של אירופה ובתצוגות דגמי 76/75.

בעיקר הושם הדגש על הפרוות השונות שבייצורן השקיעה התשלובת שנים רבות של מחקר ופיתוח. הצלחה זו משמעותה חשובה במיוחד, לאור המשבר הפוקד כיום את ענף הטכסטיל בעולם. נוסף לפרוות בדגמי החיות השונות — נמר, שועל, מינק, דב צפוני ראקון וכו' הוצגה השנה סידרה חדשה של פרוות, בדגמים מקוריים, המאפשרות למתכנן האופנה להפעיל את דמיונו היוצר מעבר לדגמי הפרוות הקלאסיות הקיימות.

בדי הפרוות הינם הטכסטיל היחיד הנותן כיום את הטון בכל תחומי האופנה ומוצג בבתי האופנה היוקרתיים והעממיים כאחד. תשלובת תעשיות כרמל מייצרת באמצעות מפעליה השונים — גלנורים (ישראל) בע"מ, ריינל קיסריה בע"מ, מפעלי טכסטיל קיסריה בע"מ — ז'קרדים, ולורים, סורידים, קטיפות כותנה ארוגות ופרוות. בדים אלה עונים לדרישות כל מתכנן בענף ההלבשה בכל רמה ולכל גיל. עבור הצרכנים המקומיים הקימה התשלובת חטיבה מיוחדת העוסקת גם במתן ייעוץ והכוונה כשמושם דגש מיוחד על החדרת הודעת הפרווה למחירה נמוך לאופנה המקומית, פעולה שתקנה תנופה חדשה לעולם האופנה הישראלי הנמצא במשבר כדומה לשאר הארצות.

התשלובת של „כרמל" היא היחידה המייצרת סוגים אלו של טכסטיל ומייצאת לכל ארצות אירופה למפעלים המייצרים בגדים. עד עכשיו השתמשו היצרנים בבדים מקובלים גם אם לא היה בהם חידוש. „אני מנסה לשכנע את אותם היצרנים" — אומר בעל תעשית „כרמל" — „שחייבים לעבור לקו אופנה יוקרתי וזול. אני רוצה לקדם את האופנה ולהפוך את הפרווה למצרך עממי". בשלב זה שולחים את הפרוות לחוץ לארץ ומתגרים ביצרנים שם. אך דווקא בתקופה זו של הידוק החגורה, יש מקום למעיל הפרווה המלאכותית, כשהאשה הצא מתוך הנחה שדווקא מעיל זה הוא אטרקטיבי, יפה ויחסית גם זול".

ואמנם מציגה תעשית „כרמל" מעילי פרווה מקסימים בצבעים רבים. כולל: אדום, כתום, כחול, ירוק ועוד. נוסף על הלבן, השחור או החום. יש פרוות שהן בסיב טבעי ויש פרוות צבעוניות או בפסים כפנטזיה. „כשם שהצליחו לחקות את הטבע, מחקים את הדמיון", מסביר בעל „כרמל". אחת הפרוות בה מתגאה „כרמל" היא פרוות ה„ברבר" המתולתלת והמרשימה. הפרוות המלאכותיות מיוצרות למעילי נשים, ילדים ונוער, בסגנון קלאסי ובסגנון ספורטיבי.

חברת „כרמל" מנסה שיטות שונות כדי לפתח את התודעה, שלעונה הקרובה חייב לבוא מפנה אופנתי, הכוונה לאופנת פרוות רציניות, שוהה לעין ובמסגרת מחירים כותאמת למצב, כדי שהאשה תוכל לעמוד בהם.

מעיל פרווה בפסים של „כרמל"

למה כדאי להתחפש בפורים?

השאלה אותה את נדרשה לשמוע בימים אלה מפי ילדיך היא: למה כדאי להתחפש בפורים? יש תחפושות נדושות, מבתרלים להפש רעיון מקורי, אך בראש וראשונה יש לזכור כללים מספר: ראשית שיהיה להם קל ונוח, במיוחד במסיבות המתהילות, טוב שהתחפושת תהיה רעשיה וקלה. כך הם יהנו הרבה יותר מהמסיבה. מתחפשים בלתי נוחה — קשה ליהנות. הני דאגי לכך שלא יהיה להם קר מדי בהתחפשות ושיוכלו לשבת בה.

רעיון טוב הוא להתחפש על פי נושאים קבוצתיים. אפשר לשתף את האבות והאחיות כשיוצאים לביקורים משפחתיים, או את החברים באירועים חברתיים או ביתתיים. ההוויה הרבה יותר נעימה והשעשוע והעליזות רבים יותר, כשמספר ילדים מתחפשים בקבוצתיות לאותו נושא.

את יכולה לנצל לכך את נושא הקיץ ולהתחפש כל אחד מילדיך בהתאם לכך, לאחד מנושאי הקיץ: כמאסא, כברטה וכו'. אפשר לקבל השראה מסיפורי אגדה, ליצור קרקס פרטי, גדחיות או לנדוד לעולם הדמיון מבלי להיות נאמנים לצורה ולצבע המבעיים של הנושא. ואם הזכרנו את „אם־השנה" יהודית הירשברג עלה לכך גם כמה מרעיונותיה המקוריים: היא עצמה התחפשה יחד עם שבעת ילדיה לנלגית המבעה הנהדים. כשהיו שביתות רבות בארץ הם התחפשו ל־7 כמעלים שובתים. הם התחפשו כבר גם לקבוצת גלויות והנושא שנמצא השנה כתבנית הוא: הגר־ישראל.

הכנות לשוק השנתי של תנועת האשה דתית־לאומית

תנועת האשה הדתית לאומית בסניף ת"א ערוכה לקראת האי־רוע המרכזי של השנה שהוא „שוק תערוכה תשל"ה". השוק השנתי הוא החשוב בין פעילויות תנועת האשה הדתית לאומית שמטרתן לקיים ולפתח את מוס־דות הילדים. הפעילות מתנד־בות לאירועי השוק: ברקמה, עבודות, איסוף פריסים להגר־לות, אופנה והדגמה, איסוף מו־צגים, הפצת כרטיסים ומכירה בדוכנים.

השוק יפתח ביום שני הקרוב ב„בית ציוני אמריקה".

הרבנית צפיה גורן תפתח את השוק ודברי פתיחה יאמר סגן ראש העיר עו"ד מ. בסוק.

במסגרת אירועי השוק תתק־יים ביום שלישי תצוגת אופנה בהשתתפות חברות ייצור מסו־לות.

מדריך קניות

בכל מדינה המייחסת חשיבות לנושא הצרכנות יש ירחונים ל־הדרכה צרכנית. בישראל יהיה מעתה הירחון: „מה כדאי" ש־מטרתו לספק לקורא הדרכה צרכנית: מה כדאי לקנות? באיזה מזון או מכשיר לבחור? איזה כלי לקנות? איך לדעת מה־הקניה הנבונה בתוך מיגוון ה־מוצרים הזהים, לכאורה, המוצעים בשוק, במיוחד בתקופה של הי־דוק החגורה. בה עלינו להיות צרכנים נבונים פי כמה. במסגרת הירחון יערכו סקרי שוק, מבחני איכות. מידע על טיב שרותים ובעיות משפטיות ביחסים שבין הצרכן למוכר.

„המועצה הישראלית לצרכנות מתייחסת בחומרה לתופעה בה מושפעים קונים תמימים, ה־מתייחסים בכבוד למלה הכתובה, מפרסומת בלתי מדויקת והפגשת פרטים מטעים לגבי מוצרים שונים. הדגיש היכ שהל יו"ר המועצה הישראלית לצרכנות, משום כך בית־תרושה שיפיץ פרסום כוזב יתבע לדין".

סיוע לקשיי הסתגלות

להכשרת בני־הנוער המתקשים במסגרת אילין לקראת השתלבותם במערך העבודה היצרנית, הונהגו שיטות מתקדמות ובמרכז חדש להכשרה מקצועית יחנך בקרוב. במבנה ובבניה של המרכז החדש שיקרא „בית מלכסון" הושקע סכום של כ־3 מיליון ל"י. בין החידושים יש לציין את הקמתה בקרוב של „יחידה תעסוקתית" לעשרה נפג־עים והרחבת צוות המלווה את החניכים בעבודתם, המכיל גם פסיכולוג, נוסף על מדריכים מכניים, עובדת־סוציאלית ואב־בית. עיקר תפקידו של הפסיכו־לוג לסייע בידי הנפגע, להסתגל למקום עבודתו ולמצוא את מקו־מו במסגרת המפעל להכשרה מקצועית.

במתכונת העובדים במרכז ה־חדש של אילין הן נערות הנזק־קות בפני אותן בעיות כנערות בריאות. לקבלת תשובות ללב־טיהן בהתקלותן בחברה הבריאה הן פונות לפסיכולוג ולעובדת־הסוציאלית, המועסקים במרכז. לעתים קרובות נוטים ההורים להגנת יתר על בנותיהן והעו־בדת־הסוציאלית לצד הפסיכו־לוג, משתדלים במקרים אלו „להפגיש" את הגישות המנוגדות של הבת וההורים ולאפשר להם להגיע לתחושה משותפת.

מה להגיש?

פירות אפויים לימים הקרים

בימים הקרים נעים לאכול מאכלים חמים במקום הליפתנים הקרים. הכיני פירות אפויים בתנור כקינוח סעודה:

תפוחים אפויים: הכניסי לתנור־השבת, לצד החמין, תפוחי־עץ רחוצים אך יבשים ואפי אותם במשך כל הלילה עד למחרת. הגישי את התפוחים בעודם חמים. אפשר לאפות גם אגסים שהם טעימים במיוחד עם שו־קולד נמס חם.

בננות אפויות: את הבננות אופים כשהן חצויות לאורכן בתבנית אפיה בתנור. אפשר להוסיף לתבנית מיץ לימון. אופים עד שהבננות מתרככות ומגישים בעודן חמות. אפשר לצקת על הבננות שוקולד נמס חם.

שח מט

בעריכת
שלמה קנדלשיין

לאחר הסבוב ה־3 מובילות בליגה הלאומית מרכז הנוער א' ת"א ואס"א טכניון א' חיפה

לאחר הסיבוב השלישי של משחקי הליגה הלאומית מובילות יחד מרכז הנוער תל־אביב ואס"א טכניון א' חיפה. שתיהן ניצחו בתוצאה זהה את יריבותיהן.

מרכז הנוער א' תל־אביב נצחה את אס"א אוניברסיטת ת"א 3½:1½ ומשחק אחד לא גמור. בלוח הרא־שון ניצח רב אמן שמקוביץ את בלפר ואילו צירניאק הפסיד בלוח ה־שני לקלדור.

בקבוצת אס"א בלטו בהעדרם של־שת השחקנים הראשונים כגן, בל־שן ואבנר. אס"א טכניון א' חיפה ניצחה את „רובינשטיין" א' ירושלים 3½:1½ ומשחק לא גמור.

„לסקר" הל־אביב הפתיעה בנצחון גבוה על רמת־גן 4½:1½.

התוצאות המלאות:

„מרכז הנוער" א' תל־אביב — אסא אוניברסיטה א' תל־אביב — 3½:1½ (1).

אס"א טכניון א' חיפה — „רו־בינשטיין" א' ירושלים — 3½:1½ (1).

„לסקר" תל־אביב — רמת גן א' — 4½:1½.

„הפועל" בת־ים — „הפועל" „פל־דקלייך" ראשון לציון — 3½:2½.

„הפועל" ירושלים — קבוצה עירו־נית חיפה 4½:1½.

„הפועל" עמק חפר/נתניה — „אליצור—רשבסקי" א' תל־אביב — 3½:1½ (1).

„מרכז הנוער" ב' תל־אביב — „הפועל" ראשון לציון — 3½:2½.

„הפועל" רחובות — ותיקי רמת גן — 3:3.

„הפועל" פתח־תקוה — בנק לאומי 3:3.

הטבלה:

„מרכז הנוער" א' תל־אביב ואס"א טכניון א' חיפה 12 נק' (1), „הפו־עלי" בת־ים — 11 נק', „לסקר" ת"א ו„הפועל" ירושלים א' 10½ נק' „רובינשטיין", א' ירושלים 9 נק' (1). אס"א אוניברסיטה תל־אביב 8½ נק' (1). רמת גן א' — 8 נק'. „הפועל" עמק חפר/נתניה 6½ נק' (1). „הפועל" „פלדקלייך" ראשון ל־ציון — 6½ נק', „אליצור—רשב־סקי" א' תל־אביב 6 נק' (1), קבו־צה עירונית חיפה — 6 נק'.

תוצאות משחקי ליגה א'

מחוז הצפון:

„הפועל" חדרה — „הפועל" גליל עליון — 5:1.

„הפועל" חיפה — „הפועל נה־ריה/גליל מערבי — 5½:½.

„לסקר" חיפה — כפר סבא — 3:2 (1).

ותיקי „הפועל" חיפה — „כרמי־גלר" קרית חיים — 4½:1½.

אסא טכניון ב' חיפה — „הפועל" עפולה/גלבוע א' — 3½:2½.

מחוז הדרום:

נא„יאמרא)(ל־"ש

„הפועל" רמלה — „רובינשטיין" ב' ירושלים — 4½:1½.

אס"א א' ירושלים — צעירי רמת גן — 3:2 (1).

„הפועל" חולון — „רסיי" תל־אביב — 3½:1½ (1).

אליפות ישראל הפתוחה בבאר־שבע (6—16.3.75)

50 שחמטאים נרשמו עד עתה ל־תחרות שתערך ב„בית יציב" בבאר שבע בין התאריכים 6—16.3.75.

בין הנרשמים האמן הבינלאומי יוסף פורת, האמנים בלסן, עין־דור, קוסקי, הלמן, דודקוב וזיום.

צפויה גם השתתפותם של רבי האמנים ליברזון ושמקוביץ.

משחקי רבע גמר אליפות הארץ

משחקי רבע גמר אליפות הארץ יתקיימו ב־25.2.75 בבתים ברחבי הארץ. זכאים להשתתף שחמטאים מנצחי תחרויות שמינית הגמר, ו־בעלי דרגות שניה, ראשונה, „מוע־מדים לאמן". „ומועמדים בכירים ל־אמן" שמד הכושר שלהם עולה מ־2150 ברשימה א' של המד־כושר ליום — 31.12.1974, ומ־2000 ברשי־מה ב' של מד הכושר. כפתח העליה לשלב חצי הגמר הוא 1 ל־5.

הדו־קרב הרדיופוני צוויג — צ'יניאק

להלן המשך המשחק החל מהמסע ה־23:23. רד2 מהו3 .24 צחו! ר:ה4 .25 ר:ה4 (הקרבת מלכה שאין לקבלה בגלל רח7+ וזוכה) מה:ה4+ .26 רה3 מהו3. לצ'רניאק חבורת הקרבת הכלי שלושה רגלים ועמדה עדיפה. מסעי המשחק משודרים מדי יום לאחר מהדורת החדשות של ה־שעה 20.00.

לרסן מנצח תחרות אודנסה

רב האמן הדיני בנט לרסן ניצח בתחרות הבינלאומית באודנסה (ספ־רד). לרסן צבר 11½ נק' מ־15 משחקים והקדים את אנדרסון (שב־דיה) וליובוביץ' (יוגוסלביה) — 10½ נק' כל אחד, גיאורגיו (רומניה) וקינטרוס (ארגנטינה) — 10 נק' כל אחד, לומבארדי (ארה"ב) ופו־מאר (ספרד) — 9 נק' כל אחד וכו'.

★

„בובי" פישר הביע הסכמתו ל־שחק את הדו־קרב העולמי בשחמט במנילה בירת הפיליפינים שזכתה ב־מכרז הארוה בעקבות הצעתה הכס־פית הגבוהה — 5 מיליון דולר! באו־דך הדיע ידיבו קרפוב שהוא מעדיף לשחק במילאנו (איטליה) בשל אק־לימה הנוח בקיץ ואילו במנילה יש־פיע עליו החום הקייצי. כן שלל קרפוב גם את מכסיקו־סיטי (מכסי־קו) בנמוק שהיא עיר גבוהה ובעלת אקלים קשה ומיוחד. מאבק האירוח יוצר מאבק נוסף בין כערב למזרח עוד בטרם החל הדו־קרב.

★

שמינית הגמר אליפות הארץ

„לסקר" תל־אביב —

אכשי נפתלי ספרדית כהן יוסף

1. ה4 ה5 2. פה3 פג6 3. רב5 ד6 4. ד4 ה:ד4 5. פ:ד4 רד7 6. פ:ג6 7. רג4 פו6 8. פג3 רה7 9. 0—0 0—0 10. צה1 פד4 11. הו3 פה5 12. רב3 רח4 13. צו1 ג5 14. ו4 פג6 15. ו5 פד7 16. רג4 ז5 17. רו4 רג8 18. מהו4 רו6 19. צאד1 ד5 20. פ:ד5 21. ג:ד5 ר:ו5 22. מהח5 רז6 23. מהז4 מח2! (מאיים חה5 וזוכה במלכה) 24. צד2 צג8 (עדיף פבב5!) 25. ג3 מהה7 26. ג:ד4 ר:ד4+ 27. מח1 ר:ה4 28. צה1 ו5 29. מהז3 30. צ:ד4 ג:ד4 31. רז5 מהג5 32. ר:ו8 כה:ד5 33. רג7 צז8 34. רה5 35. ד7 רג3 36. מה:א2 צג1 37. מהד5 ר:ו7+! צ:ו7 38. צב8+ צז8 39. ג:ו2+ מה:ו8 40. מהה5+ תיקו ע"י שח תמיד.

ד.ש. מקדמת יצוא אופנה

זו השנה התשיעית שד.ש. חברה ליצוא בע"מ, המנוהלת ע"י גב' רוזי שרים, משתתפת בשבוע האופנה ה־ישראלי, במסגרת זאת מציגה ה־חברה את מוצרי היצרנים הישרא־ליים שאותם היא מייצגת ואשר מו־צריהם מיוצאים לחנויות האופנה המפורסמות ברחבי תבל.

לקוחות החברה שמחים מדי שנה לחזור ארצה ולראות את מבחר ה־דגמים החדשים שהוכנו עבורם במי־וחד. על ידי היצרנים ובהכוונתה של גב' שרים. (חדר התצוגה ה־קבוע במשרדי החברה פתוח כל ה־שנה).

החברה מעמידה לרשות לקוחו־תיה בעלי מקצוע שהתמחו בעבודת היצוא השונות ובעיקר יעוץ כלכלי שוטף, המאפשר מעקב ובדיקה מת־מדת של המחירים, כדאיות פיתוח היצוא וכו'. היעוץ הכלכלי הניתן על ידי הכלכלן ש. שרים, (המורשה לפעול כסוכן מכס להישבון — החז־ר מסים עקיפים והטלים) כולל בין היתר גם יעוץ בענייני הישבון המ־גיע ליצואנים, וכידוע מפעל שאינו מכיר היטב את הכללים ואינו עומד על זכויותיו כיצואן לא יוכל לשווק את מוצריו ברווחיות. מר ש. שרים משמש בדרך כלל כיועץ במפעלי יצוא „גדולים" וידועים וכן עוסק בהדרכת פקידי יצוא למפעלים ב־התאם לצרכיהם.

חברת ד.ש. בע"מ המשרתת כיום יצרנים רבים בענפי הלבשה וכן בענפי כימיקלים ומזון, מוצרי חש־מל, עבודת נחושת, פלסטיקה, תכשיטי חן ועוד, יכולה ללא ספק להוות דוגמא לעידוד היצוא הישראלי ול־החדרת המוצרים הישראליים לשוקי העולם. יש לציין שהחברה הגדילה השנה את יצואה בלמעלה מ־30% למרות הקשיים שנבעו ממלחמת יום הכיפורים והמצב הכלכלי בעולם.

זמן ומעבר לזמן

(סוף מעמוד 5)

גדול מהלימודים היהודיים שבהם עו־סקים רבבות ילדים, בחורי ישיבה וחכמים בכל העולם. בהיסטוריה לא ידועה, בודאי, הופעה מקבילה של עיסוק כה נרחב באי־רלוונטיות.

מדוע עלינו להיות כאלה? למעשה, ממצה היטב את התשובה כימרתו של הרב שמשון רפאל הירש, הוגה־הדיעות בן המאה הי"ט. אשר באופן פרדוקסלי עשה יותר מכל אחד אח־ר כדי לתרגם את היהדות במונחים רל־וונטיים להשכלה המערבית של זמנו ומקומו: „היהדות לא היתה מעולם בהרמוניה עם הזמן", הוא כתב, „עד שהזמן לא יהיה בהרמוניה עם היה־דות".

ברור שיהדות הגורם הקובע של ההיסטוריה היהודית הוא שהיהדות לא צעדה מעולם צעד בצעד עם ה־תקופה. במובן זה דברי הנביאים צ־דק חברתי היו אי־רלוונטיים להת־עניינות של עובדי האלילים בני דו־רם, כמו שעולם התלמוד היה אי־רלוונטי לעולם שבו עסקו היוונים והרומאים. היהדות היא בחדית יהודה להרמוניה של סביבתה מאז ומעולם. כיצד מסוגלת אמונה איתנה, אשר גבוה על רבדים של ציוויליזציות שונות, להיות לא יותר מאי־רלוונ־טית? שוו בנפשכם אניה השטה עריק בים וכאילו מצוידת בצורים מכוונים כלשהם לניווט. רב־החובל סומך על הכוכבים לשם קביעת מס־לולה. בלילה מעונן אחד צץ במוחו הרעיון המזהיר להדליק אור בראש התורן של האניה. במקום הכוכבים שנעלמו מן העין. כמובן שהאור ה־מדריך אותו ישתנה עם כל תנודה של האניה. בלי לקרוא בכוכבים ש־הם קבועים ונצחיים הוא יתע ולא ידע מה מסביב, ולא יוכל להשב מאין בא ולאן הוא הולך.

תפקיד היהדות הוא לסייע בהבנת מהלך ההיסטוריה על ידי קריאת ה־אורות שמקרינים הלימודים הקבועים של היהדות. כדי שנדע אם אנו צפים קדימה או הצידה מהיעד שלנו, טמון ערך האור דווקא בהיותו בלתי־רלוו־נטי מן התנודות של ספינתנו כשהיא חוצה את הזמן.

דת שהיא רלוונטית בלבד חסרת־ערך. דת שכולה אי־רלוונטית היא חסרת תועלת. הקושי לצרף תועלת עם ערכים נצחיים טבוע בכל משוואה הקושרת את הזמן למה שמעבר ל־זמן. היהדות פתרה את הקושי על־ידי הרמת המבט של כל התקופות לעבר כשרוה קבועות ויסודיות. בעת ובעונה אחת היא מדריכה כל דור לאור התנאים הקיימים למצוא את הדרך, שתביא אותנו קרוב יותר אל אחוות האדם המיוחדה המלוכדת ב־אבהותו של אלוקים.

(מובאים בהשמטות: „ההלכה כיום וההיום „בשרי")

שירי נפש

(סוף מעמוד 4)

קובע הוא — שאסור למשורר להפ־קיר את שירתו, כי אז נבנבת בפרדס שגם היא ידיפה נגן ומכילה מבוכה בחוקות שכים הארץ. שיר זה הוא כשל דידאקטי ויסוד חדש בתימא־טיקה השירית אבל ולדה.

*

אחרי פני כבעי הסירים „פנאי־ן הכרמל האי נראה" פותח הקובץ השלישי „אל תהזקי את הצעדים ל־עבר אפקים אחרים של החיכות ב־הוך ה„אנרי השירי ירושלים. היא כמכיכה בשיחה התדירית שבה אנו שוקעים בהו יהיק אך אוצה כויה לפיר, לדית, ילחיל:

וכאשר בליד זר האריב
מסבירים אהבתנו הנוראה
לשיר זה?
שיכיבים וטשיבים
של על הדית איך להדש דבר
של הליל הקטן
בתוך העפר;
הציר הבכית של חיי
(עמ' 41)

ולדה כתחילה לצאת מבוף הויה, התהוכים העוטבאלגי של סיפורי וכי־רונות אל הוויה הכביבתית, בחשפה הובד ביכף בסיכון הצירום.

יהדות צרפת מודאגת

(סוף מעמוד 3)

משיב הברון רוטשילד: „אמרתי זאת גם בנאומי. יש לה שני תפקידים מרכזיים, לעזור באופן חומרי למדי־נה, ולבלום את ההתפרקות מהערכים היהודיים של אחינו בצרפת, כולל היחס למדינה. מתפקידנו להחדיר בהם את ההכרה שיחסם למדינת יש־ראל, צריך להיות מושפע לא רק מ־הנקודה ההומנית והצדקת, כשלעצ־מה, אלא מתוך האספקט היהודי ה־מיוחד שהוא חוט מעל ומעבר לקשר בין אדם לקרקע. זהו המוטיב המרכזי שלנו לאהבה העמוקה של היהודי למדינת ישראל. קשר זה שהוא כבן ארבעת אלפים שנה מציין את הברית בין העם למולדתו, שגם אלפיים שנות גלות לא הצליחו לנתק אותו. הוא עבר כחוט השני בין הדורות — מקבלת התורה, הנביאים, יצר אוש־ויץ ודכאו ותקומת המדינה".

מדגיש הברון רוטשילד: „אפשר להיות ולהרגיש עצמך כיהודי גם ב־גולה, בכל מיני דרכים. אולם דבר אחד בטוח שהטווח, המחזיק את כל אותו פסיפס הינו האספקט הרוחני שביהדות".

העמקת החינוך היהודי

כדי להחדיר הכרה זו בקרב היה־דות, אנו מעמיקים את החינוך ה־יהודי בקרב הנוער. לא רק בין אלה שהם קרובים אלינו, אלא גם. אנו מוכנים להתווכח עם אותם צעירים שהתרחקו מאיתנו כליל, ואפילו שונ־אים, לצערנו, את מוצאם.

אנו מחפשים את הדרך להגיע אליהם, בשפה מודרנית ובהירה. שידעו את האמת. זהו אחד [מ]תפקידים הראשיים של הקונסיסטוריה.

„כן יצרנו כלים לקשר הדוק [עם] המדינה. כאן מלומת שטה [ש]החלטנו להקים בשביל העולים פרנקופונים, שלושה מרכזים היים בישראל בתיאום עם משרד [הק]ליטה. אחד מהם, „מאר ירושלים" הולך ונשלם. כאשר אנו מקיימים קשר באמצעות נציג קבוע הרב פנחס רוזיטמן, המטפל [ב]נוער של בני הקהילה.

בתוכניתי להקים את בית קפלן בו ירוכזו הפעולות של ה[עליה] הפולה מארצות דוברות צרפתית ינוהל ע"י הסתדרות נשי מזרחי.

לדעת הברון: כל יהודי חייב להרגיש תחת רגליו את [האדמה] עליה דרכו הנביאים וגדולי ה[אומה], לראות במו עיניהם את המראות נשקפים דרך התנ"ך. אלה [ש]זאת מרגישים את הקשר העמוק עם המדינה.

„גם אנו, בשלטתנו לערוך את הישיבה של הקהילות הי[הודיות] בצרפת, באנו להגביר יחס זה, אות מה עמוק הקשר שלנו עם ישראל".

ומסיים הברון אלן דה רוטש[ילד]: „בשבילנו ירושלים — סמל את כל ישותנו. ללא ירושלים פזורה שלנו לא תהיה פזורה כי התפוצות. ירושלים היא המצפן [של] העם בכל התפוצות.

יצרני מוצרי סריגה והלבשה לתינוקות וילדים

המעונינים לייצא מוצריהם

אם אי ידיעת שפות זרות, נוהלי סחר בינלאומיים, העדר קשרים מסחריים בחו"ל, חוסר זמן ורצות עובדים מתאים וביורוקרטיה הם המרתיעים אתכם —

אל תהססו לפנות אלינו ולקבל את שרותי חברתנו בהחדרת מוצריכם לשווקי חו"ל ובטפול מקיף ביצואכם, כולל תחשיבי מחירים ליצוא, עניני מימון היצוא, הכנת דוקומנטים ליצוא, קורספונדנציה עם לקוחות בחו"ל ויתר שרותי היצוא. נשמח להעמיד לרשותכם את נסיוננו בטפול ביצואנים מתחילים ואת קשרינו הענפים עם לקוחותינו בחו"ל.

ד. ש. חברה לייצוא בע"מ

יצואן כללי מאושר

רחוב טיומקין 12 תל־אביב, ת.ד. 14106 טלקס 32174
טלפונים 5—4—623283 מ־8.30—15.30

זו השנה התשיעית שהננו משתתפים בשבוע האפנה במלון הילטון תל־אביב, בחדרים מס' 630, 420־418.

האוניברסיטה העברית ירושלים | אוניברסיטת תל־אביב | הטכניון חיפה

מבדקים פסיכומטריים למועמדי מקצועות הרפואה

כל המועמדים ללימודי מקצועות הרפואה חייבים להשתתף בבדקים פסיכומטריים. המבדקים יתקיימו ביום ראשון, י"ח בניסן תשל"ה (30.3.75) בשעה 10.00. יתקיים מועד אחד בלבד. אין אפשרות להיבחן בבחינה זאת בחו"ל.

המבדקים יערכו בו־זמנית ובמתכונת אחידה לשלושה בתי הספר לרפואה: האוניברסיטה העברית בירושלים, אוניברסיטת תל־אביב והטכניון בחיפה. המועמד רשאי, לפי בחירתו ולנוחיותו, להיבחן באחד משלושת המוסדות. לשאלון ההרשמה בכל מוסד צורף טופס בקשה לבחינה שבו נדרש המועמד לציין את מקום הבחינה בו בחר ואת שפת הבחינה הנוחה לו. טופס זה יישלח על ידי המועמד למרכז ארצי, כמצויין בשאלון ההרשמה, אשר יזמן את הנרשמים למקומות הבחינה.

מועמד הנרשם ליותר ממוסד אחד יבחן פעם אחת בלבד. תוצאות המבדקים יועברו במקביל לשלושת המוסדות. שיקולי הקבלה בכל אחד מן המוסדות כפופים להחלטות ועדת הקבלה של אותו המוסד. דירוג העדיפויות של המועמד לגבי המוסדות האחרים בהם הוא מעוניין ללמוד לא יילקח בחשבון בעת הדיון בקבלתו.

התשובות לבקשת הקבלה תישלח בנפרד על ידי כל אחד מן המוסדות בהם נרשם המועמד.

הודעת פוקד

כל אזרחי ישראל או תושבים קבועים בה, גברים בגילים 18 עד 54, אשר אינם נמנים עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל, נקראים לרשום ולבדיקות התאמה לשרות בטחון.

זמון האנשים נעשה בשיטה ממוכנת לכן אלה שחובת ההתייצבות חלה עליהם מתבקשים להמתין עד לקבלת צו ההתייצבות, בכדי לזרז תהליך הרשום והבדיקות ולמנוע מהמתייצבים טרחה ואבוד זמן מיותר, מתבקשים המתייצבים: —

א. להצטייד בתעודות ובמסמכים הבאים:
1) כל המסמכים הרפואיים המעידים על מצבו הבריאותי.
2) שתי תמונות פספורט.
3) תעודת זהות.
4) תעודות צבאיות המעידות על מעמדו לגבי חוק שרות בטחון.

ב. להקפיד על התאריך ועל השעה הנקובים בצו ההתייצבות שקיבל.

אנשים אשר בבדיקות החוזרות יימצאו שוב בלתי כשרים לשרות, יקבלו תעודת פטור חדשה. בסיום המבצע, יהיו בתוקף רק תעודות הפטור החדשות ואילו התעודות הישנות תהיינה בלתי חוקיות. לפיכך, חייבים להתייצב בלשכת הגיוס גם אנשים שברור בעליל כי על פי קביעת הרופאים יתודע להם הפטור, על מנת שיקבלו תעודת הפטור החדשה.

בעל פרופיל 21 אשר מסיבות הקשורות למצבו הבריאותי אינו מסוגל להתייצב, יוכל לשלוח מיופה כח אשר יציג במקומו מסמכים רפואיים המעידים על מצבו הרפואי, או לשלוח המסמכים הללו בדואר רשום, לא יאוחר מ־7 ימים לפני המועד שנקבע להתייצבותו, לפי הכתובת דואר צבאי 1576 צה"ל.

בכל פניה בכתב יש לציין מספר תעודת הזהות.

יצחק רזון, אל"מ
ראש מרכז גיוס
פוקד
אגף כח אדם